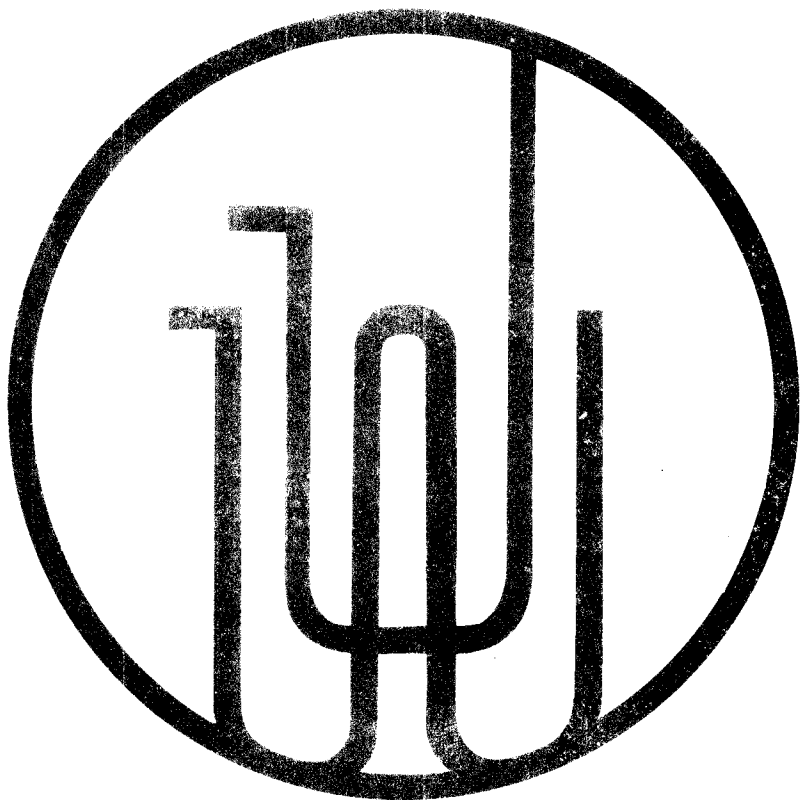

บทความอุทิศแด่รัฐบาล

รวมบทความ

อุทิศแด่

รัฐบุรุษอาวุโส

ปรีดี พนมยงค์

กลุ่มคุณานสรณ์ปรีดี 83

รวมบทความ

อุทิศแด่

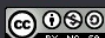
รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

ชีวประวัติ (ย่อ)

นาย ปรีดี พนมยงค์

กำเนิด

บิดา มารดา : นายเสียง กับ นางลูกจันทน์ พนมยงค์

วันเกิดและสถานที่เกิด : วันที่ 11 พฤษภาคม 2443 ณ บ้านหน้า วัดพนมยงค์ ตำบล
ท่าวาสูกรี อำเภอรุ่งเกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ฐานะทางครอบครัว : แม้ว่าปู่และย่า (นายเกิด นางคุ้ม) จะอยู่ในฐานะผู้มีอันจะ
กิน เป็นคหบดี แต่เมื่อบุตรซึ่งมีหลายคนได้รับส่วนแบ่งมรดก
ไปประกอบอาชีพของแต่ละคน บางคนก็รักษาฐานะคหบดี
ไว้ได้ ส่วนนายเสียงเป็นชาวนา ความเป็นอยู่จึงอดคึก
เพียงชาวนาล้วนใหญ่ทั่วไป

การศึกษา เริ่มเรียนหนังสือที่บ้านครูแสง ไกลบ้าน เมื่อครูเสียดิ่วลง
ย้ายไปเรียนต่อที่บ้านหลวงปราณี (เปี่ยม) ที่อำเภอบางบาล เมื่ออ่านออกเขียนได้แล้ว ก็
เข้าเรียนที่โรงเรียนวัดรวก ซึ่งเป็นโรงเรียนรัฐบาลประจำอำเภอบางบาลในสมัยนั้น ต่อ
มาย้ายไปเรียนจบประถมบริบูรณ์ที่โรงเรียนวัดศาลาปูน อำเภอรุ่งเกา

ในชั้นมัธยมนั้น ได้ย้ายมาเรียนชั้นมัธยมเตรียมที่โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร
แล้วย้ายไปเรียนจบชั้นมัธยม 6 ที่โรงเรียนตัวอย่างมณฑลกรุงเก่า เมื่อจบแล้วได้ย้าย
ไปเรียนต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบอีก 6 เดือน

เนื่องจากอายุยังเพียง 15 ปีเศษ เมื่อสำเร็จมัธยมบริบูรณ์ อายุไม่ถึงสาม
เกณฑ์ที่จะเข้าเรียนชั้นสูงขึ้น จึงกลับไปช่วยครอบครัวทำนาอยู่ 2 ปี (พ.ศ. 2458-59)
จากนั้นก็ไปเข้าโรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม

พ.ศ. 2462 สอบไล่วิชากฎหมายชั้นเนติบัณฑิตได้ แต่ขณะนั้นอายุยังไม่ครบ
20 ปีบริบูรณ์ เมื่อครบแล้วในปีต่อมาถึงได้เป็นสมาชิกสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในปี
เดียวกันนั้นเอง ก็ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงยุติธรรมให้ทุนไปศึกษาวิชากฎหมายใน
ประเทศฝรั่งเศส

ระหว่าง 7 ปี (พ.ศ. 2463-2469) ในฝรั่งเศส ได้ศึกษาวิชากฎหมายที่มหา-
วิทยาลัยกอน (Caen) สอบไล่ได้ปริญญารัฐเป็น "บาเชอลิเออร์" กฎหมาย (Bachelier
en Droit) และสอบไล่ได้ปริญญารัฐเป็น "ลิซองซีเอ" กฎหมาย (Licencié en

Droit) และได้ศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยปารีส สอบไล่ได้ปริญญารัฐเป็น "ดุษฎีบัณฑิตกฎหมาย" (Docteur en Droit) ฝ่ายนิติศาสตร์ (Sciences Juridiques) และสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงในทางเศรษฐกิจ (Diplôme d'Etudes Supérieures d'Economie Politique)

ระหว่างที่ศึกษาอยู่ในฝรั่งเศส ก็ร่วมกับเพื่อนนักเรียนไทยตั้งสมาคมชื่อ "สามัคยานุเคราะห์สมาคม" ได้รับเลือกเป็นเลขาธิการ (พ.ศ. 2467) และสภานายก (พ.ศ. 2468-2469)

ในปีสุดท้ายที่อยู่ในฝรั่งเศส ได้ร่วมกับเพื่อนอีก 6 คน ประชุมก่อตั้งคณะราษฎร

หลังจากหนึ่งในสามของชีวิตใช้ไปเพื่อการศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย กลับถึงสยาม เข้ารับราชการที่กระทรวงยุติธรรม เมื่ออายุ 27 ปี ทำงานในหน้าที่ผู้พิพากษา ผู้ช่วยเลขานุการกรมร่างกฎหมาย และผู้สอนในโรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม ในปี 2471 ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น "หลวงประดิษฐมนูธรรม"

เหตุการณ์ที่สำคัญยิ่งซึ่งมีผลต่อมาตลอดชีวิต คือ ร่วมทำการอภิวัฒน์ 24 มิถุนายน 2475 กับสมาชิกคณะราษฎรที่เป็นทหารบก ทหารเรือ พลเรือน เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองแบบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ อันนับเป็นจุดเริ่มก้าวแรกของการเดินทางในระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย

เมื่อนายปรีดีอายุ 28 ปี ได้สมรสกับ น.ส.พูนสุข ณ ป้อมเพชร์ และเมื่ออายุ 32 ปี คือ ปีทำการอภิวัตน์นั้นมีบุตรแล้ว 2 คนคือ ด.ญ.ลลิตา กับ ด.ช.ปาล ต่อมาก็มีบุตรหญิงอีก 3 และบุตรชายอีก 1 คือ

สุดา พนมยงค์

ศุขปรีดา พนมยงค์

ดุษฎี พนมยงค์ (ปัจจุบัน บุญทัศนกุล)

วาณี พนมยงค์ (ปัจจุบัน สายประดิษฐ์)

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ชีวิตก็เต็มไปด้วยการประกอบภารกิจสำคัญมากมายซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วงคือ จากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถึง

สงครามโลกครั้งที่สอง 1 และจากระหว่างสงครามกับการรัฐประหารปี 2490 อีก 1

ช่วงที่ 1 (24 มิถุนายน 2475 - 16 ธันวาคม 2484)

- เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 28 มิถุนายน 2475
 - เป็นเลขาธิการของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนับว่าเป็น เลขาธิการคนแรก
 - เป็นอนุกรรมการร่างธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน (ต่อมาเรียก "รัฐธรรมนูญ") ฉบับ 10 ธันวาคม 2475
 - เป็นกรรมการราษฎร (ต่อมาเรียก "รัฐมนตรี") ในรัฐบาลซึ่งพระยามโนปกรณนิติธาดา เป็น "ประธานคณะกรรมการราษฎร" (ต่อมาเรียก "นายกรัฐมนตรี")
 - เสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจ หรือที่เรียกกันว่า "สมุดปกเหลือง" เมื่อรัฐมนตรีฝ่ายข้างมากไม่เห็นด้วย และมีการปิดสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 1 เมษายน 2476 นายปรีดีกับภรรยาถูกบังคับให้เดินทางออกนอกสยามไปยังฝรั่งเศส
- ต่อมาเมื่อรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาได้เดินทางกลับประเทศ เข้าร่วมในคณะรัฐบาล พ.อ.พหลพลพยุหเสนา โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จาก 29 มีนาคม 2476 - 11 กุมภาพันธ์ 2478

ในระหว่างปีพ.ศ. 2476-2477 ได้ริเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง และได้ดำรงตำแหน่งผู้ประศาสน์การ (หรือที่เรียก "อธิการบดี" ในปัจจุบัน) ของมหาวิทยาลัยแห่งนี้รวม 18 ปี (พ.ศ. 2477-2495)

หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งในปีพ.ศ. 2476 ทำหน้าที่ครบวาระ 4 ปีตามรัฐธรรมนูญ มีการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปีพ.ศ. 2480 ได้เข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จาก 9 สิงหาคม 2480 - 15 ธันวาคม 2481 หลังจากรัฐบาลได้ยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่ ผลจากการเลือกตั้งครั้งที่ 3 หลวงพิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ได้รับหน้าที่ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จาก 20 กันยายน 2481 - 16 ธันวาคม 2484

ช่วงที่ 2 (16 ธันวาคม 2484 - 8 พฤศจิกายน 2490)

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ขยายมาถึงประเทศไทย เนื่องจากการรุกรานของ ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2484 นายปรีดีได้ถูกทำให้พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การคลัง ไปดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แทนตำแหน่งที่ว่างอยู่

ในระหว่างสงครามนี้ ได้ทำการก่อตั้งขบวนการต่อสู้ญี่ปุ่นขึ้นภายในประเทศ ร่วมกับ มือกับขบวนการที่มีจุดหมายอย่างเดียวกันที่ตั้งขึ้นในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ ซึ่งต่อมาได้ใช้ ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย” ในการดำเนินงานใต้ดินในระหว่างปี 2484-2488 ปี นั้นได้ว่า นายปรีดี เป็นผู้นำคนสำคัญที่มีส่วนทำให้ประเทศไทยไม่ต้องตกอยู่ในฐานะประเทศผู้แพ้สงคราม ซึ่งจะต้องเสียเอกราชและอธิปไตยของชาติ

ภายหลังที่สงครามสิ้นสุดแล้ว คุปการนี้และการปฏิบัติงานราชการต่างๆที่ผ่านมา จึงได้รับโปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2488

ในปี 2489 ได้รับเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้ดำรง ตำแหน่งนี้ครั้งแรกจาก 24 มีนาคม - 3 มิถุนายน 2489 ได้ลาออกจากตำแหน่งเนื่องจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับ 9 พฤษภาคม 2489) ในวันที่ 8 มิถุนายน เกือบเดี๋ยวกั้น นั้นก็ได้รับ เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่ยังมีพันที่คณะรัฐมนตรีได้รับพระบรมราชโองการ แต่งตั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่อาณันทพิบูลย์เสด็จสวรรคตในวันที่ 9 มิถุนายน นั้น วันรุ่งขึ้นหลังจากนายปรีดีในฐานะนายกรัฐมนตรีได้เสนอขอความเห็นชอบต่อรัฐสภาให้อัญเชิญ พระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นครองราชย์ รัฐสภาเห็นชอบ เป็นเอกฉันท์ หลังการประชุมสภา ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ก็ได้รับการแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง นายปรีดีดำรงตำแหน่งนี้เป็นครั้งที่ 3 อยู่ 2 เดือน 10 วันก็ลาออก

ต่อมาในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2490 “คณะรัฐประหาร” ได้ทำการรัฐประหารล้มล้างรัฐบาล พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ นับจากการรัฐประหารครั้งนั้นแล้ว ประเทศไทยก็เริ่มตกอยู่ใต้เงาตาของเผด็จการ

จากการรัฐประหารครั้งนี้เป็นผลให้นายปรีดีต้องหลบหนีภัยและเดินทางออกนอกประเทศ แรกไปอยู่ที่สิงคโปร์แล้วเดินทางไปประเทศจีน ซึ่งขณะนั้นประธานาธิบดีเจียงไคเช็ค

ทั้ง เป็นผู้ปกครองอยู่บนดินใหญ่

การรัฐประหาร 2490 นี้ นับเป็นการเปลี่ยนแปลงชีวิตทางการเมืองที่ขึ้นแท่งของ นายปรีดี ในปี 2492 จะได้กลับเข้ามาในประเทศไทยร่วมกับผู้สหายและไปประธาธิปไตย พยายามที่จะต่อต้านฝ่ายคณะรัฐประหารในชื่อ "ขบวนการประชาธิปไตย 26 กุมภาพันธ์" หรือที่ เรียกกันในชื่อ "กบฏวังหลวง") แต่เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ต้องลี้ภัยไปอยู่ในต่างประเทศจนสิ้นอายุขัย

ภัยจากการรัฐประหารครั้งนี้ ก็ได้กระทบถึงนายปรีดีเพียงผู้เดียว แต่ทั้งครอบครัว ท่านผู้หญิงขุนสุท ภรรยา และปาล บุตรชาย ในปี 2495 ถูกจับกุมทั้ง หลังจากท่านผู้หญิงขุนสุท ได้รับการปล่อยตัวก็เดินทางพร้อมกับบุตรสาว 2 คน (ศุภกวี และ วาฬ) ไปร่วมใช้ชีวิตกับนาย ปรีดีในประเทศจีน ส่วนปาลได้รับการปล่อยตัวในปี 2500

ในระหว่างการอาศัยอยู่ในประเทศจีน จากปี 2492-2513 เป็นเวลาถึง 21 ปีนี้ นายปรีดีได้ติดตามข่าวสารความเป็นไปในประเทศไทยและของโลกอยู่เสมอ และได้เขียนงาน หินส่วถึงหลายเรื่อง ที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายก็เช่น "ความเป็นอนิจจังของสังคม" และ "ปรัชญาเกิลกะไร"

นายปรีดีมีความปรารถนาที่จะกลับประเทศอยู่เสมอ แต่การรัฐประหารนำโดย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี 2500 ทำให้เปลี่ยนใจ และต่อมาในปี 2513 ได้เดินทางไปใช้ชีวิตที่เมืองปารีส ฝรั่งเศส

เมื่อก้าวจากจีนมาฝรั่งเศสนั้น นายปรีดีมีอายุ 70 ปีแล้ว ตลอดเวลา 13 ปีใน ปารีส ได้ใช้ชีวิตอย่างเข้มแข็งในการเผยแพร่ความรู้ และถ่ายทอดประสบการณ์แก่บรรดานัก- เวียดนามในยุโรป อีตรสหาย ญาติ ผู้สนใจทั่วไป โดยการแสดงปาฐกถา ได้สัมภาษณ์และ เขียนคำเรา บทความอยู่เสมอ รวมทั้งได้เสนอข้อแนะนำแก่รัฐบาลเวียดนามครั้งคราว ดังจะเห็นได้ ว่าในช่วง 13 ปีนี้ ได้เขียนงานทั้งหมดสิ้น ขนาดยาว รวมกว่า 20 ชิ้น เช่น "จะมีทางได้ ประชาธิปไตยโดยสันติวิธีหรือไม่", "อนาคตของประเทศไทยควรดำเนินไปในรูปแบบใด", มหาราชและกรุงรัตนโกสินทร์" ทั้งปีนี้นับรวมคำสัมภาษณ์ คำปราศรัยในโอกาสต่างๆ งาน เหล่านี้ มีทั้งที่พิมพ์เผยแพร่แล้ว และจะพิมพ์ต่อไปในอนาคตอันใกล้

แม้ว่านายปรีดีจะใช้ชีวิตอย่างสงบในช่วงปลายของชีวิต แต่ก็มี การให้รางวัลจาก บุคคลบางฝ่าย และมีการบิดเบือนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งนายปรีดีก็ได้ฟ้องเอา

ศาลให้ตัดสินถึงข้อเท็จจริงและความถูกต้องอยู่เป็นครั้งแรก

นายปรีดีถึงแก่อสัญกรรมในวันที่ 2 พฤษภาคม 2526 ที่บ้านเขาลองโคปี ตำบล
บรูงปารีส ฝรั่งเศส รวมสิริอายุ 82 ปี 11 เดือน 22 วัน

ที่อ. ปรีดี พนมยงค์ อาจจะมีคามหมายต่างๆไปสำหรับแต่ละคน แต่ในฐานะที่
เป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ควบคู่ด้วยความมีศีลธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตนั้น สิ่ง
ผ่านมาในการดำรงชีวิตและการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบคือ เครือญาติสูงส่ง ส่วนในด้านที่ถึงมีกน
เพื่อกล่าวหาว่านายปรีดี เป็นผู้เกี่ยวข้องกับกบฏสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 8 นั้น แม้ในปัจจุบันจะยังมิได้เป็นที่รู้และเข้าใจอย่างถูกต้องในวงกว้างทั่วไป แต่
สิ่งที่ลึกภายในวันนี้จักเป็นที่ประจักษ์ในวันหน้า

งานเขียนของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

งานเขียนของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ จัดลำดับ
ได้ดังนี้

บรรณานุกรมงานเขียนของนายปรีดี พนม
ยงค์ เรียงตามหมวด

๑. การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕
๒. สงครามโลกครั้งที่สอง และขบวนการ
เสรีไทย
๓. ข้อคิดและข้อเสนอเกี่ยวกับปัญหาสังคมไทย
 - ๓.๑ เรื่องรัฐธรรมนูญ
 - ๓.๒ เรื่องระบบประชาธิปไตย
 - ๓.๓ เรื่องอื่น ๆ
๔. ปรัชญา
๕. กฎหมาย
๖. พระเจ้าช้างเผือก
๗. สำนึกคำพิพากษา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕

๑. แก่โครงการเศรษฐกิจของปรีดี พนมยงค์ และ
พระบรมราชวินิจฉัย ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
อยู่หัว ถัดจากหนังสือโลกพระศรีอริย์ของนายปรีดี พนม
ยงค์ โดย พี. ฟิสติเอ (แปลจาก Sous-Development
et Utopia au Siam) แปลโดยไมตรี เค่นอดม(กรุงเทพฯ
กราฟ ฟิกอาร์ต, ๒๕๑๖) ๑๓๑ น.

๒. “บางเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้ง คณะราษฎร และระบบประชาธิปไตย” จากหนังสือบันทึกนักปฏิวัติไทย รวบรวมโดยวิชัย บำรุงฤทธิ์ (กรุงเทพฯ เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๓) ๕๕ น.

๓. สันทรพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์ เรื่อง “คณะราษฎรกับการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย ๒๔ มิถุนายน” เอกสารงานสัมมนา กิ่งศตวรรษประชาธิปไตย ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๕, ๑๘ น.

๔. สัมภาษณ์พิเศษในโอกาสครบรอบ ๔๘ ปี แห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๓ ที่เมืองฮองไต้หวัน ชานกรุงปารีส โดยผู้แทนสหภาพเพื่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน (กรุงเทพฯ เกมมการพิมพ์, ๒๕๒๓) ๓๐ น.

สงครามโลกครั้งที่สองและขบวนการเสรีไทย

๑. ความเป็นไปบางประการ ในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในหนังสือบางเรื่องเกี่ยวกับการพระบรมวงศานุวงศ์ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง (กรุงเทพฯ โรงพิมพ์นิติเวช, ๒๕๑๕) ๓๑ น.

๒. ระลึกถึงคุณเฉียบ อัมพุนันท์ (กรุงเทพฯ พิมพ์ในงานศพ คุณเฉียบ อัมพุนันท์ ๒ มิถุนายน ๒๕๑๓) ๒๕ น.

๓. คำสัมภาษณ์พิเศษของนายปรีดี พนมยงค์ ให้แก่สำนักข่าวเอ.เอฟ.พี. ที่กรุงปารีสเมื่อ ๒๘ กรกฎาคม

๒๕๑๔ ในหนังสือคำปราศรัยสุนทรพจน์บางเรื่องเกี่ยวกับ
ขบวนการเสรีไทย (กรุงเทพฯ พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงาน
พระราชทานเพลิงศพ ร.ท.อุ๊ต นิตยสุทธิ, ๒๕๑๓)

๔. หลักฐานสำคัญบางประการเกี่ยวกับสถานะ
ของประเทศไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ภาค ๑
(กรุงเทพ, ธรรมการพิมพ์, ๒๕๒๑) ๒๘ น.

๕. จดหมายของนายปรีดี พนมยงค์ ถึงพระ
พิศาลสุโขมวิท เรื่องหนังสือจดหมายเหตุของเสรีไทยเกี่ยว
กับปฏิบัติการในแคนดี้ นิวเดลีและสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับภาค
ผนวก เรื่องเสรีไทยอีกประการ (กรุงเทพ, อมรินทร์
การพิมพ์, ๒๕๒๒) ๑๔๔ น.

๖. “สุนทรพจน์ของนายปรีดี พนมยงค์ แสดง
ในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อกรกฎาคม ๒๔๘๕” ในคำปราศรัย
สุนทรพจน์ บางเรื่องเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย (กรุง
เทพ, พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ร.ท.อุ๊ต นิตย
สุทธิ, ๒๕๑๓) ๓ น.

๗. จดหมายจากปารีสได้นักบิด เบื่อน ประวัติ
ศาสตร์ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๒๔ นิตยสาร วิเคราะห์
บท ๑ ฉบับที่ ๕ (๑๕-๒๕ ก.ค.) ๖ น.

๘. จดหมายจากปารีสถึงผู้จัดทำหิตลสาร ใน
คำปราศรัย สุนทรพจน์บางเรื่องเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย
(กรุงเทพ, พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
ร.ท. อุ๊ต นิตยสุทธิ, ๒๕๑๓) ๕ น.

๙. “คำปราศรัยของนายปรีดี พนมยงค์ต่อธรรม

ศาสตรบัณฑิต เนติบัณฑิต นักสันติภาพ ที่ได้มาเยี่ยม ณ
บ้านพักخانกรุงปารีส ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๔” ในหนังสือ
คำปราศรัย สุนทรพจน์บางเรื่องเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย
(กรุงเทพ. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
ร.ท. อู๊ด นิตยสุทธิ, ๒๕๑๓) ๓ น.

ข้อคิด และข้อเสนอเกี่ยวกับปัญหาสังคม ไทย เรื่องรัฐธรรมนูญ

๑. คำแถลงการณ์ของนายปรีดี พนมยงค์และ
คำเตือนผู้รักชาติ (กรุงเทพ. ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๖)
๓๒ น.

๒. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญเบื้องต้นกับ
การร่างรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพ. โรงพิมพ์นิติเวช,
๒๕๑๓) ๔๕ น.

๓. วิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ ๒๕๑๓ (กรุงเทพ.
คณะบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์มหา ราชนคร, ๒๕๑๓)
๑๓๘ น.

เรื่องระบบประชาธิปไตย

๑. “จะมีทางได้ประชาธิปไตยโดยสันติวิธีหรือไม่” (ปาฐกถาในงานประชุมประจำปีของนักเรียนไทยใน
สหพันธรัฐเยอรมนี ๓๐ สิงหาคม ๒๕๑๖)

วารสาร อมร. ฉบับวันที่ ๑๐ ธันวาคม รวมปาฐ

กดา บทความและข้อสังเกตของนายปรีดี พนมยงค์
กรุงเทพ. เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๑๖)

๒. “จิตพิทักษ์เจตนารมณ์ ประชาธิปไตยตาม
บุรณของวีรชน ๑๕ ตุลาคม (กล่าวในงานสังสรรค์ชาว
ธรรมศาสตร์ในอังกฤษประจำปี ๒๕๑๖) วารสาร อมร.
ฉบับวันที่ ๑๐ ธันวาคม รวมปาฐกถา บทความและข้อ
สังเกตของนายปรีดี พนมยงค์ (กรุงเทพ. เจริญวิทย์การ
พิมพ์, ๒๕๑๖)

๓. ระบบสังคมนิยม และระบบคอมมิวนิสต์จะ
เหมาะสมแก่เมืองไทยหรือไม่ (คำปราศรัย) ในที่ประชุม
ตามคึกคักสมาคม-นักเรียนไทยในอังกฤษ สกอตแลนด์,
๒๔,๒๖, กรกฎาคม ๒๕๑๘) (กรุงเทพ. โรงพิมพ์ชนน,
๒๕๑๘) ๕๕ น.

๔. ท่านปรีดีฯแนวทางประชาธิปไตย(กรุงเทพ.
ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๗) ๓๐ น.

๕. บันทึกข้อสังเกตและตอบคำถามนิสิตนักศึก
ษาที่ประสงค์เรียบเรียงวิทยานิพนธ์ เกี่ยวกับรัฐบาลบาง
สมัยของประเทศไทย ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๘ (กรุง
เทพ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๑๘) ๔๒ น.

๖. เราจะต่อต้านเผด็จการได้อย่างไร (อุทิศแด่
ผู้รักชาติ รักประชาธิปไตยทุกคน, เอกสารอัดสำเนา
(ม.ป.ท., ม.ป.ป.) ๓๒ น.

เรื่องอื่น ๆ

๑. ความเป็นมาของศัพท์ไทยปฎิวัติ รัฐประหาร

วิวัฒน์ อภิวัฒน์ (กรุงเทพ. สถาบันสยามเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม, ๒๕๑๓) ๓๖ น.

๒. อนาคตของประเทศไทยควรดำเนินไป ใน รูปแบบใด (ปาฐกถาแสดงในการชุมนุมสนทนาที่สามัคคี สมาคม-สมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษ เสาร์ที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๑๖ (กรุงเทพ. โรงพิมพ์นิติเวช, ๒๕๑๖) ๒๕ น.

๓. อนาคตของเมืองไทย กับ สถานการณ์ ของ ประเทศเพื่อนบ้าน (ปาฐกถาในงานชุมนุมนักเรียนไทยที่ เมืองบัวดีเออร์ ฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๘) (กรุงเทพ. สถาบันสยามเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และ วัฒนธรรม, ๒๕๑๘) ๔๕ น.

๔. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ เอกภาพ ของ ชาติ และประชาธิปไตยสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๘ (สิงหาคม, ๒๕๑๖) ๖ น.

๕. ความเป็นมาของ “ประเทศสยาม” กับ “ประเทศไทย” (เรียบเรียงจากเค้าความบางตอนในต้น ฉบับหนังสือเรื่อง Mavia Movement และปัญหา สงครามในยุคปรมาณู) (กรุงเทพ. ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๓) ๓๖ น.

๖. ความเป็นเอกภาพกับปัญหาสามจังหวัดภาคใต้ (กรุงเทพ. สหพันธ์นิสิตนักศึกษาชาวบักมได้แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓)

๗. “ก้าน้ำ” หนังสือเศรษฐศาสตร์ ของ ทอง

เปลว ชลภูมิ (กรุงเทพ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรม
ศาสตร์และการเมือง, ๒๔๘๓) ๔ น.

๘. “คำอภิศของนายปรีดี พนมยงค์ แด่ พล
ตำรวจตรี พัฒน์ นิลวัฒนานนท์” ในหนังสือ คำอธิบาย
กฎหมายปกครอง (พระนคร. พิมพ์ในโอกาสพิธีพระราช
ทานเพลิงศพ พลตำรวจตรี พัฒน์ นิลวัฒนานนท์,
๒๕๑๓) ๓ น.

๙. “ชาติคงมีอยู่” (บทความที่เกยตีพิมพ์ในนิตย
สาร “เพื่อไทย” ของสมาคมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐ
เยอรมัน ฉบับกันยายน ๒๕๑๘) (กรุงเทพ. มงคลการ
พิมพ์, ๒๕๑๖) ๒๐ น.

๑๐. นโยบายของรัฐบาลปรีดี พนมยงค์ (แถลง
ต่อสภา เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๔๘๘ และ ๑๓ มิถุนายน
๒๔๘๘) ๖ น.

๑๑. ปัญหาสงครามในยุคปรมาณู (นิวเคลียร์)
(กรุงเทพ. โรงพิมพ์นิติเวช ๒๕๑๓)

๑๒. “ผู้เกินกว่าราชา” (Ultra Royalist)
ในหนังสือลานโพธิ์ (ลอนดอน. หนังสือชุมนุมชาวธรรม
ศาสตร์ในสหราชอาณาจักร, ๒๕๑๓) ๑๗ น.

๑๓. รัฐบาลอาวุโสทางรอดของไทย (กรุง
เทพ. สายส่งศกษิต, ๒๕๑๔) ๑๓๒ น.

๑๔. ตำแหน่งจดหมายของนายปรีดี พนมยงค์ตอบ
บรรณาธิการสามัคคีสาร (วารสารของนักเรียนไทยใน
อังกฤษ) เรื่องขอทราบความเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ ๑๔-

๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๖ และ “สังคมสัญญา” วันศักดิ์สิทธิ์
แห่งรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย (กรุงเทพ.โรงพิมพ์นิติ
เวช, ๒๕๑๖) ๑๕ น.

๑๕. อนาคตของเมืองไทย ในสายตาของประ
เทศเพื่อนบ้าน (กรุงเทพ. สถาบันสยามเพื่อการศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ๒๕๑๘)

๑๖. “คำนำ” (อุทิศแด่ท่านจำ ญ บัณฑิต)
ของหนังสือคำอธิบายอาชญาวิทยา (ตอนที่ว่าด้วยทัณฑ์
วิทยาทั่วไป) (พระนคร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย วิชาธรรม
ศาสตร์และการเมือง ๒๕๔๓) ๒ น.

๑๗. คำขวัญของนายปรีดี พนมยงค์ ให้แก่นัก
จิต ๒๓ แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพ. ม.ป.ป.,
๒๕๒๔) ๑๗ น.

๑๘. มหาราชและรัตนโกสินทร์ (เอกสารโร
เนียว) (ม.ป.ท., ม.ป.ป., ๒๕๒๕) ๘ น.

๑๙. ที่เขาเรียกว่า “ลัทธิแก้” นั้น ก็อย่างไร
และความเป็นมาของลัทธิ “วิวัชนิยม” (กรุงเทพ.
สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๓)
๑๕ น.

๒๐. ท่านปรีดี ให้สัมภาษณ์คลอเดีย รอสส์
และจดหมายนักเรียนไทย ในอังกฤษแปลตามต้นฉบับ
ภาษาอังกฤษบางกอกโพสต์ วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๑๓
(กรุงเทพ. ประจักษ์การพิมพ์, ๒๕๑๓) ๑๒ น.

๒๑. ตัมภาษณ์ท่านปรีดี โดยเทห์ จงคดีกิจ (บรรณาธิการใหญ่ของบางกอกโพสต์) และประทีป นครชัย (ส.น.ท.ป. สาร) หรือคำสัมภาษณ์ท่านปรีดีเกี่ยวกับปัญหาของประเทศไทย, ตัมภาษณ์ ระหว่างวันที่ ๘-๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๑ (กรุงเทพ. โรงพิมพ์ สุวรรณภูมิ, ๒๕๑๑) ๒๔ น.

๒๒. ตัมภาษณ์ปรีดี พนมยงค์ โดยบีเตอร์ ลิมเคโก แพลโดย "เอี่ยมใจงาม" ในสามัคคีสาร (ส.น.ท.ป. สาร ธันวาคม ๒๕๒๑, ๖ น.

ปรัชญา

๑. ความเป็นอนิจจังของสังกม (พระนคร. ปาล พนมยงค์ จัดพิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงเพ็งขวัญวิศิษฐ์ธรรมาดา ตุลาคม, ๒๕๐๐) ๑๑๐ น.

๒. "ปรัชญาคืออะไร" ถัดจากหนังสือ ปรัชญาแห่งสังกม (กรุงเทพ. โรงพิมพ์นิติเวช, ๒๕๑๓) ๔๑ น.

กฎหมาย

๑. คำอธิบายกฎหมายปกครอง (พระนคร. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตำรวจตรีพัฒน์ นิติพัฒนานนท์ ๒๔ มิถุนายน, ๒๕๑๓) ๑๘๘ น.

๒. คำบรรยายกฎหมายปกครอง (บรรยายร่วมกับพระสารสาสน์ประพันธ์ที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวง

ยุติธรรม) (ม.ป.ท.,ม.ป.ป., ๒๔๓๕) ๔๔ น.

๓. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท และสมาคม (พระนคร. โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๓๕) ๒๐๔ น.

๔. คำอธิบายกฎหมาย ระหว่าง ประเทศ แผนก คดีบุคคล (พระนคร. โรงพิมพ์อักษรนิติ, ๒๔๓๕) ๒๕๒ น.

๕. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายปกครอง (ข้อความรู้ทั่วไปในวิชากฎหมายปกครอง) (พระนคร. พิมพ์แจกในงานพระกฐินพระราชทานแก่จังหวัดพระนคร ณ วัดสังเวชวิศยาราม, ๒๔๓๕) ๒๕ น.

๖. ปาฐกถาเรื่องพระราชบัญญัติว่า ด้วยเรื่องระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๓๖ (พระนคร. พิมพ์แจกในงานพระกฐินพระราชทานแก่สหราชอาณาจักรพระนคร ณ วัดสังเวชวิศยาราม, ๒๔๓๕) ๔๒ น.

๗. "การเรียนกฎหมาย ในประเทศฝรั่งเศสโดยย่อ" บทบัญญัติ เล่ม ๔ ตอนที่ ๑๑ (มิถุนายน ๒๔๖๕) ๑๘ น.

๘. "คดีปกครองในประเทศฝรั่งเศส" บทบัญญัติ เล่ม ๖ ตอนที่ ๓ (กรกฎาคม ๒๔๓๓) ๖ น.

๙. "เกล็ดประมวลกฎหมายเรื่อง พระเจ้าโนโปเลออง (นโปเลียน) กับประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส" บทบัญญัติ เล่ม ๕ ตอนที่ ๕ (พฤศจิกายน, ๒๔๓๑) ๑๒ น.

๑๐. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่ง และ

พจนานุกรม ๒ (พระนคร. โรงพิมพ์นิติสาสน์, ๒๔๗๗)
๒๗๕ น.

พระเจ้าช้างเผือก (บทภาพยนตร์)

๑. The King of the White Elephant.
(Bangkok :- Thammasat University, 2484) 154 p.

สำเนาคำฟ้อง

๑. สำเนาคำฟ้องเรื่องละเมิดสิทธิมนุษยชนและ
หมิ่นประมาท โดยใส่ความทำให้โจทก์เสียหาย ความ
แห่งระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ โดยนายวิชัย กับตามาระ
ผู้รับมอบอำนาจโจทก์ กับ บริษัทสยามรัฐจำกัด จำกัดที่ ๑
และ น.ร.ว. กีกฤทธิ ปราโมช และคนอื่น ๆ รวบรวมโดย
นายเปื้อง ศิริภักดิ์ (พระนคร. โรงพิมพ์นิติเวช, ๒๕๑๔)
๔๖ น.

๒. สำเนาคำฟ้องนายรอง สยามานนท์

๓. สำเนาคำฟ้องนายประยูร ภมรมนตรี

๔. สำเนาคำฟ้องนายชาติ เอี่ยมกระสุนีย์

(ทั้งหมดนี้รวบรวมโดย โครงการปรีดี พนมยงค์ กับสัง
คมไทย)

(โดยกองบรรณาธิการสยามใหม่)

รัฐบุรุษอาวุโส : ปรีดี พนมยงค์

วิสา คัญทัพ

มีก็เหมือนไม่มีประวัติศาสตร์
เฉพาะตอนต้องกำหนดบทสำคัญ
ไม่รู้ใครคือผู้ก่อทุกข์ชาติ
ไม่รู้ใครรักประชาธิปไตย
มาก่อนสาวรีย์ มีให้เห็น
แต่ก็เกรงจะเหวี่ยงแห่งตำนาน
ประเทศไทยในรอบหนึ่งร้อยปี
ชะรอยแตกแยกขยับรัศมีใคร
ท่านมิใช่เสาเอกจะอวดอ้าง
แนบชิดหนึ่งมิเคยจะเอ่ยคำ
บุญคุณของท่านสูง เพียพ้ำ
จะปักเบือนอย่างไร ใครก็รัก
สร้างชาติบ้านเมืองมากับมือ
ความจนบัดนี้สิ่งชีวิ
ไม่มีแม่ก็ทะเลาะกันหน้า
รัฐชาติเห็นเด่นเป็นประจำ
กัญไชยวิญญานรัฐบุรุษ
สัทเสียงสรร เสริญเจวิญญาน
วันนี่กองประจำการประชากรมุ
สงบจิตินธราเมโผหม
ภูเขาก็จะแยกแผลกเป็นผ
แม่น้ำทุกสายสดชื่น
ร้อยใจมาแทนดอกไม้นหอม
เป็นเพลงว่า, ใครหนอยกกรรม

พลิกหน้าไหนก็ฉีกพลากเสียทั้งนั้น
คำเป็นขาว, ขาวพลัน - เป็นคำไป
ไม่รู้ใครขายเอกราชอันยิ่งใหญ่
ใครทำลายถวายให้แต่กิจการ
ก็ชื่นชมเข้าเป็นเวลานาน
กลับต้องถอนใจสะท้านทุกทีไป
นานครั้งยัง เกิดมีแผ่นดินไหว
รับศพรัฐบุรุษไทยผู้ยิ่งใหญ่
แต่คือคตินธสร้างทางให้ข้า
ทบทวนความทรงจำแล้วเจ็บนัก
คนไทยหัวหนาแจ้งประจักษ์
กางปกป้องพิทักษ์ท่านปรีดี
แต่แล้วกระไรหรือต้องหล่นหนี
ฟุ้งโลก, ประเทศนี้ไม่มีกรรม
ประเทศไทยของข้ามันเข้าข้า
ปีศาจครอบงำตลอดกาล
สัจธรรมประะพุทธพระยูณาน
ผู้สุขคติสัจธรรมสุขารมย์
ลคตงแล้วทั้งชาติ, สะกดหม
สืบทอดเจตนาบรรดท่านไว้ที่
อภรรณีก็คงขยับที่
เกียรติภูมิศักดิ์ศรีวีรกรรม
สวคตพิทักษ์กลอมทุกเท่าคำ
สารให้จงถูกรกระทำสนอง เทอญ

สารให้จงถูกรกระทำสนอง เทอญ - สาร

สารบัญ

- ประวัติ(ย่อ) นาย ปรีดี พนมยงค์		1.
- งานเขียนของ พนมยงค์ ปรีดี พนมยงค์		7.
- สารบัญ		19.
- บทนำ		21.
- หลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชนฝรั่งเศส	พอม เลียงประบู	23.
- ลักษณะการปกครอง	ภาสกร ชุณหะวัณ	67.
- ทฤษฎีการปกครองสาธารณะ :		
ปัญหาข้อกีดกันโดยชนชั้น		
(ปลายศตวรรษที่ 19- ต้นศตวรรษที่ 20)	รังสิกร อุทพงศ์	107.
- ปัญหาการปกครองในเวียดนาม (1953-1957)	รุจิรา บุญหลง	129.
- แกกซ์ กับ ประเทศไทย	ประสิทธิ์ เอกบุตร	137.
- ความเชื่อ : ปัญหาทางกายภาพและสังคม	นงบุณย์ เจริญกุล	151.
- ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับ		
แนวความคิดเกี่ยวกับ กฎหมาย	สุนันท์ วงศ์โรทัย	165.
- การลงโทษในกฎหมาย กับ วิธีการผลิต	ไพโรจน์ กับสุวิ	197.
- การศึกษาวิเคราะห์พื้นเมืองลาวพวน		
เรื่องทำครัว จากบ้านท่ากลาง		
ท่าลัดกับโบสถ์ ท่ามกลางปลาน้ำ		
จังหวัดสุพรรณบุรี	สุภาวดี หนูนิก	205.
- คำขอคัด		218.
- รายชื่อผู้บริจาค		219.
- กลุ่มคนผู้สนใจ		83

..คือว่าดูเงาแสดรี	ชีกปริศี พนมยงค์
คือควาที่คำรง	อยู่คู่ฟ้าสดาว
คือเทียบที่ลาร้าง	และส่องทางไว้สัณเฑ
คือเกียรติที่กำจว	และจวโรใจไปเฑรรบ..

("กาลัยพอปริศี" โคม"เงินแท้น")

บทนำ

วันที่ 2 พฤษภาคม 2526 ประเทศไทยได้สูญเสียรัฐบุรุษผู้ปฏิรูปการใหญ่หลวงต่อชาติและราชนครไทย ผู้สละการของตำแหน่งที่ปรึกษา มานายเหลือคณานับเกินกว่าจะพรรณาให้จบสิ้นในเนื้อที่อันจำกัดนี้ได้ ความจริงในซีกนี้เป็นที่ปรากฏแจ้งชัดแก่ราษฎรไทยผู้มีจิตใจรักความเป็นธรรมทั้งปวง คึงที่พระพิมลธรรมโศกกล่าวไว้คนหนึ่งในพิธีไว้อาลัยที่วัดมหาธาตุ เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม ศกนี้ มีความตอนหนึ่งว่า " มีแต่คนตาบอดหนวกเท่านั้นที่มองไม่เห็นคุณค่าของรัฐบาลอาวุโส "

ท่านปรีดี เป็นบุคคลที่อุทิศตนในการต่อสู้เพื่อสัจจะเสมอมา ไม่ว่าจะเป็นสัจจะทางประวัติศาสตร์หรือสัจจะทางวิชาการ สัจจะอันเป็นสิ่งที่ยังคงมีคุณค่ามากในเกือบทุกวงการ ท่านปรีดี ได้ต่อสู้และยืนมั่นในสัจจะนี้ตลอดมาจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต การสูญเสียชีวิตเป็นการยับยั้งไปความถูกต้องของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่ง ไม่มีผู้ใดหนีพ้น แต่สัจจะคือสัจจะอันมิอาจแปรเปลี่ยนเป็นอื่นไม่ได้ แม้วันจะกระจ่างและเด่นชัดปรากฏให้ประจักษ์ทั่วกัน

การสูญเสียครั้งสำคัญนี้ก่อความเศร้าโศกแด่คนไทยโดยทั่วหน้า เพื่อระลึกถึงและแสดงความเคารพต่อท่าน กลุ่มคนไทยในฝรั่งเศสจึงได้ร่วมกันสละกำลังกาย กำลังสติปัญญาและกำลังทรัพย์ร่วมจัดทำหนังสือรวบรวมบทความในวิชาการสาขาต่าง ๆ ซึ่งเขียนโดยคนไทยในฝรั่งเศสเพื่อพิมพ์ในโอกาสครบรอบ 100 วันแห่งการจากไปของท่านรัฐบาลอาวุโส

เนื่องจากการจัดทำหนังสือนี้มีข้อจำกัดในด้านเวลา เงินทุน และปัญหาการจัดพิมพ์ จึงอาจมีข้อบกพร่องปรากฏทั่วไปถึงคณะผู้จัดทำขออภัยและขออภัยมา ณ ที่นี้ ความดีอันจะพึงมีจากหนังสือนี้ก็ย่อมเป็นเครื่องบูชาคุณแก่ท่านปรีดี พนมยงค์ รัฐบาลอาวุโส ผู้ซึ่งตลอดชีวิตมุ่งมั่นประกอบคุณความดีให้แก่ประเทศชาติและราชนครไทย แต่ทั้งนี้ถูกยกล้ำใส่ให้ต้องลี้ภัยทางการเมืองจนสิ้นกายชีพในถิ่นแคว้นไกลจากกิจกรรมที่ท่านได้รับใช้ตลอดมา คุณความดีและสิ่งที่ท่านได้เสียสละต่อสู้จนวาระสุดท้ายแห่งชีวิตของคุณชนรุ่นนี้และรุ่นต่อไปจะขอศึกษาและถือปฏิบัติเป็นหน้าที่ที่จะเร่งทำให้สัจจะปรากฏ

“ สัจจะ อมตะ ”

จักจกจำเป็นคำนาน	และเล่าซานทุกสมัย
ถึงท่านผู้นำไทย	ควร เทิดไว้ชื่อ"ปรีดี"
อธรรมมาบิกเบือน	ท้าวฝ่ายเน่คนได้ยศ
สัจจะใบปรุผี	มิไฉนวันตายตาม
ท่านทำประโยชน์ไว้	ประเทศไทยยัง เลื่อนนาม
สกุที และเกินตาม	ผดุง เจตนารมณ์.

ส. ปานรัตน์

ปารีส, 20 กรกฎาคม 2526

หลักกฎหมายทั่วไป

ในกฎหมายมหาชนฝรั่งเศส

พนม เอี่ยมประยูร

การศึกษาเรื่อง "หลักกฎหมายทั่วไป" นั้นได้ว่าเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจมากเรื่องหนึ่ง เพราะเป็นปัญหาทางทฤษฎีและยากที่จะกำหนดขอบเขตให้แน่นอนตามตัวใดได้ แม้แต่ MORANGE ซึ่งเราสรุปได้ว่าเป็นผู้ที่สนใจในเรื่องนี้¹ ก็ยังแสดงความเห็นไว้ว่า การกล่าวถึงเรื่อง "หลักกฎหมายทั่วไป" เท่ากับเป็นการกล่าวถึงความนิยามของ (Concept) ซึ่งยังมิแน่นอนถึงสัจยัตยข้อและกำหนดถึงมัน² แต่ก็ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจยิ่งกว่าเรื่องที่แน่นอนตายตัวแล้ว

แต่ความสนใจของหลักกฎหมายทั่วไปด้วยเหตุดังกล่าว มิใช่เป็นเหตุผลเพียงประการเดียวที่ทำให้เรื่องนี้ได้การแก่การศึกษา เพราะตามทัศนะของข้าพเจ้าเห็น เรื่องที่เราควรจะศึกษาค้นคว้า เป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์คือสังคมโดยเฉพาะสังคมไทยของเรา

ก็โดยที่ "หลักกฎหมายทั่วไป" นี้ อาจกล่าวได้ว่าส่วนที่เป็นทั่วไปนั้นเป็นผลโดยตรงของความพยายามอย่างไม่หยุดยั้งของนักปราชญ์ในอันที่จะหาทางพิทักษ์รักษาสันติภาพของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อยามที่กลไกของรัฐมิได้เป็นไปตามทฤษฎีสัญญาประชาคม (Contrat Social) ดังที่ Locke หรือ Rousseau ว่าไว้ นอกเหนือไปจากการแสวงหาทางออกให้แก่การบริหารงานของรัฐซึ่งเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งของการสร้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้น จึงมิได้ว่าเป็นเรื่องที่ควรศึกษาอย่างยิ่ง

โดยทั่วไปที่หลักกฎหมายอยู่ว่าผู้พิพากษาจะปฏิเสธการตัดสินคดีโดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายหรือไม่ มาตรา 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ถึงแม้จะไขว่คว้าโดยทางลัด ก็ไม่น่ามาจากประมวลกฎหมายแพ่งของสวิส ก็คงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การระบุให้ใช้หลักกฎหมายทั่วไปไว้ในมาตราดังกล่าวเป็นผลมาจากหลักที่ว่านี้ เป็นที่ยอมรับกันว่าในกรณีซึ่งไม่มีกฎหมายระบุไว้ก็แท้จริงนั้น *le juge est un ministre d'équité*.³

การสร้าง "หลักกฎหมายทั่วไป" ของนักกฎหมายนั้นข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นการก้าวออกนอกกรอบของความแข็งตัวของกฎหมายลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังมิอาจระอาด้วยความสม่ำเสมอในการปฏิบัติเป็นข้ออ้างในการให้คำวินิจฉัยทางกฎหมาย (Valeur juridique) แก่กฎหมายอื่นๆ ดังเช่น การสร้างกฎหมายจารีตประเพณีอันเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรอีกประเภทหนึ่งนับได้ การก้าวออกจากรอบแบบนี้จึงต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและรอบคอบอย่างยิ่ง เพื่อให้ไขว่คว้าซึ่งหลักแห่งความ

ยุติธรรม แต่ในขณะเดียวกันก็มีใช้ก้าวออกไปไกลสุดสายผ่านจนไร้เสียซึ่งนิวัติหรือพื้นฐาน
รองรับในทางกฎหมาย ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการกระทำทางกฎหมาย
กับการกระทำตามอำเภอใจอีกทั้งยังเป็นการเสี่ยงอย่างยิ่งต่อข้อกล่าวหาของการเป็น "การ
ปกครองโดยผู้พิพากษา (Gouvernement du Juge)" โศกนาฏิกิริยาผู้พิพากษาซึ่งแม้ไ้
เคยรู้โดยว่ามีข้อกล่าวหาอยู่นี้ หากแต่ขาดความรู้ความสามารถจึงหวนกลับไปสู่ความรับผิดชอบ
ของทอมคิมทาร์น และหรือ "การกลืนคำพิพากษา" ของศาลที่สูงกว่าตน (ซึ่งแน่นอนย่อมมี
ผลผูกพันก่อนนาคการท่งงานเป็นผู้พิพากษาของตนต่อไปด้วย) จึงได้หาทางเสี่ยงไปเสีย ใน
ทางตรงข้ามสำหรับประเทศที่ผู้พิพากษามีความรู้ความสามารถ และมีอิสระอย่างเต็มที่ในการ
วินิจฉัยคดี และประการสำคัญกลับรับผิดชอบทอมคิมทาร์น การออกข้อวางของกฎหมายโดย
การสร้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้นจะมีลักษณะที่เป็นระบบ และถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของ "อารย-
ธรรม" ของระบบกฎหมายในประเทศนั้น

ในประเทศฝรั่งเศส การถือกำเนิดของหลักกฎหมายทั่วไปนั้น เกี่ยวโยงกับแนว
ความคิดสองแนวคือ

1) แนวความคิดว่าด้วย การกระทำของฝ่ายปกครองนั้นต้องชอบด้วยกฎหมาย
(le principe de légalité) ซึ่งหมายความว่าในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่
ซึ่งได้รับมอบหมายนั้น ฝ่ายปกครองจะต้องเคารพกฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งมีกฎหมาย
แค่เฉพาะกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงกฎหมายที่ไม่ได้เป็นลายลักษณ์
อักษร ซึ่งได้แก่จารีตประเพณีที่มีความบังคับเป็นกฎหมาย และหลักกฎหมายทั่วไปอีกด้วย อัน
เป็นอำนาจหน้าที่ของศาลปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองเชอซี เกอท์ 4 ที่ระดม
และตรวจสอบให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ

2) แนวความคิดว่าด้วย ความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (la
suprématis de la constitution) ซึ่งมีที่มาจากเนื้อหาของรัฐธรรมนูญกัน
เอง การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความแน่นอนในการ
ดำเนินการของรัฐ และเพื่อประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยอาศัยแก่นบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญที่มีเนื้อหาแจ้งชัดแก่เพียงอย่างเดียว หากได้เพียงพอไม่ ศาลรัฐธรรมนูญ
(Conseil Constitutionnel) ซึ่งมีหน้าที่ในการชี้แจงให้นำเอาหลักกฎหมายทั่วไป
มาใช้เป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีของตนเป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ดี เราอาจสรุปได้ว่า หลักกฎหมายทั่วไปนั้น เป็นผลของความเพียรพยายามในอันที่จะสร้างและรักษา ซึ่งแนวความคิดในเรื่อง นิติรัฐ (Etat du droit) นั้นเอง

คดี "Couitéas" ⁵ นั้นจะเป็นตัวอย่างที่ดีที่ให้เราเห็นถึงบทบาทของหลักกฎหมายทั่วไป ในด้านการพิทักษ์รักษาสหสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น นอกจากนี้ยังเป็นคดีตัวอย่างของการแสวงหาทางออกให้กับการบริหารงานของรัฐโดยผู้พิพากษาอีกด้วย ในคดีนี้เอกชนคนหนึ่งได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งมีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาล ทางภาคใต้ของคูปีเยย์ แต่คนพื้นเมืองซึ่งอาศัยอยู่ในที่ดินผืนนั้น ได้ปฏิเสธที่จะอพยพออกไป แม้ว่าศาลแพ่งจะไม่ให้คำพิพากษาแล้วก็ตาม เขาจึงได้ร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๆ หลังจากได้พิจารณาเรื่องแล้วได้ขอความช่วยเหลือไปยังกองทัพบกเพราะเห็นว่า เป็นเรื่องใหญ่ อย่างไรก็ตามผู้บัญชาการทหารท้องถิ่นได้พิจารณาเห็นว่า การเข้าไปมีบทบาทของกองกำลังทหารของตนนั้นเสี่ยงต่อการก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านทั่วไปในดินแดนแถบนั้น จึงได้ส่งเรื่องมายังกรุงปารีส รัฐบาลในสมัยนั้นได้ประชุมกันเพื่อพิจารณาปัญหา และมีมติว่าไม่อาจยินยอมให้มีการใช้กองกำลังทหารในกรณีดังกล่าวได้ เพราะรัฐบาลไม่อาจเสี่ยงกับสงครามกลางเมืองในภาคใต้ของคูปีเยย์ เพียงเพื่อประโยชน์ของปัจเจกบุคคล (intérêt privé) ได้ แม้จะตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อเจ้าของที่ดินรายนี้ก็ตาม กรณีนี้ได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวาง ไม่มีการหยิบยกปัญหานี้ขึ้นมาพูดหลายครั้งในการประชุมของสภา ในที่สุดมีการส่งเรื่องให้กองเฮอียี เคคาท์เป็นผู้พิจารณา

กองเฮอียี เคคาท์ ปฏิเสธที่จะได้ส่วนว่าในสถานการณ์แห่งคดีนั้น รัฐบาลก่อให้เกิดความฉิบหายหรือไม่ ในการปฏิเสธที่จะปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา อย่างไรก็ตามก็เพื่อปกป้องสิทธิของเอกชนรายนี้กองเฮอียี เคคาท์ได้อ้าง หลักกฎหมายทั่วไป ว่าด้วยความเท่าเทียมกันในการรับภาระของส่วนรวม (Le principe d'égalité devant les charges publiques) มาเป็นข้อพิจารณา โดยหลักทั่วไปนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษา หากไม่มีการปฏิเสธที่จะกระทำการดังกล่าว แม้ว่าจะมีเหตุผลที่สมควรอย่างยิ่ง เพียงใด ก็ยัง เท่ากับว่าเราได้บังคับให้ผู้ที่ลี้ภัยตามคำพิพากษาในกรณีนี้ต้องรับภาระพิเศษ ซึ่งหนักกว่าปกติที่เขาจะต้องเสียสละ เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นกองเฮอียี เคคาท์ จึงมีคำพิพากษาให้เอกชนผู้นี้ได้รับค่าเสียหายอันเกิด

แต่การนี้

คดีนี้มันถือว่าผู้พิพากษาของกอง เซอียี เกคาท์ หาทางออกได้อย่างยอดเยี่ยมให้กับกรณีที่เกิดขึ้น เพราะบรรดานักกฎหมายด้วยกันก่อนทราบคดีถึง หลักความเห็นของคำพิพากษา (*autorité de la chose jugée*)) ว่าเป็นหลักการที่เป็น "หัวใจ" ของการดำรงอยู่ของศาล การปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามให้เป็นไปตามคำพิพากษานั้น โดยปกติถือว่าเป็นความผิดร้ายแรง การที่ผลของคำพิพากษายกมาในลักษณะที่ประนีประนอม คือ เอกชนผู้เสียหายก็ได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนและฝ่ายบริหารก็ไม่ต้องถูกลงโทษ จึงนับได้ว่าผู้พิพากษาได้ใช้กฎหมายปกครองอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน ตามเนื้อหาสาระที่กฎหมายมีอยู่⁶

Canal เป็นอีกคดีหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าผู้พิพากษากอง เซอียี เกคาท์ ของฝรั่งเศส นั้น มิได้ลังเลเลยในอันที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน กรณีนี้ ประธานาธิบดีก็โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญตั้งวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1962 ที่ไต่มาจากการแสดงประชามติของประชาชน ซึ่งระบุให้ท่านมีอำนาจออกคำสั่งได้ในรูปของรัฐบาลแทน (*ordonnance*) หรือกฎฎีกา (*décret en Conseil des Ministres*) ทั้งในเนื้อหาซึ่งโดยปกติเป็นอำนาจของสภานิติบัญญัติ และเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติตามคำประกาศรัฐบาลลงวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 1962 นั้น ได้ออกรัฐบาลแทน ลงวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1962 จัดตั้งศาลทหารพิเศษขึ้น เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีความผิด ในกรณีเหตุการณ์อันเกี่ยวเนื่องกับการก่อกบฏของประเทศอัลจีเรีย นาย Canal และเพื่อนซึ่งถูกตัดสินให้รับการลงโทษประหารชีวิตโดยศาลนี้ ได้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ศาลปกครองสูงสุดได้ตัดสินว่า การจัดตั้งศาลทหารพิเศษดังกล่าวขึ้น เป็นสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกล่าวคือขัดกับหลักกฎหมายทั่วไป ของกฎหมายอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามอุทธรณ์ฎีกา คำตัดสินของศาลนี้

คดีนี้มันว่าน่าสนใจอย่างยิ่ง ท่านที่สนใจขอไต่ไปกรูรายละเอียดยกจากคำพิพากษาของกอง เซอียี เกคาท์ ลงวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1962 , Canal , Robin et Godot , ในประมวลคำพิพากษาของกอง เซอียี เกคาท์ หน้า 552 และเพื่อเหตุผลในทางวิชาการขอไต่ไปรบกวนเพิ่มเติมกับขบวนการยุติธรรมในประเทศของเราในช่วงเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

อย่างไรก็ดีนักกฎหมายที่จะพาดพิงถึงกล่าวไต่ ก็รับรู้แค่เพียงด้วยกฎหมาย

ล้วนๆ ไม่ได้ หากแต่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในทางปรัชญา สังคม การเมือง เศรษฐ-
ศาสตร์ด้วย จึงจะสามารถหาทางออกหรือแก้ปัญหาเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนั้นผู้พิพากษาจะต้องตระหนักว่า คณะฯ มีเพียงหน้าที่ชี้ความ (ชี้) คว-
มกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีฐานะเป็นตัวแทนของอำนาจตุลาการด้วย ซึ่งโดย
นัยนี้ย่อมหมายถึงหน้าที่ในการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ (checks and balances)
อำนาจอื่นด้วย เช่น การตรวจสอบอำนาจนิติบัญญัติ ในกรณีที่องค์กรรัฐนิติมาไม่ชอบด้วยหลัก
ของเหตุผลและความยุติธรรม เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยและสถาบันทางกฎหมายอื่นๆ
ที่จะสร้างคุณลักษณะดังกล่าวของนักกฎหมายขึ้นมาให้ได้

และเพื่อให้บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าว ข้าพเจ้าขอถือเอาเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของความพยายามดังกล่าวด้วย และข้าพเจ้าหวังว่าจะมีผู้ช่วยเขียนในสิ่งที่ข้าพเจ้ามิได้เขียน
ไว้ในเรื่องนี้เพราะมีเวลาอันจำกัดหรือใคร่ mong ชำไป หรือช่วยเพิ่มเติมในสิ่งที่ข้าพเจ้าได้
เขียนไว้เพียงเล็กน้อย และที่สำคัญที่สุดก็คือ ช่วยแก้ไขและโต้แย้งในสิ่งที่ผิดพลาดด้วย
ข้าพเจ้ายินดีรับฟังความคิดเห็นเสนอและขอขอบพระคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

กำเนิดและวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไป

กองเฮอริ์ เคคาท์ได้ยืนยันถึงการมีค่าบังคับเป็นกฎหมาย (Valeur juridique) ของหลักกฎหมายทั่วไปมาตั้งแต่ ค.ศ. 1945⁽⁷⁾ และได้วิวัฒนาการเรื่อยมาภายใต้การชี้นำทางทฤษฎีและการปฏิบัติของโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ กรวยจมีจูบีน และกลายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของระบบกฎหมายฝรั่งเศส

อย่างไรก็ดี ความทัศนะของJeanneau นั้น หลักกฎหมายทั่วไปในยุคปัจจุบันนั้นมีได้แตกต่างไปแม้แต่เพียงเล็กน้อยจากจุดเริ่มต้น (origine) และแนวทางเดิม กล่าวคือ ยังเหมือนกับหลักกฎหมายทั่วไปในยุคแรกที่เป็น "กฎเกณฑ์พื้นฐานที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้พิพากษา "สะกัก" เอามาจากจารีตทางกฎหมายบรรพกาล และซึ่งใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง" (8)

การศึกษาถึงวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปนี้ ข้าพเจ้าขอแบ่งออกเป็น 3 ช่วงด้วยกันคือ ช่วงแรก อันเป็นช่วงที่นับจากการปรากฏตัวขึ้นของหลักกฎหมายทั่วไปจนถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับปัจจุบัน (4 ตุลาคม 1958) ช่วงที่สอง นับแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1958 จนถึง ค.ศ. 1969 ก่อนการเข้ามามีบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) ในเรื่องนี้

และในช่วงสุดท้าย นับแต่การเข้ามามีบทบาทในเรื่องหลักกฎหมายทั่วไปของศาลรัฐธรรมนูญจนถึงปัจจุบัน

กำเนิดและวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปช่วงแรก

ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น หลักกฎหมายทั่วไปนั้นได้รับการกล่าวอ้างในลักษณะที่เป็นกึ่งทางการโดยผู้พิพากษาของกองเฮอริ์เคคาท์มาตั้งแต่ ค.ศ. 1945 อย่างไรก็ดีหากจะนับเนื่องกันจริง ๆ แล้วเราอาจกล่าวได้ว่า หลักกฎหมายทั่วไปนั้นปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในคำพิพากษาของกองเฮอริ์เคคาท์มาตั้งแต่ ค.ศ. 1911 คือในคดี Roubeau (7 มีนาคม 1911 และ 9 พฤษภาคม 1913)⁽⁹⁾ และให้เวลาหลัง จากนั้นอีกประมาณสามสิบปีเศษในการพัฒนาภายใต้

การชี้แนวทางทฤษฎีจนกระทั่งมีความสมบูรณ์และแน่นอนในระดับหนึ่ง

ช่วงนี้อาจกล่าวได้ว่ากองเฮียเบ็คาคาท์เป็นองค์กรที่มีบทบาทแต่ฝ่ายเดียวในการใช้หลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชนอย่างแท้จริง

ในคดี *Arrando* (C.E. 26 ตุลาคม 1945) ก็กล่าวถึง "หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งนำมาใช้บังคับได้แม้ว่าจะไม่มีตัวบทกฎหมายระบุไว้ในเรื่องดังกล่าวนั้น" (les principes généraux applicables même en l'absence de texte)

ในคดี *Dane Larotte* (C.E. 17 กุมภาพันธ์ 1950) กองเฮียเบ็คาคาท์ก็กระป๋องหลักกฎหมายทั่วไปที่ถือได้ว่ามีความสำคัญมากในระบบกฎหมายปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งไค้แกหลักการที่ว่า การฟ้องร้องว่าการกระทำของฝ่ายบริหาร ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นให้กระทำไค้ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายระบุไว้(ว่าให้ฟ้องร้องไค้) ¹⁰

อย่างไรก็ กองเฮียเบ็คาคาท์ไค้ปฏิเสธที่จะจ้กว่าหลักการอื่นไค้อันหนึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไป หากหลักการเช่นนั้นเกิดจากธรรมเนียมปฏิบัติธรรมดาทั่วไป หรือเกิดจากตัวบทของรัฐธรรมนูญซึ่งไม่ปรากฏว่าเจตนารมณ์ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญจะให้ถือเป็นหลักการทั่วไป

ในส่วนที่ว่าด้วยคำบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปนั้น(ดังที่จะกล่าวถึงรายละเอียดในภายหลัง) ในขณะที่เกี่ยวกับกับที่กองเฮียเบ็คาคาท์มิไค้ยอมรับอย่างจ้กแจ้งว่าหลักกฎหมายทั่วไปมีคำบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ แต่ก็มีปฏิเสธอย่าง เป็นทางการในแนวความคิดทางทฤษฎีซึ่งจ้กหลักกฎหมายทั่วไปไว้ในลำดับเกี่ยวกับกับรัฐธรรมนูญ ¹¹ แต่ในภายหลัง กองเฮียเบ็คาคาท์ไค้ใช้ข้อความที่ว่า "หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมีคำเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ" (les principes généraux du droit ayant valeur législative) ไว้ในคดีของตน ¹²

หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน(ค.ศ. 1958) วิชาการของหลักกฎหมายทั่วไปจะมีลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้นโดยเฉพาะในปัญหาที่เกี่ยวกับ เรื่องคำบังคับทางกฎหมาย

กำเนิดและวิชาการของหลักกฎหมายทั่วไปช่วงที่สอง

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใน ค.ศ. 1958 นั้นไค้ว่ามีความสำคัญอย่างมากสาาคอระบบกฎหมายของฝรั่งเศสกล่าวไค้นอกเหนือไปจากการสร้างศาลรัฐธรรมนูญซึ่งในภายหลังจะเข้ามามีบทบาทในเรื่องหลักกฎหมายทั่วไปเป็นอย่างมากแล้วยังไค้มีการแบ่งแยก

ระหว่าง อำนาจกรของรัฐธรรมนูญ (domaine de la loi) กับอำนาจกรของข้อกำหนด (domaine du règlement) ¹³ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 34 และ 37 แห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือแม้ทั้งนั้นเป็นต้นมา การออกรัฐธรรมนูญก็จะกระทำได้ก็แต่เฉพาะในเรื่องที่ระบุไว้ใน มาตรา 34 เท่านั้น ส่วนที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในมาตรากังกล่าวถือว่าเป็นอำนาจของฝ่าย บริหารในการที่จะออกมาเป็นข้อกำหนด โดยนัยนี้จึงเกิดความเคลือบแคลงก็เป็นอันมากกว่า รัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็น "การแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ทั่วไป" (l'expression de la volonté générale) จะยังคงเป็นกฎเกณฑ์ที่มีคุณลักษณะริเริ่มในตัวเอง และไม่มีเงื่อนไข (initial et inconditionné) ตามคำนิยามอันเป็นที่ยอมรับกัน ทั่วไปของ Carré de Malberg ปรมจารย์ทางกฎหมายแห่งสำนักสตราสบูร์กอีกข้อ ใดหรือไม่ และถ้ายังจะเชื่อเช่นนั้นอยู่ เราจะถือได้ใหม่ว่าอำนาจการออกข้อกำหนดประเภทที่ เป็นเอกเทศของฝ่ายบริหารตามมาตรา 37 นั้นเทียบได้กับอำนาจการออกรัฐธรรมนูญของรัฐบาล เพราะเหตุว่าอาศัยอำนาจจากมาตรากังกล่าว ฝ่ายบริหารสามารถออกกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะ "ริ เริ่มในตัวเองและไม่มีเงื่อนไข" ได้เช่นเดียวกัน ¹⁴ กล่าวคือแตกต่างไปจากข้อกำหนดประเภท อื่น ๆ ที่ออกมาเพื่อกำหนดการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่ง (règlement d'exécution des lois) อันจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดโดยรัฐธรรมนูญที่เป็นแม่บทนั้น

ท่ามกลางปัญหาเหล่านี้ กองเฮย์ เอกาท์ได้เล็งเห็นว่าหากปล่อยให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวางเช่นนี้ตลอดไปอาจเกิดกรณีไม่พึงปรารถนาขึ้นได้ ดังนั้นในคดี Syndicat général des ingénieurs-conseils ¹⁵ ได้พิจารณาพิพากษาให้ผู้มีอำนาจ ในการออกข้อกำหนดเอกเทศต้องเคารพ"หลักกฎหมายทั่วไป" โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกิดจากคำ ปรารภของรัฐธรรมนูญซึ่งใช้บังคับกับผู้มีอำนาจออกข้อกำหนดทุกประเภท แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญในเรื่องกึ่งกล่าว" ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานอย่างแท้จริงของการควบคุม อำนาจออกข้อกำหนดโดยผู้พิพากษา และซึ่งเป็นการประกันแนวความคิดในเรื่อง"นิติรัฐ"อย่าง เต็มที่

หลังจากคำพิพากษาของกองเฮย์ เอกาท์ในคดีเรื่องนี้แล้วได้มีการวิพากษ์วิจารณ์ กันในทางทฤษฎีถึงคำบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปกันอย่างกว้างขวางว่าเป็นเช่นใดกันแน่ — เทียบเท่ารัฐธรรมนูญ (la valeur constitutionnelle) หรืออยู่ในระดับที่ต่ำกว่า รัฐธรรมนูญแต่สูงกว่าข้อกำหนด (la valeur infra-législative et supra-décrétale)

ก็จะไต่กล่าวต่อไปในภายหลัง

การศึกษาถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปจะสมบูรณ์ไปไม่ได้เป็นอันขาดหากมิไต่กล่าวถึงบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าวนี้

กำเนิดและวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปในช่วงที่สาม

จุดเริ่มต้นของช่วงนี้เราจะนับตั้งแต่การเริ่มเข้ามามีบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่ ค.ศ. 1969 เป็นต้นมา

ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแม้แต่ชื่อก็ยังมิมีอยู่ทางตอนนั้น⁽¹⁶⁾ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ค.ศ. 1958) ประกอบด้วยสมาชิก 2 ประเภท ประเภทแรกนั้นมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ มีจำนวน 3 คน โดยประธานสภาผู้แทนเป็นจำนวน 3 คนและโดยประธานสภาสูงอันเป็นสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีก 3 คน รวม 9 คนซึ่งอยู่ในวาระ 9 ปี และประเภทที่สองนั้นได้แก่อดีตประธานาธิบดีคนก่อน ๆ

หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้แก่การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ พิจารณาพิพาทภาคีกันเกิดจากการเลือกตั้งและเป็นผู้จัดการเรื่องราวเกี่ยวกับการลงประชามติ (le référendum) เป็นต้น

โดยเฉพาะหน้าที่หลักซึ่งได้แก่การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญซึ่งในประเทศฝรั่งเศสใช้ระบบควบคุมก่อนการประกาศใช้กฎหมายนั้น ตามมาตรา 61 มิได้มุ่งมากไปกว่าการควบคุมการลงคะแนนคือ "บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ" แต่ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้ความขยายขอบอำนาจของตนออกไปถึงการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับคำปรารภของรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสารซึ่งคำปรารภของรัฐธรรมนูญอ้างถึงโดยทรงซึ่งได้แก่คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง 1789 (la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen 1789) คำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 และที่อ้างถึงทางอ้อม คือหลักการพื้นฐานซึ่งยอมรับนับถือโดยบรรดา รัฐนิติแห่งสาธารณรัฐ (les principes généraux reconnus par les lois de la République) และหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (règles du droit public international) และท้ายที่สุดคือการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

(lois organiques) ⁽¹⁷⁾

ซึ่งส่วนนี้เองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักกฎหมายทั่วไป เพราะหลักการบางหลัก

การที่ศาลรัฐธรรมนูญอ้างถึงเพื่อใช้ในการควบคุมการออก รัฐบัญญัตินั้นเป็นส่วนหนึ่งของหลักกฎหมายทั่วไป
การเข้ามามีบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักกฎหมายทั่วไปเป็นครั้งแรกนั้น
ปรากฏอยู่ในคำพิพากษา ลงวันที่ 26 มิถุนายน 1969 ซึ่งพอสรุปได้ว่า

- (1) ศาลรัฐธรรมนูญยอมรับว่า หลักกฎหมายทั่วไปมีค่าเทียบเท่า รัฐบัญญัติทั่วไป
- (2) ศาลรัฐธรรมนูญยอมรับว่าฝ่ายปกครองนั้นต้องเคารพและปฏิบัติตามหลักกฎหมาย
ทั่วไป แต่ฝ่ายนิติบัญญัตินั้นสามารถแก้ไขยกเลิกได้

แม้ว่าในคดีดังกล่าวข้างต้นศาลรัฐธรรมนูญจะยอมรับถึงการมีอยู่ของหลักการว่าด้วย
การเพิกเฉยของฝ่ายบริหารถือว่าเป็นการปฏิเสธ (Le silence gardé par l'Administration
décision de Rejet) ซึ่งแม้กองเซซีเยคทาห์ไม่ยอมรับถึงความมีอยู่ของหลักการนี้ ก็มาปฏิเสธ
เมื่อ 10 ปีให้หลัง⁽¹⁹⁾ จึงนับได้ว่าคดีนี้ยังไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรมากนัก

มูลเหตุของปัญหา เกิดขึ้นเมื่อศาลรัฐธรรมนูญซึ่งโดยปกติตรวจสอบความถูกต้องของ
กฎหมายเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการออกกฎหมาย (règle de
procédure) ซึ่งอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการควบคุมความถูกต้องตามกฎหมาย
ภายนอก (légalité externe) เท่านั้น⁽¹⁹⁾ แต่ต่อมาภายหลังได้ให้มาควบคุมความ
ถูกต้องของเนื้อหาของกฎหมาย (le fond du droit) ด้วย ดังที่ปรากฏใน
คำพิพากษาลงวันที่ 16 มิถุนายน 1971 ซึ่งขอสรุปและทิ้งข้อสังเกตไปพร้อม ๆ กันว่า

- (1) คดีนี้เป็นคดีแรกที่ศาลรัฐธรรมนูญให้มาควบคุมและตรวจสอบความถูกต้องของ
เนื้อหาของกฎหมาย (le fond du droit)
- (2) โดยอ้างหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการรวมตัว (le principe de la liberté
d'association) อันเป็นหลักการพื้นฐานซึ่งยอมรับนับถือโดยบรรการ รัฐนิติ
แห่งสาธารณรัฐ

(3) ข้อซึ่งจะเป็นมูลเหตุของปัญหาก็คือ ศาลรัฐธรรมนูญถือว่าหลักการว่าด้วย
เสรีภาพในการรวมตัวซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปนั้น⁽²⁰⁾ มีค่าบังคับเท่าเทียมรัฐธรรมนูญ
ซึ่งผลของคดีนี้ก็เท่ากับการรับรองอย่างเป็นทางการว่าหลักกฎหมายทั่วไปบาง
หลักนั้นมีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ อันมีค่าน้อยกว่าจากก่อนหน้านี้ ความสับสนว่าด้วยค่าบังคับ
ของหลักกฎหมายทั่วไปจึงเกิดขึ้นอีก และยิ่งเพิ่มพูนขึ้นเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายรัฐธรรมนูญ (29
ตุลาคม 1974)⁽²¹⁾

ในคดีอื่น ๆ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญยืนยันถึงการมีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญของ

หลักกฎหมายทั่วไปอีกบางหลัก เช่นหลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย (le principe d'égalité devant la loi 23 ธันวาคม 1973), หลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในชนวนการยุติธรรม (le principe d'égalité devant la justice : C.C. 23 กรกฎาคม 1975) และหลักว่าด้วยความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะ (le principe de la continuité du service public : C.C. 25 กรกฎาคม 1979) เป็นต้น

ในช่วงนี้จึงนับว่าเป็นช่วงที่วิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปอยู่ภายใต้การกำหนดของ 2 องค์การที่เป็นอิสระต่อกัน โดยต่างก็มีแนวทางของตนในการประยุกต์ใช้หลักกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ

กองเซอียเควตาซึ่งยังคงใช้รูปแบบเก่าในการบังคับใช้หลักกฎหมายทั่วไปแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และที่เหมือนเดิมคือการกล่าวอ้างถึงคำปรารภของรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นที่มาของหลักกฎหมายทั่วไป มีในบางโอกาสเท่านั้น อันเป็นการตรงข้ามกับศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญนั้นไม่เคยรับรองที่จะอ้างถึงหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมีที่มาจากคำปรารภของรัฐธรรมนูญ และถือว่าหลักกฎหมายทั่วไปประเภทนี้มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งแตกต่างจากหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งคนใดจะสกัดกั้นมาจากตัวบทกฎหมายประเภทอื่นที่ดีว่ามีค่าบังคับเป็นเพียงเทียบเท่ารัฐบัญญัติเท่านั้น

อนึ่ง สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือ ความสับสนของหลักกฎหมายทั่วไปที่ถูกสร้างขึ้น เช่น หลักกฎหมายที่มีเนื้อหาวางเดียวกันแต่กลับมีค่าบังคับต่างกัน อาทิ หลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย ซึ่งกองเซอียเควตาถือว่ามีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐบัญญัติ (C.E.10 กรกฎาคม 1946 , Soc. Charles Frères) แต่สำหรับศาลรัฐธรรมนูญหลักการดังกล่าวนี้มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ (C.C 27 ธันวาคม 1973)

หรือในกรณีที่สองกรณีหนึ่งปฏิเสธถึงการมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งอ้างถึงโดยอีกองค์การหนึ่ง เช่นในคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 26 มิถุนายน 1969 ศาลได้กล่าวถึงหลักการว่าด้วยการเพิกเฉยของฝ่ายปกครองถือว่าเป็นการปฏิเสธ แต่กองเซอียเควตาได้ปฏิเสธถึงความมีอยู่ของหลักการนี้ (C.E.27 กุมภาพันธ์ 1970 , Commune de Buzes)

จึงเป็นกรณีที่มีการค้นคว้าทฤษฎีทั้งหลายจะพยายามหาทางออกทางทฤษฎีให้กับปัญหาซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้นั่นคือ

คำจำกัดความของหลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชน

เราอาจกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปไม่มีผลสำคัญต่อคำจำกัดความของกฎเกณฑ์ทางกฎหมายประเภทนี้ที่พยายามให้โดยนักนิติศาสตร์ตามทัศนะของข้าพเจ้าวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นอาจทำให้แก่นกนิติศาสตร์สับสน แต่ไม่เคยเปลี่ยนเนื้อหาที่เป็น-"แก่น" ของกฎหมายทั่วไปแต่อย่างใด

ในช่วงแรกและช่วงที่สองของวิวัฒนาการของหลักกฎหมายทั่วไปซึ่ง กองเซอีย็แตคท์ เป็นองค์กรผูกขาดการใช้หลักนี้ คำจำกัดความที่ให้โดยนักนิติศาสตร์ ก็เป็นไปในลักษณะหนึ่ง กล่าวคือเป็น "กฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่มีไ้เป็นสายลักษณะอักษร ซึ่งมีคำบังคับเพียงแต่ระบุัญญัติ และสิ่งใดที่บังคับกับอำนาจการออกข้อกำหนดและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในกรณีที่มีรัฐบัญญัติกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น... แต่กฎเกณฑ์เหล่านี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายจารีตประเพณีด้วยเพราะโดยส่วนมากแล้ว การประกาศถึงความมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไปเหล่านี้โดย ผู้พิพากษาศาลปกครองมีขึ้นไม่นานมานี้เอง อันที่จริงกล่าวได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์ทาง โครงสร้างของคำพิพากษามีขึ้นโดยมีมูลเหตุจูงใจหลักมาจาก หลักความยุติธรรมตามธรรมชาติ (équité) ในอันที่จะประคับและรักษาไว้ซึ่งสิทธิส่วนบุคคลของพลเมือง" (22) ซึ่งสาระสำคัญมิได้แตกต่างไปจากคำจำกัดความที่ JEANNEAU ให้ไว้คือเป็น "กฎเกณฑ์พื้นฐานที่มีไ้เป็นสายลักษณะอักษร ซึ่งผู้พิพากษา "สะกัก" (dégager) เอามาจากจารีตทางกฎหมายบรรพกาล (de toute une tradition juridique) และสิ่งใดที่บังคับกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (23)

อย่างไรก็ดี คำจำกัดความของหลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวยังคงจะไม่มีความสมบูรณ์ไปโดยเลย หากเรามีไ้พิจารณาความคู่ไปกับสาระสำคัญของหลักกฎหมายทั่วไปที่ปรากฏขึ้นภายหลังการก้าวเข้ามาบริหารของตุลาการรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่เป็นผู้มีหน้าที่ในการควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งจำเป็นอยู่เองโดยเหตุผลของเรื่องหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งสร้างโดยศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำบังคับเพียงแต่รัฐธรรมนูญ ซึ่งแตกต่างไปจากที่กองเซอีย็แตคท์ได้ระบุไว้

หากเราจะสรุปคุณลักษณะที่สำคัญของหลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชน จากบรรดาคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นเราจะเห็นว่า สาระที่เป็นแก่นของหลักกฎหมายทั่วไปมิใช่
สิ้น

- (1) เป็นกฎเกณฑ์ (règle) ที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษร
 - (2) มีค่าบังคับทางกฎหมาย (valeur juridique) ที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะ
มีผลต่อประเภทของบุคคลที่อยู่ภายใต้สภาพบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปนี้ด้วย
 - (3) "สะกัก" (dégager) มาจากตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่
- (1) หลักกฎหมายทั่วไปเป็นกฎเกณฑ์ที่มีได้ เป็นลายลักษณ์อักษร

คุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นธรรมชาติของหลักกฎหมายทั่วไปว่าโดยนัยคือหลักกฎหมายทั่วไปนั้นเป็นกฎเกณฑ์ ซึ่งผู้พิพากษาใช้ในการอุดช่องว่างของกฎหมาย ก็คือใช้ในกรณีที่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมิได้มีการบัญญัติลายลักษณ์อักษรระบุไว้ชัดเจน ดังที่ LETOURNEUR กล่าวว่า "ในกฎหมายมหาชนอาณัติซึ่งปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรนั้นในปัญหาที่กว้างขวางและถึงในอาณัตินี้เองที่หลักกฎหมายทั่วไปเป็นใหญ่อยู่" (24)

กองเซอีย เคคาร์ท ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการกระทำในทางปกครองโดยให้รัฐบัญญัติเป็นบรรทัดฐานนั้น ได้ถือเป็นหลักว่าตนจะอ้างใช้ หลักกฎหมายทั่วไปก็ต่อเมื่อในเรื่องที่เป็นปัญหานั้น ไม่มีรัฐบัญญัติที่จะใช้บังคับอีกนัยหนึ่ง การมีอยู่ของรัฐบัญญัติในเรื่องที่เป็นปัญหานั้น กองเซอีย เคคาร์ท จะไม่กล่าวอ้างถึงหลักกฎหมายทั่วไปเลย

เป็นที่แน่นอนว่าหลักกฎหมายทั่วไปนี้แตกต่างจากกฎหมายจารีตประเพณี ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษรอีกประเภทหนึ่ง แต่น่าคิดว่าจะถือได้ไหมว่าหลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวนี้เป็นกฎเกณฑ์ - คำพิพากษา (règles jurisprudentielles)

การตั้งปัญหาเช่นนี้เท่ากับเป็นการตั้งปัญหาว่า ผู้พิพากษานั้นเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้น หรือว่าเป็นเพียงผู้ค้นพบแล้วประกาศถึงความมีอยู่ของกฎหมายประเภทนั้นนั่นเอง ซึ่งเราจะกล่าวถึงต่อไป

(2) หลักกฎหมายทั่วไปมีค่าบังคับเป็นกฎหมาย

เป็นที่เห็นพ้องต้องกันว่าหลักกฎหมายทั่วไปนี้มีค่าบังคับเป็นกฎหมาย เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายแท้ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ (règles de droit positif)

อย่างไรก็ดี มีปัญหาทางทฤษฎีว่า

2.1 หลักกฎหมายทั่วไปมีค่าบังคับในตัวเอง หรือว่าเป็นเพราะได้รับการสื่ออำนาจมาจากกฎเกณฑ์ทางกฎหมายอื่น

2.2 หลักกฎหมายทั่วไปนั้น มีค่าบังคับเพียงระดับเดียวหรือหลายระดับ ถ้ามีเพียงระดับเดียวค่าบังคับของกฎหมายทั่วไปจะอยู่ในระดับใด หากมีหลายระดับจะได้แก่ระดับใดบ้าง

ปัญหาประการที่สองนั้น เราจะได้อะไรกันจากรายละเอียดต่อไปนี้ข้างหน้าในส่วนที่ว่าด้วยค่าบังคับของหลักกฎหมายทั่วไป

ส่วนปัญหาแรกนั้น เราสามารถสรุปในขั้นต้นความเห็นของนักนิติศาสตร์บางส่วนไว้ว่า "ค่าบังคับ" (force) ทั้งว่านี้เป็นค่าบังคับในตัวเอง มิได้รับการสื่ออำนาจมาจากกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด ทั้งที่คงเชอีย เคาท์เองก็ถือเป็นอันไว้ในคำพิพากษาของตนว่า "ใช้บังคับได้ แม้ว่าจะไม่มีตัวบทกฎหมายในเรื่องนี้" (applicables même en l'absence de texte) ²⁵ อำนาจของหลักกฎหมายทั่วไปมีลักษณะเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ซึ่งเป็นผลของตน

อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติของศาลรัฐธรรมนูญนั้น ศาลพยายามชี้เสมอว่า หลักกฎหมายทั่วไปที่ตนอ้างถึงนั้น เป็นกฎเกณฑ์ซึ่งได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ เป็นทศๆ มาจากคัมหมอ ซึ่งได้แก่คำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ถึงแม้ในกรณีของคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 ได้กล่าวอ้างถึง "หลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย" ซึ่งแจ้งอยู่ในคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1789 ซึ่งได้รับการแก้ไขใหม่อีกครั้งเป็นทางการโดยคำปรารภของรัฐธรรมนูญ" ซึ่งข้าพเจ้าเห็นว่า การระบุเช่นนี้มีประโยชน์ให้หลักกฎหมายทั่วไปเปลี่ยนสภาพไปเป็นกฎเกณฑ์รัฐธรรมนูญ (normes jurisprudentielles) แต่ประการใดคงจะได้อ้างถึงในเรื่องค่าบังคับของหลักกฎหมายทั่วไป

(3) หลักกฎหมายทั่วไป "สะกัก" (décaler) มาจากตัวบทกฎหมายที่ใช้อยู่

(texte du droit)

ในหัวข้อนี้จะปัญหาของ "การไต่ถาม" ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไป ปัญหาจึงกล่าวนี้ หากเรามองโดยผิวเผินจะเห็นว่า เป็นปัญหาที่ไม่สำคัญนัก แต่ก็ปัญหาที่ไม่อาจข้ามเลยไป ได้ กล่าวคือ

ในความเป็นจริงนั้นผู้พิพากษาเป็นผู้สร้าง (créer) หลักกฎหมายทั่วไปนั้น หรือว่า หลักกฎหมายทั่วไปนั้นมีอยู่แล้ว (exister) หากแต่ผู้พิพากษาเป็น เพียงผู้ค้นพบ (découvrir) และประกาศ (constater) ถึงความมีอยู่ของบรรดา หลักเหล่านี้ ?

MORANGE นั้นจะเป็นนัยอย่างหนึ่งที่ว่าหลักกฎหมายทั่วไปนั้น ไต่ถามจากการ "สะกิด" มีไต่ถามจากการ "สร้าง" (le Conseil d'Etat avait "dégagé" et non pas "créé" - la notion de principes généraux du droit) ตามทัศนะของท่านผู้นั้น แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงที่ประเทศฝรั่งเศสไม่มี "ประมวลกฎหมายปกครอง" นั้นจะทำให้ผู้พิพากษามีบทบาทอย่างใหญ่หลวงเพียงใดก็ตาม ในการใช้กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ก็มีลางที่จะยอมรับไต่ถาม ผู้พิพากษาเป็น "ผู้สร้าง" (créateur) หลักกฎหมายทั่วไป นี้ขึ้น อีกนัยหนึ่ง MORANGE ไม่เชื่อว่า อำนาจในการสร้างกฎหมายของผู้พิพากษานั้นมีอยู่

(il n' existe pas, selon nous, un véritable pouvoir normatif de la jurisprudence)

ทางความแนวความคิดที่เห็นว่า ผู้พิพากษาเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายทั่วไปนั้นก็มี CHAPUS และ MESCHERIAKOFF เป็นอาทิ สำหรับ CHAPUS นั้น ข้อเสนอทางทฤษฎีของเขาที่ว่า สำคัญของกฎเกณฑ์อื่นใดอันหนึ่งในลำดับชั้นของกฎหมาย ขึ้นอยู่กับระบอบขององค์กรที่สร้างกฎเกณฑ์ นั้น หรืออีกนัยหนึ่งบ่อเกิดในทางรูปแบบ (source formelle) ของกฎเกณฑ์นั้นๆ และสรุปว่า "ทั้งนี้มิได้สถานต่างๆ - หลักกฎหมายทั่วไป หรือกฎเกณฑ์อื่นๆ - ซึ่งศาลปกครอง ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย ในการปฏิบัติการแห่งอำนาจออกกฎหมายของตน.....จึงอยู่ใน ลำดับขั้นที่ต่ำกว่าโดยระดับของศาลปกครองนั่นเอง....." ²⁷ นั้นยืนยันแก่เราไต่ถามถึงความ คิดที่ว่าผู้พิพากษาเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้น

สำหรับ MESCHERIAKOFF นั้นได้แสดงความเห็นก่อนปัญหานี้ไว้อย่างชัดเจนว่า โดยที่ผู้พิพากษาศาลปกครองไต่ถามเอาหลักกฎหมายทั่วไปมาจากลักษณะทั่วไปของกฎหมาย (les

caractéristiques générales du droit) มาเป็นเวลานานและ
โดยที่ในอดีตไม่มีใครโต้แย้งว่ากฎหมายของฝรั่งเศสมีลักษณะทั่วไปของกฎหมายเหล่านี้
ก็เลยยิ่งดูเหมือนว่ากลายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครโต้แย้งได้ไป และด้วยเหตุนี้จึงกล่าวนี้
จึงทำให้เราหลงผิดไปได้ว่า ผู้พิพากษานั้นเป็นผู้ค้นพบ - มีโครงสร้าง - หลักกฎหมายทั่วไป
เขากล่าวต่อไปว่า แม้ว่าหลักกฎหมายทั่วไปบางหลักดูเหมือนว่า จะไม่ใช่อะไรอื่นนอกจาก
ผลหรือภาพสะท้อน (réflet) ของโครงสร้างของระบบกฎหมายฝรั่งเศส แต่หลักอื่นๆ
(เป็นจำนวนมาก) เกิดจากเจตนารมณ์ของผู้พิพากษา....และได้สรุปโดยอ้างว่าคำพิพากษา
ในระยะหลังๆนี้ ทำให้เราสามารถให้คำตอบได้ว่า ผู้พิพากษานั้นเป็นมโนเกิดในทางรูปแบบ
ของหลักกฎหมายทั่วไป หรืออีกนัยหนึ่งหลักกฎหมายทั่วไปสร้างขึ้นโดยผู้พิพากษานั้นเอง 28

ข้อปัญหาจึงกล่าวข้างต้น ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าสำหรับผู้ที่ไม่ยอมรับในแนวความคิด
เรื่องอำนาจการสร้างกฎหมายของผู้พิพากษา (pouvoir normatif du juge)
นั้น ข้อเสนอเรื่องผู้พิพากษาส่งหลักกฎหมายทั่วไปจึงกล่าวเป็นอันพับไปได้

อย่างไรก็ตามข้อเสนอในลักษณะที่ประนีประนอมแนวความคิดของทั้งสองฝ่ายเข้า
หากัน ซึ่งพอสรุปได้ว่า หลักกฎหมายทั่วไปนี้มีที่มาจาก (Source) เป็นเอกเทศจากผู้
พิพากษา อย่างไรก็ตามหลักการเหล่านี้ยังไม่ถือว่าเป็นสภาพบังคับ การที่ผู้พิพากษาเป็นอันหรือ
รับรองถึงความมีอยู่ของหลักการใดหลักการหนึ่ง จึงเท่ากับว่าผู้พิพากษาได้ "ประจุ"
สภาพบังคับซึ่งขาดอยู่ ให้แก่หลักการดังกล่าวเหล่านั้น และนับแต่เมื่อเข้าเป็นส่วนหนึ่ง
ของกฎหมายแท้ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ 29 อาจเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาวิเคราะห์ต่อไป

ความสัมพันธ์ของหลักกฎหมายทั่วไป

ก่อน ค.ศ. 1958 อันเป็นช่วงหนึ่งที่กอง เดสส์ เดคาท์ มีบทบาทแค่นำเข้า เกี่ยวกับการใช้หลักกฎหมายทั่วไปตามที่ โกลลาล แล้วยังเป็นที่เห็นพ้องกันว่า หลักกฎหมายทั่วไปมี ความบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ³⁰ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติพิพากษาได้จี้ความหลักกฎหมายทั่วไปไว้ในลำดับก่อน (ไม่ใช่ในลำดับที่สูงกว่า) การยกเลิกหลักกฎหมายทั่วไปโดย รัฐธรรมนูญ นั้นสามารถกระทำได้ก็จริง แต่ถือเป็นเรื่องยากเย็นอันจะต้องศึกษาอย่างถี่ถ้วนครัด³¹

ต่อมาเมื่อฝ่ายบริหารมีอำนาจออกข้อกำหนดเอกเทศ (règlement autonome) ขึ้นตามมาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ค.ศ. 1958) ซึ่งในแง่ของเนื้อหาแล้ว อาจถือได้ว่ามีลักษณะทำนองเดียวกันกับ รัฐธรรมนูญ ซึ่งออกโดยรัฐสภานั้นเอง อันเป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ในรัฐที่ปกครองโดยกฎหมาย หรือนัยหนึ่งนิติรัฐ (Etat du droit) อย่างไรก็ตามเมื่อกอง เดสส์ เดคาท์ ได้มีคำพิพากษาว่าในการออกข้อกำหนดเอกเทศนี้ ฝ่ายบริหารจะต้องเคารพหลักกฎหมายทั่วไป ก็มีใคร่บอบบ้างแน่ชัดว่าในกรณีนี้ หลักกฎหมายทั่วไปจะมีค่าบังคับเป็นประการใด อันเป็นผลให้นักนิติศาสตร์บางคนไม่รับรองที่จะให้เหตุผลและสรุปว่าหลักกฎหมายทั่วไปมี ความบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ³² ซึ่งได้รับการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลจาก CHAPUS ในบทความที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลเป็นอันมาก 2 เรื่องด้วยกัน³³ ว่าความสัมพันธ์ของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นไม่จำเป็นต้องให้เทียบเท่ากับกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือแม้แต่เทียบเท่า รัฐธรรมนูญ แต่ควรมี ความบังคับต่ำกว่ารัฐธรรมนูญแต่สูงกว่ากฎหมาย (valeur infralégislative et supradécretale) ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นอย่างกว้างจาก VEDEL โดยกล่าวว่า เป็นข้อสรุปสุดท้ายของปัญหาอันสืบเนื่องของหลักกฎหมายทั่วไป³⁴

อย่างไรก็ดี VEDEL คงจะไม่คำนึงสรุปเช่นนั้นหากจะสามารถทราบถึง "ข้อมูลใหม่" ซึ่งเกิดขึ้นภายในอีกไม่กี่ปีให้หลัง อันได้แก่การเข้ามามีบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งได้โกลลาลแล้วทางคนนั่นเอง

แม้ในคดีประวัติศาสตร์คดีแรกๆ³⁵ ศาลรัฐธรรมนูญจะยืนยันถึงความเป็นไปได้ในการที่สมาชิกสภานิติบัญญัติจะยกเลิกหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งมีความหมายโดยปริยายว่า หลักกฎหมายทั่วไปจะต้องมีค่าบังคับอย่างมากก็ เทียบเท่ารัฐธรรมนูญ แต่ในคำพิพากษาซึ่งตัดสินเมื่อสองปีให้หลัง³⁶ ศาลรัฐธรรมนูญประกาศยืนยันถึง "หลักการ" ที่สละทิ้งจากคำแปรปรวนของรัฐธรรมนูญ และกำหนดว่าควรมีผลสมบูรณ์ ซึ่งใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ ซึ่งเท่ากับถือว่า

"หลักการ" เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับ เทียบ เทา รัฐธรรมนูญ นั้นเอง

อย่างไรก็ตามปัญหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นมิได้สิ้นสุดลงง่ายๆ ใคร่มีข้อเสนอขึ้นมาว่า เป็นไปได้อย่างไรไม่ว่า หากคิดตามทฤษฎีที่เสนอโดย CHAPUS แล้ว หลักการซึ่งสร้างโดยศาลการรัฐธรรมนูญนั้นมีความสัมพันธ์กับ เทียบ เทากับ รัฐธรรมนูญแตกต่างไป หากมีความสัมพันธ์เท่ากับรัฐธรรมนูญ แต่ในขณะเดียวกันก็สูงกว่ารัฐธรรมนูญ (Valeur infra-constitutionnelle et supra-législative) 37

ตามทัศนะของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยเลย และไม่เห็นว่ามีความจำเป็นแต่อย่างใดที่จะต้องบีบให้ความสัมพันธ์ของหลักกฎหมายทั่วไปอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง เพียงระดับเดียว หากแต่มีระดับแตกต่างกันไปได้ และข้าพเจ้าเห็นว่าความแตกต่างนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งกับ "ระดับ" ขององค์กรผู้มีอำนาจในการอ้างหรือใช้หลักการ ดังกล่าว หากแต่ขึ้นอยู่กับที่มาใน ทางทาง เนื้อหาของหลักการต่างๆ ดังกล่าวนั้น กล่าวคือ หลักกฎหมายทั่วไปที่ระบุในโคสติก มาจากคัมภีร์กฎหมาย (textes de droit) ในระดับใด เพราะหากจะว่ากันไปแล้ว หลักกฎหมายทั่วไปก็คือ วิญญาณหรือเจตนารมณ์ของบรรดาคัมภีร์กฎหมายเหล่านั้น ก็ในเมื่อคัมภีร์กฎหมายเหล่านั้นมีความสัมพันธ์แตกต่างกันไป เช่น เป็นรัฐธรรมนูญ เป็นรัฐธรรมนูญ หรือ ไม่ใช่เป็นข้อกำหนดใด โฉมเราจะให้หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งสละมาจากคัมภีร์กฎหมายดังกล่าวนี้ มีความสัมพันธ์แตกต่างกันไปตามคัมภีร์กฎหมายซึ่ง เป็นที่มาในทาง เนื้อหาของหลักการ เหล่านี้ไม่ได้

การที่ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยที่จะให้ความสัมพันธ์ของหลักกฎหมายทั่วไปขึ้นอยู่กับระดับขององค์กรผู้มีอำนาจในการอ้างหรือใช้หลักดังกล่าวดังข้อเสนอของ Chapus นั้น (โดยไม่จำเป็นจะต้องพูดถึงแนวความคิดในเรื่องอำนาจสร้างกฎหมายของศาลว่ามีอยู่หรือไม่) ก็เพราะ มิฉะนั้นแล้ว จะเกิดกรณีที่ว่า หลักการ เดียวกันแต่มีความสัมพันธ์ต่างกันโคสติก เช่นกรณีของ หลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย ซึ่งปรากฏในคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญนั้น มีความสัมพันธ์กับ เทา รัฐธรรมนูญ³⁸ แต่ในกรณีที่ หลักความเสมอภาคกันในกฎหมายซึ่งปรากฏในคำพิพากษาของ กอง ศาลฎีกานั้น มีความสัมพันธ์ เป็น เพียง เทียบ เทา รัฐธรรมนูญ³⁹

แน่นอนมีความเห็นว่าการนี้ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพราะแม้กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรก็มีตัวอย่างที่กฎเกณฑ์มีรูปแบบแตกต่างกัน (ซึ่งหมายถึงว่ามีความสัมพันธ์ต่างกันโดยปริยาย) แต่มีเนื้อหาเช่นเดียวกัน ไม่ถืออะไรหากที่กฎเกณฑ์จะมีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ⁴⁰ แต่ก็ เป็นเรื่องแปลกประหลาดไม่เคย อันจะคงไปหาทางออกโดยการ เสนอทฤษฎีแบบแยก

หลักกฎหมายทั่วไป (Principes généraux du droit)

กับหลักกฎหมายที่มีค่าบ่ง

คัมเป็นรัฐธรรมนูญ (Principes de valeur constitutionnelle)

ซึ่งข้าพเจ้า

จะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

การระบุงำบ่งกับของหลักกฎหมายทั่วไปโดยในหลักคิดไปกับคำบ่งกับของแหล่งที่มาในทางเนื้อหาตั้งกล่าว เป็นหลักนั้น แน่นอนว่าถ้าเราเชื่อว่าหลักกฎหมายทั่วไปที่มีให้สะกิดมาจากตัวบทกฎหมาย คงจะมีปัญหบ้างในเรื่องหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมิได้สะกิดมาจากตัวบทกฎหมาย⁴¹ แต่ก็จะทำให้หลักกฎหมายทั่วไปมีลักษณะที่เป็นระบบมากขึ้น

โดยที่ความเห็นของนักนิติศาสตร์ เกี่ยวกับคำบ่งกับของหลักกฎหมายทั่วไป ทั้งที่ปรากฏในเอกสารทางวิชาการและคำพิพากษา มีความแตกต่างกันมากเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องยากลำบากมิใช่น้อยที่จะสรุปให้เป็นระบบที่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม เราพออนุมานในเบื้องต้นจากความหลากหลายของแนวความคิดเหล่านี้ได้คร่าวๆ ว่า คำบ่งกับทางกฎหมายของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นมิใช่เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีหลายระดับแตกต่างกันไปตามแหล่งที่มาในทางเนื้อหาของหลักกฎหมายทั่วไปเหล่านั้นซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

คำบ่งกับของหลักกฎหมายทั่วไปก็จะกล่าวต่อไปนี้ ข้าพเจ้าได้สรุปขึ้นโดยอาศัยความเห็นดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับสังเคราะห์จากความเห็นของนักนิติศาสตร์⁴² ดังต่อไปนี้หลักความเป็นเอกภาพของหลักกฎหมายทั่วไปแห่งกฎหมายมหาชนเป็นเป้าหมาย คือ

1) หลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบ่งกับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ ได้แก่หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งสะกิดมาจากเอกสารซึ่งอ้างถึงโดยทั่วไปว่าของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ค.ศ. 1958)

1.1 คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1979

1.2 คำประกาศของรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946

1.3 บรรดาบัญญัติแห่งสาธารณรัฐ ซึ่งประกาศใช้ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมีค่าบ่งกับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญนี้ยังบังคับกับบรรดาบัญญัติและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และไม่อาจยกเลิกได้ นอกเหนือไปจากการเสนอแก้ไขด้วยวิธีการ เช่นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญที่จะต้องควบคุมบรรดาบัญญัติและข้อกำหนด (règlement) มิให้ขัดหรือแย้งกับหลักกฎหมายทั่วไปนี้

อย่างไรก็ดี ในเรื่องนี้มีปัญหาลำบากทางทฤษฎีซึ่งไม่อาจมองข้ามไปได้คือ "หลักการที่ไต่จากรัฐธรรมนูญ" หรือนัยหนึ่ง "หลักการที่ผูกพันกับรัฐธรรมนูญ" (les principes se rattachant à la Constitution) นี้ จะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักกฎหมายทั่วไปหรือไม่

ความคิดเห็นของ MESCHERIAKOFF หลักการที่ผูกพันกับรัฐธรรมนูญนั้น ไม่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไป หากแต่จัดเป็นกฎเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ (normes constitutionnelles) เสียทีเดียว ไม่ว่าจะเป็น คำประกาศว่าควยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 , คำปรารภของรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1946 ล้วนถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญทั้งสิ้น และควยเหตุผลนี้จึงมีคำบังคับเป็นรัฐธรรมนูญ (มีใช้เทียบเท่า) และ "หลักการที่มีคำบังคับเป็นรัฐธรรมนูญ" ใช้บังคับกับญาร่างรัฐบัญญัติ และโดยหลักธรรมดาแล้วไม่มีทางที่จะปะปนกับหลักกฎหมายทั่วไปถึงมีคำเพียง เทียบเท่า รัฐบัญญัติ อันไม่อาจใช้บังคับกับญาร่างรัฐบัญญัติได้"⁴³

ก่อนหน้านี้ RIVERO ก็ได้เคยให้ความเห็นว่า หลักกฎหมายทั่วไปนั้นแตกต่างจาก "หลักพื้นฐานซึ่งยอมรับนับถือโดยบรรการรัฐบัญญัติแห่งสาธารณรัฐ" โดยให้เหตุผลในทำนองเดียวกัน⁴⁴

เบิกหน้าประวัติศาสตร์	ประชาธิปไตย
จงจิตรรคจิต	สืบชะตา
จงเจตนัสืบเจตน	คนากการ
การระหวาน	ปรีติ พนมมยงค์
(วิทยุงานพานปรีติ : เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)	

ความทัศนะของข้าพเจ้านั้น อาศัยเหตุผลที่ว่าหลักกฎหมายทั่วไปนั้น คือหลัก
การที่ "สะกัก" (dégager) มาจากบทบัญญัติเกี่ยวกับหรือหลายบท ทั้งที่อยู่ใน
กฎหมายฉบับเดียวกันหรือหลายฉบับ ซึ่งมีใจมิใช่เนื้อหากระชับไว้ชัดแจ้ง เป็นลายลักษณ์อักษรถึงหลัก
ซึ่งมีใจความเช่นนั้น เช่น หลักว่าด้วยเสรีภาพในการรวมตัวกัน ซึ่งเราได้มาจากรัฐ-
บัญญัติซึ่งประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1901 นั้น มิใช่บทบัญญัติมาตราใด
ในกฎหมายฉบับนี้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดแจ้ง มีข้อความว่า "ทุกคนมีเสรีภาพในการ
รวมตัวกัน" หากแต่เราได้มาจากการวิเคราะห์ (analyse) ด้วยเหตุผลต่างๆ มาตรา
แล้วจึงสะกัก (dégager) ออกมาเป็นข้อสรุปคือเป็นหลักการดังกล่าว

การระบุไว้ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญเพียงว่า ให้เคารพ "หลักพื้นฐานซึ่งยอมรับ
นับถือโดยบรรดา รัฐบัญญัติแห่งสาธารณรัฐ" (les principes fondamentaux reconnus
par les lois de la République) ทำให้ทำให้ หลักว่าด้วยเสรี-
ภาพในการรวมตัวกันใช้หลักกฎหมายทั่วไปไม่⁴⁵ ท่านองเดียวกับที่มาตรา 4 แห่งประมวล
กฎหมายแห่งและพาณิชย์ของไทยเรากำหนดให้ใช้หลักกฎหมายทั่วไป ก็มีใจหมายคำว่าหลัก
กฎหมายทั่วไปดังกล่าว จะไม่ใช้หลักกฎหมายทั่วไปในความหมายที่เป็นอยู่ทั่วไป

ในทางตรงข้าม ไม่ว่าจะในคำปรารภเองหรือตราสาร ซึ่งคำปรารภกล่าวอ้าง
ถึง หากมิใช่บทบัญญัติชัดแจ้งเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรถึงหลักการใดหลักการหนึ่ง
ข้าพเจ้าเห็นว่า หลักการดังกล่าวนั้นถือว่าเป็นเนื้อหาของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือเป็นกฎเกณฑ์
ของรัฐธรรมนูญ (normes constitutionnelles) เลขที่เดียว แม้ว่าหลักการ
บางหลักการซึ่งถูกระบุไว้ชัดแจ้งนี้ จะมีเนื้อหากว้างขวางไปบ้างก็เป็นเรื่องที่จะต้องอาศัย
เทคนิคในการตีความให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมต่อไป

ความทัศนะของข้าพเจ้าซึ่งนอกจากจะไม่ปฏิเสธในเรื่องการมีคำบังคับเป็นรัฐธรรมนูญ-
ของคำปรารภ แล้วยังเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งนั้น คำปรารภและบรรดาตราสารที่คำปรารภ
อ้างถึงจะประกอบด้วย

- 1) หลักการซึ่งระบุไว้ชัดแจ้ง ซึ่งถือเป็นกฎเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญเลขที่เดียว
- 2) หลักการซึ่งมิได้ระบุไว้ชัดแจ้ง หากแต่ต้องสรุปจากการวิเคราะห์บทบัญญัติ
ดังกล่าวนี้ ซึ่งถือเป็นหลักกฎหมายทั่วไป อันมีคำบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ

เกี่ยวกับหลักกฎหมายทั่วไปที่สะกิดได้จากคำปรารภของรัฐธรรมนูญ (รวมทั้งบรรดาตราสารที่คำปรารภอ้างถึงด้วย) เนื้อหาที่น่าสนใจก็คือว่า แต่ถึงกระนั้นสมัยเมื่อยังไม่มีศาลรัฐธรรมนูญนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายมหาชน "มิได้ถือว่าบัญญัติต่างๆที่ปรากฏอยู่ในคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือในคำปรารภของรัฐธรรมนูญมีค่าบังคับเป็นรัฐธรรมนูญ หรือแม้แต่เพียงจะมีค่าเป็นรัฐบัญญัติ" 46 อย่างไรก็ตามก็ กองเขอียี เคคาร์ท ถือว่าคำปรารภของรัฐธรรมนูญนี้เป็นข้อเกิดของหลักกฎหมายทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดี *Syndicat général des Ingénieurs-Conseils* กองเขอียี เคคาร์ท ซึ่งระบุว่า "หลักกฎหมายทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกิดจากคำปรารภของรัฐธรรมนูญ ให้อำนาจออกข้อกำหนดกฎหมาย...." แต่ก็มิได้ระบุให้ชัดแจ้งว่า หลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวจะมีค่าบังคับเช่นใด

แต่สำหรับศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้ยืนยันตลอดมาว่า หลักการที่คนสะกิดได้จากตราสารเหล่านี้มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ

1.1 คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789

คำประกาศฉบับนี้ไม่ลักษณะที่แสดงออกอย่างเด่นชัดถึง แนวความคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การ "สะกิด" เอาหลักการต่างจากคำประกาศดังกล่าวนี้ในบางครั้งจึงต้องอาศัยการตีความร่วมกับตัวกฎหมายอื่นๆด้วย หลักการสำคัญๆ เช่น หลักว่าด้วย

ความเสมอภาคกันในกฎหมาย (*le principe de l'égalité devant la loi* : C.C. 27 ธันวาคม ค.ศ. 1973) หลักว่าด้วยเสรีภาพ (*le principe de la liberté* C.C. 13 มกราคม ค.ศ. 1975) และหลักว่าด้วยเสรีภาพในความเชื่อ (*le principe de la liberté de conscience* : C.C. 23 ธันวาคม 1977)

1.2 คำปรารภของรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1946

แม้จะมีแนวความคิดว่า หลักการที่จะสามารถสะกิดได้จากคำปรารภของรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1946 มีเพียง หลักการที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (*les principes des droits de l'homme*) และหลักการว่าด้วยอำนาจอธิปไตยของชาติ (*les principes de la souveraineté nationale*) สำหรับศาลรัฐธรรมนูญแล้วก็ตามอาศัยการตีความโดยขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวาง 47

1.3 บรรดารัฐบัญญัติแห่งสาธารณรัฐซึ่งประกาศใช้ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

(ค.ศ. 1958)

สำหรับหลักกฎหมายทั่วไป ที่มีคำบังคับห้าม เพ้ารัฐธรรมนูญ ซึ่งมีต้นมาจาก
แหล่งไม่มีข้อจำกัด 2 ประการคือ

ประการแรก เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักกฎหมายทั่วไปเอง นั่นคือ
หลักกฎหมายทั่วไปที่จะถือว่าคำบังคับห้าม เพ้ารัฐธรรมนูญได้ ในกรณีนี้จะต้องเป็นหลัก
กฎหมายทั่วไปที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง

ประการที่สอง เป็นข้อจำกัดเกี่ยวกับลักษณะของรัฐบัญญัติ ที่จะนำมาพิจารณา
ในฐานะที่เป็นข้อจำกัดของหลักการ เช่นว่านี้ กล่าวคือ

เป็นที่เห็นพ้องต้องกันว่า รัฐบัญญัติของสาธารณรัฐในที่นี่นั้น ไม่รวมถึงรัฐบัญญัติ
ที่ออกหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มิฉะนั้นแล้วจะเท่ากับเป็นการมอบอำนาจจัด
ทำรัฐธรรมนูญ (pouvoir constituant) ให้กับสมาชิกสภานิติบัญญัติไป แค่นี้ที่
เป็นปัญหาก็คือ สำหรับรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้ก่อนหน้ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น จะหมายถึง
รัฐบัญญัติในช่วงใดแน่นอนอีกเช่นกันว่า จะต้องเป็นรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้ก่อน ค.ศ. 1946
แต่จะเริ่มนับตั้งแต่เมื่อใดแล้ว มีผู้เห็นว่า หมายถึงรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้เฉพาะในสมัยสาธารณ-
รัฐที่ 3 และโดยนับตั้งแต่ ค.ศ. 1880 เป็นต้นมาเท่านั้น⁴⁸ สำหรับ LUCHAIRE
มีความเห็นในทางตรงกันข้าม เขาเห็นว่าหมายถึงรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้ทั้งในสมัย
สาธารณรัฐที่ 1, ที่ 2 และ ที่ 3 เพราะไม่มีเหตุผลอันใดที่จะยกเว้นรัฐบัญญัติในสมัยใด
สมัยหนึ่ง⁴⁹ จึงเป็นปัญหาที่จะต้องถกเถียงกันต่อไปในทางวิชาการ และซึ่งจะต้องมีพื้นฐาน
อยู่บนหลักการของการปกป้องสิทธิเสรีภาพของชนชาวฝรั่งเศสด้วย

สำหรับหลักกฎหมายทั่วไปที่มีคำบังคับห้าม เพ้ารัฐธรรมนูญซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้
สกัดมาจากบรรดากฎหมายของสาธารณรัฐนั้น ได้แก่ หลักการว่าด้วยเสรีภาพในการรวมตัว
(le principe de la liberté d'association: C.C. 16 juillet 1971)
หลักการว่าด้วยสิทธิในการต่อสู้คดี (le principe du respect aux droits de la
défense: C.C. 2 ธันวาคม 1976, 12 มกราคม 1977) เป็นต้น

หลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ

หลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญนี้ ได้แก่หลักการที่เรา "สะกิด" มาจากบรรการรัฐธรรมนูญต่างๆ และโดยทฤษฎีแล้วจะต้องเป็นรัฐธรรมนูญที่ออกนากายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ก.ศ. 1958)

ส่วนหลักการซึ่งเราสะกิดได้จากรัฐธรรมนูญซึ่งมีผลบังคับใช้อยู่ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญนั้น ถือว่ามีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามทัศนคติของ Morange นั้น อาจจะเป็นไปไม่ได้ที่หลักการซึ่งสะกิดได้จากรัฐธรรมนูญประเภทนี้ มีค่าเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ หากว่ารัฐธรรมนูญเหล่านั้นมีเนื้อหาไม่สมบูรณ์เพียงพอที่จะสะกิดหลักการออกมานอกเสียจากว่าจะไต่พิจารณาารวมไปกับรัฐธรรมนูญที่ออกนากายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ⁵⁰

เป็นที่แน่นอนว่าความสัมพันธ์ระหว่างหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญกับข้อกำหนด (Règlement) ในลักษณะที่อย่างแรกอยู่เหนือชั้นกว่าอย่างหลังนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีข้อโต้แย้ง

แต่ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐธรรมนูญกับหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญนั้นแล้ว มีลักษณะเช่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำพิพากษาว่าฝ่ายนิติบัญญัติเท่านั้นที่สามารถยกเลิกหลักกฎหมายทั่วไป (ที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ) ได้⁽⁵¹⁾ จะหมายความว่ารัฐธรรมนูญนั้นมีค่าบังคับสูงกว่าหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญหรือไม่

คำตอบที่ใกล้เคียงคือ แม้รัฐธรรมนูญจะสามารถยกเลิกหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าเทียบเท่าพระราชบัญญัติได้ ก็มีใ้หมายความว่าเราจะสรุปได้ว่า กฎเกณฑ์ประเภทแรกนั้นมีค่าบังคับสูงกว่ากฎเกณฑ์ประเภทหลังทั้งนี้เพราะ มีหลักที่เราทราบกันดีอยู่แล้วว่ากฎหมายใหม่ ย่อมยกเลิกกฎหมายเก่า (lex posterior deroget priori) อันเป็นความสัมพันธ์ของกฎเกณฑ์ในระดับแน่นอน (52) ของกฎเกณฑ์ในระดับเดียวกัน

อย่างไรก็ตามปัญหาต่อมาว่า เราจะสามารถอธิบายถึงปรากฏการณ์ที่หลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งมีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญนั้นถูกยกเลิกแต่ฝ่ายเดียวเสมอโดยรัฐธรรมนูญ หรืออีกนัยหนึ่งหลักกฎหมายทั่วไปที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ ไม่เคยยกเลิกรัฐธรรมนูญที่ก่อหน้าได้เลยนั้น ด้วยเหตุผลเช่นใด

ต่อปัญหานี้เราสามารถอธิบายได้เช่นกันว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่าง

กฎหมายทั่วไป (loi générale) และกฎหมายพิเศษ (loi spéciale) ซึ่งตามทัศนะของ MESCHERIAKOFF นั้น ผู้พิพากษาใช้ "หลักกฎหมายทั่วไป" อย่างกฎหมายหลัก และใช้รัฐบัญญัติอย่างกฎหมายพิเศษ เพราะในความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายคู่นี้ กฎหมายพิเศษยกเว้นกฎหมายทั่วไปอยู่แล้ว อีกทั้ง กฎหมายทั่วไปนั้นไม่อาจยกเลิกกฎหมายพิเศษที่มีผลบังคับใช้ก่อนหน้าได้ (legi speciali per generalem non derogatur)

โดยนัยนี้ข้อความที่ว่าคำบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปซึ่งสะกิดจากตัวบทกฎหมายซึ่งมีความบังคับเป็นรัฐบัญญัตินั้น มีคำบังคับค่ากว่ารัฐบัญญัติจึง ไม่มีน้ำหนักเพียงพอ

หลักกฎหมายทั่วไปที่มีความบังคับเทียบเท่าข้อกำหนด

หลักกฎหมายทั่วไปประเภทนี้ ได้มีผู้กล่าวพากพิงถึงมาเป็นเวลานานแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง M. Fournier (53) ได้เรียกชื่อรวมๆ ไปถึงกฎหมายที่ออกประเภทหนึ่ง ซึ่งประเภทหลังนี้เขาถือว่ามีความบังคับเทียบเท่ารัฐบัญญัติว่า "กฎ" (Règles)

หลักกฎหมายทั่วไปดังกล่าวนี้เป็นเพียงหลักการเพิ่มเติมซึ่งจะใช้อย่างใดก็ได้ในกรณีซึ่งไม่ขัดหรือแย้งกับตัวบทกฎหมาย และเป็นหลักกฎหมายซึ่งสามารถยกเลิกได้โดยข้อกำหนดส่วนใหญ่จะได้นำหลักการที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณา (Principes de procédure)

นอกเกิดของหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความบังคับเทียบเท่าข้อกำหนดนี้โดย (54)

(1) บรรดาข้อกำหนดเอกเทศ (Règlement autonome) ที่ออกโดยอาศัยมาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

(2) บรรดากฎหมายซึ่งอยู่ในรูปของรัฐบัญญัติ (Des textes de forme législative) ที่มีผลใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งต่อมาภายหลังเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วกลับกลายเป็นว่ามีเนื้อหาหล่งล้าเข้าไปในขอบอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะออกข้อกำหนด (55)

อาจกล่าวได้ว่ามาตรา 34 และ 37 ของรัฐธรรมนูญ 1958 นั้นเองที่เปิดทางให้มีหลักกฎหมายทั่วไปประเภทที่สามขึ้น (อ้างแล้วใน 54)

เราอาจไม่ทราบว่าด้วยวิธีใด Morang จึงได้มาซึ่งข้อสรุปที่ว่า ข้อกำหนดทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นบ่อเกิดของหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความบังคับเทียบเท่าข้อกำหนดและด้วยเหตุผลใดเขาจึงกับข้อกำหนดประเภทอื่น ออกไปเสีย (56)

ในปัญหาแรกนั้นหากเราพิจารณาในแง่ของการกระทำที่ของศาลปกครอง เราก็จะได้คำตอบว่า โดยที่ศาลปกครองเป็นคู่ควบคุมและตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของทุกหน้าที่

Décret ให้เป็นไปตามรัฐบัญญัติ และเมื่อไม่มีรัฐบัญญัติที่จะนำมาใช้บังคับแก่กรณี ศาลก็สามารถใช้หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งมีค่าเทียบเท่ารัฐบัญญัติมาใช้บังคับได้

โดยนัยเดียวกันนี้ ศาลก็เป็นผู้ควบคุมการกระทำในทางปกครองซึ่งมีผลเฉพาะบุคคล (Des actes administratifs individuels) ด้วยเช่นกัน โดยให้ข้อกำหนดเป็นบรรทัดฐาน จึงเป็นไปได้ที่ในกรณีไม่อาจหาข้อกำหนดมาใช้บังคับแก่กรณีได้แก่ ศาลได้ "สะกัก" เอาหลักกฎหมายทั่วไปมาจากข้อกำหนดเหล่านั้น และดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่าโดยที่หลักกฎหมายทั่วไปนั้นเป็นวิญญูชนหรือเจตนารมณ์ของตัวบทกฎหมาย เมื่อตัวบทกฎหมายที่ใช้มีค่าบังคับเป็นข้อกำหนด หลักกฎหมายที่ "สะกัก" มาจากข้อกำหนดดังกล่าวนี้ จึงมีค่าบังคับเทียบเท่าข้อกำหนด

อนึ่ง ข้าพเจ้าไม่รู้สึกว่าจะมีเหตุผลที่จะกันข้อกำหนดทั่วไป (Règlement d'application) จากการเป็นบ่อเกิดของหลักกฎหมายทั่วไปประเภทนี้ เพราะศาลเองก็ใช้ข้อกำหนดดังกล่าวในการควบคุมการกระทำในทางปกครองที่มีผลเฉพาะบุคคลด้วยเช่นกัน

สรุป

จากการศึกษาถึงหลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชนฝรั่งเศสโดยสังเขป เราอาจสรุปได้ว่า ปัญหาทางทฤษฎีของหลักกฎหมายทั่วไปนั้น เป็นผลโดยตรงจากแนวความคิดในเรื่องอำนาจการสร้างกฎหมายของผู้พิพากษา (*le pouvoir normatif de la jurisprudence*) ซึ่งผสมผสานกับการดำรงอยู่ซึ่งอำนาจศาลสองประเภท ซึ่งต่างเป็นอิสระต่อกัน คือศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญ

แนวความคิดที่ว่าด้วยอำนาจการสร้างกฎหมายของผู้พิพากษา

มีฝ่ายหนึ่งเห็นว่า หลักกฎหมายทั่วไปนั้น ได้มาจากการ "สะกิด" (*dégager*) มิใช่มาจากการ "สร้าง" (*créer*) ของผู้พิพากษาหลักกฎหมายทั่วไปนี้เมื่ออยู่แล้ว (*exister*) หากแต่ผู้พิพากษาเป็นเพียงผู้ค้นพบ (*découvrir*) และประกาศ (*constater*) ถึงความมีอยู่ของบรรดาหลักเหล่านี้เท่านั้น ซึ่งแน่นอนว่าเป็นแนวความคิดที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องความมีอยู่ของกฎหมายธรรมชาติ (*droit naturel*) ด้วย

ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งแม้ในระยะแรกๆ จะมีความเชื่อในทำนองเดียวกัน หากแต่เมื่อหลักกฎหมายทั่วไปพัฒนามากขึ้น ก็จำเป็นต้องยอมเชื่อในอำนาจการสร้างหลักกฎหมายทั่วไปของผู้พิพากษา อันจะโยงไปสู่ปัญหาในเรื่องคำบังคับของหลักกฎหมายทั่วไป กล่าวคือ ไร้มีการตั้งข้อเสนอมว่า ระบิลคำบังคับของกฎเกณฑ์อันใดอันหนึ่งขึ้นอยู่กับระบิลขององค์กรที่ "สร้าง" กฎเกณฑ์ดังกล่าวนั้น อย่างไรก็ตามปัญหายังคงไม่เกิดขึ้นคราบโศกที่กองเซอีย์ เกคาท์ ยังเป็นองค์กรเดียว ที่ผูกขาดในการใช้หลักกฎหมายทั่วไปอยู่

การมีองค์กรสององค์กรซึ่งเป็นอิสระจากกันเป็นผู้ใช้หลักกฎหมายทั่วไป

ข้าพเจ้าคาดว่าถ้าผู้ร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญจะมีโอกาสหวังว่า ศาลรัฐธรรมนูญซึ่งคนใหม่ส่วนในการสร้างขึ้นมาใน ค.ศ. 1958 โดยให้หน้าที่หลักในการควบคุมร่างกฎหมายมิให้ขัดกับ "บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ" นั้น จะให้ขยายอำนาจของตนออกไปอย่างกว้างขวางถึงเช่นปัจจุบัน และปัญหาเกิดขึ้นเมื่อ ศาลรัฐธรรมนูญได้เข้ามามีบทบาทในการใช้หลักกฎหมายทั่วไปด้วย เมื่อการ "ใช้" เปลี่ยนมาเป็น การ "สร้าง" หลักกฎหมายทั่วไปใน ค.ศ. 1971 จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งกันกับกองเซอีย์ เกคาท์ ในเรื่องคำบังคับ และการมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไปทั้งนี้ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อปัญหาที่มี 2 องค์กรซึ่งเป็นอิสระต่อกัน และต่างก็พัฒนาหลักกฎหมายทั่วไปไปมาก

แนวทางที่คนเปิดถือ จนก่อให้เกิดความสับสนขึ้นได้ในเรื่องของอำนาจในการออกกฎหมาย
และคำบังคับของกฎหมายทั่วไปดังกล่าวนี้

หากเรายอมรับในระบบวินิฉัยของกฎหมายมหาชน คือยอมรับถึงการมีเขตอำนาจ
ศาล 2 ประเภทแยกจากกันโดยเด็ดขาด ไม่ข้องเกี่ยวกัน ก็คงจะผ่านเลยปัญหานี้ไปได้

แต่หากเราประสงค์จะจัดระบบกฎหมายมหาชนฝรั่งเศสให้เป็นระบบเดี่ยว เรา
จะหาทางออกเช่นไรให้กับปัญหา เรื่องการขัดกันของคำบังคับ (ของหลักการที่มีเนื้อหาเดียวกัน)
และการปฏิเสธถึงความมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไป ที่มีเนื้อหาเดียวกันซึ่งอีกศาลหนึ่งยอมรับ

2.1 แยกออกเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่มีคำบังคับ *infra - législative*
et supra - décrétable ซึ่งกองเซอียี เกคาท์เป็นผู้ออก ตามข้อเสนอโดยตรงของ
CHAPUS และหลักกฎหมายทั่วไปที่มีคำ *infra - constitutionnelle et supra -*
législative ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ออกเพิ่มเติมเพียงจากข้อเสนอของ CHAPUS

2.2 การพยายามแยกแยะ หลักการที่มีคำบังคับเป็นรัฐธรรมนูญ *les principes*
de valeur constitutionnelle) ออกจากหลักกฎหมายทั่วไปโดยอาศัยเหตุผลซึ่ง
MESCHERIAKOFF แสดงไว้ชัดเจนทั้งที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งก็อาจโดยส่วนหนึ่ง เพราะ
ทราบดีที่ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจสร้างหลักกฎหมายทั่วไปขึ้น โดยอาศัยที่มาจากแหล่งอื่นๆ
นอกเหนือจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ทราบนั้นโอกาสที่คำบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปจะขัด
กันก็ยังคงมีอยู่ต่อไป

2.3 การให้น้ำหนักแก่ศาลรัฐธรรมนูญเหนือกว่ากองเซอียี เกคาท์

ไม่มีข้อเสนอว่าการแก้ปัญหาคือเป็นอยู่ในเวลาที่ไม่ได้ข้อสรุปใดที่จะดีกว่าการให้คำ
ตัดสินขององค์กรใดองค์กรหนึ่งในสององค์กรนี้ มีฐานะสูงกว่าอีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งมีปัญหาต่อมา
ว่าหากยอมรับในแนวความคิดนี้ ศาลใดเล่าควรจะอยู่ในฐานะเช่นนั้น

โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีฐานะที่เป็นผู้ควบคุมการดำเนินงานขององค์กรอำนาจภายในรัฐ
ให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งหากจะพิจารณาในแง่ที่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้รับใช้รัฐธรรมนูญ
และความคุ้มครองนิติ ศาลรัฐธรรมนูญก็น่าที่จะมีฐานะสูงกว่ากองเซอียี เกคาท์ซึ่งเป็นเพียงผู้
รับใช้รัฐธรรมนูญ และความคุ้มครองกำหนด

อย่างไรก็ตามข้อเสนอนี้ว่าเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาค้นต่อไปในอนาคต
ถ้าเราเชื่อว่าประเทศฝรั่งเศสจะไม่มองข้ามระบบศาลของเพื่อนบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งประเทศเยอรมันตะวันตกซึ่งปรากฏว่ามีไม่มีปัญหานี้แต่อย่างใดด้วย

ปัญหาที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง ก็คือบทบาทของศาลที่มีหน้าที่ในการใช้หลักกฎหมายทั่วไปนั้น มักจะถูกกล่าวถึงในทำนองว่าเป็นเรื่องการเมือง (politique jurisprudentielle) มากกว่าจะเป็นเรื่องของกฎหมายแท้ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้พิพากษามักถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ร่างรัฐธรรมนูญคนที่สองไป ซึ่งก็มีใช้ว่าศาลกล่าวเช่นนั้นจะไร้น้ำหนัก เป็นต้นว่าในคำพิพากษาลงวันที่ 25 กรกฎาคม ค.ศ. 1979 ศาลรัฐธรรมนูญได้ประกาศว่า หลักว่าด้วยความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ที่มีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ แม้ว่าจะไม่มีตัวบทกฎหมายระบุไว้ก็ตาม ทั้งยังจกไว้ในลำดับก่อนสิทธิในการนัดหยุดงาน ซึ่งมีค่าบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งระบุถึงโดยคำปรารภของรัฐธรรมนูญ โดยไม่ต้องกล่าวถึงในคำพิพากษา ในการตีการโอนกิจการต่างๆมาเป็นของรัฐ (Nationalisation) ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไป เราอาจกล่าวได้ว่าบทบาททั้งกล่าวของผู้พิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญนั้น ทำหน้าที่ชนคึกเขยคั้งเคิมที่เราไม่ค่อยคุ้นเคยกันนัก

อย่างไรก็ดีก็ตามทัศนคติของข้าพเจ้านั้น หากการ "สร้าง" หลักกฎหมายทั่วไปของผู้พิพากษายังมีพื้นฐานในทางกฎหมายรองรับคือ ผู้พิพากษายังมีไต่ออกไปจากกรอบของความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ (l'esprit) ของบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนั้นๆแล้ว ก็อาจจะไม่ใช่เป็นเรื่องที่ผิด

นอกจากนี้ ทรายโคที่ศาลรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสยังคงดำรงอยู่ในสถานะภาพของการเป็นศาล (jurisdiction) ที่ครบถ้วน คือ พิจารณาพิพากษาคดีไปตามกฎหมาย (dit de droit) และคำพิพากษาของศาลถือเป็นเด็ดขาด (autorité de la chose jugée) อันเป็นลักษณะขององค์กรศาลตามทัศนะของ WALINE แล้ว ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร เราควรทราบว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญได้หาทางออกให้ไว้แล้ว โดยกำหนดไว้ในเรื่องที่มา และวาระการดำรงตำแหน่งของผู้พิพากษาเหล่านี้ ซึ่งจะมีผลให้ผู้พิพากษาต้องรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของประชาชนด้วย

ข้อพิจารณาสำหรับวงการกฎหมายไทย

(1) ข้าพเจ้าเห็นว่าแนวทางการใช้หลักกฎหมายทั่วไป ของผู้พิพากษาศาลฎีกา ในประเทศฝรั่งเศส ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ควรแก่การสนใจอย่างยิ่ง เพราะสามารถหาทางออกให้กับการบริหารงานของรัฐ และในขณะเดียวกันก็สามารถปกป้องคุ้มครองเสรีภาพของพลเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมควรที่นักกฎหมายไทยจะได้อศึกษาค้นคว้าเป็นแบบอย่าง โดยมีท้องไป เริ่มจากประสบการณ์จะต้องใช้เวลา

(2) อาจกล่าวได้ว่าวิธีการของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถนำหลักแห่งความยุติธรรมที่มีลักษณะเป็นกฎหมายธรรมชาติ (Droit naturel) ซึ่งมีอยู่แต่กันมานานใน เรื่องคำบังคับนั้น มาบัญญัติ (positiviser) ขึ้น เพื่อให้มีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายแท้ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ (droit positif) ดังนั้นจะสามารถใช้บังคับได้เหมือนกฎหมายทั่วไป

ส่วนอีกวิธีการหนึ่งนั้นก็แก่ การที่รัฐสภานำหลักแห่งความยุติธรรมเช่นนั้นมาบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเสียทีเดียว และโดยที่ศาลฎีกาของฝรั่งเศสได้สร้างหลักเหล่านี้ (ซึ่งหมายถึงหลักกฎหมายทั่วไป) ไว้เป็นจำนวนมากจากประสบการณ์ของตน ที่นักกฎหมายไทยจะได้อศึกษาค้นเลือกหลักการที่เหมาะสมมาใช้บ้างจะโดยวิธีระบุไว้ในคำพิพากษาหรือรายนามบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเสีย เพื่อความแน่นอนในการใช้และเพื่อความมั่นใจของพลเมือง (ดังเช่นที่กฎหมายอาญาของไทยนำหลักทั่วๆ ทั่วกฎหมาย ไม่มีลยลยอนหลังมาบัญญัติไว้แจ้งชัดในประมวล เป็นต้น)

(3) สำหรับความเพียรพยายามที่จะจัดตั้งศาลปกครองขึ้นมาก็ดี หรือการที่จะให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งซึ่งมิใช่ศาล เป็นผู้พิจารณาตัดสินในฐาน "ศาลปกครอง" ก็ดี ปัญหา - "ความไม่ลงรอยกัน" ของศาลมหาดไทยฝรั่งเศสซึ่งที่เราได้ศึกษามาแล้วนั้น น่าจะเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่งด้วย แม้ว่า บทบาทของตุลาการรัฐธรรมนูญในช่วงนี้จะยังไม่มีความหนักในปัจจุัน

(4) ประเด็นซึ่งข้าพเจ้าใคร่เสนอให้มีการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษคือ ความสับสนที่มีต่อหลักกฎหมายทั่วไปของกฎหมายสาขาต่างๆ ขอให้เข้าใจว่า การที่เรากล่าวถึงหลักการทั่วไปในกฎหมายมหาชนก็ดี หลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายอาญาก็ดี แม้จะเป็นความจริงว่าในกฎหมายสาขาต่างๆ เหล่านี้ มีหลักกฎหมายทั่วไปที่มีลักษณะเฉพาะๆ ของตน แต่ก็ยังมี

หลักกฎหมายทั่วไปอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นหลักร่วมกันของกฎหมายเฉพาะทุกประเภทสามารถกล่าวได้ว่า หลักกฎหมายทั่วไปเช่นนี้มีขึ้นพร้อมกับกฎหมายหรือปรากฏอยู่แล้วตั้งแต่สมัยเมื่อระบบกฎหมายยังไม่ได้วิวัฒนาการแยกย่อยออกเป็นสาขาต่างๆ เสียอีก หลักการเหล่านี้ก็ได้แก่ หลักว่าด้วยความเสมอภาคกันในกฎหมาย, หลักว่าด้วยความไม่มีผลย้อนหลังของกฎหมาย หรือหลักว่าด้วยสิทธิในการต่อสู้คดี เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ในการพิจารณาคดีของยุติพาทนาจึงอาจมี "การยืม" หลักกฎหมายทั่วไปของกฎหมายสาขาหนึ่ง มาใช้กับกฎหมายอีกสาขาหนึ่งได้ ซึ่งก็ไม่ใช่อะไรอื่น นอกจากวงการกฎหมายสาขาแรกได้นำ "หลักการร่วมกัน" นี้ไปใช้ก่อนหน้าวงการกฎหมายสาขาหลังนั่นเอง ข้าพเจ้าหวังว่าข้ออ้างที่ว่า หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังใช้เฉพาะสำหรับกฎหมายอาญาเท่านั้น เป็นสิ่งพ้นวิชาวาท ไม่พึงคิดต่อไปอีก ถ้าหากว่ากฎหมายที่มีผลย้อนหลังนั้น ไปตัดสิทธิของผู้ต้องหา และแม้ว่าการพิจารณาพิพากษาคดี 6 ตุลา และคดีอื่นท่นองเดียวกัน จะไต่สวนกันไปแล้วก็ตาม

ถ้าจะกล่าวไปแล้ว หลักกฎหมายทั่วไปนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของอารยธรรมแห่งหนึ่งคือ อารยธรรมในการสร้างหลักกฎหมายทั่วไปของยุติพาทนา และในอีกแง่หนึ่งที่เนื้อหาของหลักกฎหมายทั่วไปนั้นเองเป็นภาพสะท้อนของอารยธรรมของสังคมนั้นๆ การรับอารยธรรมที่ดีของสังคมอื่นมาใช้ จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างยั้ง แต่ก็เป็นที่แน่นอนว่าคงอยู่ภายใต้เงื่อนไขของความเหมาะสมแก่ชาติบ้านเมืองของเราเป็นหลัก

(1) สรุปได้จากกรณีที่ท่านผู้ใดเขียนบทความเกี่ยวกับหลักกฎหมายทั่วไปไว้หลายเรื่อง

(2) Une catégorie juridique ambiguë: Les principes généraux du droit, R.D.F. 1977, p.761

(3) JEANNEAU Benoit. la théorie des principes généraux du droit à l'épreuve du temps, E.D.C.E., p.46

(4) Conseil d'Etat ที่ใช้บทบัญญัติแห่งองค์กรณีนี้ไม่มีหน้าที่แต่เพียงการพิจารณาวินิจฉัยคดีในฐานะที่เป็นศาลปกครองสูงสุดเท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นองค์กรที่ปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐด้วย นอกจากนี้ข้าพเจ้าประสงค์จะเสียดังว่า " ศาลปกครองสูงสุดควย " เพราะอันที่จริง องค์กรณีทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีปกครองนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็น " ศาล " อย่างในความหมายที่เราเข้าใจกันอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นโดยนัยของ "ศาลยุติธรรม"หรือ"ศาลปกครอง" ที่พยายามจำกัดกันอยู่ในประเทศของเราก็ตาม ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับความเป็นมาในทางประวัติศาสตร์และความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการบริหารประเทศเป็นสำคัญ

(5) C.R. 30 พฤศจิกายน 1923 โปรดดู WALINE Marcel, Droit Administratif, Paris, Sirey, พิมพ์ครั้งที่ 9 1963 หน้า 86-87

(6) มีข้อสังเกตว่ากรณีที่เราสามารถจะหยิบยกขึ้นมาพิจารณาได้หลายแง่หลายมุม และเป็นที่ยอมรับกันว่าแต่ละแง่มุมนั้นก็เชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันซึ่งเป็นธรรมชาติ (ลักษณะธรรมชาติทั่วไป) ของปรากฏการณ์ในสังคม ในแง่หนึ่งกรณีที่เกิดขึ้นในยุคที่จักรวรรดินิยม รูปแบบกึ่งเลิกล้มล้างแพร่หลาย จึงพอคาดเดาได้ว่า การที่ฝ่ายบริหารปฏิเสธการจับใจถึงกล่าวเป็นไปเพื่อรักษามูลประโยชน์ของฝรั่งเศสในขณะนั้น ถือกลัวความสูญเสียจากสงครามกลางเมืองมากกว่าที่จะเป็นเรื่องเพื่อประโยชน์ของชนพื้นเมืองที่ยากจน หากแต่ที่โดยปกติก็ขึ้นมาพิจารณาก็เพื่อให้เห็นเป็นแนวทางว่า ผู้พิพากษานั้นหากจะหาทางออกให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เสียเปรียบในสังคมหรือให้กับการบริหารงานของรัฐ โดยแท้แล้วก็มีมติให้เห็นเป็นตัวอย่างได้ทั่วไป

(7) C.E. 26 ตุลาคม 1945, Aramu, D., 1946,
หน้า 158

(8) "des règles fondamentales non écrites dégagées par
le juge de toute une tradition juridique et s'imposent
aux autorités administratives" ดู La théorie des
principes généraux du droit à l'épreuve du temps,
E.D.C.E. 1981-1982 หน้า 33 และต่อไป อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า Jeanneau ไม่ยอมรับถึงการมีอยู่ของหลักกฎหมายทั่วไปที่มีคำบังคับเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ ซึ่งในบังคับกับนิตราสารบัญญัติ

(9) MORANGE Georges, Valeur juridique des principes contenus
dans les Déclarations des droits, R.D.P., 1945, p.244

VEDEL Georges, Droit Administratif, Paris, P.U.F.

พิมพ์ครั้งที่ 7, 1980 หน้า 374 ท่านผู้นี้ได้อ้างถึงคำพิพากษาของ กองศาลฎีกา
ซึ่งเป็นคนกำเนิกของหลักกฎหมายทั่วไป 2 เรื่องควบกัน คือในคดี veuve
Trompier-Gravier (5 พฤษภาคม 1944) และคดี Société
des Concerts du Conservatoire (9 มีนาคม 1951)

(10) การฟ้องร้องว่าการกระทำของฝ่ายบริหารไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะมีผลให้มีการยก
เลิกการกระทำหรือคำสั่งดังกล่าวนั้นเสีย (le recours pour excès
de pouvoir) สรุปอย่างรวบรัดตามลักษณะการแจกแจงแบบดั้งเดิม นั้นมี
4 กรณีด้วยกัน คือ

- 1) ผู้กระทำไม่มีอำนาจ (L'incompétence)
- 2) ผู้กระทำไ้กระทำให้ไปโดยไม่ถูกแบบหรือวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้
(le vice de forme)
- 3) ผู้กระทำไ้กระทำให้ไปโดยฝ่าฝืนกฎหมาย (la violation de
la loi - ซึ่ง loi ในที่นี้หมายถึง droit นั้นเอง)

4) ใช้อำนาจไปในทางที่มิชอบ (le détournement de pouvoir)

อนึ่งที่ข้าพเจ้าในภาษาฝรั่งเศสไว้อีกเพราะ เป็นศัพท์เทคนิค ซึ่งการดูความ
เพียงจากตัวอักษรที่ใช้อาจไม่ถูกต้องได้ ข้าพเจ้าคาดหวังว่าในอนาคตจะไม่มีการ
ปริกษณารื้อกันขึ้นอยู่แต่ศัพท์ที่ใช้อยู่ในขณะนี้ เรา ตลอดจนที่มาจากต่างประเทศซึ่งมีได้
หมายเฉพาะแต่จากประเทศที่ใช้ระบบประมวลเท่านั้น หากรวมถึงประเทศที่ใช้ระบบ
คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อศาลไทยในปัจจุบัน

11) C.E. 9 มีนาคม 1951: Société des concerts du Conservatoire

12) C.E. 7 กุมภาพันธ์ 1958: Syndicat des propriétaires de
forêts de chênes-liège d'Algérie, Rec., หน้า 74; A.J.D.A., 1958,
II, หน้า 130 concl. GREVISSE

อนึ่งขอให้ถึงข้อสังเกตว่า แม้ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 1958
โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังคำพิพากษาในคดีของชน Ingénieurs-conseils,
กองเซอีย เคาตอยังนับว่าใกล้เคียงกันนี้มาใช้ในคดี C.E. 19 กุมภาพันธ์ 1960
Fédération algérienne des syndicats de défense des
irrigants, Rec., หน้า 129 และ 130

13) คำว่า "règlement" นี้ข้าพเจ้าขอใช้คำว่า "ข้อกำหนด" ไปพลางก่อน คำนี้จะ
จะเทียบกับที่ใช้ในบางเราส่วนหนึ่ง จะหมายถึงบรรดากฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหาร
ไม่ว่าจะเป็นพระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง ฯลฯ
ซึ่งรวมเรียกว่า กฎหมายของฝ่ายบริหาร และ บรรดากฎหมายที่ออกโดยองค์กรท้องถิ่น
ซึ่งได้แก่ เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบัญญัติสุขาภิบาล ฯลฯ ซึ่งรวมเรียกว่า กฎหมาย
ท้องถิ่น นั้นเอง

และที่ข้าพเจ้าไม่ใช้คำว่ากฎหมายลำดับรอง (Subordinate legisla-
tion) เพื่อแปลคำว่า règlement ก็เพราะกฎหมายลำดับรองนั้นเรา
มุ่งใช้เรียกกฎหมายที่ออกโดยอำนาจที่ได้รับมอบจากรัฐสภา (delegated le-
gislation) ซึ่งโดยนัยนี้กฎหมายทั้งฝ่ายบริหาร หรือองค์กรท้องถิ่นซึ่งเป็น

ผู้ออกจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายแม่บทให้อำนาจในการออกกฎหมายนั้น ซึ่งความสัมพันธ์ของชาวเราอำนาจออกกฎหมายตามมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ไม่เข้าข่ายดังกล่าว อนึ่งโดยที่แม้คำว่า "กฎหมาย" ที่ใช้ในบ้านเรา จะมีความหมายกว้าง เช่นเดียวกับคำว่า "droit" และมีคำว่าพระราชบัญญัติซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "loi" ในกฎหมายฝรั่งเศส แต่เมื่อเราใช้คำว่าร่างกฎหมาย อำนาจในการออกกฎหมาย นั้นเรากลับหมายถึงพระราชบัญญัติ และอำนาจในการออกพระราชบัญญัติ (ซึ่งก็ไม่ผิดเพราะเป็นแนวความคิดที่ปลูกฝังกันมาช้านานว่าอำนาจในการออกกฎหมายนั้นเป็นเรื่องของฝ่ายนิติบัญญัติ) ดังนั้น เพื่อเลี่ยงความสับสนอำนาจมีขึ้นได้ และเพื่อให้อรรถาธิบาย ชาวเราใคร่ขอใช้คำว่า "ข้อกำหนด" แทนคำว่า "règlement" อันเป็นกฎหมาย(droit) ประเภทหนึ่ง

ดังนั้นคำว่า "pouvoir réglementaire" จึงเป็น "อำนาจในการออกข้อกำหนด"

และคำว่า "pouvoir réglementaire autonome"

จึงเป็น "อำนาจในการออกข้อกำหนดเอกเทศ"

14) ฌ. De LAUBADERE André, Traité de Droit. Administratif, Tome I. Paris. พิมพ์ครั้งที่ 8, 1980, หน้า 72-73

15) C.E. 26 มิถุนายน 1959

(16) ว่ามีลักษณะที่เป็นศาล (juridiction) หรือเป็นเพียงองค์กรทางการเมืองทั่วไป ฌ. LUCHAIRE François, Le Conseil Constitutionnel, Paris. Economica, 1980, p.33-56

(17) บรรดากฎหมายต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ เราเรียกรวมๆกันตามถ้อยคำของ Lofc PHILIP และ Louis FAVOREU ว่า "bloc de constitutionnalité" ฌ. LUCHAIRE François อ้างแล้ว, หน้า 130

(18) C.E. 27 กุมภาพันธ์ 1970 Commune de Buzes, A.J.D.A. 1970 p.239 et chron. p. 225

(19) ฌ. BECKEL Alain. Le pouvoir discrétionnaire du législateur.

(20) ข้อโคโปรคังข้อสังเกตไว้ก่อนว่า โคโปมีแสดงความคิดเห็นว่า หลักว่าควบเสรีภาพในการรวมตัว ซึ่งเกิน " หลักการพื้นฐานซึ่งยอมรับนับถือโดยบรรดาวิญญูติของสาธารณรัฐ " และหลักการอื่นๆ ในทำนองเดียวกัน ไม่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งข้าพเจ้าไม่เห็นควบ ก็จะโคโปปรายถึงปัญหานี้ในภายหลัง

(21) คือขยายประเภทของบุคคลผู้มีสิทธิเข้าคั้งในสภาของรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาว่าร่างวิญญูติอันใดอันหนึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่ จากจำนวนผู้มีสิทธิคั้งกล่าวซึ่งแต่เดิมมีจำนวนผู้มีสิทธิคั้งกล่าวซึ่งแต่เดิมมีจำนวน 4 ประเภทคือ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ นายกรัฐมนตรี ประธานสภาล่างและประธานสภาสูง เพิ่มเป็น 6 ประเภทคือสิทธิแกสมาชิกสภาล่างไม่น้อยกว่า 60 คนหรือสมาชิกสภาสูงไม่น้อยกว่า 60 คน

(22) BOUFFANDEAU, อ้างถึงใน LETOURNEUR, Les "principes généraux du droit" dans la jurisprudence du Conseil d'Etat, E.D.C.E., 1951, p.19

(23) บทความอ้างแล้ว หน้า 46

(24) บทความอ้างแล้ว หน้า 31

(25) C.E. 26 octobre 1945, Aramu

(26) บทความอ้างแล้ว หน้า 763 ย่อหน้า 2

(27) CHAPUS René "De la soumission au droit des règlements autonomes" "De la valeur juridique des principes généraux du droit et des autres règles jurisprudentielles du droit administratif", D., chron., 1960,

(28) MESCHERIAKOFF Alain-Serge, บทความอ้างแล้ว หน้า 601

(29) JEANNEAU Rénait, วิทยานิพนธ์อ้างแล้ว หน้า 245 และ RIVERO Jean, อ้างแล้ว หน้า 78

(30) โภยใช้ส่ียงๆ เช่น "règles de droit non écrites, ayant valeur législative", "des règles non écrites assimilables à la loi", dotées de "force législative" situées "au niveau de la loi ordinaire" และกองเขือยื เทคท่เองก็ไ้ระบุม่อย่างซึกเจนถึง "หลักกฎหมายทั่วไปซึ่งม่ก่าม้งค้มเทียมเทำว้รัฐบัญญัติ" (principes généraux du droit ayant valeur législative) ค้งที่ปรำกฏในค่วพิพำกษำของคณ ลงวันท่ 7 กุมภาพันธ์ 1958, Syndicat des propriétaires de forêts de chênes-lièges d'Algérie.

(31) กู RIVERO Jean. Droit Administratif, Paris, D., พิมพ์ครั้งที่ 9, หน้า 78

32) กู Notes DRAGO R., S., 1959, p.202
 Notes L'HUILLIER J., D., 1959 p.541
 Notes GEORGEL J., Rev. adm., 1959, p.382
 Concl. FOURNIER, R.D.P., 1959, p.1004
 BOURDONCLE René, L'arrêt du Conseil d'Etat du 12 fév. 1960, Société Eky, et la limitation du pouvoir constituant, S., chron., p.65
 BRAIBANT Guy, L'arrêt "Syndicat général des ingénieurs conseils" et la théorie des principes généraux du droit. E.D.C.E. 1962 n° 16, p.67

(33) คื่อ De la soumission au droit des règlements autonomes, และ De la valeur juridique des principes généraux du droit et des autres règles jurisprudentielles du droit administratif, D., chron. 1960.

(34) VEDEL อ่ำงถึงโคย MESCHERIAKOFF มทควำมอ่ำงแล่วหน้า 596

(35) C.C. 26 มิถุนำยน 1969 24 ตุลาคม 1969 และ 21 ธันวาคม 1972

(36) C.C. 16 กรกฎาคม 1971 28 พฤศจิกายน 1973 และ 27 ธันวาคม 1973 เป็นคณ

(37) GAUDENNET P.-H., L'aménagement de la taxation d'office face aux exigences de l'égalité devant la loi. A.J.D.A., 1974

หน้า 236 และต่อไป และดู VEDEL Georges อ้างแล้ว หน้า 384

(38) C.C. 27 ธันวาคม 1973 และ 24 กรกฎาคม 1975

(39) C.E. 28 ตุลาคม 1960

หรือตามข้อเสนอของ CHAPUS หลักนี้จะมีค้ำบังคับเท่า กว่ำรัฐธรรมนูญ
แต่สูงกว่ากฎหมาย

(40) HESCHERIAKOFF Alain-Serge, อ้างแล้ว หน้า 609

(41) เช่น หลักการว่าความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ (Le principe de la
continuité du service public: C.C. 25 กรกฎาคม 1979) อันแท้จริง หลักการนี้
สัคคมาจากหลักว่าความต่อเนื่องของรัฐ มาตรา 5 และ le principe du fon-
ctionnement régulier des pouvoirs publics ซึ่งระบุโดยมาตรา 5 และ 16
ของรัฐธรรมนูญ

(42) เช่น Guy BRAIBANT ในบทความที่อ้างถึงแล้วนั้น ได้แบ่งหลักกฎหมายทั่วไป
ออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) หลักกฎหมายทั่วไปโดยแท้ (véritables principes généraux du droit)
ซึ่งมีค้ำบังคับเทียบ เท่ากฎหมายรัฐธรรมนูญ และโดยค้ำบังคับอย่างไวดาย (ดูหน้า 69)

(2) กฎเกณฑ์ (règles) อันเป็นหลักการลำดับถัดลงมา (principes
secondaires) ซึ่งมีค้ำบังคับเทียบ เท่ารัฐธรรมนูญ หรือเพียงเทียบ เท่าข้อกำหนด
หรือที่แสดงความเห็นไว้ชัดเจนอีกทวนหนึ่งก็คือ H. DONDOUX ท่านผู้นี้ได้

กล่าวสรุปในคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดที่สำคัญและได้รับความสนใจ เป็นอย่างมาก
ลงวันที่ 8 ธันวาคม 1978 : GISTI, CFTF et CFTF ว่า นับตั้งแต่ ค.ศ. 1958
เป็นต้นมามีหลักกฎหมายทั่วไปอยู่ 3 ประเภทซึ่งค้ำบังคับของตนเอง คือ หลักกฎหมาย
ทั่วไปซึ่งมีค้ำบังคับเท่ารัฐธรรมนูญ หลักกฎหมายทั่วไปในความหมายอย่างแคบซึ่งใช้บังคับกับ
อำนาจเอกเทศในการออกข้อกำหนด และประเภทสุดท้ายได้แก่กฎเกณฑ์ที่มีค้ำบังคับในกรณี
ไว้เมืงบัญญัติแห่งกฎหมายว่าไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยกฎหมาย (ดู AJDA,
1979 n° 3 p. 54, chron. 30, Dr. soc., 1979 p. 17

และโปรดดู GUYOTTE Georges, Une catégorie juridique ambiguë:
Les principes généraux du droit, อ้างแล้ว หน้า 384-386 ซึ่งแยกกฎหมายไว้

หลักกฎหมายทั่วไปของฝรั่งเศสออกเป็น 2 ทฤษฎีโดยพิจารณาในแง่โครงสร้างของระบบการ
สร้างหลักกฎหมายทั่วไปเป็นหลักทั้งได้แก่ทฤษฎีทวีนิยมซึ่งศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญ
เป็นเอกเทศจากกัน ต่างมีอำนาจของตนในการพัฒนาหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งหมายความว่า
ความบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปก็จะขึ้นอยู่กับองค์กรแต่ละองค์กร และทฤษฎีเอกนิยมซึ่งยึด
ถือเอกภาพของกฎหมายมากขึ้น ความบังคับของหลักกฎหมายทั่วไปจะไม่ผูกพันกับความ
แตกต่างของศาลทั้ง เป็นผู้ให้หลักกฎหมายทั่วไป

(43) MIGNON Maxime, บทความข้างแล้ว หน้า 609

(44) ดู MIGNON Jean, Les principes fondamentaux reconnus par les
lois de la République: une nouvelle catégorie constitutionnelle?,
D., 1972, chron. p.265-268

(45) แม้จะมีการระบุว่าหลักการพื้นฐานนี้ต้องมาจาก "รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐ" (les lois
de la République) แต่ก็อาจจะไม่ใช่สาระสำคัญ เพราะว่า รัฐบัญญัติของ
สาธารณรัฐนั้นแม้ว่าในที่นี้จะหมายถึงรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้ก่อน ค.ศ. 1958 (หรือก่อน
1946 ตามความเห็นของนักนิติศาสตร์บางคน) ก็ยังมีความหมายกว้างขวาง อีกทั้งโดยทั่วไป
หลักกฎหมายทั่วไปนั้นเราก็ได้จากการวิเคราะห์รัฐบัญญัติดังกล่าวที่อยู่แล้ว

46. M.GAZIER., ระบุโดย MIGNON Maxime, La valeur juridique
du Préambule de la Constitution selon la Doctrine et la
Jurisprudence, D., chron. หน้า 130

47. ดู LUCHAIRE François, Le Conseil Constitutionnel, Economica,
1980, หน้า 134.

48. RIVERO Jean, บทความข้างแล้ว , หน้า 265

49. ดู LUCHAIRE , ข้างแล้ว , หน้า 134-135 , 181-182. อนึ่งเพื่อสะดวกในการ
ทำความเข้าใจขอได้ทราบถึงช่วงเวลาของการเป็นสาธารณรัฐในสมัยต่าง ๆ ดังนี้ คือ

สาธารณรัฐที่ 1 (1792-1795)

สาธารณรัฐที่ 2 (1848-1851)

สาธารณรัฐที่ 3 (1870-1940)

สาธารณรัฐที่ 4 (1946-1958)

สาธารณรัฐที่ 5 (1958-)

50. MORANGE, Une catégorie juridique ambiguë : Les principes généraux du droit, อ้างแล้ว , หน้า 774

51. C.C. 26 มิถุนายน 1969

52. อำนาจในลักษณะนี้จัดเป็นอำนาจในทางแนวนอน (la compétence horizontale) ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ กฎ MESCHERIAKOFF Alain-Serge บทความอ้างแล้ว , หน้า 606

53. ในข้อสรุปของคดี Syndicat général des Ingénieur-Conseils (C.E. 26 มิถุนายน 1959) ศาลไคแยกแยงกฎเกณฑ์ซึ่งมิได้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้พิพากษาสะกิดมานั้นออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) หลักการ (principes) ซึ่งมีคำบังคับเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งแยกได้เป็น

1.1 กฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับขอบอำนาจ (règles de compétence)

1.2 กฎเกณฑ์ที่เป็นพื้นฐานหรือที่เป็นเนื้อหา (règles de fond) ซึ่งเขาถือว่า เป็นหลักกฎหมายทั่วไปโดยแท้ อันเป็นหลักการซึ่งได้มาจาก คำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน 1789 และคำปรารภของรัฐธรรมนูญ

(2) กฎเกณฑ์ (règles) ซึ่งมีคำบังคับเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญหรือเทียบเท่า ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ประเภทนี้มีเป็นจำนวนมาก เป็นเพียงกฎเกณฑ์ที่เพิ่มเติมเข้ามา (règles simplement interprétatives ou supplétives) เช่นหลักทั่วไปว่าด้วยวิธีพิจารณา.

54. MORANGE George , อ้างแล้ว, หน้า 776-777

55. ดังที่กล่าวมาแล้วว่า หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ.1958 นั้น ได้มีการแยกเนื้อหาของกฎหมายออกเป็น อำนาจการของรัฐธรรมนูญและอำนาจการของข้อกำหนด ซึ่งเป็นไปตาม มาตรา 34 และ 37 แห่งรัฐธรรมนูญ และตามมาตรา 37 วรรค 2 รัฐบัญญัติ (ซึ่งรัฐธรรมนูญเองไม่เรียกเป็น Les textes de forme législative) มีเนื้อหาเข้าไปในอำนาจการของข้อกำหนด จะต้องถูก "ตรวจ" ลงไปกล่าวคือ ถ้าเป็นรัฐบัญญัติที่ประกาศใช้ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญจะต้องถูกแก้ไขโดยกฤษฎีกา ซึ่งออกโดยความเห็นชอบขององคมนตรี ศาล แต่ถ้าเป็นรัฐบัญญัติหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ การแก้ไขโดยกฤษฎีกาจะกระทำไม่ได้ก็ต่อเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้ประกาศคำวินิจฉัยของรัฐบัญญัติดังกล่าวมาเป็นข้อกำหนดแล้ว

๑ La délégalisation des textes de forme législative par le Conseil Constitutionnel, Mél Waline L.G.D.J. 1974, II, หน้า 429-450

56. ข้อกำหนด (règlement) อาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ ข้อกำหนดซึ่งออกมาเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บท (règlement d'application หรือ règlement d'exécution des lois) ข้อกำหนดประเภทนี้ถือว่าเป็นกฎหมายลำดับรอง ก็ต้องสอดคล้องกับกฎหมายแม่บท จะมีข้อจำกัดหรือแย้งกับกฎหมายแม่บทไม่ได้ ประเภทที่สองนั้นได้แก่ข้อกำหนดเอกเทศ (règlement autonome) ซึ่งฝ่ายบริหารสามารถออกได้โดยความคิดริเริ่มของตนเอง ไม่ผูกติดกับกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง ในฝรั่งเศส ข้อกำหนดประเภทนี้ส่วนใหญ่ เป็นข้อกำหนดที่ฝ่ายบริหารออกโดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม โดยที่อำนาจการออกข้อกำหนดตามมาตรานี้มีลักษณะที่กว้างขวางมาก จึงได้มีการจำกัดโดยผลของคำพิพากษาให้อยู่ภายในหลักกฎหมายทั่วไป.

คำย่อที่ใช้ในบทความนี้

A.J.D.A.	Actualité Juridique, Droit administratif.
C.E.....	Conseil d'Etat.
C.C.....	Conseil Constitutionnel.
D.....	Recueil Dalloz.
E.D.C.E.....	Etudes et documents du Conseil d'Etat.
J.C.P.....	Juris-classeurs périodique.
Rev. Adm.....	Revue administrative.
R.D.P.....	Revue du droit public et de la science.
Rec.....	Recueil Lebon.
S.....	Recueil Sirey.

บรรณานุกรม (หมายเลข 1-15 คือบทความ, 16-23 คือ งานเขียน)

1) BOCKEL Alain, Le pouvoir discrétionnaire du législateur,
Mél. HAMON p.52-56

2) BOURDONCLE René, L'arrêt du Conseil d'Etat du 12 février
1960, Société EKY, et la limitation du pouvoir constituant,
S., 1960, chron., p.63-66

3) BRAIBANT Guy, L'arrêt "Syndicat général des ingénieurs
conseils" et la théorie des principes généraux du droit,
E.D.C.E. 1962 n°16 p.67-71

4) CHAPUS René, De la soumission au droit des règlements
autonomes, D., 1960, chron. p.119-126

De la valeur juridique des principes
généraux du droit et des autres règles jurisprudentielles
du droit administratif, D., 1966, chron. p.99-106

5) FAVOREU Louis, Le principes de constitutionnalité essai
de définition d'après la jurisprudence du Conseil Constitu-
tionnel, Mél., EISSENMANN p.34-48

6) FOURNIER, Conclusion de la décision du Conseil d'Etat
26 juin 1959 Syndicat général des Ingénieurs-Conseils,
R.D.P. 1959, p.1004-1017

7) GAUDEMET Paul-Marie, L'aménagement de la taxation d'office
face aux exigences de l'égalité devant la loi et de la
procédure budgétaire, A.J.D.A., 1974 p.236-246

8) HAMON Lés, Grève et continuité du service public:
mirage de la conciliation ou modalité de l'arbitrage, D.,
1980 p.333-336

9) JEANNEAU Benoit, La théorie des principes généraux

du droit à l'épreuve de temps, E.D.C.E., p.33-47

10) LETOURNEUR, Les principes généraux dans la jurisprudence
du Conseil d'Etat, E.D.C.E., 1951, n°5 p.19-31

11) MESCHERiarOFF Alain-Serge, La notion de principes généraux
du droit dans la jurisprudence récente, A.J.D.A., 1976, p.596-
610

12) MIGNON Maxime, La valeur juridique du Préambule de la
Constitution selon la Doctrine et la Jurisprudence

13) MORANGE Georges, Valeur juridique des principes contenus
dans les Déclaration des Droits, R.D.P. 1945, p.229-250

La hiérarchie des textes dans la
Constitution du 4 octobre 1958, D. 1959, chron. p.21-26

Les principes généraux du droit sous
la Ve République, R.D.P. 1960, p.1188-1197

Une catégorie juridique ambiguë: les
principes généraux du droit, R.D.P. 1977, p.761-778

14) RIVERO Jean, Le juge administratif: Un juge qui gouverne,
D.1951, chron. p.21-22

Les principes fondamentaux reconnus par les
lois de la République: Une nouvelle catégorie constitution-
nelle?, D.1972, chron. p.265-268

Décision du Conseil Constitutionnel, A.J.D.A.
1976, p.44-47

15) WALINE Marcel, Notes de jurisprudence du Conseil d'Etat,
7 juin 1957, Condamine, R.D.P., 1958, p.98-107

16) DELVOLVE Pierre, Le principe d'égalité devant les
charges publiques, thèse, Paris, L.G.D.J., 1969, p.12 et s.

- 17) FAVOREU Louis et PHILIP Loïc, Les grandes décisions du Conseil Constitutionnel, Sirey, 1979
- 18) JEANNEAU Benoit, Les principes généraux du droit dans la jurisprudence administrative, Sirey, 1954
- 19) de LAUBADERE André, Traité de droit administratif, Tome I, Paris, L.G.D.J., éd. 8, 1980
- 20) LONG, WEIL et BRAIBANT, Les grands arrêts de la jurisprudence administrative, Sirey, éd. 7, 1978
- 21) RIVERO Jean, Droit administratif, Paris, D., éd. 9, 1980
- 22) VEDEL Georges, et DELVOLLE Pierre, Droit administratif, Paris, P.U.F., éd. 7, 1980
- 23) WALINE Marcel, Droit administratif, Paris, Sirey, éd. 9, 1963

ลัทธินอนโร

ผ.ศ. ภาสกร ขุนหล่อ

ข้อความเบื้องต้น ลัทธินอนโรเป็นคำประกาศของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาคนที่ 5 ที่มีชื่อว่า เจมส์ มอนโร (ค.ศ. 1758-1831) บุคคลผู้นี้ได้รับการเลือกเป็นประธานาธิบดีสหรัฐถึงสองสมัย สมัยแรกเมื่อปี ค.ศ. 1817 และสมัยที่สองเมื่อปี ค.ศ. 1821

เจมส์ มอนโรได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่สหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆในทวีปอเมริกา ทั้งเหนือและใต้ คือ คำประกาศของเขาแก่นานาชาติในยุโรปเมื่อปี ค.ศ. 1823 สมัยเป็นประธานาธิบดีสมัยที่ 2 คำประกาศของเขายังมีชื่อเสียงมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ คำประกาศของมอนโรมีหลักการสำคัญที่ว่า ถึงแม้วันประกาศนี้เกินต้นไป สหรัฐอเมริกาจะไม่เข้าไปพัวพันกับวิธีการปกครองของประเทศต่างๆในยุโรปอีกต่อไป และนับแต่วันประกาศนี้ห้ามชาวยุโรปเข้าหาชาติในอเมริกาไม่ว่าจะโดยทางดินแดนในอเมริกาเหนือและใต้ และจากคำประกาศอันนี้เองต่อมาได้กลายเป็นหลักที่คนทั้งหลายเรียกว่า "ลัทธินอนโร" และคำประกาศนี้มีผลศักดิ์สิทธิ์ทำให้นานาชาติในยุโรปไม่กล้ามาก่อความยุ่งยากกับประเทศต่างๆในอเมริกากลางและใต้อีกต่อไป และก่อให้เกิดให้สหรัฐอเมริกาใช้นโยบายต่างประเทศที่เรียกว่า นโยบายโลกเดี่ยว (Isolation) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจการของโลกนอกเหนือจากเขตอิทธิพลของตนเอง ทำให้สหรัฐอเมริกาสนใจในตัวเองมากยิ่งขึ้น สหรัฐอเมริกามีความรู้สึกลัวว่าทรบโคที่ขี้นั้นอยู่ในภาวะมอนโรความปลอดกภัยของสหรัฐก็มีมากขึ้นเท่านั้น และประธานาธิบดีคนต่อมาได้ใช้นโยบายนี้อยู่เรื่อยๆ การกระทำเช่นนี้ภาษาทางการพูดเรียกว่า Corollary of the Monroe Doctrine.

บทที่หนึ่ง ประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาโดยย่อ - ก่อนสมัยของเจมส์ มอนโร
การเริ่มตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาแต่แรกเริ่มจัดตั้งหลังจากประกาศอิสรภาพแยกตัวจากอังกฤษ ยังไม่มีเขตแดนที่แน่นอนเท่าที่ปัจจุบันนี้ ดินแดนที่มีอยู่ในขณะนั้นน้อยกว่าในปัจจุบันนี้หลายเท่าแต่สหรัฐก็ค่อยๆขยายดินแดนเรื่อยไปทางตะวันตกจนจรดมหาสมุทรแปซิฟิกอีกหลายสิบปีต่อมา

เพื่อประกอบความเข้าใจจะย้อนกล่าวไปถึงดินแดนของสหรัฐสมัยที่ยังเป็นอาณานิคมของอังกฤษเสียก่อน

ในระยะเวลาสั้นศตวรรษที่ 16 มาแล้วเพียง 75 ปี (ค.ศ. 1601 - 1682) ลัง-
กฤษ์ สามารถตั้งอาณานิคมของตนลงในอเมริกาได้ถึง 13 แห่ง เริ่มแต่การสร้างเมือง
James Town เพื่อเป็นพระเกียรติแก่พระเจ้าเจมส์ที่ 1 ของอังกฤษขึ้นเป็นครั้งแรกในควีน
เวอร์จิเนีย เมื่อเดือนพฤษภาคม 1670 ถึงปี ค.ศ. 1732 อาณานิคมของอังกฤษหนึ่งแอก-
แลนติกในทวีปอเมริกาเหนือ มี 13 อาณานิคม มีชื่อนั้นแต่เหนือไปถึงทั้งคือไปนี้คือ

นิวแฮมป์เชอร์, แมสซาชูเซตส์, โรดไอแลนด์, คอนเนคติกัต, นิวยอร์ก, นิวเจอร์ซี
เพนซิลวาเนีย, เดลแวร์, แมรีแลนด์, เวอร์จิเนีย, แคโรไลนาเหนือ, แคโรไลนาใต้ และ
จอร์เจีย

อาณานิคมทั้ง 13 แห่งนี้ เป็นที่เริ่มต้นของอังกฤษกระทั่งแต่ไปทั่วทวีปอเมริกา
เหนือ

ส่วนดินแดนมณฑลหลุยส์เซียน่าในปัจจุบัน ขณะนั้นยังเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสอยู่
หลุยส์เซียน่าในขณะนั้นมีอาณาเขตกว้างขวางกว่าเดี๋ยวนี้คือ ครอบคลุมน้ำมิสซิสซิปปีทั้งหมด
ตั้งแต่หัวเขาร็อกกีและแม่น้ำรีโอกราวด์ทางทิศตะวันตก มาถึงภูเขาอัลเลกาเนียทางตะวันออก
และตั้งแต่อาเมซิกทางใต้ไปจนจรดเขตนิวฟรานซ์ (คานาดา) ทางเหนือ ดินแดนนี้โดยมี
เอาอาณานิคมทั้ง 13 แห่ง ของอังกฤษให้อยู่ตามแนวแคบระหว่างภูเขาอัลเลกาเนียกับมหาสมุทร
แอตแลนติกเท่านั้น และเนื่องจากพลเมืองในอาณานิคมของอังกฤษเพิ่มมากขึ้นทุกปี และอาญา-
นิคมเหล่านี้ได้รบกวนกันให้ขยายดินแดนไปทางลุ่มแม่น้ำมิสซิสซิปปีได้มากขึ้นเป็นสำคัญ จึงเกิด
ขัดแย้งกับฝรั่งเศสที่ครอบครองหลุยส์เซียน่าอยู่เบื้องๆ

ระยะต่อมาอังกฤษกับฝรั่งเศสเกิดสงครามเพื่อแย่งชิงดินแดนในทวีปอเมริกาเหนือกัน
เริ่มแต่ปี ค.ศ. 1689 - 1763 ซึ่งสงครามที่สำคัญคือ สงคราม 7 ปี ซึ่งในสงครามคราวนี้
อังกฤษรบกับฝรั่งเศสทั้งในยุโรป อินเดีย และทวีปอเมริกาเหนือด้วย สงครามคราวนี้สเปนเป็น
พันธมิตรกับฝรั่งเศสด้วย ผลปรากฏว่า ฝรั่งเศสเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต้องยอมทาสันติสัญญาสงบศึกที่
กรุงปารีส เมื่อ ค.ศ. 1763 ตามสนธิสัญญานี้กับฝรั่งเศสยอมยกดินแดนนิวฟรานซ์ (คานาดา
ปัจจุบัน) และมณฑลหลุยส์เซียน่าภาคตะวันออกของแม่น้ำมิสซิสซิปปีให้อังกฤษทั้งหมด ยกเว้น
แต่เมืองนิวออร์ลีนส์และเกาะอีก 2 เกาะหน้าฝั่งนิวฟาวด์แลนด์ซึ่งฝรั่งเศสขอไว้สำหรับเป็นที่
ตากปลา ส่วนดินแดนภาคตะวันตกของแม่น้ำมิสซิสซิปปี (หลุยส์เซียน่าภาคตะวันตก) ฝรั่งเศส
ยกให้แก่สเปน เพื่อเป็นการชดเชยในการที่สเปนได้เข้าร่วมกับฝรั่งเศสในสงคราม 7 ปี)

เมื่อเป็นเช่นนี้ คินแดนอาณานิคมของอังกฤษก็เพิ่มขึ้นคือขยายมาถึงหลุยส์เซียนำภาค ตะวันออกมาจกหลุยส์เซียนำภาคตะวันตก ซึ่งขณะนั้นสเปนเป็นผู้ปกครองอยู่

ตามสนธิสัญญาปารีส ค.ศ. 1763 นี้เอง เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในนโยบายการปกครอง อาณานิคมของอังกฤษ ในสมัยนั้นอังกฤษถือลัทธิ Mercantilism เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในยุโรปคือถือว่าอาณานิคมนั้นมีคุณค่าแต่เพียงอำนวยความสะดวกและเป็นตลาดของ เมืองแม่เท่านั้น เมืองแม่จะต้องพยายามรักษาสกุล แห่งการค้า คือสินค้าออกมากกว่าสินค้าเข้านู่เสมอ รัฐบาลอังกฤษได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการนำและการค้าหลายฉบับ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม นโยบายนี้ ความสำคัญของกฎหมายเหล่านี้ คือมีบทบัญญัติกำหนดให้สินค้าชาวออกจากอาณานิคมนี้ จะต้องขนส่งโดยเรือสินค้าซึ่งเจ้าของและกลาสีเรือเป็นคนสัญชาติอังกฤษ สินค้าบางอย่างของ อาณานิคมเช่น ยาสสูบ น้ำตาล ผ้าฝ้าย ชนแกะ คราม จะต้องส่งไปขายเฉพาะแต่ในอังกฤษ และ คินแดนที่อยู่ในความครอบครองของอังกฤษเท่านั้น นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 1733 อังกฤษยัง ได้ออกกฎหมายควบคุมน้ำตาล กฎหมายนี้บังคับให้อาณานิคมต้องซื้อน้ำตาลและน้ำอ้อยจากชาวไร่ ในหมู่เกาะอื่นเทียบตะวันตกของอังกฤษเท่านั้น ซึ่งชาวอาณานิคมถือว่ากฎหมายการค้าเหล่านี้ เป็นการกดขี่และอยุติธรรม จึงพากันละเมิดลักลอบขายของต้องห้ามอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ภาษี ได้รับความร่วมมือจากพ่อค้าในอาณานิคมน้อยที่สุด

นอกจากนั้นอังกฤษยังให้ความสนใจแก่ชาวอาณานิคมอีกหลายอย่าง เช่น ได้ ออกพระราชบัญญัติการแสตมป์ เมื่อปีค.ศ. 1765 ให้ขึ้นอัตราภาษีต่างๆ อีกหลายอย่าง เช่น ตะกั่ว กระดาษและใบชา ทำให้สินค้าเข้าไปสู่อาณานิคมมีราคาแพง และชาวอาณานิคมต้อง ซื้อสินค้าเหล่านี้ด้วยราคาแพง และที่เป็นจุดระเบิดคือการที่รัฐบาลอังกฤษออกกฎหมายขึ้นภาษี ใบชาอีกปอนด์ละ 3 เพนนี เมื่อใบชาราคาแพงขึ้น ชาวอาณานิคมต่างก็ไม่ซื้อใบชาที่ส่งมาจาก อังกฤษ บริษัทอีสต์อินเดียซึ่งผลิตใบชาที่ประสบกับการขาดทุนอย่างหนัก ถึงกับต้องร้องขอเงิน อุดหนุนจากรัฐบาล แต่แทนที่รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนกลับอนุญาตให้บริษัทนี้ผูกขาดส่งสินค้าใบชา ให้แก่อาณานิคมได้แต่บริษัทเดียว การเคลื่อนไหวกักค้านของชาวอาณานิคมในตอนนี้นำไปสู่เหตุการณ์ หลายประการ บางครั้งก็ใหญ่แทนของบริษัทออกจากตำแหน่งเสีย บางครั้งก็ให้บริษัทชน- ใบชาลงเรือกลับอังกฤษ แต่ที่เมืองบอสตันผู้ว่าการ ไม่ยอมให้เรือกลับจนกว่าจะขนใบชาขึ้นท่า หมดแล้ว ชาวเมืองจึงแค้นก๊วบลอมเป็นพวกอินเดียนแดงลงไปชนใบชาในเรือทิ้งน้ำหมด คิค เป็นเงิน 75,000 เหรียญทอง เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1773

เมื่อความไม่สบายใจไปถึงอังกฤษ สมาชิกรัฐสภาอังกฤษพากันโกรธแค้นมาก จึงพากัน
สนับสนุนรัฐบาลกันหมด รัฐสภาได้ออกกฎหมายหลายฉบับ เพื่อลงโทษชาวอาณานิคมหลายประการ

1) ออกกฎหมายสั่งให้ปิดเมืองท่าบอสตันจนกว่าชาวเมืองจะไต่ขอโทษที่เสียหายให้
แก่บริษัทอีสต์อินเดีย

2) ออกกฎหมายให้เลิกสภาแห่งแคว้นแมสซาชูเซตส์และทั้งสภาของรัฐบาลกลางขึ้น

3) ให้นำตัวผู้ต้องหาไปไต่สวนพิจารณาในอังกฤษ

4) ให้รักษาที่อยู่และอาหารให้แก่กองทหาร อังกฤษ

เมื่อเป็นเช่นนี้หัวหน้าแคว้นแมสซาชูเซตส์ได้เชิญบรรดาผู้แทนอาณานิคมแคว้นต่างๆให้
มาประชุมกัน ผู้แทนอาณานิคมต่างๆ ยอมรับที่จะมาเว้นแต่แคว้นจอร์เจียแคว้นเดียว เมื่อผู้แทน
อาณานิคมต่างๆมาประชุมกันที่เมืองฟิลาเดลเฟียในเดือนกันยายน ค.ศ. 1774 นั้น ที่ประชุม
ร่วมกันถวายสาส์นไปถึงพระเจ้ายอร์จที่ 3 ของอังกฤษ ขอร้องไห้ให้รับทราบทางการเมือง
เกี่ยวกับที่เป็นอยู่ในค.ศ. 1763 ซึ่งชาวอาณานิคมรู้สึกกันว่า เป็นส่วนหนึ่งแห่งราชาอาณาจักร-
อังกฤษและอยู่ใต้อำนาจรัฐธรรมนูญร่วมกัน แต่สมาชิกรัฐสภาอังกฤษส่วนมากเห็นว่า ชาวอาณานิคม
คือถึงฝ่าฝืนกฎหมาย จึงพากันสนับสนุนพระมหากษัตริย์ พระเจ้ายอร์จที่ 3 จึงทรงสั่งให้นายพล
เกจ (Gage) ไม่ยอมฟังเสียงชาวอาณานิคมและให้ดำเนินการปราบปรามต่อไป เมื่อนายพล
เกจได้พยายามจับกุมตัว แซมวล ออดัมส์ กับ จอห์น เฮนคอก ในฐานระหัดหัวทำจลาจล และ
พยายามทำลายกองทหารชาวอาณานิคมเสีย สงครามก็ระเบิดขึ้น หนึ่งในสามของอาณานิคม
ได้เข้าร่วมสงคราม หนึ่งในสามพยายามหาทางปรองคอง ส่วนอีกหนึ่งในสามกำลังเลือกข้าง
อยู่

รัฐสภาแห่งอาณานิคมได้ประชุมกันเป็นครั้งที่สอง ในวันที่ 10 พฤษภาคมค.ศ. 1775
เลือก บอร์ช วอชิงตัน (George Washington) ขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารอาณานิคมทำ
การต่อสู้กับอังกฤษต่อไป

ต่อมาในวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 ผู้แทนของรัฐ 9 รัฐเท่านั้นที่สนับสนุนในการ
ประกาศอิสรภาพของอาณานิคม แต่ล่วงมาไม่นานนัก ทุกรัฐต่างเห็นชอบร่วมกันเป็นเอกฉันท์
การประกาศอิสรภาพนี้ทำให้บรรดาผู้ที่ยังคงรักภักดีต่ออังกฤษถูกถือว่าเป็นผู้ทรยศ ถูกลงโทษ
ต่างๆ เช่นจำคุกและริบทรัพย์สิน ในขณะที่เกี่ยวกับ รัฐบาลฝรั่งเศสได้สนับสนุนลับๆต่อชาวอาณานิคม
โดยส่งทหารและยุทโธปกรณ์มาช่วยเป็นอันมาก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16

ของฝรั่งเศสซึ่งครองราชย์อยู่ในขณะนั้น การที่ฝรั่งเศสเข้ามาช่วยเหลือชาวอาณานิคม เพราะ
ฝรั่งเศสเห็นเป็นโอกาสที่จะแก้แค้นอังกฤษ เพื่อหวังจะได้คืนแผนที่เสียไปให้แก่อังกฤษใน-
สงคราม 7 ปี กลับคืนมา

ชาวอาณานิคมได้สู้รบกับอังกฤษและมีชัยชนะหลายครั้ง ที่สำคัญคือชัยชนะต่ออังกฤษ
ที่เมืองซาราโตกา เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1777 ชัยชนะครั้งนี้ทำให้กำลังของอังกฤษ
อ่อนลง และชาวอาณานิคมกลับมีกำลังใจขึ้น ทั้งในคอนนั้นฝรั่งเศสกับชาวอาณานิคมก็ทำสัญญา
ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย ต่อมาฮอลันดาและสเปนก็ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ
และส่งเงินไปช่วยชาวอาณานิคมอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้สงครามได้เกิดขึ้นทั่วทุกแห่งที่มีอังกฤษ
สเปน และฝรั่งเศสอยู่ กองทัพเรือของอังกฤษจึงต้องกระจายอยู่ทั่วไป ในทวีปอเมริกา
นั้น ทหารเรือฝรั่งเศสซึ่งมีกำลังมากกว่าก็สามารถโจมตีให้อังกฤษส่งทัพขึ้นไปช่วยเหลือทัพอังกฤษ
บนดินแดนอันใหญ่โต ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 1781 กองทัพใหญ่ของอังกฤษในความบังคับบัญชาของ Corn-
wallis ซึ่งรุกขึ้นมาจากทางใต้ ก็ถูกล้อมจนต้องยอมแพ้ สกิดใหญ่ระหว่างอังกฤษกับชาวอาณานิคม
ก็สิ้นสุดลง

ขอให้เข้าใจว่าการที่ฝรั่งเศส สเปน และฮอลันดา เข้าร่วมสงครามครั้งนี้มิใช่เพราะ
เห็นว่ารักชาวอเมริกาหรือกระชอบการปกครองใหม่ของชาวอเมริกาก็หาไม่ได้ แต่ที่จริง
ประเทศทั้ง 3 ต้องการทำลายอำนาจของอังกฤษและไม่ต้องการเห็นชาติใหญ่ชาติใดชาติหนึ่งมี
อำนาจขึ้นในอเมริกาเหนือ ชาวอเมริกาก็รู้ทำจึงปฏิเสธไม่ยอมรับรัฐสัญญาสันติกรรมระหว่างฝรั่งเศสกับอเมริกาที่ทำไว้ต่อกัน และแยกไปทำหนังสือสัญญาสงบศึกกับอังกฤษโดยฝรั่งเศสไม่รู้เห็น
ด้วย

ตามสนธิสัญญาสงบศึก ระหว่างสหรัฐอเมริกากับอังกฤษนั้นปรากฏว่า

- 1) สหรัฐอเมริกาได้รับคืนแผนที่ทั้งหมดระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติกกับแม่น้ำ
มิสซิสซิปปีและจากคานาฮากาถึงฟลอริดา
- 2) ได้รับสิทธิที่จะทำการจับปลาในแถบชายฝั่งนิวฟาวด์แลนด์ด้วย
- 3) สหรัฐอเมริกาตกลงจะยอมคืนทรัพย์สินต่างๆที่ถูกริบให้แก่ผู้ที่ถูกลงโทษเนื่อง
จากจงรักภักดีต่ออังกฤษ

แปลว่าอังกฤษได้ยอมรับเอาอิสรภาพของอเมริกาด้วยประการฉะนี้

อังกฤษได้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาสันติภาพซึ่งได้ลงนามกันเมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ.

1782 คือถอนทหารออกจากอเมริกาและทหารกองสุดท้ายก็ออกกันไปเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน ค.ศ. 1783

พรหมแดนของสหรัฐอเมริกาตามสัญญาสงบศึกที่ทำกับอังกฤษนับแต่ปากน้ำแซงค์ครั้งในรัฐเมน ไปถึงทะเลสาบวู้ค แล้วพุ่งไปทางตะวันตกไปยังแม่น้ำมิสซิสซิปปี แล้วเลียบตามลำน้ำมิสซิสซิปปีลงไปถึงเส้นรุ้งที่ 31 เหนือแล้วเลียบตามเส้นรุ้งนั้นไปทางตะวันตกถึงแม่น้ำปาลาซีโกลา แล้วตัดตรงสู่ชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก แต่การได้พรหมแดนมาที่ต้องประสพอุปสรรคทางการเมือง คือตอนที่ฝรั่งเศสได้ทำสัญญาช่วยเหลือชาวอาณานิคมเมื่อปี ค.ศ. 1778 นั้น ก็ได้ชวนสเปนให้ช่วยเหลือด้วย สเปนก็รับปฏิบัติตามทันทีเพราะเห็นเป็นโอกาสที่ยิ่งที่จะได้แคว้นฟลอริดาตะวันตกและตะวันออกซึ่งถูกอังกฤษบังคับไปเมื่อปี ค.ศ. 1763 ก็มาจากอังกฤษ ดังนั้นในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1779 สเปนจึงได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ และได้ให้รู้ว่าการแคว้นหลุยส์เซียน่า (หลุยส์เซียน่าภาคตะวันตกที่ฝรั่งเศสยกให้ภายหลังสงคราม 7 ปี) ยกทัพรุกเข้าไปในฟลอริดา แล้วยึดเอาแคว้นทั้งสองนั้นไว้ได้ ต่อจากนั้นสเปนก็ได้ยกทหารขึ้นไปทางเหนือของมหาสมุทรฟลอริดาฝั่งตะวันออกของแม่น้ำมิสซิสซิปปี เข้ายึดเอาดินแดนฝั่งหนึ่งไว้ โดยมีไคโรเกรงคอสสหรัฐเลย ครั้นเมื่อถึงคราวทำสนธิสัญญาสันติภาพสเปนได้แจ้งว่าตนควรจะต้องการมสิทธิในแคว้นฟลอริดาทั้งหมดและดินแดนที่อยู่ทางฝั่งตะวันตกของภูเขาอัลเลกาปีไปจดฝั่งแม่น้ำมิสซิสซิปปี ด้วยเหตุว่าสเปนได้เข้ายึดไว้โดยมิขัดข้องอังกฤษ ฝรั่งเศสไคโรเกรงคอสสเปนได้ สเปนเห็นว่า คณะกรรมาธิการฝ่ายอเมริกาเห็นว่าสเปนและฝรั่งเศสจงใจจะให้ภูเขาอัลเลกาปีเป็นพรหมแดนตะวันตกของอเมริกา จึงได้จึงทำสนธิสัญญากับอังกฤษ และยังถือว่าแม่น้ำมิสซิสซิปปีเป็นพรหมแดนตะวันตกของตน แต่สเปนก็ถือว่านาจยิครองดินแดนฟลอริดานี้เป็นเวลานานถึง 12 ปี

เมื่อสหรัฐอเมริกาทั้งตนเองเป็นอิสระขึ้นมาแล้ว สภานุแห่งรัฐต่างๆก็พยายามให้รัฐเหล่านั้นมีความผูกพันซึ่งกันและกันต่อไป จึงได้คิดรวมกันเป็นสมาพันธ์รัฐ(Confederation) และสภานุแห่งรัฐได้จัดตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญของสมาพันธ์รัฐขึ้น และส่งไปยังบรรดารัฐต่างๆเพื่อรับรอง เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม ค.ศ. 1776 และถ้าวรรัฐต่างๆจะได้ออกลงรับเอาพร้อมกันก็ล่วงเลยมาเป็นเวลากว่า 3 ปีและสภานุแห่งรัฐได้เริ่มประชุมกันตามรัฐธรรมนูญนี้เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1781

การปกครองแบบสมาพันธ์รัฐได้ดำเนินมาเป็นเวลาเพียง 12 ปี ก็ปรากฏว่าการ

ปกครองแบบไม่มีข้อกพร่องอยู่หลายประการ กล่าวคือ รัฐบาลในการปกครองแบบนี้เป็นรัฐบาล
ที่ไม่มีอำนาจสมบูรณ์ ไม่มีอำนาจตุลาการที่จะชำระข้อพิพาทระหว่างรัฐ และมีสภานิติบัญญัติ
ที่อ่อนแออยู่แค่สภาเดียว ทั้งนี้เนื่องจากรัฐต่างๆ มีอำนาจเสมอกัน แต่เข้ามารวมกันเพื่อผล
ประโยชน์บางประการ เท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่มีผู้แทนของรัฐบางรัฐ เสนอให้รัฐสภา
เรียกประชุมผู้แทนของรัฐต่างๆ ใหม่และขอให้จัดสร้างรัฐธรรมนูญแบบสหรัฐ (United States)
ในต้นปี ค.ศ. 1787 สภาได้เห็นชอบด้วยข้อเสนอนี้ ระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน
บรรดาผู้แทนรัฐต่างๆ ก็ได้ประชุมกันร่างรัฐธรรมนูญของสหรัฐ

รัฐธรรมนูญของสหรัฐนี้ให้อำนาจของแต่ละรัฐลงไปและให้อำนาจแก่รัฐบาลของ
สหรัฐมากขึ้น โจ้จักษ์ทั้งศาลสูงสุดขึ้นพิจารณาข้อพิพาทระหว่างรัฐ ให้มีประธานาธิบดีคนหนึ่ง
เป็นประมุขของสหรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่สภาได้ออกไว้ หรือทำหน้าที่
ฝ่ายบริหาร

สภานิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญใหม่เรียกว่า Congress แบ่งเป็น 2 สภาคือ
สภายุแทนราษฎร (House of Representative) และสภายุแทนรัฐ (Senate) มี
หน้าที่ออกกฎหมายต่างๆ บรรดากฎหมาย สนธิสัญญา และรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นกฎหมาย
สูงสุดของประเทศซึ่งรัฐใดๆ จะไม่รับรองไม่ได้

เมื่อสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ร่างรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ส่งให้รัฐสภา
แห่งสมาพันธรัฐจักษ์ให้รัฐต่างๆ รับรองต่อไป รัฐที่รับรองรัฐธรรมนูญครั้งแรกมี 11 รัฐ
ครั้นแล้วรัฐสภาเริ่มก็กำหนดวันเลือกสมาชิกรัฐสภาใหม่ตามรัฐธรรมนูญสหรัฐ ส่วนการ
เลือกประธานาธิบดีนั้น รัฐสภาได้ตกลงให้ถือเอาวันที่ 4 มีนาคมเป็นวันที่อายุของประ-
ธานาธิบดีเริ่มต้นและสิ้นสุด

ในการ เลือกตั้งครั้งแรกนั้นปรากฏว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความเห็นเป็นเอก-
ฉันท์เลือกบอร์ช วอชิงตัน ขึ้นเป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ แนวความคิดของ
รัฐบาลชุดนี้เป็นไปในทางอนุรักษนิยม เพราะเป็นสมัยมีอยู่ใต้อิทธิพลของอเลกซานเดอร์
ฮามิลตัน ซึ่งเป็นผู้วางโครงการ เศรษฐกิจให้ประเทศ

บทบาทของสหรัฐอเมริกาสัมัยเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศส ค.ศ. 1789

หลังจากเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 ล่วงมาถึง ค.ศ. 1793
ฝรั่งเศสได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ ทำให้อเมริกาในสหรัฐแตกเป็นสองฝ่าย คือ

1) ฝ่ายเจฟเฟอร์สัน ซึ่งเห็นว่าสงครามขนานใหญ่ในยุโรปนั้นอาจจะเข้ามาในทวีปอเมริกา เพราะว่าอังกฤษมีผลประโยชน์อยู่มากในอเมริกา ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงควรเข้าข้างประเทศใดประเทศหนึ่ง ซึ่งเจฟเฟอร์สันเลือกเข้าข้างฝรั่งเศสเพื่อเป็นการตอบแทนฝรั่งเศสในการช่วยสหรัฐในสงครามประกาศอิสรภาพ และเป็นการปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างฝรั่งเศสกับสหรัฐ พวกเจฟเฟอร์สันนี้เป็นพวก Republican พวกนี้ไต่พยายามบีบบังคับให้ช่วยเหลือฝรั่งเศสซึ่งรัฐบาลสหรัฐขณะนั้นยังไม่พร้อมที่จะเข้าช่วยฝรั่งเศส

2) ฝ่าย Hamilton ซึ่งเป็นพวก Federalist ซึ่งส่วนมากอยู่ตามศูนย์กลางการค้าทางตะวันออกเฉียงเหนือนั้นเข้าข้างอังกฤษ พวกนี้คำนึงถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐเป็นหลัก ยังคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และเห็นว่าสถาบันทางการเมืองการปกครอง ของฝรั่งเศสสมัยสมบูรณ์วุฒิสภาสิทธิราชไถ่หมกไปแล้ว ทั้งนี้พันธุกรรมที่ต่างๆ ที่สหรัฐเคยมีอยู่ก็อาจจะหมกไปด้วย

เมื่อความคิดเห็นแตกแยกเป็นสองฝ่ายเช่นนี้ยังผลให้อังกฤษและฝรั่งเศสเริ่มไม่พอใจสหรัฐ อังกฤษถึงกับไปหาสนธิสัญญากับอินเดียแทนแคว้นต่างๆ ทางเหนือระหว่างแคนาดา กับสหรัฐ ซึ่งถ้าสภาพการณ์ไม่น่าไว้วางใจ อังกฤษก็จะโยกอินเดียแทนแคว้นพวกนี้เข้ารุกรานสหรัฐได้

ด้วยเหตุนี้ ยอร์ช วอชิงตันจึงตกในฐานะลำบากไม่กล้าตัดสินใจลงไปยังเก็ททิสเบิร์ก เพราะว่ากลัวว่าจะเกิดการแตกร้าวขึ้นภายในประเทศ ในที่สุด วอชิงตันก็คิดหาทางแก้ไขด้วยการนำนโยบาย Recognition ออกมาใช้

นโยบาย Recognition หรือการยอมรับสถานะภาพของประเทศใดประเทศหนึ่งนั้น มีสาระสำคัญคือ

" สหรัฐยึดมั่นในหลักการที่ว่า รัฐบาลของแต่ละประเทศมีสิทธิเต็มที่ที่จะจัดการบริหารประเทศให้เป็นไปตามรูปแบบความที่ประชาชนภายในประเทศต้องการ โดยประเทศอื่นจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ถ้าประเทศนั้นยอมรับในอำนาจอธิปไตยของตน สหรัฐไม่สามารถปฏิเสธชาติอื่นๆ ใกว่ารัฐบาลของแต่ละชาติมีสิทธิที่จะปกครองภายในประเทศของตนเอง ในรูปแบบใดก็ได้ที่เขาพอใจ และจะเปลี่ยนแปลงระบบนั้นเมื่อใดก็ได้ ให้เป็นไปในลักษณะใดก็ได้ และรัฐบาลของประเทศมีสิทธิจะคบค้าสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน ไม่ว่าชาตินั้นจะอยู่ใน

ลักษณะใดก็ตาม และจะมีการปกครองแบบใดก็ตาม"

ทั้งนี้พื้นฐานของนโยบาย Recognition อาจตีความหมายว่า เป็นหน้าที่ของ สหรัฐที่จะต้องยอมรับในรัฐบาลของฝรั่งเศสอย่างเต็มที่ฝรั่งเศสพอใจ หรือเป็นอยู่ พันธกรณี ที่สหรัฐมีต่อฝรั่งเศสก็จะต้องไปทราบที่ความมุ่งหมายของฝรั่งเศสต้องการที่จะถือว่าสหรัฐ เป็นพันธมิตรของตน

โดยเหตุนี้ ฝรั่งเศสจึงเข้าใจว่าสหรัฐเข้าข้างฝรั่งเศส แต่ในปี ค.ศ. 1793-1794 ก็เริ่มปรากฏเหตุการณ์ให้ฝรั่งเศสเห็นว่า การที่สหรัฐประกาศนโยบาย Recognition ไม่ได้หมายความว่า สหรัฐจะต้องเข้าข้างฝรั่งเศส เพราะเมื่อฝรั่งเศสทำสงครามกับ อังกฤษ สหรัฐประกาศวางตนเป็นกลางในเดือนเมษายน ค.ศ. 1793 ฝรั่งเศสจึงคิดว่าสหรัฐหักหลังตน ฝรั่งเศสตอบโต้ด้วยการตรวจค้นและยึดเรือสินค้าของพ่อค้าสหรัฐ ดังนั้นจึง เป็นจุดเริ่มต้นของรอยร้าวระหว่างฝรั่งเศสกับสหรัฐ สัมพันธภาพที่เคยมีมา แรกนั้นก็ค่อยๆ หมกไป

ในปี ค.ศ. 1796 ยอร์ช วอชิงตันกำลังจะพ้นจากตำแหน่ง วอชิงตันได้ กล่าวคำอำลาก่อนจะพ้นจากตำแหน่งประธานาธิบดี ซึ่งคำกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการวางพื้นฐานนโยบายต่างประเทศของสหรัฐในเวลาต่อมา เขากล่าวว่า

" การยึดนโยบายเป็นกลางกับนโยบายไม่เข้าเกี่ยวข้องนั้น (Non-Involvement) รัฐบาลควรยึดถือนโยบายอันหลัง คือพยายามไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ในยุโรป และยุโรปก็ไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องในสหรัฐ(คำกล่าวตอนนี้เป็นพื้นฐานของ สหรัฐมอนโรในเวลาต่อมา)

ถ้าสหรัฐเข้าไปผูกพันในยุโรปมากเกินไป สหรัฐอาจจะเสียเปรียบ ในที่สุด เพราะฉะนั้น นโยบายที่แท้จริงของสหรัฐควรที่จะปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจาก พันธไมตรีที่ถาวร การทำสนธิสัญญากับประเทศหนึ่งประเทศใดนั้น สหรัฐอาจทำได้เป็น ครั้งเป็นคราว เมื่อสถานการณ์เรียกร้องให้กระทำ นอกนั้นแล้วไม่ควรทำ"

จอห์น อัดัมส์(John Adams ค.ศ. ๑๗๓๕-๑๘๒๖) ประธานาธิบดีคนที่สอง ของสหรัฐซึ่งได้เป็นประธานาธิบดีเมื่อปีค.ศ. 1797 ได้พยายามปลดสหรัฐให้พ้นจาก สันญากับฝรั่งเศส ความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับสหรัฐได้ทวีความรุนแรงขึ้นจนตกอยู่ใน สถานะที่ทำสงครามกันอย่างไม่เป็นทางการ กล่าวคือ เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. 1798

สภาโคเร็กทอรีของฝรั่งเศสซึ่งมีอำนาจอยู่ในสมัยหลังปฏิวัติฝรั่งเศส โคเร็กทอรีไม่ยอมรับ
เอาชุดของสหรัฐอเมริกา สิ่งใหญ่ที่ออกจากฝรั่งเศสทันที ทำให้ประชาชนอเมริกันพากัน
เกลียดแค้นฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1798 สหรัฐก็ประกาศยุติการเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส
รัฐสภาโคเร็กทอรียกเลิกสนธิสัญญา ปี ค.ศ. 1778 ทั้ง 2 ฉบับ ซึ่งฝรั่งเศสยังไม่ยอม
บอกเลิกทั้ง เท่ากัน เป็นการกระทำฝ่ายเดียว มองในแง่กฎหมายแล้วเป็นโมฆะ เพราะจะ
ต้องให้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายยอมรับ สภาวะสงครามอย่างไม่เป็นทางการระหว่างสหรัฐกับ
ฝรั่งเศสนี้ยิ่งก่อกวนพลามาก อังกฤษก็ให้ความช่วยเหลือสหรัฐทั้งด้านกำลังและอาวุธ
แต่เมื่อถึงปี ค.ศ. 1800 เมื่อนโปเลียน โบนาปาร์ต (ค.ศ. 1769-1821) ขึ้นมา
มีอำนาจในฝรั่งเศสในฐานะกงสุลที่หนึ่ง นโปเลียนคิดว่าถ้าปล่อยไว้สัมพันธภาพระหว่าง
ฝรั่งเศสกับสหรัฐเป็นอยู่อย่างนี้ ความยิ่งใหญ่ของฝรั่งเศสจะไม่มีไ้ ดังนั้นในปี ค.ศ.
1800 นโปเลียนจึงขอเจรจาสนธิสัญญากับสหรัฐ บังคับให้สหรัฐและฝรั่งเศสมีโอกาสบอก
เลิกสนธิสัญญาปี ค.ศ. 1778 อย่างเป็นทางการ สัมพันธภาพระหว่างฝรั่งเศสกับสหรัฐ
ก็กลับมาดีขึ้นอีกครั้ง ทั้ง 2 ฝ่ายทำเป็นข้อตกลง Convention ค.ศ. 1800 ซึ่งมีใจความ
สำคัญที่ว่า

- 1.) ทั้งสองฝ่ายยอมตกลงยกเลิกสนธิสัญญาปี ค.ศ. 1778 ทั้ง 2 ฉบับอย่างเป็นทางการ
- 2.) ทั้งสองฝ่ายยอมรับหลักการที่ว่า เรือสินค้าของชาติเสรี บรรทุกสินค้าได้อย่างเสรี
- 3.) สหรัฐตกลงว่าจะไม่เรียกร้องค่าเสียหายในกรณีที่ฝรั่งเศสยึดเรือสหรัฐไว้
กลบนานำสนธิสัญญา

ในปี ค.ศ. 1801 โทมัส เจฟเฟอร์สัน (ค.ศ. 1743-1826) เข้ามารับ
ตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐคนที่สาม ระยะนี้เป็นระยะที่นโปเลียน โบนาปาร์ต ได้
วางแผนการที่จะสร้างจักรวรรดิฝรั่งเศสขึ้นมาในทวีปอเมริกาอีกครั้งหนึ่ง นโปเลียนเริ่มคิด
ถึงจักรวรรดิที่ฝรั่งเศสเสียไปในสงคราม 7 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งดินแดนหลุยเซียนา เรา
ได้เห็นมาในตอนต้นแล้วว่า หลุยเซียนาภาคตะวันออกฝรั่งเศสได้เสียให้แก่อังกฤษเพราะ
แพลงคราม ส่วนภาคตะวันตกฝรั่งเศสคงบอกให้เสปญเพื่อชดเชยในการที่เสปญเข้ามาวุ่น
กับฝรั่งเศสในสงคราม 7 ปี นโปเลียนมีความต้องการหลุยเซียนากลับคืนมา จึงได้เจร
จำกับเสปญ ตกลงทำสนธิสัญญาลับกับเสปญ ณ เมืองซานอิลเดฟงโซ (San Ildefonso)

โดยเสปญยอมยกหลุยส์อานาจากตะวันตกให้แก่ฝรั่งเศส

การกระทำเช่นนี้ เจฟเฟอร์สันรู้สึกไม่พอใจเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นในปี ค.ศ. 1802 ฝรั่งเศสก็ถือสิทธิปิดปากแม่น้ำมิสซิสซิปปี คือเมืองนิวออร์ลีนส์เสียอีก เจฟเฟอร์สันได้เสนอให้รัฐสภายอมสละเงินซื้อดินแดนนี้เสีย และได้แต่งตั้งให้ Livingston และ James Monroe ไปเป็นผู้เจรจาซื้อหลุยส์อานาจากฝรั่งเศส และได้กล่าวกันว่า ถ้าหากฝรั่งเศสชักขึ้นไม่ยอมขาย สหรัฐจะบุกโจมตีกับอังกฤษทันที เมื่อช่วงนั้นในปี ค.ศ. 1803 ฝรั่งเศสกำลังทำสงครามกับอังกฤษอีก นโปเลียนเกิดความกังวลใจในการป้องกัน หลุยส์อานาจากกองทัพเรืออังกฤษ และคิดว่าในที่สุดหลุยส์อานาก็ไม่พ้นมืออังกฤษ ซึ่ง นโปเลียนเห็นว่าควรจะให้สหรัฐมากกว่า นโปเลียนมีความเห็นว่าการแยกทวีปในยุโรป สำคัญกว่าการสร้างจักรวรรดิในโลกใหม่ การที่ยอมให้หลุยส์อานาเป็นของสหรัฐ เท่ากับ เป็นการทิ้งเอาสหรัฐให้เข้ามาอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝรั่งเศสมากกว่าอังกฤษ อีกประการ หนึ่งฝรั่งเศสอยู่ในภาวะที่ต้องการเงินอย่างมาก เพื่อนำมาใช้ขายในการทำสงครามกับ อังกฤษ ด้วยเหตุนี้ นโปเลียนจึงตกลงยอมขายมณฑลหลุยส์อานา นิวออร์ลีนส์และฟลอริดา ทั่วบริเวณในแถบสหรัฐอเมริกาเป็นเงิน 15 ล้านเหรียญทอง การซื้อขายนี้ได้ตกลงกันเมื่อ วันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 1803

สมัยสงครามนโปเลียน (ค.ศ. 1804-1815)

เมื่อนโปเลียน โบนาปาร์ตขึ้นเป็นจักรพรรดิฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1804 นโปเลียนมีความใฝ่ฝันจะเป็นใหญ่เหนือประเทศทั้งหลายในยุโรป นโปเลียนปราบยุโรป ได้เกือบหมดทั้งทวีป เหลืออังกฤษประเทศเดียว นโปเลียนจึงหมายที่จะปราบอังกฤษให้ จงใจ แต่บังเอิญทัพเรือผสมฝรั่งเศสกับเสปญได้พ่ายแพ้แก่กองทัพเรืออังกฤษในความบังคับบัญชาของ ลอร์ดเนลสัน ที่ทราฟัลกอร์อย่างยับเยิน เมื่อเป็นเช่นนั้น นโปเลียนจึงเห็น- แกมใหม่ ไกลัง ปิดทวีปยุโรปมิให้ค้าขายกับอังกฤษ และสั่งวิมหพิสัยสินค้าทุกอย่างที่แวะ เมืองท่าอังกฤษ โดยระบบของนโปเลียนเรียกว่า ระบบภาคพื้นทวีป (Continental System) ซึ่งประกอบด้วยกฎหมาย 2 ฉบับคือ

1.) กฎหมายเมืองเบอร์ลิน (The Berlin Decree 1806)

ปิดล้อมอังกฤษ ห้ามเรืออังกฤษเข้าสู่อ่า

2.) กฎหมายเมืองมิลาน (The Milan Decree 1807)

ฝรั่งเศสจะปิดเรือชาติที่เป็นกลางทุกชาติซึ่งหยุดที่ท่าเรือของอังกฤษ หรือผ่านการตรวจค้น

ของอังกฤษมาแล้ว

อังกฤษได้ตอบโต้ฝรั่งเศสโดยออก Order in Council ค.ศ. 1807
มีใจความสำคัญว่า ห้ามประเทศที่เป็นกลางทั้งหลายติดต่อกับประเทศที่อยู่ในความยึดครอง
ของนโปเลียน นอกจากจะไต่ถาม เมืองท่าของอังกฤษนอก

ด้วยเหตุนี้การค้าของสหรัฐจึงได้รับความเสียหายอย่างหนัก เพราะอังกฤษ
ได้ตัดการขนส่งทางเรือของสหรัฐที่นำผลิตภัณฑ์มาจากหมู่เกาะอินเดียตะวันตกของฝรั่งเศส
และมีกล่มทะเลของยุโรปเกือบตลอดชายฝั่ง ฝรั่งเศสก็ออกคำสั่งให้ปิดเรือสหรัฐทุกลำที่
ขอมให้อังกฤษตรวจคนหรือแวะที่ท่าเรืออังกฤษ เหตุการณ์ได้ดำเนินมาถึงจุดที่ว่า ไม่มีเรือ
ของสหรัฐลำใดจะสามารถทำการค้าในบริเวณที่ฝรั่งเศสครอบครองอยู่ได้โดยไม่ถูกฝ่าย
อังกฤษจับกุม และก็ไม่มีเรือลำใดที่จะค้าขายกับอังกฤษได้โดยไม่ถูกฝรั่งเศสปิด เช่นกัน
สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้การค้าของสหรัฐตกอยู่ในสภาพเกือบหยุดชะงัก

เพื่อเป็นการแก้ปัญหานี้ อังกฤษและฝรั่งเศส เจฟเฟอร์สันจึงให้สภาองเกรสออก
กฎหมายห้ามส่งสินค้าออกนอกประเทศ กฎหมายนี้คือ The Embargo Act 1807
มีใจความสำคัญว่า " ห้ามเรือสหรัฐอเมริกาแวะเมืองท่าใดๆทั้งในยุโรปและในอังกฤษ
จนกว่าเสรีภาพในการเดินเรือในทะเลหลวง และเรือของรัฐที่เป็นกลางจะได้รับความคุ้มครอง
จากมหาอำนาจ " กฎหมายฉบับนี้มุ่งหมายจะให้ประเทศในยุโรปได้รับความพอใจ
และป้องกันเรือสินค้ามิให้เสียหาย แต่การบังคับตรงกันข้าม กฎหมายนี้กลับนำผลเสียหายมา
สู่สหรัฐมากกว่า ทำให้เศรษฐกิจภายนอกของสหรัฐประสบความหายนะ และทำให้การผลิต
ซบเซา และก่อให้เกิดปัญหาคนว่างงาน แต่กฎหมายฉบับนี้ก็มีผลดีต่อสหรัฐ ทำให้ชาวอเมริกัน
หันมาพึ่งตัวเองมากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจในประเทศสมบูรณ์ภายในตัวของมันเอง และทำให้
ชาวอเมริกันหันมาสนใจทางอุตสาหกรรมมากขึ้น

วันถึงปี ค.ศ. 1808 สมัยที่ เจมส์ เมดิสันขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีคนที่ 4
สืบต่อจากเจฟเฟอร์สัน วิกฤตความขัดแย้งระหว่างอังกฤษ ฝรั่งเศสและสหรัฐก็ยังคงดำเนิน
ต่อไป ในที่สุดเมื่อประชาชนร้องทุกข์เกี่ยวกับกฎหมาย The Embargo Act 1807
มากขึ้น เมดิสันจึงใช้มาตรการที่อ่อนลง โดยออกกฎหมายใหม่ชื่อว่า Non-Intercourse Act
คือตัดการเกี่ยวข้องกับแทนกฎหมายเดิมในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1809 คือยอมให้สหรัฐค้าขาย
กับชาติอื่นใด ยกเว้นอังกฤษและฝรั่งเศส รวมทั้งคืนแดนที่ขึ้นกับสองประเทศนี้

ต่อมาถึงปี ค.ศ. 1810 รัฐบาลสหรัฐออกกฎหมายมาอีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า

Macon's Bill N° 2.1810 โดยผ่อนผันกฎเกณฑ์ทางการค้าที่เข้มงวดให้เบาลง โดยระบุว่า ถ้าหากชาติหนึ่งชาติใดจะยกเลิกการจำกัดการค้าของประเทศที่เป็นกลางแล้ว สหรัฐจะใช้ Non-Intercourse Act กับประเทศนั้นทันที กล่าวง่าย ๆ ก็คือถ้าประเทศใดจะยกเลิกข้อห้ามเกี่ยวกับเรือสินค้าอเมริกาแล้ว สหรัฐจะเลิกใช้กฎหมายห้ามเรือสินค้าอเมริกาเช่นเดียวกัน นโยบายนี้จึงรีบฉวยโอกาสแรงไปยิ่ง เจมส์ เมคสันว่า ฝรั่งเศสจะยกเลิกการค้าเบอร์ลินและกติกามิลานแก่เรือสินค้าอเมริกันตั้งแต่วันที่ 5 สิงหาคม ค.ศ. 1810 เป็นต้นไป เรื่องของฝรั่งเศสจึงเป็นอันหมดปัญหาไป แต่ถึงกลุมยังหาอันขมขื่นที่จะยกเลิก Order in Council 1807 ของตัวแก่เรือของสหรัฐไม่ ยิ่งกว่านั้นอังกฤษยังโคละเมิคือชิบิโตของสหรัฐอเมริกาโดยเขาคนเรือสินค้าสหรัฐอยู่เนื่อง ๆ จะไปในวัน ที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1811 สหรัฐจึงได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ ทั้งสองฝ่ายได้ปะทะกันทั้งทางบกทางเรือหลายครั้ง ในที่สุดต่างสงบศึกกัน และลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพ ณ เมือง เกนต์ในสอแลนค์ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1814 สนธิสัญญาดังนี้มีผลเพียงแคยุติสงครามเท่านั้น แต่ข้อขัดแย้งระหว่างสหรัฐและอังกฤษก็ยังคงมีอยู่ เช่น เกม

บทที่สอง

กำเนิดสิทธิของมอนโร

เจมส์ มอนโร (James Monroe) เป็นประธานาธิบดีคนที่ 5 ของรัฐสืบทอดจากเจมส์ เมคสัน เขาได้รับตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีสมัยแรก เมื่อปี ค.ศ. 1817 สมัยแรกของมอนโร เป็นสมัยที่นานาชาติเริ่มสำนึกถึงความเป็นชาติของกันบ้างกว่าแต่ก่อน เป็นสมัยที่การอุตสาหกรรมและวรรณกรรมคืบคັນ และสิทธิประชาธิปไตยแพร่หลายยิ่งขึ้นกว่าเดิม เป็นสมัยแห่งความสงบและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ

ครั้งนั้น สหรัฐอเมริกายังมีใค้อาณาเขตเหมือนกับในปัจจุบันนี้ กล่าวคือ

(1) คาบสมุทรอัลลิสกาส่วนใหญ่ยังเป็นของรัสเซีย

(2) อังกฤษเป็นเจ้าของคานาคาทั้งหมด และยังอ้างว่าเป็นเจ้าของ

รัฐโอเรกอนเรื่อยขึ้นไปจอลิสกา

(3) สเปนยังเป็นเจ้าของอเมริกาใต้ นับตั้งแต่แหลมฮอรันขึ้นมาจนถึงทะเลคาริบเบียน และอ่าวเม็กซิโก (ยกเว้นบราซิล และกืออานา) เป็นเจ้าของอเมริกากลางและเม็กซิโก เรื่อยขึ้นมาจรดทั้งดินแดนเหนือแคว้นคาลิฟอร์เนียและดินแดนเชิงเขา

รือกักกันตะวันตก ทางตะวันออกนั้น สเปนยังคง เป็นเจ้าของหมู่เกาะอินเดียตะวันตก และฟลอริดา และดินแดนขึ้นเล็ก ๆ จากฟลอริดาไปจรดปากแม่น้ำมิสซิสซิปปี

ดินแดนที่เห็น เป็นทอดขวางแคว้นของสหรัฐในขณะนั้นคือ ฟลอริดาค้นตะวันตก เพราะเหตุว่าเป็นแดนที่พวกอินเดียนแดง พวกทาส พวกนักโทษ โจรสลัก และพวกป่าเถื่อน กฎหมายต่างๆนี้ไปพักอยู่เสมอ สเปนก็มีใจเอาใจใส่รักษาความสงบเรียบร้อย (ความจริงดินแดนนี้สหรัฐอเมริกาคิดอ้างว่า เป็นส่วนหนึ่งของหลุยเซียนาซึ่งสเปนได้ยกให้ในปี ค.ศ. 1800 และต่อมาเมื่อไปเปลี่ยนขายมณฑลหลุยเซียนาให้แก่สหรัฐอเมริกาแล้ว ดินแดนส่วนนี้ก็ควร เป็นของสหรัฐอเมริกาคับ แต่สเปนก็ยังคงยืนยันกรานว่า เป็นของตนอยู่ โดยไม่เปลี่ยนแปลง)

นอกจากนี้ฟลอริดาค้นตะวันตกยังกักขังชาวตอการชนสินค้าจากอเมริกาตอนกลาง มาสู่เมืองท่าในอ่าวเม็กซิโกอย่างมาก และในปี ค.ศ. 1817 พวกอินเดียนแดงในฟลอริดา ได้เข้ามาแคว้นเข้ามาทำลายชีวิตผู้คนและทรัพย์สินของชาวอเมริกันรัฐใกล้เคียง เมืองๆ สเปนก็ไม่สามารถจะปราบปรามได้

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1817 รัฐบาลสหรัฐจึงได้มีคำสั่งไปยังนายพลแอนดรูว์ แจคสัน ณ เมืองนิวออร์ลีนส์ให้ปราบชาวอินเดียนแดงให้หมด แม้ว่าจะล่วงล้ำเข้าไปในดินแดนของสเปนก็ตาม ปรากฏว่าภายใน 2 - 3 เดือน นายพลแจคสันได้ขับไล่พวกอินเดียนแดงและยึดแดนนั้นไว้ได้อย่างเรียบร้อย ประธานาธิบดีมอนโร ได้รับเอาการกระทำของแจคสันอย่างหาหาญ ถึงแม้การกระทำครั้งนี้จะเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรมก็ตาม แต่เนื่องจากในขณะนั้นเกิดการกบฏขึ้นในอาณานิคมต่างๆของสเปนในอเมริกากลาง และอเมริกาใต้ มีโบลิเวีย และซาน มาร์ติน เป็นผู้นำจัดตั้งสาธารณรัฐต่างๆขึ้นหลายรัฐ สเปนไม่มีทางเลือก จึงต้องยอมสละสิทธิฟลอริดาให้แก่สหรัฐอเมริกา ความสนธิสัญญาที่ทำกัน ณ กรุงวอชิงตัน เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1819

ต่อมา เจมส์ มอนโรได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีครั้งที่สอง เมื่อปี ค.ศ. 1821 สมัยที่สอง เขาเป็นสมัยที่เกิดความยุ่งยากในทางการ เมืองอยู่มาก มีเหตุการณ์สำคัญหลายอย่างปรากฏขึ้น ทำให้วิถีนโยบายของสหรัฐต้องเปลี่ยนแปลงไป และเป็นมูลเหตุที่ทำให้สหรัฐต้องประกาศสิทธิมอนโรออกมา

ขอให้เข้าใจกันเสียก่อนว่า สมัยของ เจมส์ มอนโรแห่งสหรัฐนี้ ยุโรปกำลังอยู่ในยุคสมัยใด เพื่อที่เราจะได้เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ดีขึ้น สมัยนี้ยุโรปอยู่ในยุคที่เรียกว่า

ว่า " สมัยเมฆเทอนิก " (ตั้งแต่ ค.ศ. 1815 - 1848) เจ้าชายเมฆเทอนิก เป็น
อัศวินหาเสนาบดีและรัฐมนตรีต่างประเทศของออสเตรีย เหตุที่เรียกว่าสมัยเมฆเทอนิก
เนื่องจาก เป็นสมัยที่นโยบายของรัฐบาลชาวออสเตรียนี้ เป็นศูนย์แห่งความเป็นไปในยุโรป
เมฆเทอนิก เป็นนักอนุรักษนิยมที่เชื่อว่า สงครามและความพิพาทที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวล
ปี ค.ศ. 1792 - 1815 นั้น (คือสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศสและสมันโปเลียน) เป็นผล
ของหลักการชาตินิยม เสรีนิยมและการปฏิวัติต่างๆ ดังนั้นเขาจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะ
สกัดกั้นความเคลื่อนไหวดังกล่าว ทั้งในจักรวรรดิออสเตรีย - ฮังการี และในที่อื่นๆ
ตลอดมา

มูลเหตุต่างๆที่เป็นที่มาของลัทธิมอนโร

(1) ปี ค.ศ. 1821 พระเจ้าชาร์ลโลกซานเคอร์ที่ 1 แห่งรัสเซียได้
ออกกฎหมายให้เรือที่มีสัญชาติรัสเซีย แล่นเข้าไปในระยะ 200 ไมล์จากฝั่งชายสมุทร
อัสติกา ซึ่งเท่ากับเป็นการปิดกั้นการเดินเรือของสหรัฐในบริเวณนี้

(2) พระเจ้าชาร์ลโลกซานเคอร์ที่ 1 แห่งรัสเซียพยายามแผ่ขยายอิทธิพล
ผ่านช่องแคบเบอริง และมาตั้งมั่นอยู่ในตอนเหนือของอเมริกาในแถบอัสติกา อิทธิพลของ
รัสเซียขยายไปอย่างรวดเร็วจนถึงเส้นขนานที่ 51 และค่อยขยายลงมาทางใต้

อังกฤษก็พยายามขยายอิทธิพลจากคานาคาตะวันออกไปทางตะวันตก ไปตรัง
อำนาจของรัสเซียในอลาสกาและบริติชโคลัมเบีย และโอเรกอน

ในขณะเดียวกัน สหรัฐเมื่อโค่นหลุยเซียนาก็เริ่มขยายดินแดนมาทางตะวันตก
เฉียงเหนือไปตรังอำนาจของรัสเซียและอังกฤษในรัฐโอเรกอนส่วนหนึ่ง และบริติชโคลัม
เบียอีกส่วนหนึ่ง

เสเปญซึ่งมีอิทธิพลในเม็กซิโกและแคลิฟอร์เนียค่อยๆขยายขึ้นไปทางเหนือใน
แถบโอเรกอนด้วย

ดังนั้นดินแดนโอเรกอนจึง เป็นดินแดนเขตอิทธิพลของทั้ง 4 ประเทศ คือ
อังกฤษ รัสเซีย สหรัฐ และเสเปญ ซึ่งสหรัฐจำเป็นต้องหาทางแก้ไข เพราะถ้าปล่อยให้
เป็นเช่นนี้ต่อไป จะเป็นการเปิดโอกาสให้ชาติทั้ง 3 คอยสกัดกั้นการขยายอำนาจของ
สหรัฐ

(3) เนื่องจากระยะตั้งแต่ ค.ศ. 1800 เป็นต้นมา ขณะที่เสเปญตกอยู่

ใต้อำนาจของฝรั่งเศสในสมัยนั้นไปเสีย โดยนโปเลียนปลดกษัตริย์ราชวงศ์บูร์บงองค์เก่าเสียจากราชบัลลังก์เสปญ และแต่งตั้งโยเซฟที่ 1 พี่ชายของกษัตริย์องค์ก่อนเสปญแทน อาณานิคมต่างๆของเสปญในทวีปอเมริกาจึงฉวยโอกาสก่อการปฏิวัติเรียกร้องการปกครองตนเอง นายเคลย์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรสหรัฐในครั้งนั้น ได้แสดงความเห็นใจประเทศลาตินอเมริกาและสนับสนุนการปฏิวัติโดยกล่าวคำปราศรัยชักจูงชาวอเมริกันให้ร่วมมือ โดยชี้ให้เห็นว่า เหตุการณ์และเจตนาจริงของบรรดาประเทศลาตินอเมริกาเป็นไปทางนอง เกี่ยวกับการปฏิวัติอเมริกาในปี ค.ศ. 1776 และการให้ความร่วมมือกับประเทศลาตินอเมริกาจะอำนวยผลประโยชน์ในแง่การขยายการค้าของสหรัฐด้วย (นี่เป็นจุดเริ่มต้นของความคิดในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในทวีปอเมริกาที่เรียกว่า Pan American ในตอนหลัง) ดังนั้นเคลย์จึงเสนอให้รัฐบาลสหรัฐรับรองรัฐบาลปฏิวัติในลาตินอเมริกา

ในระยะแรกรัฐบาลสหรัฐมิได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการปฏิวัติมากนัก โดยคำนึงนโยบายเป็นกลาง แต่ก็ยินยอมให้ประเทศลาตินอเมริกาซื้อสิ่งของที่ทำขึ้นจากสหรัฐได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1818 สหรัฐได้แก้กฎหมายความเป็นกลางใหม่โดยห้ามชาวอเมริกันเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการปฏิวัติทุกด้าน แต่เคลย์ ประธานสภาก็ยังเสนอให้รัฐบาลสหรัฐรับเอารัฐบาลทหารของประเทศต่างๆในลาตินอเมริกา แต่เจมส์ มอนโรกับ อลัน รัฐมนตรีต่างประเทศไม่เห็นด้วย เพราะเกรงว่าการเจรจากับเสปญในปัญหาผลประโยชน์จะไม่เป็นผลลุล่วงของเคลย์จึงตกไป

แต่หลังจากการเจรจาในเรื่องฟลอริดาเรียบร้อยแล้ว (คือเสปญโดยอมยกฟลอริดาให้แก่สหรัฐเมื่อปี ค.ศ. 1819 ตามเรื่องราวที่กล่าวมาในตอนต้นแล้ว) เจมส์ มอนโรก็เปลี่ยนท่าทีใหม่ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการฉกฉวยในยุโรป คือกลุ่มประเทศสันนิบาตศักดิ์สิทธิ์ (Holy League) อันประกอบด้วย รัสเซีย ออสเตรีย ปรัสเซีย และฝรั่งเศส ได้มีการประชุมที่เรียกว่า Congress of Verona ที่ประชุมของสันนิบาตภายใต้การนำของพระเจ้าฟรานซิสที่ 1 ของออสเตรีย มีความประสงค์ที่จะกู้ราชวงศ์ต่างๆที่ถูกล้มไปเสียทำลายเสียสิ้นเป็นกษัตริย์ทั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเสปญ ก็จะได้จัดตั้งเชื้อพระวงศ์กษัตริย์เดิมขึ้นเป็นกษัตริย์ และช่วยกันปราบปรามการปฏิวัติในอเมริกากลางและใต้ เอาอาณานิคมคืนให้แก่เสปญดังเก่า โดยพระเจ้าฟรานซิสที่ 1 แห่งออสเตรียได้ประกาศหลักการเขาแทรกแซงและสิทธิของกษัตริย์ที่จะต้องปราบปรามการกบฏไม่ว่าจะเกิดขึ้น ณ ที่ใด ทั้งนี้เพื่อจุดประ

สงครามจะรักษาสถานภาพคงที่ และทำการปราบปรามพวกเสรีนิยม ตลอดจนการกระทำ
ต่างๆที่สื่อให้เห็นว่า จะเป็นอันตรายต่อความสงบสุขและความปลอดภัยของยุโรป ใน
ที่สุดที่ประชุมสันนิบาตกลางจะใหญ่ขึ้น เศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางช่วย เสถียรภาพพวกปฏิวัติใน
ทวีปอเมริกา

สำหรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ในอังกฤษ เกิดแตกแยกกัน เป็นสองพวก คือ

(1) พวก Tory ซึ่งเป็นพวกยูคี เจ้าของที่ดิน พวกนี้สนับสนุนกรรมวิธี
พวกนี้มีความต้องการให้อังกฤษเข้าร่วมกลุ่มกับกลุ่มสันนิบาตคัตคัสสตีในการปราบปราม
กบฏ

(2) พวก Whig พวกนี้เป็นพวกที่ต้องการให้รัฐสภาทรงอำนาจในการ
ปกครอง พวกนี้นำโดย George Canning ร.ม.ท. ต่างประเทศของอังกฤษในขณะนั้น
มีความต้องการให้อังกฤษสนับสนุนพวกปฏิวัติ โดยเขามีความเห็นว่าการที่ประเทศลาติน
อเมริกาเป็นอิสระ จะก่อให้เกิดความสับสนในการค้าและอังกฤษก็จะได้รับประโยชน์ใน
ที่สุด อีกประการหนึ่ง Canning ไม่พอใจเสปญมาตั้งแต่สมัยสงครามโปเลียน เพราะเสปญ
เป็นพันธมิตรกับโปเลียนเท่าในฝรั่งเศสและเปรียบอังกฤษในคอนนั้น ต่อมาในระยะหลังเสปญ
กลายเป็นชาติที่อ่อนแอ ไม่สมควรที่จะมาเป็นผู้รักษาอิทธิพลในทวีปอเมริกา เขาเห็น
เป็นโอกาสที่จะแก้แค้นเสปญ จึงได้พยายามติดต่อกับสหรัฐ เพื่อที่จะหาทางให้เสปญสูญเสีย
อิทธิพลในทวีปอเมริกา ซึ่งก็จะทำให้เสปญหมดอำนาจในยุโรปไปด้วย ดังนั้นแคนนิง
จึงเขียนจดหมายลับถึง เอกอัครราชทูตสหรัฐในกรุงลอนดอนว่า ถึงเวลาแล้วที่สหรัฐควร
ยื่นมือมาช่วยอังกฤษสร้างนโยบายอะไรสักอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับอาณานิคมในทวีปอเมริกา
ซึ่งอังกฤษเห็นว่าควรจะต้องใช้หลักการ 5 ประการคือ

1.) อังกฤษเห็นว่าโอกาสที่เสปญจะกลับมามีอำนาจและอิทธิพลในอาณานิคมเก่า
ของตนในทวีปอเมริกานั้น เป็นสิ่งที่น่ากลัวแล้ว

2.) อังกฤษจะยึดหลักในการรับรองรัฐบาลใหม่ คืออังกฤษเห็นว่า อาณานิคม
ของเสปญในทวีปอเมริกาควรจะได้รับ การรับรองจากอังกฤษว่ารัฐเหล่านั้นมีเอกราช
และอธิปไตย

3.) อังกฤษจะพยายามทุกทาง เพื่อจะสร้างพันธมิตรระหว่างอังกฤษกับ
ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่ในทวีปอเมริกา

4.) อังกฤษไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้ายึดถือกรรมสิทธิ์ในดินแดนส่วนใดของสหรัฐ

นอกจากที่อังกฤษมีอยู่แล้ว

5.) อังกฤษมีความเห็นว่าดินแดนส่วนใดส่วนหนึ่งที่อยู่ในทวีปอเมริกาไม่ควรจะถูกยกใหม่หาอำนาจชาติใดชาติหนึ่งในยุโรป

พร้อมกันนี้แคนนิงยังได้เสนอให้อังกฤษและสหรัฐออกประกาศร่วมกันว่า

1.) ทั้งสหรัฐและอังกฤษจะไม่เข้าทำการปิดครอง ดินแดนส่วนใดส่วนใดของอเมริกาได้

2.) ทั้งสองประเทศจะร่วมกันปฏิเสธการเข้าแทรกแซงของมหาอำนาจใดๆในทวีปนี้ (จุดมุ่งหมายสำคัญของแคนนิงคือ จะป้องกันมิให้ฝรั่งเศส เข้าแทรกแซงในดินแดนแถบนี้)

ข้อเสนอของแคนนิงต่อสหรัฐนี้ปรากฏว่า ประธานาธิบดีมอนโร เห็นด้วย แต่อดัม ร.ม.ท.ต่างประเทศของมอนโรไม่เห็นด้วย เพราะอดัมมีความเห็นว่า ถ้าฝรั่งเศสจะเข้ามาแทรกแซงในทวีปอเมริกาจริง กองทัพเรือของอังกฤษก็สามารถสกัดกั้นฝรั่งเศสได้ ทั้งนี้การที่สหรัฐจะไม่ประกาศหลักการดังกล่าวร่วมกับอังกฤษจึงไม่จำเป็น เพราะถ้าทำเช่นนั้นก็จะ เป็นการขัดขวางสหรัฐในการขยายดินแดนต่อไปในเวลาข้างหน้า แต่อดัมก็มีความเห็นตรงกับแคนนิงในเรื่องการป้องกันการแทรกแซงของชาติยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อต้านนโยบายของพระเจ้าชาร์ลส์เอ็ดเวิร์ดที่ 1 แห่งรัสเซีย ที่จะขยายอิทธิพลจากออสเตรียเข้ามาทางใต้ ทั้งนี้อดัมจึง เสนอมิให้สหรัฐปฏิบัติการโดยลำพังในการที่จะขัดขวางการแทรกแซงของชาติต่างๆในยุโรป

(4.) เกิดข้อพิพาทสันนิบาตศักดิ์สิทธิ์จะทำการแบ่งดินแดนต่างๆในทวีปอเมริกาตะวันออก คือฝรั่งเศสจะได้เม็กซิโก รัสเซียจะได้แคลิฟอร์เนีย จิลีและเปรู เป็นต้น

เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆเช่นนี้ ประธานาธิบดีมอนโร จึงเห็นควรที่จะดำเนินการอย่างใกล้ชิดไปให้เกิดขึ้น ในวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1822 มอนโรได้รับเอาความเป็นเอกราชของสาธารณชนใหม่ในทวีปอเมริกาได้ ต่อมาเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ. 1823 มอนโรได้เสนอหลักการปฏิบัติของสหรัฐอเมริกาคือรัฐสภาของเกรต บริเตนนี้เรียกว่า " หลักของมอนโร " ซึ่งหลักนี้มีใจความสำคัญดังนี้คือ

1.) สหรัฐอเมริกาจะไม่เข้าไปแทรกแซงในอาณาเขตของชาวยุโรปที่มีอยู่แล้วทั้งทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้

2.) การพยายามที่จะขยายดินแดนของชาติยุโรปใด เข้ามาสู่โลกตะวันตกแห่งนี้

(ทวีปอเมริกาเหนือและใต้) โดยวิถีใดๆก็ตาม สหรัฐอเมริกาจะตั้งข้อสังเกตไว้ก่อนว่า จะเป็นอันตรายต่อสันติภาพและความปลอดภัยอย่างใหญ่หลวง

3.) การพยายามของรัฐบาลยุโรปชาติใดๆ ที่จะกดขี่หรือควบคุมอาณานิคมซึ่งได้ประกาศตนเป็นเอกราชแล้ว สหรัฐจะถือว่า เป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตรต่อสหรัฐอเมริกาด้วย

4.) นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป ในโลกตะวันตกแห่งนี้ (ทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้) จะไม่เป็นที่ชาติยุโรปใดๆจะพึงถือเป็นทำเลอาณานิคมในโอกาสข้างหน้า

5.) สหรัฐอเมริกาจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการใดๆของชาติยุโรปด้วย
อาจจะกล่าวได้ว่าลัทธิมอนโรนั้นแบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญคือ 2 ส่วนคือ

1.) หลักการในเรื่องการไม่สร้างอาณานิคม

โดยยืนยันว่าดินแดนในทวีปอเมริกาเหนือและใต้ มิใช่ เป็นดินแดนที่จะก่อตั้งอาณานิคมในภายหน้าของประเทศใดๆในยุโรปอีกต่อไป ซึ่ง เป็นการต่อต้านการขยายอิทธิพลของรัสเซีย

2.) หลักการไม่เข้าแทรกแซง

เป็นหลักการของการแบ่งสองเขต ต่างเขตไม่จำเป็นต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวในผลประโยชน์ทางการเมืองแต่ละฝ่าย ทั้งนี้ถือว่ายุโรปไม่มีสิทธิเข้าแทรกแซงกิจการต่างๆของทวีปอเมริกาเหนือและใต้ อันจะเป็นอันตรายต่ออธิปไตยของประเทศเหล่านั้น การกระทำใดๆของประเทศในยุโรปที่จะเข้าแทรกแซง และเข้าปกครองประเทศในทวีปอเมริกาเหนือและใต้ไม่ว่าจะเป็นด้วยวิถีใดก็ตาม ถือว่า เป็นการกระทำที่ไม่เป็นมิตรกับสหรัฐ ซึ่งเป็นหลักการที่แบ่งโลกออกเป็นสองฝ่ายคือ ฝ่ายตะวันออกคือยุโรปหรือเก่า และฝ่ายตะวันตกคือทวีปอเมริกาหรือโลกใหม่ และการยอมรับรองรัฐบาลที่เกิดขึ้นใหม่ในทวีปอเมริกาซึ่ง เป็นการต่อต้านความคึกของลุ่มสันนิบาตชาติลัทธิของยุโรปนั่นเอง

บทที่สาม

ผลของลัทธิมอนโร

สืบเนื่องจากลัทธิมอนโรดังกล่าว ทำให้สหรัฐอเมริกาสามารถป้องกันจักรวรรดินิยมของชาติต่างๆในยุโรปในศตวรรษที่ 19 ได้สำเร็จ และในขณะเดียวกันก็สามารถ

ขยายดินแดนเพิ่มขึ้นจากเดิมไปได้อย่างกว้างขวางจนมีดินแดน เท่ากับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสามารถสร้างตน เป็นประเทศมหาอำนาจและมีอิทธิพลต่อโลกในปัจจุบัน เราอาจจะแยก เรื่องต่างๆ ได้ดังนี้คือ

1.) การขยายดินแดนสโตรีกอน

สหรัฐสนใจในดินแดนสโตรีกอน เพราะมีความต้องการจะค้าขายกับจีน เพราะ แล่นเรือผ่านไปด้วยสิงคโปร์และ ซึ่งชนของมามีราคาสูงมากในจีน อย่างไรก็ตามก็ยังคงถูกสนใจใน สโตรีกอนโดยทางการครอบครอง เนื่องมาจากการสำรวจของอเล็กซานเดอร์ แมคเคนซีและ เควิก หอมสัน สหรัฐก็อ้างสิทธิครอบครองสโตรีกอนเนื่องจากการสำรวจของลูอิส และคลาร์ก ในสมัยประธานาธิบดีเจฟเฟอร์สัน

ต่อมาบริษัทอังกฤษ ในบริษัทฮัทสัน เบย์ โดยมีจอห์น แมคคลาฟลิน เป็นตัวแทน ของบริษัททำการปกครอง แมคคลาฟลินได้สร้าง เมืองแวนคูเวอร์ขึ้นทางฝั่งเหนือของแม่น้ำ โคลัมเบีย และตั้งสถานีการค้าทั่วไปในบริเวณนี้ เพื่อเป็นการขยายอิทธิพลของอังกฤษ

ต่อมาปี ค.ศ. 1818 อังกฤษและสหรัฐตกลงที่จะปกครองสโตรีกอนร่วมกัน หลังจากนั้นชาวอเมริกันได้เริ่มอพยพเข้าไปในสโตรีกอนมากขึ้น ซึ่งส่วนมากเป็นพวกพ่อค้า และพวกสอนศาสนา

ในปี ค.ศ. 1834 ชาวอเมริกันในสโตรีกอนได้จัดตั้งรัฐบาลปกครองตนเอง และเรียกร้องให้มีการรวมกับสหรัฐ

ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1845 ประธานาธิบดีพอล์ก (Polk) ได้ ขอให้สภาองเกรสให้อำนาจแก่ตนในการแก้ไข เปลี่ยนแปลงสัญญาร่วมกับอังกฤษ ในการ ปกครองสโตรีกอน หลังจากนั้นสหรัฐจะดำเนินการยึดครองสโตรีกอนแต่ผู้เดียว อังกฤษ ยอมรับข้อเสนอสหรัฐ ด้วยเหตุนี้อังกฤษจึงตกลงทำสัญญากับสหรัฐในปี ค.ศ. 1845 ยกดินแดนในแถบนี้ให้สหรัฐ สหรัฐจึงผนวกสโตรีกอนได้สำเร็จ

2.) การผนวกเท็กซัส

แต่เดิมมลฑลเท็กซัส เป็นรัฐหนึ่งแห่งสหรัฐ เม็กซิโก ซึ่ง เพิ่งจะประกาศอิสรภาพพ้นจากอำนาจ สเปนตามาใหม่ๆ ในรัฐเท็กซัสนี้มีชาวอเมริกันอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ เป็นอันมาก คนเหล่านี้เป็นพวกรักอิสรภาพ ฉะนั้น เมื่อเม็กซิโกทำการปกครองอย่างกดขี่ ชาวเท็กซัสจึงทำการกบฏขึ้น เมื่อ ค.ศ. 1833 สหรัฐได้ให้เงินและสิ่งของอย่างอื่นๆ ช่วยเหลือชาวเท็กซัสซึ่ง เป็นเลือดเกี่ยวกับตนอย่างมากมาย ในที่สุด เม็กซิโกต้องพ่ายแพ้

และชาวเท็กซัสก็ประกาศตนเป็นอิสระภาพเมื่อ ค.ศ. 1836 ประกาศตัวเป็นสาธารณรัฐ เท็กซัส เท็กซัสได้ยื่นข้อเสนอดังต่อไปนี้ขอเข้าร่วมกับสหรัฐแต่แรกสันนิษฐาน เพราะกลัวว่าอาจเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามระหว่างสหรัฐกับเม็กซิโก อย่างไรก็ตามแรกสันนิกในการรับรองสาธารณรัฐเท็กซัสใน ค.ศ. 1837

การผนวกเท็กซัสได้ทำสำเร็จในสมัยที่ไทเลอร์ เป็นประธานาธิบดี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1845 ไทเลอร์เสนอ Joint Resolution เพื่อเชิญให้เท็กซัสเข้าร่วมกับสหรัฐ สภาของเกรตสอยมริบและไทเลอร์ได้ลงนามใน Resolution อนุมัติให้เท็กซัสเข้าร่วมกับสหรัฐในฐานะที่เป็นมลรัฐหนึ่งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1845

3.) การผนวกนิวเม็กซิโก และแคลิฟอร์เนีย

หลังจากผนวกเท็กซัสแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐกับเม็กซิโกจึงเครียดยิ่งขึ้น เพราะรัฐบาลเม็กซิโกอ่อนแอไม่สามารถให้ความปลอดภัยแก่ชาวอเมริกันที่อาศัยอยู่ในเม็กซิโก รัฐบาลเม็กซิโกปฏิเสธที่จะชดเชยค่าเสียหายกับชาวอเมริกันผู้สูญเสียทรัพย์สินในระหว่างการปฏิวัติของ เม็กซิโกซึ่งเกิดขึ้นบ่อยๆ รัฐบาลเม็กซิโกไม่พอใจชาวอเมริกันในกรณีพิพาทเกี่ยวกับพรมแดนเท็กซัส นอกจากนี้สหรัฐยังคิดจะผนวกแคลิฟอร์เนีย (ซึ่งขณะนั้นยังเป็นส่วนหนึ่งของ เม็กซิโก) โดยกงสุลอเมริกันที่เมืองมอนเทอร์เรอัลได้ยื่นข้อเสนอกับชาวแคลิฟอร์เนียว่า สหรัฐยินดียอมรับแคลิฟอร์เนียเข้าร่วมกับสหรัฐ ถ้าแคลิฟอร์เนียจะสนับสนุนขึ้นในการประกาศ อิสระภาพ ยังผลให้รัฐบาลเม็กซิโกไม่พอใจเป็นอย่างมาก

ประธานาธิบดีโพลคของสหรัฐ พยายามที่จะเจรจาสันติภาพ ไกล่เกลี่ยกันไปยังกรุง เม็กซิโกซึ่ง พร้อมด้วยคำแนะนำในเรื่องว่า

1.) ทกลงเรื่องพรมแดนของเท็กซัสให้เป็นไปตามแม่น้ำ Rio Grande แทนที่จะเป็นแม่น้ำ Nueces (ที่เม็กซิโกกล่าวอ้าง)

2.) สหรัฐเสนอเงิน 25 ล้านเหรียญเพื่อแลกเปลี่ยนกับแคลิฟอร์เนียในนิวเม็กซิโก แต่รัฐบาลเม็กซิโกปฏิเสธไม่ยอมรับข้อเสนอกับสหรัฐจึงสั่งให้นายพลซาคารี เทลเลอร์ ยกกองทัพไปยังบริเวณแม่น้ำ Rio Grande และเสนอให้สภาองเกรสประกาศสงครามกับเม็กซิโกในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1846 สงครามดำเนินมาโดยประมาณปีเศษ เม็กซิโกเป็นฝ่ายแพ้ โศกถล่มทำสนธิสัญญาสงบศึก Treaty of Guadalupe Hidalgo

1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1848 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้คือ

1.) เม็กซิโกยอมยกมอบนิวเม็กซิโกและแคลิฟอร์เนียให้แก่สหรัฐ พร้อมทั้งยอมรับเส้นเขตแดนตามแนวแม่น้ำ Rio Grande เป็นเขตแดนสำหรับเท็กซัส

2.) เพื่อเป็นการตอบแทน สหรัฐยอมจ่ายเงิน 15 ล้านเหรียญทองให้แก่รัฐบาล เม็กซิโกเป็นค่าของค่าซื้อที่ดินที่ตนได้มา

4.) การแทรกแซงของอังกฤษ และฝรั่งเศสในทวีปอเมริกาในสมัยสงครามกลางเมือง สหรัฐ (ค.ศ. 1861 - 1865)

นี่เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ของสิทธิมอนโรโดยแท้ ก่อนที่จะเข้าใจเรื่องนี้ จะขอกล่าวถึงมูลเหตุของสงครามกลางเมืองเสียก่อน สงครามกลางเมืองสหรัฐเกิดขึ้นในสมัยประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์นเป็นประธานาธิบดี (เกิดปี ค.ศ. 1809 ตายปี ค.ศ. 1865) เป็นสงครามระหว่างรัฐฝ่ายเหนือ (คือฝ่ายรัฐบาลกลาง) กับรัฐฝ่ายใต้ที่แยกตัวไป รัฐฝ่ายใต้ที่แยกตัวไปมี แคลิฟอร์เนีย รัฐมิสซิสซิปปี รัฐฟลอริดา รัฐอลาบามา หลุยเซียนา จอร์เจีย ส่วนใหญ่ของเท็กซัส อาร์คันซอ แคลิฟอร์เนีย เวอร์จิเนีย และ เทนเนสซี มูลเหตุของสงครามคือประธานาธิบดีลินคอล์นต้องการจะเลิกทาสในสหรัฐให้หมด ซึ่งรัฐฝ่ายใต้ไม่ยินยอมเพราะทาสเป็นพื้นฐานที่สำคัญในทางเศรษฐกิจของฝ่ายใต้ เพราะรัฐฝ่ายใต้ยังคงสนใจแต่ในการกสิกรรม ไม่สนใจในการหัตถกรรมเลย

สงครามกลางเมือง เริ่มเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1861 มติมหาชนของอังกฤษแตกแยกเป็นสองฝ่ายคือ

1.) ฝ่ายแรก เป็นชนส่วนมาก มีความเห็นใจฝ่ายใต้และเห็นควรรัฐอังกฤษควรสนับสนุนฝ่ายใต้โดยร่วมมือกับฝรั่งเศส เพราะฝรั่งเศสขณะนั้น อยู่ในสมัยจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 และแม้แต่ประชาชนฝรั่งเศสเองก็สนับสนุนฝ่ายใต้ แต่ยังไม่ได้แสดงนโยบายออกมาอย่างชัดเจน เพราะว่าฝรั่งเศสเองก็ยังไม่ต้องการที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อฝ่ายเหนือ และฝรั่งเศสยังต้องพึ่งพาอังกฤษอยู่บ้าง ทั้งนี้ฝรั่งเศสจึงยังไม่ดำเนินนโยบายที่จะตั้งอังกฤษเข้าร่วมในการแทรกแซงกิจการภายในสหรัฐ เพียงแต่รอโอกาสให้อังกฤษก้าวเข้ามาสนับสนุนฝ่ายใต้เอง

เหตุผลที่สำคัญที่กลุ่มนี้สนับสนุนฝ่ายใต้ เพราะพวกเขาเห็นว่าสหรัฐเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวทางด้านการเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มอิทธิพลทางการเมืองและอาณานิคม พวกเขาคิดว่าสหรัฐเริ่มพำตัว เป็นศัตรู ข้อน่ากลัวยิทธิพลอาณานิคมของอังกฤษในภาคพื้นอเมริกาและแถบทะเลคาริบเบียน จึงถึงเวลาแล้วที่อังกฤษจะเข้าแทรกแซงและแบ่งกัน นำหลักคุณธรรมแห่งอำนาจมาใช้ในภาคพื้นอเมริกา โดยอังกฤษควรเข้ามาแทรกแซงแบ่งแยกสหรัฐให้แตกเป็นประเทศเล็กๆ โดยให้อังกฤษเป็นผู้นำอำนาจอยู่ทางเหนือแถบคานาดา

2.) พวกที่สอง เป็นชนกลุ่มน้อย มีความเห็นว่ารัฐบาลอังกฤษควรสงวนท่าทีไว้ก่อน คือไม่สนับสนุนทั้งฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ โฆษกในเหตุผลที่สำคัญคือ รัฐบาลอังกฤษไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของสหรัฐ เพราะจะทำให้การคาของอังกฤษชงัก จะนำไปสู่ความหายนะทางเศรษฐกิจ เพราะสินค้าออกที่สำคัญๆของอังกฤษส่งไปทางเหนือมากกว่าทางใต้

ในที่สุดอังกฤษจึงต้องไขนโยบายเป็นกลาง เพื่อความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ แต่ความเป็นกลางของอังกฤษนั้นในทางปฏิบัติเอนเอียงไปทางฝ่ายใต้ เพราะอังกฤษได้ประกาศความเป็นกลางการกระทำเช่นนี้ เท่ากับ เป็นการยอมรับว่ารัฐทางใต้มีเอกราชและอธิปไตยของตนเอง เพราะถ้าหากรัฐฝ่ายใต้ไม่เป็นประเทศแล้ว ทำไมอังกฤษจึงต้องประกาศความเป็นกลาง

นอกจากนี้ก็มีเหตุการณ์ที่กระทบกระทั่งกันระหว่างรัฐฝ่ายเหนือกับอังกฤษ คือทูตสองคนของรัฐฝ่ายใต้โดนยิง เรือสินค้าอังกฤษชื่อ Trent เพื่อไปเจรจาขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลอังกฤษที่ลอนดอน ทางฝ่ายเหนือสืบทราบเข้า จึงขอเข้าตรวจค้น เรือสินค้าอังกฤษ จับทูตสองคนไปกักกันไว้ในดินแดนฝ่ายเหนือแล้วปล่อยเรือสินค้าอังกฤษไป อังกฤษยื่นขอเสนอมายังสหรัฐให้ปล่อยนักโทษทั้งสอง (เพราะตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐบาลของชาติอื่นไม่มีสิทธิจับกุมคนที่หนีลงเรือต่างชาติที่เป็นกลาง) สหรัฐยอมปล่อยโดยมีข้อแม้ว่า อังกฤษต้องยอมรับความเป็นกลางอย่างแท้จริง ในที่สุดอังกฤษก็ยอมตามสหรัฐ

ประธานาธิบดีลินคอล์นต้องการจะดึงอังกฤษเข้ามาร่วมในสงคราม เพราะต้องการที่จะเอาชนะฝ่ายใต้ให้ได้โดยรวดเร็ว จึงประกาศเลิกทาสทั่วประเทศ การประกาศเลิกทาสมีอิทธิพลต่อมิตินานในอังกฤษ โดยเฉพาะพวกกรรมกร ซึ่งพวกนี้ก็จะร่วมกันบีบบังคับรัฐบาลอังกฤษเลิกช่วยเหลือทางใต้ และหันมาร่วมมือกับฝ่ายเหนือ (เพราะพวกกรรมกรมีความเชื่อถือในเรื่องแรงงานเสรี ไม่พอใจระบบทาสจึงสนับสนุนขบวนการปลดปล่อยทาส เพื่อให้ใช้แรงงานเป็นแบบแรงงานเสรี) ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นอังกฤษอาจจะตั้งนโยบายเป็นกลาง โดยหันมาเป็นพันธมิตรกับฝ่ายเหนือ ซึ่งจะทำให้ฝ่ายเหนือรักษากุญแจแห่งอำนาจกับฝ่ายใต้ซึ่งมีฝรั่งเศสสนับสนุนอยู่ ในที่สุดก็สามารถยุติสงครามได้ แต่ความพยายามของฝ่ายเหนือไรผล เพราะเกิดเหตุการณ์เรื่องหนึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายเหนือกับอังกฤษเลวร้ายลง คือรัฐฝ่ายใต้ของการกำลังทางเรือเพื่อตอบโต้การรุกรานของฝ่ายเหนือ

แต่รัฐฝ่ายใดคนหนึ่งไม่มีประสิทธิภาพในการ เคนเรือ ฝรั่งเศษเองก็ไม่มีกำลังอำนาจทางเรือ ฝ่ายใดจึงหันเข้าหาอังกฤษโดยขอความช่วยเหลือในระบับประชาชน (เพราะการที่จะพึ่งรัฐบาลอังกฤษโดยตรงอาจนำไปสู่ปัญหาการเมืองระหว่างประเทศได้) โดยทำสัญญากับบริษัทอังกฤษ ให้ทำเรือรบติดทั้งอาวุธปืนใหญ่ บริษัทอังกฤษตกลงที่จะรับทำให้ การสร้าง เรือเป็นความปกติไม่เป็นการผิดปกติหมาย แต่มีกฎหมายอังกฤษระบุว่า การสร้างเรือรบขึ้นจะของขออนุญาตรัฐบาล และการติดทั้งอาวุธปืนก็ของขออนุญาตรัฐบาล รัฐบาลอังกฤษจึงตกอยู่ในฐานะลำบาก กลัวจะผิดใจกับฝ่ายเหนือ แต่เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจรัฐบาลอังกฤษจึงอนุญาตให้ต่อเรือได้ แต่ไม่ให้ติดทั้งอาวุธ และให้พ่อค้าอังกฤษลักลอบออกไปทำนอกเขตแดนอังกฤษด้วย เมื่อฝ่ายเหนือทราบเขาก็แสดงความไม่พอใจรัฐบาลอังกฤษ โดยกล่าวว่าหาว่าอังกฤษละเมิดนโยบายความเป็นกลางทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างฝ่ายเหนือ (รัฐบาลสหรัฐ) กับอังกฤษเลวร้ายลง

ต่อมาในกลางปี ค.ศ. 1862 ผลของสงครามกลางเมืองนั้น ฝ่ายเหนือเป็นฝ่ายได้เปรียบทั้งด้านเงินทองอาวุธและการสู้รบ ฝรั่งเศษจึงเริ่มรู้สึกว่าจำเป็นจะต้องสนับสนุน/การเป็นไปอย่างนี้อีกไม่ได้ เพราะว่าถ้าจะนำเงินมาสู่ฝรั่งเศษ ซึ่งมุ่งหวังจะเข้ามามีอิทธิพลในสหรัฐตอนกลางและตอนใต้ ฝรั่งเศษจึงคิดว่าจะต้องเข้าแทรกแซงและสกัดกั้นกัฝ่ายเหนือ จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 จึงคิดหาทางจะตีประเทศเม็กซิโกมาเป็นรัฐอารักขาให้ไว้ก่อน เพราะการได้เม็กซิโกก็จะเป็นบันไดขึ้นแรกของฝรั่งเศษที่จะเข้าไปมีอิทธิพลในสหรัฐอเมริกาคีครั้งหนึ่ง

ความจริงในโปเลียนที่ 3 เริ่มสนใจเม็กซิโกมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 เป็นต้นมา สหรัฐเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้นในทวีปอเมริกา และเริ่มมีนโยบายรุกรานต่ออเมริกากลาง ซึ่งพระองค์พิจารณาเห็นว่าการกระทำของสหรัฐไม่น่าไว้วางใจ และต่อมาในปี ค.ศ. 1860 รัฐบาลเม็กซิโกได้กู้เงินจากเสปญ อังกฤษ และฝรั่งเศษ เป็นจำนวนมากแต่เม็กซิโกไม่สามารถชำระดอกเบี้ยได้ จึงประกาศงดชำระดอกเบี้ยเป็นเวลา 2 ปี รัฐบาลอังกฤษ เสปญ และฝรั่งเศษ จึงได้ร่วมประชุมกันที่ลอนดอนเพื่อหาทางแก้ไข ในที่สุดตกลงกันให้โซกาสิงหาร เขาเก็บเงินในเม็กซิโก แต่ต่อมาอังกฤษกับเสปญเกิดขัดใจกับฝรั่งเศษ เพราะในโปเลียนที่ 3 หวังจะเข้าครอบครองเม็กซิโกแต่ผู้เดียว ในที่สุดอังกฤษกับเสปญจึงขอลอนตัว ฝรั่งเศษจึงเป็นผู้ดำเนินการแต่ผู้เดียว ในโปเลียนที่ 3 วางแผนการจะโค่นอำนาจรัฐบาลเม็กซิโก ในที่สุดก็ทำสำเร็จ และแต่งตั้งให้

เฟอร์กินาน แมกซิมิเลียน เจ้าอาชิสเตรียขึ้นเป็นกษัตริย์เม็กซิโก และให้อยู่ภายใต้
การอารักขาของฝรั่งเศสในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1863

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นในขณะที่สหรัฐกำลังคิดฟื้นสงครามกลางเมือง
นักมหาดชนสหรัฐส่วนมากมักจะประนามการกระทำของฝรั่งเศสแต่ก็ไม่อยู่ในสภาพสนใจ
อย่างจริงจัง Seward รัฐมนตรีต่างประเทศสหรัฐได้พยายามปลุกปั่นความรู้สึกของ
ประชาชนและรัฐสภาให้กระทำกรณียกิจบางอย่างหนึ่ง เพื่อต่อต้านการรุกรานของฝรั่งเศส
เขาพยายามชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของลัทธิมอนโร เน้นให้เห็นว่าการกระทำของ
ฝรั่งเศสครั้งนี้เป็นการทำร้ายลัทธิมอนโร ว่าจะนำอันตรายมาสู่สหรัฐ ดังนั้นจึงจำเป็นต้อง
จะต้องเอาแทรกแซงและขัดขวาง ความพยายามของ Seward ไรบิล แมสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรส่วนมากเห็นด้วยแต่ฝ่ายบริหารไม่เห็นด้วย เพราะว่ารัฐบาลฝ่ายเหนือกำลัง
คิดฟื้นสงครามกลางเมืองจึงไม่ประสงค์จะทำศึกสองด้าน

หลังจากสงครามกลางเมืองสงบแล้วใน ค.ศ. 1865 บัญชาเม็กซิโกถูก
หยิบยกขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง Seward ดำเนินนโยบายที่รุนแรงต่อฝรั่งเศสโดยยื่นคำขาด
ทางการทูตไปยังโปเลียนที่ 3 ขอให้ถอนตัวออกจากเม็กซิโก และในขณะเดียวกัน
รัฐบาลสหรัฐได้ส่งกำลังทหาร 9 ล้านคนภายใต้การนำของนายพล Sheridan เข้า
ไปยังชายแดนเท็กซัสพร้อมที่จะเข้าสู่สงครามเม็กซิโก

วันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 1866 รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ส่งสาส์นขอถอนตัว
ออกจากเม็กซิโก โดยระบุว่าขอเวลา 19 เดือน ในช่วงเวลา 19 เดือนที่ฝรั่งเศส
เตรียมจะถอนตัวนี้ ออสเทรียได้ระดมพลจะเข้ามายัง เม็กซิโก เพื่อจะป้องกันและคุ้มครอง
กษัตริย์แมกซิมิเลียนซึ่งเป็นคนออสเทรีย สหรัฐได้ตอบโดยสั่งให้ทุกสหรัฐในเวียนนาบีบบัง
คับรัฐบาลออสเทรีย ออสเทรียขณะนั้นกำลังเผชิญกับปัญหาปรัสเซียในเรื่องกบฏรวมเยอรมัน
จึงลามือจากสหรัฐ ในที่สุดฝรั่งเศสก็ถอนตัวจาก เม็กซิโกและกษัตริย์แมกซิมิเลียนก็ถูกฆ่า
ตายด้วย

สาเหตุที่ฝรั่งเศสยอมถอนตัวออกจากเม็กซิโกคือ

1.) นักมหาดชนในฝรั่งเศสเริ่มเกลียดชังโปเลียนที่ 3 โดยเห็นว่าการแผ่อำนาจ
ในทวีปอเมริกาสร้างความหายนะต่อประเทศ

2.) นักมหาดชนเห็นว่าการลงทุนสร้างจักรวรรดิฝรั่งเศสในทวีปอเมริกานั้นมีราคา
แพงเกินไป

3.) เกิดสงครามกองโจรขึ้นบ่อยๆในเม็กซิโกเพื่อจะล้มล้างกษัตริย์แมกซิมิเลียน และระงับอิทธิพลของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสต้องสิ้นเปลืองเงินทองอย่างมากในการปราบปรามสงครามกองโจร

4.) สถานการณ์ในยุโรปไม่น่าไว้วางใจ ฝรั่งเศสเริ่มไม่เป็นมิตรกับปรัสเซีย จึงจำเป็นต้องเรียกทหารกลับมาเพื่อป้องกันประเทศ

ดังนั้นการที่ฝรั่งเศสยอมต่อสหรัฐครั้งนี้ ถือว่าเป็นโชคก็ของสหรัฐ เพราะถ้าไม่เกิดความยุ่งยากในฝรั่งเศสหรือยุโรปแล้วฝรั่งเศสอาจจะไม่ยอมถอนตัวออกจากเม็กซิโก

เราจะเห็นว่า การสถาปนารัฐอารักขาของฝรั่งเศสในเม็กซิโก เป็นการทลายลัทธิมอนโรอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ว่าการตอบโต้ของสหรัฐในการเจรจาขึ้นค่าชดเชยไปยังฝรั่งเศสจะไม่ได้กล่าวถึงลัทธิมอนโรเลย แต่หลักการที่สหรัฐกระทำนั้นก็ถือยึดถือลัทธินี้ นั่นเอง เพราะสหรัฐกล่าวแต่เพียงว่า การที่ฝรั่งเศสเข้าครอบครองเม็กซิโกนั้น นำมาซึ่งอันตรายต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของสหรัฐ เพราะฉะนั้นสหรัฐจำเป็นต้องขอให้ฝรั่งเศสถอนตัวออกไป ดังนั้นความสำเร็จของสหรัฐที่ทำต่อฝรั่งเศสครั้งนี้ได้ส่งผลดีมาสู่ประเทศในแง่ที่ว่า ลัทธิมอนโรมีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น ประเทศต่างๆในยุโรปก็ยอมรับโดยไม่มีข้อโต้แย้ง

5.) สหรัฐอเมริกาคอลัสกา (Alaska)

หลังจากฝรั่งเศสถอนตัวออกจากเม็กซิโกได้เพียง 2 ปี สหรัฐก็ได้ কিনแดนเพิ่มขึ้นมาอีกแห่งหนึ่ง คือดินแดนอลัสกา ซึ่งเดิมเป็นของรัสเซีย อลัสกาเป็นดินแดนอยู่ทางทั่วโลก เหนือติดกับคานาดา จึงเป็นดินแดนที่ไม่ได้อยู่ใกล้ติดต่อกับพรมแดนเดิมของสหรัฐเลย

สหรัฐอเมริกาได้เจรจาซื้อดินแดนอลัสกาจากรัสเซียได้สำเร็จ เป็นเงิน 7 ล้านเหรียญทอง เมื่อปี ค.ศ. 1868 บุคคลที่เป็นตัวตั้งตัวตีให้สหรัฐซื้ออลัสการั้งนี้คือ William Seward ร.ม.ค. ท่างประเทศสหรัฐคนที่เป็นคนโต้แย้งฝรั่งเศสอย่างรุนแรง ในกรณีฝรั่งเศสเข้าครอบครองเม็กซิโกตามที่โลกกล่าวมานั่นเอง ในคราวนั้นเขาโต้แย้งว่า ที่อื่นที่เขาครอบครองดินแดนในทวีปอเมริกา แท้จริงนี้ Seward เป็นคนสนับสนุนในสหรัฐ เป็นผู้ทำการขยายดินแดนในทวีปนี้เสียเอง ทั้งนี้เพราะ Seward เป็นนักนิยมการขยายดินแดน เขามองเห็นว่าสหรัฐควรขยายตัว เพื่อครอบครองดินแดนอเมริกาเหนือทั้งหมด

โดยมีนครหลวงอยู่ที่เม็กซิโก เขาเชื่อว่าลัสกาจะเป็นประตูออกอีกทางหนึ่งบนฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกเพื่อเป็นทางเดินไปสู่ตะวันออกไกล (คือจีน และญี่ปุ่น) ซึ่งได้ทราบว่าเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญ แต่ชาวอเมริกันยังมิได้คิดต่อมานักนั้นเอง

6.) สหรัฐอเมริกาโค่นล้มเกาะฮาวาย

สหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์กับหมู่เกาะฮาวายมาตั้งแต่ ค.ศ. 1820 โดยที่พวกสอนศาสนาในรัฐนิวอิงแลนด์เข้าไปทำการเผยแพร่ศาสนาให้แก่ชาวเกาะ ทั้งชาวอเมริกันยังได้ใช้อ่าวเพิร์ล (Pearl Harbor) เป็นสถานที่รับพลาวาฟ และส่งไปจำหน่ายยังแหล่งต่างๆของโลกมานานแล้ว ต่อมาไม่ช้าก็พบว่าแถบนี้สามารถปลูกอ้อยได้ในพื้นที่อันกว้างขวาง พืชไร่อ้อยชาวอเมริกันเข้ามาดำเนินการในเกาะนี้มากมาย

ในปี ค.ศ. 1875 ฮาวายและสหรัฐได้ทำสนธิสัญญาการพาณิชย์ และอนุญาตให้สหรัฐตั้งฐานทัพเรือที่อ่าวเพิร์ล และยินยอมให้สหรัฐควบคุมระบบเศรษฐกิจและการเมืองควาย

ปี ค.ศ. 1887 คนอเมริกันในฮาวายได้ปฏิรูปการปกครองของฮาวายใหม่โดยลดอำนาจของกษัตริย์ฮาวายลง แต่พระราชนิฮาวายเองทรงเกรงว่าอิทธิพลของคนอเมริกันในฮาวายจะนำความยุ่งยากมาสู่การปกครอง จึงทรงมีรับสั่งให้ยกเลิกการปฏิรูปเสีย แล้วตั้งพระองค์เป็นมกุฎเจ้าการหมู่เกาะนี้แทน เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้สหรัฐในฮาวายชื่อ John L. Stevens ซึ่งเป็นนักขยายดินแดนเห็นเป็นโอกาสจึงได้ร่วมมือกับชาวอเมริกันที่อยู่ในฮาวายจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้น ยังผลให้กองทัพอเมริกันต้องรีบเข้ามาให้ความคุ้มครอง เพราะเกรงว่าชาวอเมริกันจะถูกทำลาย ขณะเดียวกัน ร.ม.ค. ต่างประเทศสหรัฐคือ James Blaine ก็ร่างสัญญาผนวกฮาวายเสนอต่อรัฐสภา เมื่อปี ค.ศ. 1893 แต่ถูกประธานาธิบดี Cleveland ยับยั้งไว้ โดยเห็นว่า Stevens ผู้สหรัฐที่ฮาวายทำการไม่สมควร แต่ชาวอเมริกันในฮาวายได้ประกาศตั้งฮาวายเป็นสาธารณรัฐอิสระขึ้น ต่อมาประธานาธิบดีคลีฟแลนด์ก็ได้รับเอาสาธารณรัฐใหม่นี้

ประธานาธิบดีคนต่อมาของสหรัฐคือแมคคินเลย์ (Mc Kinley) เป็นนักนิยมขยายดินแดน โดยที่ขณะนั้นสหรัฐได้หมู่เกาะฟิลิปปินส์จากสเปนแล้ว ทำให้หมู่เกาะฮาวายมีคุณค่าทางยุทธศาสตร์เพิ่มขึ้น สหรัฐจึงได้ผนวกหมู่เกาะฮาวายเข้ากับ

สหรัฐ เมื่อปี ค.ศ. 1898 อาจถือได้ว่าการผนวกเกาะฮาวายนี้เป็นการแผ่สิทธิจักรวรรดินิยมของสหรัฐโดยแท้

7.) สหรัฐทำสงครามกับ สเปน

การโค่นเกาะกวม, เปอร์โตริโก และหมู่เกาะฟิลิปปินส์

มูลเหตุที่สหรัฐต้องทำสงครามกับ สเปนสืบเนื่องมาจากปัญหาของคิวบานั่นเอง ซึ่งจะต้องกล่าวถึงปัญหา เคมินในเรื่องนี้เสียก่อน

คิวบาเป็นเกาะใหญ่อยู่ในทะเลแคริบเบียน ตกเป็นอาณานิคมของ สเปนมาช้านานตั้งแต่สมัยที่โคลัมบัสค้นพบเกาะนี้ เมื่อ ค.ศ. 1492 ปรากฏว่าโคปัมชาวอินเดียนแดงอาศัยอยู่ก่อนแล้วประมาณ 50,000 คน ชื่อคิวบานี้มาจากนามของอินเดียนแดงชื่อ Gubanacan นั่นเอง

สหรัฐสนใจคิวบามาช้านานแล้ว เพราะเกาะนี้มีความสำคัญต่อสหรัฐในแง่เศรษฐกิจ เพราะเป็นแหล่งทรัพยากร มีอ้อย น้ำตาล กาแฟ ยาสูบ ในแง่ยุทธศาสตร์คิวบามีความสำคัญต่อสหรัฐมาก สหรัฐถือว่าถ้าใครโค่นเป็นใหญ่เหนือคิวบาแล้วก็จะสามารถควบคุมความเป็นความตายของสหรัฐได้

ในกลางศตวรรษที่ 19 ประเทศที่สนใจคิวบามี อังกฤษ ฝรั่งเศสและสหรัฐ แต่ทุกประเทศก็ปล่อยให้คิวบาอยู่ในสภาวะคงที่ คือให้อยู่ในอำนาจของ สเปน ขณะเดียวกันก็คอยหาโอกาสจะเข้าครอบครองแทน สเปน นโยบายของสหรัฐเกี่ยวกับคิวบาช่วงนี้มี 2 ประการคือ

1.) สหรัฐเห็นว่าคิวบาจะตกไปเป็นของชาติใดๆในยุโรปนอกจาก สเปนไม่ได้ (เพราะสหรัฐต้องการ เห็นชาติที่อ่อนแอกว่าสหรัฐ เช่น สเปนปกครองคิวบาต่อไป เพื่อที่จะไม่ให้เป็นอันตรายต่อสหรัฐ)

2.) คิวบามีความสำคัญเกี่ยวกับความเป็นความตายของสหรัฐในแง่ เศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์และการทหาร สหรัฐจึงตั้งความหวังไว้ว่า ถ้า สเปนหมดอำนาจลง ประเทศที่จะปกครองคิวบาต่อไปคงเป็นสหรัฐ

หลังจากเจมส์ มอนโรประกาศลัทธิมอนโรออกมาแล้ว มอนโรได้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของคิวบา และหนทางของสหรัฐที่ติดต่อประเทศลาตินอเมริกา คิวบาจะเป็นจุดที่เพิ่มความปลุกปั่นให้แก่สหรัฐมากยิ่งขึ้น นโยบายของสหรัฐในช่วงที่เน้นในเรื่องดังกล่าวนี้มิให้ชาติอื่นเข้ามาแทรกแซงในคิวบา และ เพิ่มความคุ้มครองแก่คิวบา

หลังจากทำสงครามกับ เม็กซิโกและสหรัฐมีชัยชนะได้ดินแดน เท็กซัส นิว เม็กซิโกและคาลิฟอร์เนียแล้ว นโยบายของสหรัฐเริ่มเปลี่ยนไปจากการป้องกันมา เป็นการรุกรานและแสวงหาผลประโยชน์ เอกราชของคิวบามีอะไรที่สหรัฐต้องการอีกต่อไป แต่ที่ต้องการคือจะผนวกคิวบาเข้ากับสหรัฐ ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 1847 ประชานิยมที่โพลไคสังคัวแทนสหรัฐไปเจรจากับ สเปนต่อคิวบา เป็นเงินหนึ่งร้อยล้าน เหรียญทอง แต่ สเปนปฏิเสธ สหรัฐจึงดำเนินการโดยส่งกำลังพลไปตั้งถิ่นฐานในคิวบา เพื่อจะทำการผนวกคิวบาแบบเดียวกับที่ทำกับ เท็กซัส โดยส่งพ่อค้าให้เขาไปค้าขายและให้ประชาชนไปตั้งถิ่นฐานก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง สเปนกับสหรัฐจนเกือบจะทำสงครามกัน แต่ด้วยความอ่อนแอของ สเปน สเปนจึงร้องขอความเป็นธรรมจากสหรัฐให้ชดเชยค่าเสียหายให้ สเปน ในกรณีที่ชาวอเมริกัน เขาไปแย่งที่พำนักในคิวบา เมื่อสถานการณ์ถึง เครียดและด้วยความไม่ประสงค์จะ ทำสงครามกับ สเปน สหรัฐจึงจ่ายค่าเสียหายให้ สเปน เป็นเงิน 25,000 เหรียญ

ในปี ค.ศ. 1854 สหรัฐก็เปิดการเจรจาซื้อคิวบาจาก สเปนอีกครั้งหนึ่ง โดยให้ทูตสหรัฐที่ประจำอยู่ในลอนดอน ปารีสและแมดริก (เมืองหลวง สเปน) ไปประชุมตกลงกันที่เมือง Ostend เพื่อกำหนดวิธีที่จะเจรจากดลงกับ สเปนในปัญหาคิวบา และตกลงกันได้โดยประกาศหลักการที่ว่า Ostend Manifesto โดยสหรัฐยื่นข้อเสนอซื้อคิวบาค่ารวมไม่เกิน 120 ล้านเหรียญ ถ้า สเปนไม่ยอมขายรัฐบาลสหรัฐจะดำเนินการตามความเห็นสมควร ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่าสหรัฐ เห็นความสำคัญของคิวบาคือสหรัฐมาก

Ostend Manifesto ดังกล่าวจึงถูกส่งไปยังรัฐบาล สเปน สเปนไม่มีความเลือก เพราะถ้าปฏิเสธก็หมายถึงสงครามกับสหรัฐ แต่ก่อนที่ สเปนจะให้คำตอบ สหรัฐจึงเรียก Ostend Manifesto กลับคืนทำให้ เหตุการณ์สงบลง ทั้งนี้เพราะสหรัฐเองก็ยังไม่พร้อมที่จะทำสงคราม เพราะถ้าเกิดสงครามกับ สเปนแล้ว อังกฤษและฝรั่งเศสจะเข้ามาแทรกแซงในคิวบาอย่างแน่นอน

ในปี ค.ศ. 1895 ชาวคิวบาได้ก่อการจลาจล สเปนปราบปรามอย่างทารุณ ชาวคิวบามากกว่าสองแสนคนถูกทารุณกรรมจากการปราบปรามของ สเปน ในสหรัฐทั้งนักหนังสือพิมพ์และนักขยายดินแดนต่างพากันโจมตีการกระทำของ สเปน แต่ประธานาธิบดีคลิฟแลนด์ยังไม่คิดเข้าแทรกแซง บังเอิญเกิดเรื่องขึ้นคือเรือรบสหรัฐชื่อ Maine ที่สหรัฐส่งเขาไปควบคุมแลตฟิชชีนและให้ความปลอดภัยแก่คนสหรัฐ เกิดระเบิดขึ้นใน เมืองฮาวานา เมืองหลวงของคิวบา ทำให้นายพลสองคน และลูกเรือ 250 คนเสียชีวิต ยังผลให้มีความ

ของการทำสงครามกับ สเปน

ประธานาธิบดีแมคคิน เลย์ ผู้ดำรงตำแหน่งต่อจากคลีฟแลนด์ก็ไม่ต้องการสงคราม แต่ยังคงความมั่นใจของพรรคคลีฟแลนด์ว่าจะถูกโจมตีอย่างหนัก ถ้าคนยังชักชวนความต้องการของมหาชนอยู่ ในที่สุดแมคคิน เลย์จึง เสนอสาส์นประกาศสงครามกับ สเปนต่อรัฐสภาอเมริกันในเดือน เมษายน ค.ศ. 1898 และส่งกองทัพเรือเข้าโจมตีคิวบาและฟิลิปปินส์ของ สเปน สงครามครั้งนี้กินเวลาเพียง 3 เดือนเท่านั้น สเปนพ่ายแพ้สหรัฐทั้งที่ผนกทัพเรือ จึงต้องยอมจำนนต่อสหรัฐ

ในสนธิสัญญาสันติภาพที่สเปนทำกับสหรัฐ มีข้อตกลงว่า

1.) สเปนยอมยกเกาะกวมและ เปอร์โตริโกให้สหรัฐ

2.) คิวบาให้เป็นเอกราช แต่ในทางปฏิบัติที่แท้จริงแล้วหา เป็นเช่นนั้นไม่

เพราะว่าในปี ค.ศ. 1901 รัฐสภาสหรัฐได้ออกกฎหมายฉบับหนึ่งเรียกว่า Platt Amendment เกี่ยวกับสถานะการปกครองที่จะใช้กับคิวบา คือให้คิวบาเป็นรัฐกึ่งอารักขาถึงอาณานิคม คือ ในคิวบาปกครองตนเองโดยภายใต้เงื่อนไขบางประการ เช่น คิวบาจะต้องยอมให้สหรัฐช่วยเหลือในทางสาธารณสุข โภค สารารณสุข เพื่อผลประโยชน์ของคิวบาและสหรัฐที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในคิวบา และสหรัฐมีสิทธิเข้าไปแทรกแซงในปัญหาคิวบา เมื่อสหรัฐเห็นว่าการแทรกนั้นเป็นการรักษามลประโยชน์ ความสงบเรียบร้อยตลอดจนดำรงความเป็นเอกราชของคิวบา

3.) สหรัฐจะเข้าปกครองหมู่เกาะฟิลิปปินส์ไว้จนกว่าชาวฟิลิปปินส์พร้อมที่จะเป็นเอกราชได้ สเปนจะได้รับเงินชดเชย 20 ล้านดอลลาร์ แต่ปรากฏว่าสหรัฐต้องจ่ายเงินมากกว่านี้ถึงหลายเท่ากว่าจะทำให้ชาวพื้น เมืองในฟิลิปปินส์สงบและตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพบนเกาะได้ ปรากฏต่อมาว่าในปี ค.ศ. 1916 สหรัฐได้ออก พ.ร.บ. โจนส์ Jones Act อนุญาตให้ฟิลิปปินส์จัดการปกครองภายในประเทศของตนเองได้ โดยสหรัฐยังคงสงวนสิทธิในความสัมพันธ์กับต่างประเทศของฟิลิปปินส์ไว้

8.) ปัญหาของ เวเนซุเอลากับชาวยุโรป

เวเนซุเอลาเป็นดินแดนที่โคลัมบัสค้นพบเมื่อปี ค.ศ. 1498 คำว่า เวเนซุเอลา แปลว่า " เวนิสที่สอง " ประเทศนี้เดิมถูก สเปนครอบครองอยู่นานจนถึงปี ค.ศ. 1821 จึงได้เอกราชไปรวมกับโคลัมเบีย เป็นสหพันธเมื่อปี ค.ศ. 1830

หลังจากเป็นเอกราชนี้ ประเทศนี้ก็มีปัญหาเกี่ยวกับประเทศยุโรป ซึ่งก็มีปัญหาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย คือ

1.) เมื่อปี ค.ศ. 1895 เวเนซุเอลามีเรื่องเกี่ยวกับปัญหามรดกระหว่างตนกับกินแดนบริติชกานาของอังกฤษมานานแล้ว โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการพบทองคำในทองที่ที่มีการพิพาทกัน ทำให้ต่างฝ่ายต่างอ้างสิทธิของคนหนักแน่นยิ่งขึ้น ประธานาธิบดีคิลฟแลนคของประเทศสหรัฐอเมริกา เชื่อว่าอังกฤษเป็นฝ่ายรุกราน และ ร.ต.ค.ต่างประเทศสหรัฐอเมริกา Olney โทสงันให้กัมกับหนึ่งไปถึงอังกฤษกล่าวว่าสหรัฐถือว่า สิทธิมนุษยชนเป็นในทางปฏิบัติยอมถือว่า เป็นกฎหมายของทวีปอเมริกา เมฆหมอกแห่งสงครามจะเกิดขึ้นระหว่างอังกฤษกับสหรัฐ แต่ก็ได้ไกล่เกลี่ยกันไปโดยสหรัฐถือว่าข้ออ้างของอังกฤษเป็นโมฆะทั้งสิ้น

2.) ในปี ค.ศ. 1902 เวเนซุเอลาเกิดเรื่องกับประเทศในยุโรปอีก คราวนี้มีหลายประเทศคือ อังกฤษ เยอรมันและอิตาลี ประเทศทั้งสามเรียกร้องที่จะเก็บหนี้สินและเรียกร้องค่าเสียหายจากการที่คนสัญชาติของตัวได้รับอันตราย และให้ส่งเรือรบมาปิดท่า เมือง เวเนซุเอลา ประเทศทั้งสามแสดงออกซึ่งความต้องการคืนแดนและจงใจละเมิดสิทธิมนุษยชน ประธานาธิบดีวิลเฮล์ม โรสเลส์ของสหรัฐในขณะนั้นไม่สนใจในสถานการณ์และสนับสนุนขอเรียกร้องของ เวเนซุเอลา ซึ่งให้จัดตั้งอนุญาโตตุลาการตัดสินกรณีพิพาทจนมหาอำนาจทั้งสามตกลงยินยอม

9.) การประกาศนโยบายเปิดประเทศ (Open Door Policy) ของสหรัฐอเมริกา

นโยบายเปิดประเทศของสหรัฐเริ่มใช้ เป็นครั้งแรกในประเทศจีน เนื่องจากในต้นศตวรรษที่ 20 จีนถูกมหาอำนาจหลายชาติเข้ามาแย่งกันแดน เช่นที่ปักกิ่งได้เขตรอบครองเกาสี ฝูจิง เศรษฐกรครองอ่าวกวางเจา เยอรมันได้เช่าเมืองเทียนจิน 99 ปี และยังมีสิทธิพิเศษบนเส้นทางรถไฟ อังกฤษได้ฮ่องกง รัสเซียได้ครอบครองปอร์ตอาเธอร์ และมีอิทธิพลในแมนจูเรีย ส่วนสหรัฐอเมริกาในขณะนั้นกำลังมุ่งที่จะพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในดินแดนอันกว้างขวางของตน จนกระทั่งมิได้ถึงการจะมาแสวงหาผลประโยชน์ในจีนจึงมหาอำนาจอื่นๆ สหรัฐฯหาญเกิดคอกับจีนน้อยมาก ดังนั้นสหรัฐต้องการแต่เพียงจะได้รับสิทธิทางการค้ากับจีนโดยขณะที่เขาเทียบเท่ากับมหาอำนาจชาติอื่นที่กล่าวถึงได้รับจากจีนในขณะนั้น โดยไม่ต้องพาสงครามหรือยึดครองส่วนใดของจีนแบบประเทศยุโรป เหตุนี้สหรัฐในนโยบายเปิดประเทศขึ้นเมื่อมาจากอังกฤษแสดงที่ท้าวจะใช้ เกาสีดินแดนที่ตนเพิ่งได้จากจีนเป็นหลักฐานยืนยันว่าเขาเมืองจีนโดยไม่ต้องการเสียภาษีให้รัฐบาลจีน ซึ่งถ้าประเทศอื่นๆทำตามแบบอังกฤษบ้าง รัฐบาลจีนจะเก็บภาษีสินค้าเขาเขาไม่ได้เลย ความยุ่งยากทางการ

คำก็จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นผลเสียหายอย่างร้ายแรงสำหรับจีน ดังนั้น จอห์น เฮย์ (John Hay) ร.ม.ค.ต่างประเทศสหรัฐอเมริกาในสมัยประธานาธิบดีแมกคลิน เลย์ พยายามที่จะแก้ไขปัญหานี้ โดยส่งสาส์นเปิดประตูในเก๋อตันยาน ค.ศ. 1899 ให้ แก่อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี รัสเซียและญี่ปุ่น เชิญชวนให้ประเทศเหล่านั้น ขอมรับข้อตกลง 3 ข้อดังต่อไปนี้

- 1.) จะไม่มีชาติใดเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิทธิทางการค้า หรืออภิสิทธิของชาติอื่นๆ ภายในเขตอิทธิพลของชาตินั้นๆ
- 2.) ข้าราชการจีนมีสิทธิเก็บภาษีตามอัตราที่กำหนดไว้ และสหรัฐได้รับอภิสิทธิต่างๆ เช่น เกี่ยวกับขาคิมหาอำนาจอื่นๆ ที่ได้รับความอนุเคราะห์จากจีน
- 3.) จะไม่มีชาติใดที่จะได้รับอภิสิทธิหรือสิทธิพิเศษในการ เข้า เมืองท่าและอัครา การวางรถไฟอีกต่อไป

สาส์นเปิดประตูของ เฮย์ นี้ เมื่อประกาศออกมาแล้วก็ไม่ไ้เด่นเท่าไรนัก เพียงแต่นานาชาติรับรู้ว่าเป็นนโยบายของสหรัฐ เท่านั้น หลังจากนั้นไม่นาน เกิดมีขบวนการรักษาสิทธิของจีนคนหนึ่ง เรียกว่ากบฏนักมวย พวกนี้ไ้ก่อการจลาจลเพื่อขับไล่อำนาจต่างชาติออกไปจากดินแดนจีน และต่อต้านรัฐบาลของตนเองในฐานะที่ไม่ช่วยไล่ชาวต่างประเทศออกไป พวกกบฏนี้ไ้จับคนผิวขาวรวมทั้งทูตของชาติต่างๆ ในกรุงปักกิ่งตาย สหรัฐกลัวว่ามหาอำนาจชาติอื่นๆ จะฉวยโอกาสในเหตุการณ์นี้ เรียกร้องสิทธิอื่นจากจีนอีก สหรัฐจึงส่งสาส์นเปิดประตูฉบับที่ 2 ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1900 ในบรรดาขาคิมหาอำนาจทราบถึงนโยบายของสหรัฐในอันที่จะช่วยรักษาเขตแดนของจีน คำประกาศนี้มีส่วนยังมีให้ขาคิมหาอำนาจอื่นๆ เรียกร้อง เขตสัมปทานจากจีนอีก โดยหันไปเรียกร้อง เป็นเงินค่าชดเชยจากรัฐบาลจีนแทน

เราจะเห็นได้ว่า นโยบายเปิดประตูของสหรัฐได้ประกาศให้โลกรู้ถึงความต้องการของสหรัฐและแสดงให้เห็นว่า สหรัฐมีเจตนาจะเข้ายุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอกโดยไม่คำนึงถึงลัทธิมอโนรวิว่าจะอยู่อย่างสันติหรือไม่ยุ่งเกี่ยวกับประเทศใดเพื่อขุดทองไปของตน เหตุการณ์ในเรื่องนี้ก็เป็นเครื่องแสดงว่าสหรัฐเองก็ไม่ปฏิบัติตามลัทธิมอโนรวิที่ตัวเอง เป็นผู้ประกาศเองแต่อย่างใด มีข้อสังเกตว่าสหรัฐในนโยบายเปิดประตูนี้ ภายหลังที่พิพาทสงครามชุนเซ่ เสร็จไปก็ดินแดนต่างๆ เพิ่มขึ้นเพียงมีเดีย เท่านี้ แสดงว่าสหรัฐเกิดความล่าพองใจว่าตนก็มีกำลังและอำนาจไม่ยิ่งหย่อนกว่ามหาอำนาจอื่นในทั้ง

สิ้นในขณะนั้น

10.) สหรัฐอเมริกาสนับสนุนให้นานามาแยกตัวออกจากโคลัมเบีย เพื่อประโยชน์ใน
การขุดคลองปานามา

ปานามา เริ่มเป็นอาณานิคมของ สเปน ต่อมา เมื่อบานามาได้เอกราชจาก
สเปนแล้ว ปานามาก็ได้มารวมกับประเทศโคลัมเบียตั้งแต่ปี ค.ศ. 1821 เป็นต้นมา (ก่อน
สหรัฐประกาศสิทธิมอนโร)

ในระหว่างที่สงครามระหว่างสหรัฐกับ สเปน สิ้นสุดลงแล้วใน ค.ศ. 1898
สหรัฐมีผลประโยชน์อยู่มากทั้งในน่านน้ำมหาสมุทรแปซิฟิกและในทะเลคาริบเบียน สหรัฐ
ไผ่ยืนที่จะสร้างคลองผ่านคอคอดในอเมริกากลาง เพื่อจะได้มีระยะทางเดินเรือจาก
มหาสมุทรแอตแลนติกไปสู่แปซิฟิก (เพราะไม่ต้องการอ้อมทวีปอเมริกาใต้) คลองนี้จะเป็นทั้ง
จุดยุทธศาสตร์และเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ที่สำคัญของสหรัฐในเวลาต่อไป

คามสันติสัญญาเคลตัน - บูลเวอร์ (Clayton-Bulwer) ที่สหรัฐ
ทำกับอังกฤษตั้งแต่ปี ค.ศ. 1850 และยังไม่ยอมตกลงมาจนถึง ค.ศ. 1898 นั้นตกลงกัน
ว่าอังกฤษและสหรัฐมีสิทธิเท่าเทียมกันในคลองที่จะตัดผ่านคอคอดในอเมริกาเท่านั้น ซึ่ง
คามสันติสัญญานี้เห็นว่าทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะควบคุมคลองร่วมกันก็ตาม แต่เนื่องจากอังกฤษ
เป็นเจ้าทะเลอ่าวการควบคุมร่วม หมายความว่าอังกฤษควบคุมทั้งหมดกันเอง สหรัฐเม
ริกาปรารถนาที่จะรักษาอำนาจของชาติยุโรปในหมู่เกาะของพวกตน จึงต้องการแก้ไขสนธิ
สัญญานี้โดยให้อังกฤษรับว่า คลองที่จะขุดต่อไปให้เป็นของสหรัฐฝ่ายเดียว อังกฤษกำลัง
คิดพันอยู่กับสงครามโบर्सในแอฟริกาใต้ และรู้ถึงสถานการณ์ของโลกที่ว่ากำลังคืบคลานเพียง
ไกล ดังนั้นในปี ค.ศ. 1901 อังกฤษจึงยอมลงนามรับรองสนธิสัญญาที่แก้ไขใหม่คือสนธิ
สัญญา เฮย์ - พอนเซฟอร์ต (Hay-Pauncefote) มีหลักการสำคัญว่ายินยอมให้
สหรัฐมีสิทธิเต็มที่ในการที่จะสร้าง ควบคุม และมีกำลังทหารไว้คุ้มครองคลองที่จะสร้าง
ผ่านคอคอดในอเมริกากลาง และเพื่อเป็นการตอบแทนที่ได้รับสิทธินี้ สหรัฐสัญญาว่าจะให้
ทุกชาติได้ใช้คลองนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรือรบหรือเรือสินค้าก็ตามที่ผ่านได้ทั้งสิ้น

ในปี ค.ศ. 1903 จอห์น เฮย์ ร.ม.ท.ต่างประเทศสหรัฐ (คนที่ดำเนิน
นโยบายเปิดประตู Open Door Policy ตามที่ไท่กล่าวมาแล้ว) ได้เจร
จากับรัฐบาลโคลัมเบียทำสนธิสัญญา Hay-Herran ค.ศ. 1903 ขอซื้อบริษัทขุด
คลองที่ชื่อว่า The New Panama Company ทั้งสิทธิทั้งหมดที่

บริษัทมีอยู่ในสาธารณรัฐโคลัมเบีย โดยสหรัฐจะจ่ายเงินให้ 2 งวค งวคแรกจำนวน 40 ล้านคอสลาร์ งวคที่สองจำนวน 14 ล้านคอสลาร์ และจะจ่ายให้โคลัมเบียอีกปีละ 250,000 คอสลาร์ เป็นค่าเช่าที่ดินบริเวณคอคอดปานามา ซึ่งมีความกว้างประมาณ 10 ไมล์

สนธิสัญญาฉบับนี้ยังมีใ้ดำเนินการ ต่อมาอีกไม่กี่วันเกิดการปฏิวัติขึ้นในปานามา สหรัฐได้เปลี่ยนนโยบายจากความเป็นกลาง เข้าชักชวนให้มีโคลัมเบียปราบกบฏ และสหรัฐได้ส่งกองทัพรวดเข้าช่วยฝ่ายปฏิวัติอย่าง เงียบจนการปฏิวัติสำเร็จ ปานามาประกาศตน เป็นรัฐใหม่แยกตัวออกจากโคลัมเบีย เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม ค.ศ. 1903 สหรัฐก็ได้รับรองรัฐบาลใหม่และรัฐใหม่ของปานามาทันที ทั้งนี้สนธิสัญญาที่สหรัฐตกลงจะทำกับโคลัมเบียก็กล่าวหาว่าตนจึงหยุดชงักลง

สาธารณรัฐปานามาที่เกิดขึ้นใหม่นี้ ไ้ส่งทูตมาเจรจากับสหรัฐทำสนธิสัญญาส่วนที่จะ เป็นคลองปานามาให้สหรัฐ โดยยอมรับเงินค่าตอบแทนจำนวน 10 ล้านคอสลาร์ และค่าเช่าอีกปีละ 250,000 คอสลาร์ การส่งเสริมการปฏิวัติในปานามาครั้งนี้ก็ก่อให้เกิดศัตรูแก่สหรัฐหัวลาตินอเมริกา

งานขุดคลองปานามานี้ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1907 และขุดเสร็จในปี ค.ศ. 1914 เป็นเวลา 8 ปี คลองนี้เปิดใช้ไ้ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1914 ซึ่งอยู่ในสมัยประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน (Woodrow Wilson) ของสหรัฐอเมริกา

11.) การเพิ่มเงินหลักสิทธิมือนรของประธานาธิบดีซีไอโดว์ โรสเวลต์

ระหว่างที่มีการเจรจาเรื่องการขุดคลองปานามาอยู่เป็น ประธานาธิบดี ซีไอโดว์ โรสเวลต์ ของสหรัฐได้ประกาศบทบัญญัติเพิ่มเติมในหลักสิทธิมือว่า

" สหรัฐอ้างสิทธิที่จะ เข้าไปแทรกแซงไม่ว่าประเทศลาตินอเมริกาประเทศใดประเทศหนึ่ง เดียวกับปัญหาที่ยากภายใน และเกิดการจลาจลขึ้นภายใน "

ทั้งนี้เพราะโรสเวลต์เชื่อว่า นอกจากสหรัฐจะเต็มใจยื่นมือเข้าไปรับผิดชอบในเรื่องนี้แล้ว สหรัฐก็ย่อมไม่มีสิทธิอื่นใดที่จะห้ามประเทศในยุโรปจากการคุ้มครองสิทธิของเขาในทวีปอเมริกาใต้

บทบัญญัติเพิ่มเติมของโรสเวลต์ได้ใช้ปฏิบัติในระยะ 10 ปีแรกของศตวรรษที่ 20 เช่น

1.) ซานโตโดมิงโก

ประเทศเกาะที่มีการปกครองแบบสาธารณรัฐในทะเลแคริบเบียน เกิดความยุ่งยากในทางการเงิน เนื่องจากถูกบีบบังคับในหนี้สินต่างประเทศสหรัฐจึงต้องกลายเป็นผู้รับผิดชอบที่เกินหนี้ในต่างประเทศ เพื่อความปลอดภัยของตัวเอง และเพื่อชำระหนี้ซึ่งหลักของลัทธิมอนโร (เพราะถ้าสหรัฐไม่ทำหน้าที่เกินหนี้ให้ต่างประเทศเสียเองรัฐเจ้าหนี้จากนอกทวีปอเมริกาที่จะเข้ามาบีบบังคับประเทศนี้ ซึ่งอาจจะมีการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจะ เป็นการกระทบกระเทือนต่อสหรัฐและเป็นการขัดต่อลัทธิมอนโรด้วย)

2.) สาธารณรัฐนิการากัว

ประเทศนี้มีชนพื้นเมือง เป็นคนอินเดียนแดงมาก สเปนได้เข้ามาครอบครองตั้งแต่ ค.ศ. 1552 ต่อมาในปี ค.ศ. 1821 ก็ได้รั้บเอกราชจากสเปน จึงมารวมกับประเทศเม็กซิโกเป็นการชั่วคราว เป็นสหพันธรัฐอเมริกากลาง และมาแยกตัว เป็นเอกราชในปี ค.ศ. 1838

ในต้นศตวรรษที่ 20 รัฐบาลนิการากัวขาดเสถียรภาพ และมีความไม่สงบในประเทศตลอดมา ผลประโยชน์ของชาวยุโรปและอเมริกาอยู่ในระหว่างอันตรายการ เขาแทรกแซงจึง เป็นการข่มขู่เหตุผล ปรากฏว่าหน่วยงานวิภยอินสหรัฐได้ยกพลขึ้นบกยึดประเทศนี้ไว้ตั้งแต่ระยะเวลา ค.ศ. 1926 - ค.ศ. 1933 โดยจัดตั้งรัฐบาลนิการากัวใหม่ รายได้จากการศุลกากรก็มีเจ้าหน้าที่ของสหรัฐ เขาควบคุมและจำกัดเก็บการปฏิบัติแบบนี้เท่ากับเป็นการ เข้าวางรักษาทางการเงินของประเทศ นั้นเอง

ชาวอเมริกันให้นิการากัวเงิน เป็นจำนวนมาก และการจำกัดเก็บภาษีอากรที่สหรัฐได้ เขาควบคุมก็ ทำให้มีรายได้มากขึ้น สม่าเสมอจนสามารถทำให้ชำระหนี้ให้แก่รัฐต่างประเทศได้เสร็จสิ้นไป

(1) เราจะเห็นว่าหลักการ ของลัทธิมอนโรนั้น มีจุดมุ่งหมาย เพื่อคงไว้ซึ่งความมั่นคงและปลอดภัยของสหรัฐอเมริกาเอง เพราะช่วงนั้นเป็นช่วงที่ชาติยุโรปจะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์และอิทธิพลในประเทศต่างๆ ในทวีปอเมริกา ถึงแม้ว่าจะไม่เกี่ยวข้องกับสหรัฐโดยตรง แต่ก็เป็นผลกระทบกระเทือนทางอ้อม เพราะเมื่อชาติยุโรปจะเข้ามาขยายเขตอิทธิพลในอเมริกาใตกลับคืน ถ้าหาเช่นนั้นได้สำเร็จในในชาติยุโรปเหล่านี้อาจจะเข้ามาช่วยอังกฤษที่เอาสหรัฐกลับเป็นอาณานิคมของอังกฤษอีกก็ได้ หรือมีเช่นนั้นก็อาจเข้ามาที่สหรัฐอเมริกาเองเป็นของคนที่ได้ ก็จะเห็นว่าในตอนหลังที่พระเจ้าโนโปเลียนเข้ามาที่เม็กซิโกเพื่อที่จะเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศสกับแคนของสหรัฐอเมริกาที่เคยเป็นของฝรั่งเศส กลับคืนมาเป็นของฝรั่งเศสอีกครั้งหนึ่ง ดังนั้น การที่ประธานาธิบดีเจมส์ประกาศลัทธิมอนโรออกมาในปี ค.ศ.1823 ก็เป็นความจำเป็นของสหรัฐอเมริกานั้น

(2) หลักการที่เจมส์ มอนโร ใ้ประกาศออกมานั้น ความจริงมีได้เป็นของใหม่ในสมัยนั้น เราจะเห็นว่าความคิดในเรื่องนี้เริ่มมีมานานแล้ว ที่เป็นจุดเริ่มต้นมาจากความคิดของประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ที่กล่าวเมื่อปี ค.ศ.1796 ว่าสหรัฐควรจะมีนโยบายไม่เข้าเกี่ยวข้องกับ (Non-involvement) คือ พยายามไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยุโรปและยุโรปก็ไม่ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับสหรัฐ ที่อับราฮัมลินคอล์นเห็นว่าสหรัฐควรมีนโยบายเช่นนี้ เพราะช่วงที่สหรัฐอเมริกาส่งประกาศตัวแยกจากอังกฤษ ฝรั่งเศส มาทำสนธิสัญญาช่วยเหลือสหรัฐ ซึ่งถ้าสหรัฐยังคงยึดถือสนธิสัญญาเช่นนี้อยู่ ในเวลาสหรัฐก็ต้องถูกผูกพันเข้าไปทำสงครามในยุโรปในภายหลังได้ ประธานาธิบดีจอห์น อควัมส์ จึงได้ยกเลิกสนธิสัญญากับฝรั่งเศสเสีย ทำให้สหรัฐไม่คงเข้าไปช่วยฝรั่งเศสทำสงครามในยุโรปคือสงครามโนโปเลียนในภายหลัง

(3) หลักลัทธิมอนโร ไม่ถือว่าเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะประเทศอื่นไม่ยอมรับว่าถูกต้อง ในสายตาประเทศอื่นถือเป็นเพียงคำแถลงการณ์ของประธานาธิบดีสหรัฐแค่นั้น เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น คำประกาศที่มีใช้สนธิสัญญาหรือหลักจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ประเทศผู้สัญญาหรือประเทศอื่นๆ จะต้องยอมรับนับถือหรือปฏิบัติตามทุกอย่าง

แต่หลักลัทธิมอนโร เองก็มีความสำคัญในแง่ที่ เป็นการวางนโยบายในอนาคตของ

สหรัฐซึ่งเรียกว่า "นโยบายโคกเดี่ยว" (Isolation) ไม่ยุ่งเกี่ยวกับโลกภายนอก ทำให้สหรัฐสนใจในตัวเองมากยิ่งขึ้น

(4) หลักสิทธิมอนโรที่สหรัฐเป็นผู้ประกาศนี้ ชาวยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาประกาศเองโดยปริยายตามคำประกาศนี้มากนักน้อยเพียงใด

จากเรื่องราวในบทที่ 3 ก็พอจะเป็นคำตอบในเรื่องนี้ ในตอนแรกจะกล่าวถึงชาวยุโรปก่อน

ตอนแรกเมื่อมีคำประกาศของเจมส์ มอนโร ออกมา และไม่มีชาวยุโรปเข้าไปแทรกแซงในทวีปอเมริกาอีก คุนเคินๆ คล้ายกับว่าชาวยุโรปกลัวสหรัฐอเมริกาและถูกผูกพันในคำประกาศนี้ ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะสหรัฐอเมริกาในช่วงที่ เจมส์ มอนโร เป็นประธานาธิบดีนั้นเป็นเพียงประเทศเล็กๆ เพิ่งเกิดใหม่ไม่กี่สิบปี กินแดนในขณะนั้นก็มีไม่ถึงครึ่งหนึ่งของดินแดนสหรัฐในปัจจุบัน ยังไม่ได้เป็นมหาอำนาจที่น่าเกรงขามแต่ประการใดที่ชาวยุโรปจะท้อถอยกลัว การที่ชาวยุโรปไม่ได้เข้าไปแทรกแซงในทวีปอเมริกาในช่วงที่ประกาศของเจมส์ มอนโร ออกมาเมื่อปี ค.ศ. 1823 เพราะยุโรปช่วงนั้นอยู่ในยุคยุ่งเหยิงทางการเมือง เพราะอยู่ในช่วงเม็กซิโก (ค.ศ. 1815 - 1848) ช่วงนี้ในยุโรประบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในประเทศต่างๆ ถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง ภัยความเดือดร้อนของหลักการชาตินิยม เสรีนิยม และการปฏิวัติ ดังจะเห็นในประเทศฝรั่งเศส ได้มีการปฏิวัติครั้งที่สองขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1830 ในสมัยพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 10 และในปีเดียวกันมีการปฏิวัติในโปรตุเกส โมร็อกโก ปาร์มา และรัฐสันตะปาปา รัฐบาลของประเทศและเรียกร้องรัฐธรรมนูญ แต่ก็ถูกกองทัพออสเตรียปราบลงได้ ชาวโปแลนด์ที่ตกอยู่ใต้อาณาจักรรัสเซียต้องการเป็นอิสระ และเป็นเบงกอลรัสเซียในปี ค.ศ. 1830 ก็ถูกรุณเซียปราบลงได้ใน ค.ศ. 1831 เช่นกัน นอกจากนี้ก็มีการปฏิวัติฝรั่งเศสครั้งที่ 3 เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1848 ในสมัยพระเจ้าหลุยส์ ฟิลิปส์ เป็นต้น เมื่อยุโรปอยู่ในยุคยุ่งยากทางการเมือง เช่นนี้ ก็เป็นธรรมดาที่ยุโรปจะไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงในทวีปอเมริกาได้

แต่หลังจากที่ยุโรปตกอยู่ในความสงบแล้วก็มีโอกาสเข้าแทรกแซงทวีปอเมริกา ดังจะเห็นจากในตอนที่พระเจ้านโปเลียนที่ 3 เข้ายึดครองเม็กซิโกเมื่อปี ค.ศ. 1863 และสหรัฐได้ขอให้ฝรั่งเศสถอนตัวจากเม็กซิโก และฝรั่งเศสถอนตัวออกเมื่อปี ค.ศ. 1866 ก็ไม่ได้ เพราะกลัวสหรัฐหรือลัทธิมอนโร แต่เป็นเพราะความยุ่งยากในฝรั่งเศส

เอง และเหตุการณ์ภายนอกประเทศ เพราะฝรั่งเศษเลิกขัดแย้งกับปรัสเซียถึงขั้นจะทำสงครามกัน ฝรั่งเศษจึงจำเป็นต้องเรียกทหารกลับมาเพื่อมาป้องกันประเทศเป็นคน

ในกรณีตรงกันข้าม สหรัฐอเมริกาก็มีใ้ชาวจะปฏิบัติตามลัทธิมอนโรที่คนประกาศออกมา ซึ่งจะเห็นได้ชัด ในคำประกาศแรกของลัทธิมอนโรที่ว่า สหรัฐอเมริกาจะไม่เข้าไปแทรกแซงในอาณานิคมของชาวยุโรปที่มีอยู่แล้วในทวีปอเมริกาเหนือและใต้ ในเหตุการณ์ตอนที่เกี่ยวกับคิวบาที่เราได้กล่าวมาแล้วก็เห็นได้ชัดเจน คิวบาในขณะนั้นยังเป็นอาณานิคมของสเปนอยู่ แต่สหรัฐก็ต้องการไ้คิวบา เพราะหาซื้อคิวบามหลายครั้งแต่สเปนก็ปฏิเสธ ต่อมาเมื่อชาวคิวบាក่อการจลาจลเพื่อจะแยกตัวจากสเปน สหรัฐก็เข้าไปช่วยคิวบาโดยประกาศสงครามกับสเปนเป็นคน และในลัทธิลัทธิมอนโรข้อที่ว่า สหรัฐอเมริกาจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการใดๆของชาติยุโรป ข้อนี้สหรัฐก็ทำไปปฏิบัติตามไม่ ดังจะเห็นได้จากตอนที่ชาติยุโรปเข้ามาแย่งชิงดินแดนและมีอิทธิพลในประเทศจีนในปลายราชวงศ์แมนจู และเตรียมการจะแบ่งจีนกัน สหรัฐก็สงสารสันเปิดประตูของจอห์น เฮย์ ไปยังประเทศยุโรปที่มีอิทธิพลในจีน ในทหวนนโยบายของสหรัฐในอันที่จะช่วยรักษาเขตแดนของจีนไว้เป็นคน ซึ่งการกระทำเช่นนี้ก็เท่ากับว่าสหรัฐไม่ไปปฏิบัติตามลัทธิมอนโรของคนเช่นเดียวกัน

(5) ลัทธิมอนโรก่อให้เกิดผลสำคัญอย่างไรต่อสหรัฐอเมริกา

จากเรื่องราวในบทที่สามที่เราได้กล่าวมาถึงการที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการต่างๆในทวีปอเมริกาเองและในที่อื่นนั้น ดูเหมือนมีความเห็นว่ามีผลสำคัญที่สุดของลัทธิมอนโรที่มีต่อสหรัฐอเมริกาคือ สหรัฐอเมริกาสามารถขยายดินแดนเพิ่มขึ้นจากเดิมไปได้มากมายจนมีดินแดนเท่ากับที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสามารถสร้างคนเก็บมหาอำนาจและมีอิทธิพลต่อโลกในปัจจุบันนี้ได้ เพราะในสมัยที่เจมส์ มอนโร ประกาศลัทธิมอนโรออกมาแล้ว ทำให้เกิดผลที่สำคัญยิ่งคือ ชาติในยุโรปเพลาลือลงไม่กล้าเข้ามาแทรกแซงในทวีปอเมริกา ในขณะที่ตัวสหรัฐเองก็รู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของคนที่จะเป็นผู้คุ้มครองประเทศต่างๆในทวีปอเมริกาเอง เพราะคนมีกำลังเข้มแข็งกว่าประเทศอื่นๆในทวีปเดียวกันในขณะนั้น ความหลักธรรมดาที่ว่าคนทั้งหลายมักกลัวคนที่เข้มแข็งกว่าตน แต่คนเก่งคนดีกว่าคนอื่น คือเมื่อไม่มีมหาอำนาจยุโรปเข้ามาแทรกแซงในทวีปอเมริกาแล้ว สหรัฐ

ที่มีความเข้มแข็งมากกว่าประเทศอื่นใดในทวีปอเมริกาในขณะนั้น เกิดความอึดใจใจ
 สามารถที่จะป้องกันการแทรกแซงเข้าไปในบังคับดินแดนของประเทศอื่นๆ ในทวีปอเมริกาที่เป็น
 อิสระจากชาติยุโรปแล้ว หรือแม้แต่ยังเป็นอาณานิคมของชาติยุโรปอยู่ แต่ชาติยุโรปที่
 ปกครองดินแดนนั้นๆ มีความอ่อนแอกว่าสหรัฐ ซึ่งจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ในบทที่ 3
 ที่กล่าวมาแล้ว เช่น สหรัฐได้ช่วยเหลือเท็กซัสให้ปฏิวัติแยกตัวจากเม็กซิโกเมื่อปี ค.ศ.
 1836 และเข้าร่วมกับสหรัฐเมื่อปี ค.ศ. 1845 การที่สหรัฐทำสงครามกับเม็กซิโกได้ล้มรัฐ
 นิวเม็กซิโก รัฐแคลิฟอร์เนียเมื่อปี ค.ศ. 1848 การที่สหรัฐทำสงครามกับสเปนได้เกาะกวม
 ปอร์โตริโกและคิวบาจากสเปนเมื่อปี ค.ศ. 1898 การที่สหรัฐสนับสนุนให้ปานามาแยกตัว
 จากโคลัมเบียเมื่อปี ค.ศ. 1903 เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของสหรัฐในทวีป
 อเมริกาและการแทรกแซงของสหรัฐในทวีปนี้

นอกจากในทวีปอเมริกาแล้ว สหรัฐอเมริกายังได้เข้าไปแทรกแซงและเข้ามามี
 ดินแดนนอกทวีปอเมริกาอีก

(1) สหรัฐได้ส่งกองทัพเรือภายใต้การนำของนายพลจัตวาเปอริ มายังญี่ปุ่น
 เมื่อปี ค.ศ. 1852 บังคับให้ญี่ปุ่นเปิดประเทศทำการค้าขายกับคน และตกลงทำสนธิสัญญา
 สันติภาพกัน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1854 ที่เมืองโยโกฮาม่า

(2) สหรัฐเข้ามามีบทบาทเกาะฮาวายเข้ากับสหรัฐเมื่อปี ค.ศ. 1898
 เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากลัทธิมอนโรนั่นเอง

บรรณานุกรมบทความเรื่อง "ลัทธิมอนโร"

- ๑) เจริญ ไชยชนะ, ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ เล่ม ๑ ปี พ.ศ. ๒๕๒๐
- ๒) เจริญ ไชยชนะ, ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ เล่ม ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๑๔
- ๓) มณีมัย รศันมณี, ประวัติศาสตร์การทูตยุโรป (ค.ศ. ๑๘๑๕-๑๙๑๔) ปี พ.ศ. ๒๕๒๒
- ๔) กณชาติป ชันขพันธ์, ประวัติศาสตร์การทูตสหรัฐอเมริกา (ตอนที่หนึ่ง) ปี พ.ศ. ๒๕๒๑
- ๕) พ.อ.เชิดชาย เหล่าหล้า, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปี พ.ศ. ๒๕๑๗
- ๖) พ.อ.เชิดชาย เหล่าหล้า, ลาตินอเมริกา ปี พ.ศ. ๒๕๒๔
- 7) Jacques de Launay, Histoire de la Diplomatie secrète (1789-1914) ปี ค.ศ. ๑๙๖๖
- 8) H. Méthivier, Elaboration du Monde Moderne (1715-1815) ปี ค.ศ. ๑๙๔๓
- 9) A. Huby et C. Vidal, Histoire de la France de 1789 à 1851 ปี ค.ศ. ๑๙๓๔
- 10) Larive et Fleury, Petut Larive et Fleury, Dictionnaire Français Encyclopédique ปี ค.ศ. ๑๙๐๑

ทฤษฎีการบริการ สาธารณะ : ปัญหาข้อถกเถียงในยุคแรก

(ปลายศตวรรษที่ ๑๙ - ต้นศตวรรษที่ ๒๐)

รังสิกร อูปพงศ์

อารัมภบท

เนื่องจากบทความนี้มีความประสงค์เพียงเพื่อแนะนำให้ท่านผู้อ่านรู้จักการให้คำจำกัดความของปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการสาธารณะในประเทศฝรั่งเศสในยุคแรก ๆ คือช่วงต่อระหว่างปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 อีกทั้งประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายปกครองและศาลปกครองที่จัดเป็นระบบ มีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าประเทศไทยมาก เพราะฉะนั้น บทความที่เสนอท่านผู้อ่านนี้จึงมีใจกล่าวถึงรายละเอียดที่ลึกซึ้งเกินไปกว่าที่จำเป็น

ที่เราจะศึกษาจะกล่าวถึง

1. คำพิพากษาแรกของศาลปกครองที่สำคัญที่เป็นชนวนให้มีการศึกษาคำนิยาม "การบริการสาธารณะ"

1.1 แนวคำพิพากษาของศาลในคดี BLANCO

1.2 แนวคำพิพากษาของศาลในคดี TERRIER

2. จากนั้นจะกล่าวถึงแนวความคิดของนักกฎหมายที่สำคัญสามท่าน คือ Léon DUGUIT, Gaston JEZE, Maurice HAURIOU

ซึ่งถือว่าเป็นผู้วางรากฐานทางทฤษฎีกฎหมายปกครอง และ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อแนวคำพิพากษาของศาลปกครองในเวลาต่อมา

2.1 Professeur DUGUIT

2.2 Professeur JEZE

2.3 Professeur HAURIOU

คำนำ

การให้คำจำกัดความคำว่า การบริการสาธารณะ (Service public) ในประเทศฝรั่งเศสนั้นเพิ่งจะเริ่มขึ้นเมื่อปลายศตวรรษที่ 19 โดยเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการก่อตั้งศาลปกครองและบัญญัติหลักกฎหมายปกครอง⁽¹⁾ แม้ว่าในสมัยนั้นจะมีกิจการที่เกี่ยวกับการบริการสาธารณะอยู่แล้ว เช่น กิจการการป้องกันประเทศ การยุติธรรม การรถไฟ ฯลฯ แต่ก็ไม่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังถึงว่าจะไรคือ "การบริการสาธารณะ"

จนถึงสมัยสาธารณรัฐที่ 3 (La 3e République ช่วงปี ค.ศ. 1871 - 1879) รัฐบาลฝรั่งเศสได้พยายามเข้าควบคุมกิจการบางอย่างที่จำเป็นทางความเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การผลิตถ่านหิน การรถไฟ การประปา การผลิตก๊าซธรรมชาติ การไฟฟ้า การผลิตยาสูบ ฯลฯ โดยเข้าไปควบคุมการดำเนินงานบางอย่างของธุรกิจเอกชนหรือเข้าไปเป็นหุ้นส่วนร่วมในธุรกิจเอกชนหรือ เริ่มก่อตั้งกิจการซึ่งบริหารและดำเนินงานอย่าง เช่น ธุรกิจเอกชน ทั้งนี้เพราะเห็นว่ากิจการนั้นๆ จำเป็นต่อส่วนรวมไม่ว่าจะให้เอกชนดำเนินงานการค้าใดๆ เอาเปรียบผู้บริโภคใดสักหนึ่ง เพื่อเป็นการหยุดฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศและหันเหเบนเป็นชนวนการศึกษาค้นคว้า "การบริการสาธารณะ" คืออะไรจึงได้เริ่มกระทำกันอย่างกว้างขวาง

1. "การบริการสาธารณะ" และคำพิพากษาของศาลปกครอง

การหาความหมายและขอบเขตของ "การบริการสาธารณะ" ในประเทศฝรั่งเศสนั้นได้อาศัยจากคำพิพากษาของศาล โดยเฉพาะศาลปกครองที่ได้ตัดสินเป็นบันทึกฐานไว้เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็ไม่อาจมองข้ามอิทธิพลของนักกฎหมายที่ได้แสดงข้อคิดเห็นลงในบทความทางกฎหมายในยุคเดียวกันนั้นได้

1.1 แนวคำพิพากษาของศาลในคดี Blanco⁽²⁾

ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อกล่าวถึง "การบริการสาธารณะ" หรือ "กฎหมายปกครอง" ก็จะต้องกล่าวถึงคดี Blanco เพราะเป็นคดีที่สำคัญคดีแรกที่ศาลได้วางหลักกฎหมายเป็นแนวทางในการสร้างทฤษฎีการบริการสาธารณะ และหลักกฎหมายปกครอง

ข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับเด็กหญิงคนหนึ่งถูกรถเข็นของโรงงานผลิตยาสูบแห่งเมือง Bordeaux ชนได้รับบาดเจ็บสาหัส คดีนี้ศาลระดับการตัดสินแห่งคดี Tribunal des Conflits โดยที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาล (Commissaire du gouvernement) ชื่อ David ได้วางหลักไว้ว่า "ความสัมพันธ์ของรัฐต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชน

อันเนื่องมาจากบุคคลที่รัฐให้เพื่อการบริการสาธารณะนั้น ไม่อาจจะนำหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งซึ่งเป็นเรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนมาใช้บังคับตัดสินได้ อนึ่งความรับผิดชอบของรัฐนี้ ไม่ใช่เป็นความรับผิดชอบในเรื่องทั่วไป หรือไม่ใช่เป็นความรับผิดชอบที่แน่นอนตายตัว ความรับผิดชอบของรัฐจะต้องใช้กฎเกณฑ์พิเศษซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพความต้องการของการบริการ และตามความจำเป็นที่จะสมานสิทธิแห่งรัฐ (Droits de l'Etat) ซึ่งหมายถึงกฎหมายมหาชน) ให้เข้ากับ สิทธิเอกชน (Droits privés)"

ข้อสังเกต 2 ประการจากคำพิพากษาของศาลในคดีนี้

1. เรื่องแรกเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐ จะเห็นได้ว่าศาลถือหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยปฏิเสธที่จะนำกฎหมายเอกชนมาใช้บังคับตัดสินเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐ ต่อเอกชนอันเนื่องมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นั่นคือผู้พิพากษาของศาลปกครองจะใช้กฎหมายปกครองบังคับแก่คดีปกครอง และผู้พิพากษาของศาลแพ่งจะใช้กฎหมายแพ่งบังคับแก่คดีแพ่งและเพราะฉะนั้นศาลปกครอง เท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง (Contentieux administratif) ทั้งนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ลงวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1872 แยกเขตอำนาจศาลปกครองออกจากศาลแพ่ง และเป็นอิสระจากการควบคุมของฝ่ายบริหาร

ซึ่งจากคำพิพากษานี้เป็นต้นมา ศาลปกครองได้ละทิ้งหลักเดิมเกี่ยวกับการชำระบัญชีหนี้สินทางการปกครองของรัฐ (Principe de la liquidation administrative des dettes de l'Etat) หรือ (L'Etat débiteur) เมื่อจะพิจารณาว่าศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาตัดสินคดีนั้น, หรือไม่⁽³⁾ และความรับผิดชอบของรัฐจะต้องใช้กฎเกณฑ์พิเศษหาใช้กฎเกณฑ์ตามกฎหมายแพ่งไม่ แต่กฎเกณฑ์พิเศษศาลก็ไม่ให้ระบุว่าคืออะไร ใครทำอะไรบ้าง จากจุดนี้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นเอกเทศในเรื่องความรับผิดชอบของรัฐ และความเป็นเอกเทศของกฎหมายปกครองซึ่งจะอยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง แม้ว่าในสมัยนั้น (ค.ศ. 1873) จะยังไม่รู้จักคำว่า กฎหมายปกครอง (Droit administratif) ก็ตาม⁽⁴⁾ แต่การที่ศาลกล่าวถึงกฎเกณฑ์พิเศษที่ยังคงใช้กับรัฐนั้น ก็หมายถึงกฎหมายปกครองนั่นเอง เพราะฉะนั้นจากคำพิพากษาของศาลในคดีนี้ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้มีการสร้างหลักกฎหมายปกครองขึ้นเป็นเอกเทศจากหลักกฎหมายเอกชน

2. ข้อสังเกตเกี่ยวกับคำว่า "การบริการสาธารณะ"

แม้ว่าศาลจะกล่าวถึง "การบริการสาธารณะ" แต่ก็เป็นการกล่าวอ้างที่มีไต่
 ถือเป็นหลักสำคัญในการพิจารณาตัดสินคดี อีกทั้งในสมัยนั้นยังไม่มีคำจำกัดความที่
 แน่นอนของ "การบริการสาธารณะ" นักกฎหมายที่สำคัญเช่น Eisenmann ถึงกับเห็น
 ว่า คำพิพากษาของคดี Blanco นั้นพิจารณาแค่ประเด็นความรับผิดชอบของรัฐเท่านั้น⁽⁵⁾
 แต่กระนั้นในทัศนะของ Paul AMSELEK เห็นว่า การที่ผู้พิพากษาอ้างถึงการบริการ
 สาธารณะเพื่อวางหลักอำนาจแห่งการปกครอง "Compétence administrative"
 ก็เพราะท่านผู้พิพากษาคิดว่าหรือคาดเห็นว่าโดยปกติแล้วกิจกรรมทางการปกครอง
 (Activités administratives) เพื่อการบริการสาธารณะนั้นอยู่ไต่ยังกับ
 แห่งกฎหมายพิเศษ ในขณะที่กิจกรรมทางการปกครองอื่นๆ ต้องอยู่ไต่ยังกับกฎเกณฑ์เกี่ยว
 กันกับกฎหมายเอกชน ด้วยเหตุนี้เองแนวความคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ จึงเป็น
 หัวกำหนดที่สำคัญ⁽⁶⁾

ผลจากคำพิพากษานี้ ไต่ก่อให้เกิดคำพิพากษาวินิจฉัยไต่แย้งกันอย่างแพร่หลาย
 ในเวลาต่อมาในหมู่นักกฎหมาย รวมไปถึงคำพิพากษาคือของศาลปกครองที่ตัดสินไต่แย้งกัน
 เช่น ข้อไต่แย้งของ Professeur Paul AMSELEK ข้อเขียนของ Professeur
 René CHAPUS ⁽⁷⁾

1.2 แนวคำพิพากษาของศาลในคดี TERRIER ⁽⁸⁾

หลังจากที่มีคำพิพากษาคดี BLANCO ในปี ค.ศ. 1873 แล้ว แทบจะไม่มี
 ใครสนใจอ้างถึงคำพิพากษานี้ไต่เลย จวบจนกระทั่ง 30 ปีต่อมาคือในปี ค.ศ. 1903 ใน
 สรุปรองที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาล (COMMISSAIRE DU GOUVERNEMENT
 ชื่อ ROMIEU ในคดี TERRIER ไต่มีการอ้างถึงหลักคำพิพากษาคดี BLANCO
 อีกครั้ง พร้อมกันนี้ ROMIEU ไต่ให้หลักเพิ่มเติมเพิ่มเติมซึ่งขัดไต่กับความหมายและ
 ขอบเขตของ "การบริการสาธารณะ" ไว้ว่า "ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบ

ORGANISATION) และการดำเนินงาน (FONCTIONNEMENT
 การบริการสาธารณะไม่ว่าจะเป็นเรื่องทั่วไป (GENERAUX) หรือเป็นเรื่องเฉพาะ
 (LOCAUX) ไม่ว่าฝ่ายปกครองจะกระทำไต่โดยทางสัญญา หรือไต่โดยอาศัยอำนาจที่ไต่มีอยู่
 (ทุกเรื่องดังกล่าวนี) ถือว่าเป็นการปฏิบัติการทางการปกครอง (OPERATION
 ADMINISTRATIVE) ซึ่งคดีทุกคดีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางการปกครอง

นี้ โดยสภาพแล้ว (par sa nature) อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง"
 หนึ่ง "การกระทำทุกอย่างระหว่างองค์กรรัฐ (PERSONNES PUBLIQUES)
 และเอกชน หรือระหว่างองค์กรรัฐด้วยกันเอง ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือการละเว้นการปฏิบัติ
 หรือการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง (mauvaise exécution) ในการบริการสาธารณะ
 (การกระทำทุกอย่างดังกล่าวนี้) อยู่ในอำนาจปกครอง และ ขึ้นกับศาลปกครองสูงสุด
 (CONSEIL D'ETAT) ซึ่งถือว่าเป็นผู้พิพากษาในคดีการปกครองทั่วไปหรือเฉพาะเรื่อง
 ทั้งนี้ยกเว้นในกรณีที่มีกฎหมายพิเศษบัญญัติให้เป็นไปอย่างอื่น"

เหตุผลสำคัญที่ ROMIEU กล่าวเช่นนี้เพราะสมัยก่อนหน้านี้ในประเทศฝรั่งเศส
 มีการแปลความหมายหลักการแบ่งแยกอำนาจ (la séparation des pouvoirs)
 ไปในทางที่ว่า การกระทำที่ใช้อำนาจสาธารณะ (actes de puissance publique)
 เท่านั้นมีลักษณะทางการเมืองปกครองโดยสภาพ ส่วนการกระทำทางการเมืองการ (acte de
 gestion) จะอยู่ภายใต้กฎหมายแพ่ง นั่นคืออยู่ในเขตอำนาจของศาลแพ่ง เพราะฉะนั้น
 คดีที่เอกชนฟ้องร้องรัฐเกี่ยวกับการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการให้เป็นไปตามข้อกำหนด
 แห่งสัญญา หรือการจัดการให้มีการชดเชยค่าเสียหาย โดยปกติจึงไม่ถือว่าเป็นคดีเกี่ยวกับการ
 ปกครอง ทั้งนี้ยกเว้นจะมีกฎหมายพิเศษบัญญัติให้เป็นไปอย่างอื่น ซึ่งในสมัยปฏิวัติของ
 ประเทศฝรั่งเศส ใ้มีพระราชบัญญัติพิเศษลงวันที่ 26 กันยายน ค.ศ. 1793 บัญญัติหลักเกี่ยว
 กับการชำระบัญชีหนี้สินทางการเมืองการปกครองของรัฐ (principe de la liquidation
 administrative des dettes de l'Etat)
 ระบบให้คดีการฟ้องร้องรัฐเกี่ยวกับการจัดการ (actes de gestion) เฉพาะ
 ที่เกี่ยวกับการคลังของรัฐเท่านั้น ที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง คดีอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการ
 กระทำที่ใช้อำนาจสาธารณะ (PUISSANCE PUBLIQUE) จึงไม่อยู่ในเขต
 อำนาจของศาลปกครอง

ทำให้เกิดปัญหาว่า คดีที่ฟ้องร้องตำบล (COMMUNES) และ
 จังหวัด (DEPARTEMENTS) เกี่ยวกับการจัดการชำระบัญชีหนี้สินของรัฐนั้น ไม่มีผล
 บังคับผูกพันไปถึงตำบลและจังหวัดด้วย เพราะฉะนั้นคดีหลักเหล่านี้จึงต้องอยู่ในเขตอำนาจ
 ของศาลแพ่งเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ในคดี BLANCO ที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาลชื่อDavid

จึงได้แก้ปัญหานักการเมืองที่ฟ้องร้องรัฐให้รับผิดชอบในการกระทำของรัฐ หรือของบุคคลที่รัฐใช้ให้กระทำ โดยถือหลักการแบ่งแยกอำนาจและหลักที่ว่าศาลปกครองสูงสุดเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองทั้งปวง ตามพระราชบัญญัติลงวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1872 เป็นข้อพิจารณาเขตอำนาจศาลปกครอง และละทิ้งหลักเดิมที่ขึ้นเกี่ยวกับการชำระบัญชีหนี้สินทางการปกครองของรัฐ

และในคดี TERRIER นี้ ที่ปรึกษาชื่อ ROMIEU ได้เป็นันคำพิพากษาคดี Blanco อีกทั้งยังได้ขยายเขตอำนาจศาลปกครองให้ครอบคลุมทั้งในเรื่องทั่วไปและเรื่องเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ฟ้องร้องรัฐหรือฟ้องร้องตำบล ถ้าเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแล้ว โดยปกติจะอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง

ทั้งนี้อาจมีข้อยกเว้น ซึ่งในคดีนี้ ROMIEU ก็ได้ชี้ให้เห็นข้อจำกัดและขอบเขตของคดีปกครอง เมื่อกรณีปรากฏว่าฝ่ายปกครองหันมาใช้รูปแบบการดำเนินงานอย่างเอกชน เช่น การเช่าหรือให้เช่าสิ่งหาริมทรัพย์ แม้จะเป็นการกระทำเพื่อการบริการสาธารณะก็ตาม ถ้าหากมีคดีเกิดขึ้นเนื่องมาจากการปฏิบัติการของฝ่ายปกครอง คดีนั้นก็อาจจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของศาลแพ่งได้เช่นเดียวกัน

2. ข้อคิดเห็นของนักกฎหมายที่สำคัญ

เมื่อได้ศึกษาถึงความหมายและขอบเขตของการบริการสาธารณะจากคำพิพากษาแรกๆ ของศาลที่สำคัญทั้งสองคดีแล้ว ที่นี้ลองหันมาศึกษาจากแนวความคิดของนักทฤษฎีกฎหมาย ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสถือว่าท่านเหล่านี้เป็นผู้นำบทบาทสำคัญในการจัดระบบกฎหมายปกครอง และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองต่างๆ

ความพยายามในการให้คำจำกัดความที่แท้จริงของการบริการสาธารณะในยุคแรกๆ กระทำกันระหว่างนักกฎหมายสองกลุ่ม⁽⁹⁾ คือ ระหว่างกลุ่มที่ถือทฤษฎีการบริการสาธารณะเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายปกครอง (Ecole du service public หรือ Ecole de Bordeaux) ซึ่งมีคณบดีแห่งมหาวิทยาลัยเมือง Bordeaux ชื่อ Doyen Léon DUGUIT เป็นผู้นำ⁽¹⁰⁾ กับกลุ่มที่ถือทฤษฎีอำนาจสาธารณะเป็นหลัก Ecole de la puissance publique หรือ Ecole de Toulouse ซึ่งมีคณบดีแห่งมหาวิทยาลัยเมือง Toulouse ชื่อ Doyen Maurice HAURIOU เป็นผู้นำ⁽¹¹⁾

ณ ที่นี้ เราจะศึกษาแนวความคิดของนักกฎหมายที่สำคัญ 3 ท่านคือ Prof.

DUGUIT, Prof. JEZE และ Prof. HAURIU

ขอตั้งข้อสังเกตแต่เริ่มแรกไว้ว่า ข้อถกเถียงระหว่างนักกฎหมายทั้ง 3 ท่านนี้ อันที่จริงมุ่งถกเถียงเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจของรัฐ (Théorie de l'Etat) เป็นหลัก คือรัฐในฐานะผู้มีอำนาจสูงสุด เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเหนือประชาชน แต่ที่เราต้องศึกษาแนวความคิดของท่านก็เพราะเมื่อจะกล่าวถึงอำนาจรัฐ ท่านทั้ง 3 มักจะกล่าวอ้าง "การบริการสาธารณะ" เป็นหลักให้ข้อโต้แย้ง โดยถือว่าอำนาจอันชอบธรรมของรัฐ จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการบริการเพื่อสาธารณะชน เพราะฉะนั้นการบริการสาธารณะจึงเป็นเสมือนฐานอำนาจที่รัฐมีอยู่

สำหรับ Prof. DUGUIT และ Prof. JEZE ถือการบริการสาธารณะเป็นหลักโดยตรง

ส่วน Prof. HAURIU ถืออำนาจสาธารณะ (puissance publique) เป็นหลักสำคัญและถือการบริการสาธารณะเป็นหลักรอง

แนวทฤษฎีของ Professeur DUGUIT (12)

แม้ว่าจริงๆ แล้วท่านไม่ใช่มุ่งศึกษาทฤษฎีการบริการสาธารณะโดยตรง แต่จากการที่ท่านอ้าง "การบริการสาธารณะ" เป็นหลักเพื่อจะชี้ถึงอำนาจรัฐ จึงทำให้การบริการสาธารณะกลายเป็นทฤษฎีที่สำคัญขึ้นมา

ในข้อเขียนของ DUGUIT ท่านมุ่งศึกษาทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ โดยเป็นนักกฎหมายคนแรกที่ชักนำให้มีการศึกษาวิชากฎหมาย โดยศึกษาจากข้อเท็จจริงทางสังคมศาสตร์ ท่านตำหนิพวกที่ถือปรัชญาแห่งภาวะจิตวิสัย (le subjectivisme) ว่าเป็นพวกที่ต้องการสร้างกฎหมายบนหลักที่อยู่นอกเหนือความเป็นจริงในสังคม สำหรับท่านเห็นว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดที่เป็นแก่นแท้ของกฎหมายคือ หลักแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในสังคม (La notion d'interdépendance social หรือ la notion de solidarité sociale) จนถึงกับบางคนกล่าวว่า DUGUIT เป็นพวกสังคมนิยมเช่น HAURIU บอกว่า DUGUIT เป็นนักสังคมนิยม แต่เป็นนักสังคมนิยมเชิงวัตถุวิสัย (socialisme objectif)

ในข้อเขียนของ DUGUIT ท่านปฏิเสธเรื่องความคิอำนาจอธิปไตยของรัฐโดยเห็นว่าเป็นทฤษฎีล่อย เป็นทฤษฎีแห่งความว่างเปล่า เป็นทฤษฎีที่อยู่นอกเหนือความ

เป็นจริงในสังคม เพราะในสังคมจริงๆ แล้วมีแต่ผู้ปกครอง (gouvernants) (13) และผู้ถูกปกครอง (gouvernés) แต่คำว่าผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองในความคิดของ DUGUIT นี้ ไม่มีความหมายอย่างที่เราเข้าใจกันทั่วไป DUGUIT ถือว่าผู้ปกครองหรือผู้บัญญัติกฎหมายหรือรัฐสภา ก็คือบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง ในสังคมที่ต้องอยู่ใต้กฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับผู้ถูกปกครอง ผู้ปกครองมีเพียงหน้าที่ประคับประคองกฎเกณฑ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันซึ่ง DUGUIT เห็นว่าเป็นระเบียบวินัยแห่งสังคม (discipline sociale) คือผู้ปกครองจะต้องปกครองด้วยความเสมอภาค ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคล

กฎเกณฑ์ที่ไม่ใช่เป็นการให้อำนาจอธิปไตยแก่รัฐ หรือแก่ผู้ปกครอง (รัฐสภา) ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจแทนรัฐ และการที่ผู้ปกครองเป็นผู้ประคับประคองกฎเกณฑ์นี้ ก็ไม่ได้หมายความว่าจะทำให้ผู้ปกครองมีอำนาจเหนือผู้อื่น

และเพราะฉะนั้น DUGUIT จึงปฏิเสธทฤษฎีเรื่องนิติบุคคลแห่งรัฐและของหน่วยงานแห่งรัฐ Etablissement public เพราะเป็นทฤษฎีที่อยู่นอกกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพราะรัฐก็เป็นเสมือนผู้ปกครองคือ เป็นเสมือนบุคคลธรรมดาคนหนึ่งที่ต้องอยู่ใต้กฎเกณฑ์เดียวกันกับผู้ถูกปกครอง

และด้วยเหตุนี้ DUGUIT จึงสรุปโดยปฏิเสธแนวความคิดทฤษฎีอำนาจสาธารณะ (puissance publique) เพราะอำนาจสาธารณะเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของอำนาจอธิปไตยของรัฐ แต่ในเมื่ออำนาจอธิปไตยนี้ไม่มีอยู่จริง เพราะฉะนั้นอำนาจสาธารณะจึงอยู่นอกกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้วย อีกทั้งอำนาจสาธารณะเป็นเพียงคุณลักษณะ (attitude) หนึ่งของนิติบุคคล (personalité morale) ซึ่งนิติบุคคลนี้เป็นทฤษฎีที่อยู่นอกกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพราะฉะนั้นอำนาจสาธารณะจึงอยู่นอกกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันด้วย

นับว่าอำนาจบังคับของกฎหมาย ซึ่งออกโดยผู้ปกครองหรือผู้บัญญัติกฎหมายมาจากไหน

DUGUIT ตอบว่าตัวกฎหมายเองนั้นไม่มีอะไร กฎหมายเป็นเพียงกฎเกณฑ์ที่ผู้ปกครองบัญญัติขึ้น แต่ที่กฎหมายมีอำนาจบังคับนั้นไม่ใช่เป็นเพราะกฎหมายถูกบัญญัติโดยผู้ปกครอง แต่เพราะกฎหมายถูกบัญญัติขึ้นจากกฎเกณฑ์แห่งสังคม กฎหมายจึงมีอำนาจ

บังคับ

จะเห็นได้ว่าโดยเนื้อแท้แล้ว DUGUIT ไม่ได้กล่าวถึง "การบริหารสาธารณะ" แต่กระนั้นการบริหารสาธารณะสำหรับท่านก็เป็นการแสดงออกของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นั่นคือ "การบริหารสาธารณะ" เป็นองค์ประกอบ (élément) หนึ่งในองค์ประกอบของรัฐ รัฐไม่ใช่ผู้มีอำนาจสั่ง (puissance qui commande) รัฐไม่ใช่ผู้มีอำนาจอธิปไตย (souveraineté) (แต่) รัฐเป็นผู้ประสาน (coopération) การบริการสาธารณะทั้งหลายที่ถูกจัดขึ้นและถูกควบคุมโดยผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นการให้คำจำกัดความของการบริการสาธารณะจึงสำคัญ (เพราะ) กฎหมายมหาชนสมัยใหม่ทั้งหมดต่างมีพื้นฐานอยู่ที่การบริหารสาธารณะ (เพราะฉะนั้น) จากคำจำกัดความของการบริการสาธารณะนี้เองเราจึงจะพบกฎหมายมหาชนสมัยใหม่ทั้งหมด" (14)

ในข้อเขียนต่อไป Prof. DUGUIT กล่าวถึงการบริหารสาธารณะที่จะต้องกระจายกว้างขวางออกไป เป็นการบริการสาธารณะที่อาจจะจัดทำโดยเอกชน กล่าวคือ ความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดจากการบริการสาธารณะ พுகถึงความต่อเนื่องของการบริการสาธารณะ ทุกสิ่งสถานะ (situation) ที่เป็นจริงของผู้ให้บริการ ซึ่งถ้าเราจะสรุปจะเห็นได้ว่าโดยแท้จริงแล้วท่านอ้าง "การบริหารสาธารณะ" ก็เพื่อจะเป็นยืนยันทฤษฎีสังคมศาสตร์ของท่าน มิได้ต้องการจะศึกษาทฤษฎีการบริหารสาธารณะว่าเป็นอะไรกันแน่ การบริการสาธารณะจึงเป็นเพียงองค์ประกอบที่สำคัญที่ท่านจะสามารถใช้ศึกษาทฤษฎีอำนาจแห่งรัฐได้ หรือถ้าจะมองในทางกลับกัน เราอาจจะมองได้ว่าทฤษฎีอำนาจแห่งรัฐก็คืออำนาจการใช้อกฎหมายมหาชนซึ่งจะต้องใช้โดยคำนึงถึงกฎแห่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายปกครองที่จะต้องคำนึงการบริหารเพื่อสาธารณชน

แนวทฤษฎีของ Prof. JEZE (15)

เป็นนักกฎหมายที่สำคัญคนต่อมาที่จะกล่าวถึง แม้ว่าท่านจะเห็นด้วยกับ DUGUIT ที่ว่ากฎหมายก็คือศาสตร์แห่งสังคม (le droit est une science sociologique) และในสายตาของบุคคลทั่วไป ท่านถูกจัดอยู่ในกลุ่มนักกฎหมายที่ถือทฤษฎีการบริหารสาธารณะเป็นหลัก (Ecole du service public) เช่นเดียวกับ DUGUIT ก็ตาม แต่ในข้อเขียนของท่านจะเห็นข้อแตกต่างจากแนวความคิดของ DUGUIT ได้ว่า ท่านได้พยายามศึกษาทฤษฎีการบริหารสาธารณะอย่างจริงจังโดยสนใจศึกษาทฤษฎีอำนาจแห่งรัฐน้อยกว่า DUGUIT แต่ศึกษาทฤษฎีการบริหารสาธารณะมากกว่า DUGUIT

เริ่มข้อเขียนด้วยการตั้งข้อสังเกตว่า "องค์กรบริหาร (Administration) มีหน้าที่สนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวม (besoins d'intérêt général) เช่น การป้องกันประเทศ การตำรวจ การยุติธรรม ฯลฯ" แต่การสนองความต้องการนี้อาจจะกระทำ

โดยเอกชนก็ได้ เช่น การบริการทางการแพทย์ หรืออาจจะกระทำโดยฝ่ายปกครองและฝ่ายเอกชนร่วมกัน เช่น การศึกษา, การละคร ฯลฯ

เพราะฉะนั้นจากการให้ข้อสังเกตนี้ Jèze จึงสรุปว่าวิธีการ เพื่อสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวม ของผู้สหกิจ คือวิธีการตามกฎหมายเอกชน (Procédé du droit privé) ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของผลประโยชน์เอกชน กับวิธีการตามกฎหมายมหาชน (procédé du droit public) ซึ่งวางอยู่บนหลักของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตัว โดยผลประโยชน์ส่วนรวมย่อมมีความสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ส่วนการที่จะรู้ได้ว่าการกระทำอย่างไร เป็นวิธีการตามกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายมหาชนนั้นขึ้นอยู่กับคำพิพากษาของศาล (jurisprudence) ที่จะกำหนด (16)

Jèze ไม่เห็นด้วยกับการที่ฝ่ายปกครองใช้วิธีการตามกฎหมายเอกชนเพื่อสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวม เช่น เรื่องการประกันภัยทางเรือ และบอกว่าการใช้วิธีการให้เป็นสิ่งปรกติ เป็นวิธีการที่จะค่อยๆสูญหายไป แต่ Jèze สันนิษฐานว่ายังมีตัวอย่าง ของคดี Bac d'Eloka ในปีค.ศ. 1921 ที่ฝ่ายปกครองใช้วิธีการตามกฎหมายเอกชนในการสนองความต้องการส่วนรวมเช่นกัน (17)

ในทัศนะของท่านเห็นว่า การบริการสาธารณะเป็นพื้นฐาน ของกฎหมายปกครอง แต่กฎหมายปกครองก็คือกฎเกณฑ์พิเศษต่างๆที่ใช้กับวิธีการตามกฎหมายมหาชน เพราะฉะนั้น การบริการสาธารณะก็คือวิธีการที่ใช้ตามกฎหมายมหาชน Jèze ได้ให้ เห็นว่าการบริการสาธารณะ เป็นวิธีการที่สำคัญอันแรกที่อยู่เหนือวิธีการอื่นๆในการที่จะสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวม นั่นคือในทัศนะของท่านหลักกฎหมายมหาชนสร้างจากทฤษฎีการบริการ "การบริการสาธารณะจึงเป็นวิธีการทางเทคนิค (procédé technique) ที่เจ้าพนักงานของรัฐจะใช้อำนาจ เพื่อปฏิบัติการสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวม กล่าวคือถ้าในกรณีใหม่ของการบริการสาธารณะ ในกรณีนั้นเจ้าพนักงานก็สมควรจะใช้วิธีการตามกฎหมายมหาชน คือใช้ทฤษฎีพิเศษหรือใช้กฎเกณฑ์พิเศษแห่งระบอบกฎหมายปกครอง ที่ผลประโยชน์ส่วนตัวสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม และการจัดระเบียบการบริการ เพื่อสาธารณะนี้อาจเปลี่ยนแปลง ได้เสมอตามความเหมาะสมแห่งผลประโยชน์ส่วนรวม" (18)

"แม้ว่าการสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวมจะกระทำโดยเอกชนผู้รับสัมปทาน

ก็ทำได้เป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะทางกฎหมายของการบริการสาธารณะไม่ เพราะการจัดระเบียบ การบริการเพื่อสาธารณะเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การปกครองแต่ผู้เดียว ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบการบริการจึงอาจกระทำได้ในทุกขณะตามสภาพแวดล้อมแห่งสังคม - เศรษฐกิจในขณะหนึ่งๆ" (19)

จะเห็นได้ว่าแนวความคิดของ Jèze วางอยู่บนพื้นฐานทางสังคมศาสตร์เช่นเดียวกับ Duguit

ต่อปัญหาว่า ทัศนคติการบริการสาธารณะนี้คืออะไร

Jèze ไม่ได้ให้คำตอบโดยตรงต่อคำถามนี้ แต่ได้เสนอวิธีการที่จะรู้ได้ว่าการบริการ ใดเป็นการบริการสาธารณะ โดยตั้งคำถามว่า "เจตนาจำนงของผู้อุปการะ" (L'intention des gouvernants) (20) แทนที่คำว่า "โดยยกตัวอย่างพิธีกรรม ทางศาสนา (le culte)" ซึ่งก่อนปี ค.ศ. 1905 ถือเป็นการบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง แต่หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติลงวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1905 ระบุให้การทำพิธีกรรม ทางศาสนาไม่ถือว่าเป็นการบริการสาธารณะ

ด้วยเหตุนี้แนวความคิดของ Jèze จึงต่างจาก Duguit เพราะ Duguit เห็นว่าเจตนาจำนงของผู้อุปการะหรือผู้นับถือกฎหมาย ไม่มีอยู่จริง มีแต่กฎแห่งการพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกันในสังคมเท่านั้น

อย่างไรก็ดีแล้วแต่ หลัก "เจตนาจำนงของผู้อุปการะ" นี้ Jèze ยอมรับว่าเป็น หลักที่ยังไม่แน่นอน เพราะถ้าบทบัญญัติของกฎหมายได้ออกมาชัดเจนให้กิจการนั้นๆเป็นกิจการ เพื่อการบริการสาธารณะก็จะไม่มีปัญหา แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วมักจะปรากฏเสมอว่าบทบัญญัติ ของกฎหมายไม่ได้กำหนดให้กิจการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นกิจการเพื่อการบริการสาธารณะโดย ชัดแจ้ง เพราะฉะนั้นในกรณีจึงให้เป็นหน้าที่ของศาลโดยคำพิพากษาคัดสิน (jurisprudence) ว่ากรณีนั้นๆมีการบริการสาธารณะหรือไม่ (21)

ปัญหาว่าท่าอย่างใดจึงจะรู้ได้ว่าผู้อุปการะมีเจตนาจำนงจะสนองความต้องการผลประโยชน์ส่วนรวมโดยวิธีการการบริการสาธารณะ

Jèze ว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะให้หลักแน่นอนตายตัว การที่จะรู้ได้จะต้องดูจากสัญลักษณ์ (les signes) โดยส่วนรวม เช่นจะต้องดูจากบทบัญญัติกฎหมายหรือจาก มุ่งหมายในการก่อตั้งองค์กรหรือกิจการนั้นๆ Jèze ยกตัวอย่าง กิจการผลิตยาสูบ ไม่ชักไฟ

องค์กรที่มีหน้าที่จัดเก็บภาษีบำรุงรัฐ กิจกรรมไปรษณีย์โทรเลข การรถไฟ เป็นกิจการเพื่อการบริการเพื่อสาธารณะ แต่กิจการเกี่ยวกับศาสนา (le culte) ธนาคารออมสินธรรมดา (Caisse d'épargne ordinaire) สมาคมสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ (Société de secours mutuels) ไม่ได้เป็นกิจการเพื่อการบริการสาธารณะ แต่กระนั้นในบางครั้งก็มีปัญหาขัดกันซึ่ง Jèze ยกตัวอย่างกรณีศาลพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับการบัญชีของรัฐ Cour des Comptes (22) คิดเห็นว่าสถานพักฟื้นคนชรา (Etablissement hospitalier) ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1804 เป็นกิจการเพื่อการบริการสาธารณะ และกฎของสถาบันนี้ระบุให้ศาลดังกล่าวควบคุมทางการเงินของสถานนั้น แต่ศาลปกครองสูงสุด (Conseil d'Etat) กลับตัดสินว่าสถานนั้นไม่ใช่กิจการเพื่อการบริการสาธารณะ เพราะก่อตั้งโดยเอกชน และมีเงินทุนเดิมจากคนชราที่มาพักรักษาและเงินทุนที่ได้รับจาก (Société de la Providence) ภาระฉะนั้นจึงไม่เป็นองค์กรของรัฐ (Etablissement public) (23)

ข้อเขียนของ Jèze เป็นแนวทฤษฎีที่ก้าวหน้ากว่า Duguit โดยเป็นแนวความคิดที่เป็นรูปธรรมในการวางพื้นฐานกฎหมายปกครองมากกว่า แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการตั้งข้อสงสัยให้นักกฎหมายรุ่นหลังๆ ได้คิดแก้ปัญหาที่สำคัญคือปัญหาความหมายของการบริการสาธารณะ เมื่อไหร่จึงจะรู้ได้ว่าการกิจการอย่างหนึ่งเป็นกิจการเพื่อการบริการสาธารณะ เพราะจริงแล้วข้อเขียนของ Jèze เองก็มิได้ให้คำตอบที่แน่นอน เป็นเพียงเสนอแนวทางในการหาคำตอบไว้เท่านั้น คงเราจะสรุปแนวความคิดของ Jèze ได้ว่าทฤษฎีการบริการสาธารณะตั้งอยู่บนแนวความคิดวิธีการทางกฎหมายมหาชน procédé de droit public และแนวความคิดที่ว่าการบริการสาธารณะเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามสภาพความต้องการส่วนรวม

C) แนวทฤษฎีของ Prof. Hauriou

ในทัศนะของ Prof. Hauriou เห็นว่าระบอบแห่งกฎหมายปกครอง (Régime administratif) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ 2 ทฤษฎีคือทฤษฎีการบริการสาธารณะ และทฤษฎีอำนาจสาธารณะ (puissance publique) การบริการสาธารณะเป็นเป้าหมาย (but) ที่ฝ่ายปกครองมุ่งกระทำให้สัมฤทธิ์ผล ส่วนอำนาจสาธารณะ เป็นวิธีการ (moyen) เพื่อบรรลุผล

Hauriou มีแนวความคิดเน้นหนักไปทางอำนาจสาธารณะ ท่านมีความพอใจทางประวัติศาสตร์กับหลักการแบ่งแยกอำนาจนับแต่การบัญญัติกฎหมายในสมัยหลังการปฏิวัติใหญ่ของ

ประเทศฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 แยกอำนาจฝ่ายบริหารออกมาให้เห็นชัด กับเห็นว่านักกฎหมายเวลาได้กฎหมายมักคิดถึงวิธีการ (*moyen*) หรือ อำนาจที่คนมีความบทยุติแห่งกฎหมายก่อนที่จะถึงเป้าหมาย (*but*) แห่งบทยุติของกฎหมาย

แม้จะยึดถือหลักอำนาจสาธารณะว่าสำคัญกว่าหลักการบริหารสาธารณะในการวางพื้นฐานกฎหมายปกครอง แต่ท่านก็มีโคละเลตทฤษฎีการบริหารสาธารณะเป็นเป้าหมายของการใช้อำนาจสาธารณะของรัฐ อำนาจสาธารณะเป็นเพียงวิธีการที่รัฐใช้ ซึ่งวิธีการนี้ก็คือบรรดาอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพราะฉะนั้นการบริหารสาธารณะจึงเป็นองค์ประกอบในการพิสูจน์ความมีเหตุผลของวิธีการที่รัฐใช้ ซึ่ง *HAURIUO* เรียกว่า "การจำกัดตนเองเชิงวัตถุวิสัยของอำนาจสาธารณะ (*Autolimitation objective de la puissance publique*) หรืออำนาจสาธารณะจำกัดตัวเองด้วยข้อกำหนดแห่งเป้าหมาย ด้วยเหตุนี้สำหรับ *Hauriou* การบริหารสาธารณะจึงเป็นเพียงหลักรองจากหลักอำนาจสาธารณะ แม้มีความสำคัญในการพิสูจน์ความมีเหตุผลของอำนาจสาธารณะที่ไม่อาจจะละเลยได้

เราอาจจะตั้งคำถามได้ว่าทำไม *Hauriou* ไม่ได้กล่าวว่า "การจำกัด (*la limite*) " ทำไมจึงใช้คำว่า "การจำกัดตนเอง (*Autolimitation*)"

ทั้งนี้อาจจะตอบได้ว่า เพราะคำว่า "การจำกัดตนเอง" หมายถึงการที่อำนาจสาธารณะกำหนดอำนาจ วางกฎเกณฑ์และข้อจำกัดในตัวเอง ไม่มีใครจะวางข้อจำกัดอำนาจสาธารณะไว้ได้นอกจากตัวอำนาจสาธารณะเอง

ส่วนที่ว่าทำไมต้อง "เชิงวัตถุวิสัย (*objective*) " ไม่ใช่ "เชิงจิตวิสัย (*subjective*)" *Hauriou* ใช้คำนี้ก็เพราะต้องการจะชี้ให้เห็นว่า การกำหนดขอบเขตในตัวเองของอำนาจสาธารณะไม่ใช่กำหนดจากการนึกคิดเอา แต่กำหนดเขาจาก "ความจำเป็นเชิงวัตถุวิสัยของผลประโยชน์ส่วนรวม (*nécessités subjectives de l'intérêt général*)" นั่นคือ รัฐในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจสาธารณะ เป็นผู้ที่เดียวที่จะสามารถกำหนดอำนาจ วางกฎเกณฑ์และข้อจำกัดแก่ตัวเอง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการส่วนรวม ซึ่งเราสามารถตีความได้ว่า การจำกัดตัวเองเชิงวัตถุวิสัยของอำนาจสาธารณะนั้นก็คือ การบริหารสาธารณะนั่นเอง เพราะการบริหารสาธารณะเป็นความจำเป็นเชิงวัตถุวิสัยของผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นองค์ประกอบในการพิสูจน์ความมีเหตุผลของวิธีการหรือของอำนาจสาธารณะที่รัฐใช้

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีอำนาจสาธารณะและทฤษฎีการบริหารสาธารณะที่ Hauriou
กล่าวถึงนี้ จริงๆแล้วก็เพื่อจะยืนยันทฤษฎีอำนาจรัฐเท่านั้น (Théorie de l'Etat)

Hauriou โต้แย้งข้อเขียนของ Jèze ที่ว่า "ทฤษฎีการบริหารสาธารณะทั้งอยู่
บนแนวความคิดของวิธีการทางกฎหมายมหาชน (procédé de droit public)
และแนวความคิดที่ว่า การบริหารสาธารณะเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามสภาพความต้องการส่วน
รวม"

โดยในข้อแรกที่ว่าวิธีการทางกฎหมายมหาชนหนึ่งหลังใช้กับทฤษฎีการบริหาร
สาธารณะนั้น วิธีการนี้เองที่วางอยู่บนแนวความคิดของความไม่เท่าเทียมกันของผล
ประโยชน์ คือผลประโยชน์ส่วนรวมยอมสละสำคัญกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว เช่นการเวนคืน
อสังหาริมทรัพย์

ข้อนี้ Hauriou แย้งว่า จู่ๆก็จริงแล้ววิธีการทางกฎหมายมหาชนก็หัน
มาใช้อำนาจสาธารณะเป็นหลักตั้งตัวอย่างทางสนธิสัญญาการเวนคืน, Hauriouว่าการ
เวนคืนอสังหาริมทรัพย์นี่ก็คือวิธีการ (moyen) เป็นวิธีดำเนินการ เกี่ยวกับกฎบริหาร
(procédure exécutive), ซึ่งรัฐใช้อำนาจสาธารณะก็เพื่อทำให้ผลประโยชน์
ส่วนรวมอยู่เหนือผลประโยชน์ส่วนตัว เพราะฉะนั้น การใช้อำนาจสาธารณะจึง เป็นเครื่องมือ
หลักอันแรกที่จะใช้ในการบริหารสาธารณะ เป็นผลสำเร็จ

ประการที่สองที่ Jèze กล่าวว่าการจัดระเบียบการบริหารสาธารณะอาจเปลี่ยน
แปลงได้เสมอตามสภาพความต้องการและความจำเป็นของผลประโยชน์ส่วนรวม (Intérêt
général) และด้วยเหตุนี้จึงทำให้ "อำนาจในการเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบการบริหาร
เพื่อสาธารณะถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับแห่งกฎหมายหรือ ถูกต้องตามนิติบัญญัติ โดย Jèze
อ้างทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (la souveraineté) ถือเป็นอำนาจสูงสุดที่ไม่อาจจะตกอยู่ใน
การผูกพันใดๆ ได้ เพราะฉะนั้นอำนาจรัฐในการแก้ไขขัดข้องการจัดระเบียบการบริหารเพื่อ
สาธารณะจึงไม่อาจจะตกอยู่ในความผูกพันแห่งกฎหมาย กล่าวคือไม่ใช่เป็นเพราะกฎหมายบัญญัติ
ไว้จึงทำให้อำนาจในการแก้ไขขัดข้องการจัดระเบียบการบริหารสาธารณะมีความชอบธรรม
แต่เป็นเพราะสภาพที่แท้จริงแห่งสังคมที่ทำให้การแก้ไขขัดข้องนี้มีความถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อนี้ Hauriou ว่าคำกล่าวของ Jèze เป็นการยืนยันแนวความคิดของตนที่ว่า
อำนาจสาธารณะสำคัญกว่าเป้าหมายคือ การบริหารสาธารณะ เพราะอำนาจในการเปลี่ยนแปลง
การจัดระเบียบการบริหารเพื่อสาธารณะเป็นอำนาจอปกครอง (pouvoir administratif)
ซึ่งก็คืออำนาจสาธารณะนั่นเอง แต่ Hauriou แย้งข้ออ้างเรื่องอำนาจอธิปไตยของ Jèze

โดยเห็นว่าเป็นเรื่องแปลกที่ "อำนาจ" การแก้ไขเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบการบริหารเพื่อสาธารณะ ทั้งอยู่บนอำนาจที่ย้อนนอกเหนือกฎหมาย และกฎหมายปกครองซึ่งเป็นกฎเกณฑ์แห่งอำนาจการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ไม่ใช่กฎหมายที่แท้จริง เพราะเป็นกฎเกณฑ์ที่ได้มาจากอำนาจอธิปไตยที่ก่อกำเนิดกฎหมายใดๆ Hauriou ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ เพราะจะทำให้มีการบัญญัติกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายปกครองโดยอำเภอใจของฝ่ายปกครอง

Hauriou อธิบายคำจำกัดความการบริหารสาธารณะของ Duguit ที่ว่า "การบริหารสาธารณะหมายถึงกิจการทุกประเภทที่ควบคุมจัดการโดยฝ่ายปกครองเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะผลการเหล่านี้โดยสภาพแล้วไม่อาจจะทำให้สำเร็จได้หากปราศจากการแทรกแซงของอำนาจปกครอง (force gouvernante)" (24)

Hauriou เห็นว่าแนวความคิดในประโยคสุดท้ายของ Duguit เท่ากับเป็นการยืนยันทฤษฎีของตน (25) ที่ว่าหลักอำนาจสาธารณะสำคัญกว่าหลักการบริหารสาธารณะ เพราะฉะนั้นในทัศนะของ Hauriou การให้คำจำกัดความการบริหารสาธารณะจึงจะต้องอ้างถึงหลักอำนาจสาธารณะมาก่อนเสมอ และการแทรกแซงของอำนาจปกครอง ไม่ว่าจะโดยการเข้าดำเนินการเพื่อการบริหารสาธารณะหรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงการจัดระเบียบเพื่อการบริหารสาธารณะ จะถือว่าเป็นการแทรกแซงที่สอดคล้องกฎหมายก็เมื่อได้กระทำตามกฎเกณฑ์เชิงวัตถุวิสัยแห่งกฎหมาย (règle de droit objectif) แล้วเท่านั้น (26)

ปัญหาว่าในบางกรณีที่ฝ่ายปกครองหันมาใช้วิธีการตามกฎหมายเอกชนในการแทรกแซง เช่นกรณีคดี Bac d'Eloka (27) กรณีนี้ Hauriou เห็นว่าเป็นเพราะฝ่ายปกครองตัดสินใจเองที่จะไม่ใช้วิธีการตามกฎหมายมหาชน และเพราะการตัดสินใจนั้นจึงทำให้ไม่มีการใช้อำนาจสาธารณะ เพราะอำนาจสาธารณะเป็นอำนาจตามวิธีการของกฎหมายมหาชน นั่นคือไม่มีการใช้กฎหมายปกครอง (droit administratif) บังคับกับกรณีนี้ เพราะกฎหมายปกครองเป็นกฎเกณฑ์แห่งอำนาจสาธารณะ

ต่อปัญหาเรื่องคำจำกัดความของ "การบริหารสาธารณะ" Hauriou กล่าวว่า การบริหารสาธารณะเป็น "บริการทางเทคนิค (service technique) เพื่อสาธารณะ (เป็นการบริการ) ที่สม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมโดยองค์กรรัฐที่ไม่มุ่งหากำไร (organisation publique non lucrative) และใน

หมายเหตุคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุดในคดีชื่อ Astruc (29) Hauriou

ได้เพิ่มเติมคำจำกัดความการบริการสาธารณะของตนออกจากข้อความข้างต้นว่า "ทั้งนี้การสนองความต้องการส่วนรวมนั้นจะต้องไม่ขัดต่อจารีตประเพณีอันดีงาม" ในข้อเขียนต่อไป Hauriou ได้เน้นถึงลักษณะการบริการเพื่อสาธารณะที่จะต้องกระทำด้วยความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทฤษฎีการบริการสาธารณะในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบอบกฎหมายปกครอง ซึ่ง Hauriou กล่าวว่าองค์ประกอบแห่งกฎหมายปกครองนี้มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ

- สถาบันการปกครอง (Institution administrative)
 - อำนาจการปกครอง (Pouvoir administratif)
 - การจัดการการบริการสาธารณะ (gestion du service public)
- จะเห็นได้ว่าแม้ Hauriou จะอยู่ในกลุ่มนักกฎหมายที่ถือหลักอำนาจสาธารณะเป็นหลักสำคัญในการวางพื้นฐานกฎหมายปกครอง แต่ก็มีโคละเลเยหลักการบริหารสาธารณะ อีกทั้งเมื่อจะให้คำจำกัดความองค์กรที่เป็นนิติบุคคล (Etablissement public) เขตสงวนเพื่อสาธารณะ (Domaine public) งานโยธาสาธารณะ (Travaux publics) งานก่อสร้างเพื่อสาธารณะ (Ouvrage public) ท่านยังได้อ้างถึงทฤษฎีการบริการสาธารณะ(30)

สรุป

นับแต่เริ่มแรกที่มีการศึกษาถึงทฤษฎีการบริการสาธารณะ เราก็มองสงสัยแล้วว่า จะเป็นไปได้อย่างไรที่จะให้คำจำกัดความที่แน่นอนแก่ "การบริการสาธารณะ" เพราะถ้าการบริการสาธารณะเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามสภาพสังคม-เศรษฐกิจซึ่งแสดงออกโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โดยรัฐสภาและแนวนโยบายการปกครองของแต่ละรัฐบาล คำจำกัดความ "การบริการสาธารณะ" ในยุคหนึ่งก็อาจจะไม่เหมือนกับคำจำกัดความของอีกยุคหนึ่ง ปัญหาจึงเป็นปัญหาที่ศาลปกครองและนักกฎหมายในเวลาต่อมาคือยุคศตวรรษที่ 19 และ 20 พยายามหาคำตอบ(31) ซึ่ง ณ ที่นี้จะขอกล่าวสั้น ๆ ว่า ความพยายามที่จะวางพื้นฐานกฎหมายปกครองบนทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งของนักกฎหมายในกลุ่มโรงเรียนที่ถือหลักการบริการสาธารณะหรือหลักอำนาจสาธารณะเป็นเอกนี้ ในปัจจุบัน

ไม่เป็นที่ยอมรับของบรรดานักกฎหมายมหาชน ซึ่งถือว่ากฎหมายปกครองมีพื้นฐานจากทั้งทฤษฎีการบริการสาธารณะและทฤษฎีอำนาจสาธารณะ ไม่มีทฤษฎีใดสำคัญกว่าอีกทฤษฎีหนึ่งโดยเด็ดขาด ถ้ารัฐจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อมหาชน ก็จำเป็นจะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจที่มุ่งใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้บริการแก่ประชาชน

อย่างไรก็ดีแล้วแม้ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีการบริการสาธารณะ หรือทฤษฎีอำนาจสาธารณะของนักกฎหมายแต่ละกลุ่ม ทำให้มีการค้นพบกฎเกณฑ์พิเศษต่างๆ แห่งกฎหมายปกครอง และจากกฎเกณฑ์เหล่านี้ทำให้เราสามารถเข้าใจการดำเนินงานการบริหารขององค์การปกครองได้ดียิ่งขึ้น ฉะนั้น ยิ่งเมื่อการศึกษากฎหมายมหาชนกว้างขวางขึ้น การพัฒนาทางด้านการปกครองก็จะยิ่งเจริญตามไปด้วย

(1) ศาลปกครองในฝรั่งเศสเริ่มก่อตั้งสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ในปีค.ศ. 1799 ในระยะเริ่มแรกมีหน้าที่เพียงให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายบริหาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกเรียกคณะที่ปรึกษาส่วนจังหวัด (Conseil de préfecture) ประเภทที่สองเรียกคณะที่ปรึกษาของรัฐ (Conseil d'Etat) คณะที่ปรึกษานี้ต้องขึ้นอยู่กับผู้บัญชาการทหาร เพราะฉะนั้นจึงไม่มีอำนาจสิทธิขาดในการวินิจฉัยคดีปกครอง จนกระทั่งเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติ ลงวันที่ 24 พฤษภาคม ค.ศ. 1872 คณะที่ปรึกษาของรัฐจึงเปลี่ยนฐานะทางกฎหมายมาเป็นศาลปกครองสูงสุดมีอำนาจวินิจฉัยคดีปกครองโดยเด็ดขาด

ส่วนคณะที่ปรึกษาส่วนจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัยคดีปกครองโดยอิสระก็ต่อเมื่อได้มีการประกาศใช้กฎหมาย (Décret) ลงวันที่ 6 กันยายน ค.ศ. 1926 และเปลี่ยนชื่อมาเป็นศาลปกครอง (Tribunal administratif) ตามกฎหมายเลขที่ 53-934 ลงวันที่ 30 กันยายน 1953

(2) Tribunal des conflits (หรือเขียนย่อเป็น TC.) 8 février 1873 Blanco, conclusion David ใน Les grands arrêts de la jurisprudence administrative (หรือ G.A.J.A.) ก°1; หรือจะพบใน Recueil général des lois et des arrêts (เรียกสั้นๆว่า "Recueil Sirey") ของปีค.ศ. 1873 IIe partie, p.153

(3) คำอธิบายและเหตุผล หน้า 111

(4) วิวัฒนาการของกฎหมายปกครอง เริ่มมีมาตั้งแต่ปลายยุคศักดินา (période féodale) หรือยุคกลาง (Moyen Age) เป็นต้นมา แต่เดิมถือว่ารัฐไม่ควรรับผิดใดๆโดยถือความหลัก " กษัตริย์ไม่อาจทำผิดได้ " (Le roi ne peut mal faire) เพราะฉะนั้นกฎหมายที่มีบัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชนจึงแทบจะไม่มี ความหมาย จนถึงศตวรรษที่ 19 เนื่องจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้รัฐต้องเข้าไปควบคุมกิจการอันเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ เช่น การรถไฟ การไฟฟ้า ฯลฯ ทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลปกครองบ่อยครั้ง เพราะฉะนั้นหลักการต่างๆ จากคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับการปกครอง จึงกลายมาเป็นแหล่งที่มาที่สำคัญประเภทหนึ่งของกฎหมายปกครองในฝรั่งเศสในปัจจุบัน

- (5) EISENMANN, "Une dogme faux: L'autonomie du droit administratif",
Mélanges Sologues-Laso, Tome IV p.419
- (6) Paul AMSELEK, "Le service public et la puissance publique:
Réflexions autour d'une étude récente", Actualité juridique de
droit administratif, (A.J.D.A.) octobre, 1968, หน้า 492-514
หรือความผิดทางปกครอง หน้า 502
- (7) Paul AMSELEK ย่างแล้ว René CHAPUS, "Le service public et
la puissance publique", Revue de droit public(R.D.P.) mars-avril,
1968, p.235-282
- (8) Conseil d'Etat, (หรือเขียนย่อเป็น C.E) 6 février 1903, Terrier,
Recueil Lebon 1903, p.94 และคำวินิจฉัยของ Maurice HAURIOU เกี่ยวกับคดีเดียวกันใน
Recueil Sirey 1903, IIIe partie, p.25 โดยเฉพาะในหน้า 28
- (9) สำหรับงานที่สนใจอยากศึกษารายละเอียดข้อโต้แย้งระหว่างนักกฎหมายทั้งสองกลุ่ม
จะศึกษาได้จาก Maurice HAURIOU " Précis de droit administratif et de droit
public " , 11e édition 1927 หรือ 12e édition 1933 ในบท Préface: la
puissance publique et le service public " , หน้า VII ถึง XV; Léon DUGUIT,
" Traité de droit constitutionnel " , Tome II, 2e édition 1923, p.54-68;
Gaston JEZE, " Les principes généraux du droit administratif, Tome II,
3e édition 1930, p.1-23; Jean RIVERO, " HAURIOU et l'avènement de la -
notion de service public " , Mélanges Mestre, édition Sirey, 1956, p.461-
471; L. SPEZE " Essai sur la contribution du Doyen HAURIOU au droit
administratif " , Librairie générale de droit et de jurisprudence (L.G.D.J.)
1966; PISIER-KOUCHNER, " Les fondements de la notion de service public
dans l'oeuvre de Léon DUGUIT " , Thèse, Paris, 1970 "Le service
public dans la théorie de l'Etat de Léon DUGUIT, L.G.D.J., 1972
- (10) นักกฎหมายในกลุ่มเจเน JEZE, BONNARD ฯลฯ
- (11) นักกฎหมายในกลุ่มเซน Carré de Malberg, Eisenmann

- (12) Léon DUGUIT, " Traité de droit constitutionnel ", Tome II, 2e édition, 1923, p.54-68
- (13) DUGUIT ของการหมายถึงบัญญัติกฎหมาย (législateurs)
- (14) กุ Léon DUGUIT, " Traité de droit constitutionnel ", Tome II, อางแลว กุหนา 54
- (15) Gaston JEZE, "Les principes généraux du droit administratif", Tome II, 3e édition, 1930, p.1-23
- (16) C.E. 6 février 1903, Terrier, Conclusions Romieu, Recueil Sirey, IIIe partie, p.27
- (17) T.C. 22 janvier 1921, Société commerciale de l'ouest africain หรือนิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า "Bac d'Eloke" กุ G.A.J.A. n°40
- (18) JEZE Gaston, "Les principes généraux du droit administratif" อางแลว ไปรคกุหนา 15
- (19) กุบทสรุปของที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาลชื่อ Cornielle ใน C.E. 8 février 1918, Société d'éclairage de Poissy, Recueil Lebon, p.121 หรือ Revue de Droit public et de la Science politique(R.D.P.), 1918,p.247
- (20) " บุปกครอง " ในที่นี้ Prof. JEZE มุงหมายถึง "บัญญัติกฎหมาย"(législateurs) ซึ่งไคแกกรัฐสภา (Parlement)
- (21) JEZE Gaston, " Les principes généraux du droit administratif" อางแลว กุหนา 9-10 และฟุคโนค (1) หนา 16
- (22) La Cour des comptes มีอำนาจหน้าที่พิจารณาพิพากษาเฉพาะ คักการบัญชีทั้งหลายที่เจาหนาที่ฝ่ายบัญชีขององค์การปกครอง (Comptables publics) ไคจักทำนั้นในแต่ละปีหรือคักที่มีกฎหมายระบุให้อยู่ในเขตอำนาจศาลจะพิจารณา
- (23) กุ C.E. 21 juin 1912, Pichot, Recueil Lebon p.722 conclusions de Léon BLUM T.C. 31 mai 1913, Pichot, Recueil Lebon, p.605
- (24) DUGUIT Léon, "Traité de droit constitutionnel", Tome II, 2e ed.,

1923, p.55

(25) โปรดอย่าลืมว่าในความเห็นของ Duguit อำนาจอธิปไตยไม่มีอยู่จริง

(26) " กฎเกณฑ์เชิงวิภาษวิธีแห่งกฎหมาย " ของ Prof. Hauriou นี้ ถ้าจะ
เทียบเคียงกับทฤษฎีของ DUGUIT และ JEZE ก็จะหมายถึงกฎเกณฑ์ที่
อยู่บนความจริงในสังคมหรือความตกลงการมีส่วนร่วม

(27) อ้างแล้ว

(28) HAURIU Maurice, "Précis de droit administratif", 8e édition,
หน้า 13 หรือ 9e édition หน้า 44 หรือ 10e édition หน้า 25

(29) C.E. 7 avril 1916, Astruc, Recueil Sirey 1916, IIIe Partie
หน้า 49, note HAURIU และ Recueil Lebon หน้า 164, R.D.P. 1916,
หน้า 373

(30) HAURIU Maurice, "Précis de droit administratif", 10e édition, 1921,
หน้า 303, 616, 719, 721 ตามลำดับ

(31) ผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไปเมื่อมีโอกาส

แต่.....ท่านปรีดี

ขรรค์ชัย บุนปาน

ปรี	เปรมเกษมสุขแล้ว	อับหา
ที	แต่เกิดจนตาย	จากหล้า
พนม	ซูปเหียนทั้งวาย	รัฐบุรุษ
นงค	อู๋มอฆางบูกลา	แกรงทาบูกสมัฆา

แม่โลกอุ้นยนี้จะมีคน
แต่บนสวรรค์นั่งสว่างไสว
ปราณูบุรุษลิกกว้างมีทางไป
บุญยิ่งใหญ่ไม่เคยจนอับหนทาง
เมื่อจิตที่เป็นจิตสัมฤทธิ์สุ
ความทุกข์ก็มีอาจมาพาควาง
ความเจ็บปวด ความตาย ถึงหมายวาง
ก็แค่เวียนเวียนร่างบ้างเท่านั้น
ท่านปรีดี ปรีดีไม่มีสิ้น
แค้นคนในโลกนี้ไม่มีสิ้น
ไม่มีใครระหัดหวั่นท้อวัน
สัจธรรมวันหนึ่งต้องพึงพบ
เขาวมิตรอนอ้นอัยร้อยอักษร
ควยโคลงกลอนทางคารวะศพ
อัญเชิญธรรมกำหนดคประณตบ
เพราะสยบคุณธรรมและความดี

รุจิรา บุญ-หลง

เจืองจิ้น (Truong Chinh) ¹ ได้เคยบรรยายเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมไว้ในงานเขียนเรื่องมาร์กซิสม์และวัฒนธรรมเวียดนาม ปี 1948 หลายๆตอนมีใจความดังนี้:-
"วรรณกรรมปฏิวัติจะมีหน้าที่ปลุกเร้าทางการเมือง กระตุ้นเตือนและจัดตั้งมวลชน...
(.....)...การต่อสู้ทางความคิด นับเป็นแนวทางที่สำคัญ(.....)..เศรษฐกิจและการเมืองเป็นตัวกำหนดศิลป วัฒนธรรม (.....) ศิลปะและการโฆษณาชวนเชื่อย่อมประสานไปด้วยกันและไม่แตกต่างจากกันและกัน(.....) บรรยายภาพที่ปลุกเร้าย่อมจะส่งเสริมงานสร้างสรรค์ ทางศิลปะและวรรณคดีได้เป็นอย่างดี"²

เมื่ออ่านงานของเจืองจิ้น จะพบว่า เขาหยิบยืมความคิดจากงานเขียนของเมาเซอซึส เรื่อง บทบรรยายว่าด้วยวรรณกรรมและศิลปะ มาได้ทุกข้อหลายตอนว่า:-

"วรรณคดีและศิลปะสอดแทรกอยู่ในกลไกของการปฏิวัติเป็นพระหนึ่งอาวุธชั้นทรงพลังที่จะบันทึกและให้การศึกษามวลชน...(.....)..นักเขียนและศิลปินจะต้องยอมรับความจริงและความนึกคิดให้สัมพันธ์กับมวลกรรมกรชาวนาและทหาร...."³

การสร้างกรอบให้ศิลปะและวรรณกรรมรับใช้การปฏิวัติแค่เพียงอย่างเดียวนั้นผิดเพี้ยนทั้งความคิดของมาร์กซ์และวิตรอนกึ่งก้านสาขาของวัฒนธรรมแห่งชาติไม่ให้ผลิตออกของออกมา ถ้าจะโทษว่าความคิดที่สามัญถึงกล่าวเป็นความคิด "เมาซิสม์" ก็จะเป็นการบอกผิดที่เร็วเกินไป และแทบจะไม่ได้อธิบายอะไรเลย แม้ว่าเราจะมีอิทธิพลค่อนข้างปฏิวัติตะวันออกในยุคหนึ่ง แต่ก็ไม่ได้เป็นองค์ประกอบเดียวที่ทำให้ภาคประวัติศาสตร์ของประเทศสังคมนิยมก่อนพัฒนาสี่ล้านและภาพพจน์ซึ่งที่ไปและเป็นผู้ของไหวของประวัติศาสตร์สังคมนิยมเกิดจากการรับรู้ปรัชญาวัตถุนิยมตะวันตกอย่างผิวเผิน และการขาดความเข้าใจในการปรับใช้กับสังคมตะวันออก จินตภาพเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมซึ่งที่ขึ้นมาเป็นตัวอย่างหนึ่งของการบิดเบือนค่านิยมที่แท้จริงในสังคมใหม่ Arnold HAUSER ⁴

ได้เคยบรรยายข้อแตกต่างระหว่างการโฆษณาชวนเชื่อและศิลปะไว้อย่างแหลมคม เขาได้พากพิงถึงศิลปะในทัศนะของมาร์กซ์เองเถล ยืนยันว่าทั้งมาร์กซ์และเอนเงิลส์ทั้งเจียงงานศิลปะปรากฏที่ขาดความประณีตในการแสดงออกและมุ่งที่จะ "บังคับ" ศิลปินจะเป็นศิลปินที่

คือเมื่อเขาสร้างสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ได้สำเร็จ ศิลปะจะเป็นศิลปะที่แท้จริงได้ก็โดยการแสดงออกที่แนบเนียน มีพลังแฝงเร้นที่ชวนให้คนคล้อยตามไปเอง

บทหนึ่งของ เรื่องจีนที่เขียนไว้ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเวียดนามเหนือ รวมทั้งข้อเขียนอื่นๆของนักปฏิวัติรุ่นเก่าในสมาคมทานเทียน (Thanh Nien) 5 เป็นมันโคชิ้นแรกที่จะปูทางไปสู่ "ยุคแห่งดอกไม้บาน" ในเวียดนาม เหตุใดดอกไม้จึงบานอีกครั้ง หลังจากที่ได้เคยบานและเหี่ยวลงแล้วในเมืองจีน? จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงประวัติศาสตร์การเมืองและเศรษฐกิจในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อเพื่อจะได้ตอบคำถามนี้ได้อย่างสมเหตุสมผลกว่าคำตอบง่ายๆ ว่าเป็นเพราะอิทธิพลเมานิสต์

จากการปฏิรูปการ เกษตร สู้ยุคดอกไม้บาน

เส้นทางทางการเมืองของเวียดนามเหนือหรือสาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งเวียดนามในระยะต้นได้เบนออกสู่ชนบท โดยมุ่งหมายจะให้ชาวนาเป็นพลังหลักในการสร้างสรรค์ระบบสังคมนิยม ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์เวียดนามหลายคนรวมทั้ง (Alexander Woods) 6 เห็นว่าคอมมิวนิสต์เวียดนามเริ่มเบนความสนใจไปสู่ชาวนาหลังปี 1940 แต่เดิมที่เกี่ยวข้อง โอริจินท์หรือเหิงยีน อาบ กวอก (Nguyen Ai Quoc) เน้นแต่การต่อต้านจักรวรรดินิยมตามแบบเลนิน นับแต่การประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ปักกิ่งปี 1949 จักรวรรดิเกาซัง (1941) เป็นต้นไป โอได้เปลี่ยนมาสนใจปัญหาชาวนา 1 ปีก่อนหน้านั้นโว เหิงยีน เกียบ (Vo Nguyen Giap) และ เรื่องจีนได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการกลางให้ค้นคว้า "ปัญหาชาวนา" (Van den dien cay) เป็นไปไคว่ ตัวอย่างจากเขตทุ่งที่เยนฮาน อิทธิพลจากเมืองจีนในหมู่ผู้ปฏิบัติงานบางคน รวมทั้งความต้องการจะปลดแอกพิวคัล ได้ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ใหม่

พรรคแรงงานแห่งเวียดนาม "Lao Dong" (สืบทอดมาจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน ชื่อนี้ไคว่มาจากการประชุมสภาแห่งชาติครั้งที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ 1951) ไคว่วางนโยบาย "ปฏิรูปการเกษตร" เพื่อดึงชาวนามาร่วม "สงครามประชาชน" ต่อต้านฝรั่งเศส นโยบายดังกล่าวเป็นไปเพื่อรับใช้ "การเมือง" ยังคิดลักษณะประสบการณ์มากกว่าจะมาจากการศึกษาวิเคราะห์สังคมอย่างถี่ถ้วน อันที่จริงแล้ว สังคมชนบทที่สากแคลนและกึ่งพัฒนาเช่นในเวียดนามจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข แต่มาตรการที่ใช้จะต้องผ่านวิจาร์ณญาณที่สมเหตุสมผล และปรับเข้ากับสังคมท้องถิ่นอย่าง เป็นขั้นเป็นตอน

โลกทัศน์ที่กระเทือนกระแทกในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีสังคมนิยมและความ "เป็นจริง" ในสังคมเวียดนามยังให้เกิดความหุลหวมในการปรับใช้ทฤษฎี บางครั้งก็เป็นไปตามกระแสสากลนิยมที่ 3 บางครั้งก็เป็นไปตามความคิดของ เมา เซกยังไปกว่านั้น อิตทิลจากราทฤษฎี "การต่อสู้ทางชนชั้น" ตามแนวเลินและเมาได้เข้าแทรกซ้อนอยู่ในการกำหนดนโยบายทางการเมือง บทนำเสนอของเจียงซินที่ว่าด้วยการปฏิรูปการ เกษตรซึ่งเน้นบริหารจัดการต่อสู้ทางชนชั้นได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากที่ประชุมพรรคในเดือนพฤศจิกายน 1953 จากนั้นจึงได้กฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปการ เกษตรออกมามังคับใช้ตั้งแต่เดือนธันวาคม 1953 ⁷

กฎหมายฉบับดังกล่าวและบทบัญญัติที่ออกมาเพิ่มเติมในช่วงหลัง (1953 - 1965) ได้รับอิทธิพลจากงานของ เจียงซินและการปฏิรูปการ เกษตรในจีนช่วงปี 1950 - 1956 แม้จะมีการอนุญาตให้ชาวนามีสิทธิในการครอบครองที่ดิน แต่ระบบภาษี (ในจีนเริ่มตั้งแต่ปี 1952 ในเวียดนามตั้งแต่ปี 1954) มีจุดมุ่งหมายที่จะกำจัดภาคเศรษฐกิจส่วนบุคคลออกไปโดยเร็วที่สุดมีการลดเสียมาตรการ "ต่อต้าน 5 ประการ และต่อต้าน 3 ประการ" ในจีนมาใช้ มาตรการนี้ต่อต้านการย้ายออกทรัพย์สินของรัฐ ลักษณะ "ชนชั้นต่อต้านชนชั้น" ⁸ เป็นกระแสการ เมืองที่ขึ้นสูงตลอดมาปรับใช้กฎหมายที่ว่านี้ พรรคได้ระงับการประเมินประណกับเจ้าที่ดิน (การ เมืองยุคต่อต้านญี่ปุ่น) มาเป็นการต่อต้านรุนแรง จำแนกชนชั้นในชนบทออกเป็น 5 ชนชั้น ได้แก่ เจ้าของที่ดิน ชาวนารวย ชาวนากลาง ชาวนาจน ชาวนารับจ้าง ทั้งนี้เจียงซิน และนักทฤษฎีบางคน ได้แก่ เหงียน ซวน ลาย ถือว่าชาวนาจนและชาวนารับจ้างเป็นพลังหลักของการปฏิวัติ เพราะมีจิตสำนึกทางชนชั้นอยู่ในระดับสูง⁹ พวก "นักปฏิวัติอาชีพ" ที่มีอิทธิพลในพรรคไม่ให้ความสนใจแก่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญพิเศษ กฎหมายที่ออกมาจึงมีช่องโหว่ และไม่ถูกต้องตามแบบแผนการออกกฎหมาย บางครั้งก็มีกฎเกณฑ์ที่ขัดแย้งกันเอง การปรับใช้กฎหมายมีแนวโน้ม "ช่วยเหลือ" ไม่มีการจำแนกเจ้าที่ดินรักชาติจากเจ้าที่ดินทรยศ มีการเวนคืนที่ดินจากเจ้าที่ดินใหญ่ ชาวนารวย เจ้าสมบัติเล็ก (petite bourgeois) และชาวนากลาง

ลัทธิเจกวันกันนิยม (volontarisme) ให้ความสำคัญอันมากในพรรคโคโรจะเปลี่ยนสังคมโดยฉับพลัน ไม่มีการสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นสักระหว่างชนชั้น พรรคโคโรจัดใหม่ " การปลุกและจัดตั้งมวลชน " แบบในจีน จัดตั้ง " ศาลประชาชน " ซึ่งทำหน้าที่ตัดสินฝ่ายปฏิกริยา จักการทรัพย์สินในชนบท และจำแนกชนชั้น การเคลื่อนไหว

มวลชนนี้ อาศัยจิตวิทยาในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ของพรรค (ในเวียดนามเรียกว่า ก้านโเบ " canbo ") จะเข้าไปปฏิบัติการ 3 อย่าง (Tam - dong) ได้แก่ ทำงานด้วย กินด้วย นอนด้วย กับชาวนาจน หลังจากที่ได้รับความสะดวก ก้านโเบ จะร่วมกับชาวนา จัดตั้งคณะกรรมการท้องถิ่นเพื่อจัดประเภทมิตรและศัตรู การที่หลุมเอา ว่า ชาวนามีจิตสำนึกสังคมนิยมและการซาคคุณภาพในตัวผู้ปฏิบัติการบางคนก็ทำให้เกิดการ ไขว้เขว สับสนในการแบ่งประเภทชาวนา ยิ่งไปกว่านั้น ขบวนการศาลประชาชนและการ ตัดสินจากมหาชน (To - kho) มีแนวโน้มที่จะใช้ข้อเท็จจริงตัดสิน ทำให้บางครั้งรุนแรง บ่าเอื่อน หรือบางครั้งก็ไปกล่าวโทษคนบริสุทธิ์ ¹⁰

การเรียกเก็บภาษีหลายประเภทในอัตราสูง ได้ทำให้เกิดความไม่พอใจทั่วไป ไม่มีการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นจริงโดยละเอียดก่อนจะตั้งข้อกำหนด ทำให้ภาระหนักกลับไป ตกที่ชาวนาจน และเจ้าของการผลิตขนาดเล็ก พวกที่ไม่ยอมจ่ายภาษีถูกกล่าวหาว่าเป็นคน ทรยศโคโกงง่าย สภาพการณ์เช่นนี้ได้นำไปสู่การแข็งข้อในชนบท ที่รุนแรงที่สุดก็คือการ กบฏในหมู่บ้านคาซอติที่ Thanh Hoa และ Nghe An ในเดือนพฤศจิกายน 1956 ซึ่งฝ่ายอำนาจใช้มาตรการรุนแรงในการปราบปราม ไม่นานหลังจากนั้นพรรคก็ ประกาศห้ามนักวิชาการ (22 พฤศจิกายน) เพื่อหาทางไกล่เกลี่ยกับประชาชน

คลื่นการ เมืองและเศรษฐกิจในระลอกนี้เองที่หนุนเนื่องให้เกิดยุค "แห่งดอกไม้ บาน" ขึ้นในเวียดนาม แค่คลื่นไต้มาที่เป็นแรงดันอยู่ก็คือผลกระทบจากกระแสใหม่ในขบวนการคอมมิวนิสต์สากล ได้แก่ การที่กรุงสอของประธานาธิบดีซูฮาร์ตบรูซ และเปด็จการของ สตาลิน (เริ่มจากการประชุมสภาคองร่งที่ 20 ของพรรคคอมมิวนิสต์โซเวียต เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 1956) ได้เกิดการเคลื่อนไหวต่อต้านลัทธิรวบอำนาจทั่วไปในโลกสังคมนิยม เช่น การปฏิวัติอ่าวสันติในโปแลนด์ การลุกฮือในฮังการี ซึ่งถูกกดกันจากฝ่ายอำนาจ ใน หัวเลี้ยวหัวต่อช่วงนี้เองที่เมาเซซุงโกโอกาสสร้างภาพของ "ผู้ปลดปล่อย" เพื่อจะกันรั- คอมมิวนิสต์จากความควบคุมของมอสโคว์ สุนทรพจน์ของเมา เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 1957 เรื่อง "การแก้ไขข้อขัดแย้งระหว่างประชาชน" เป็นใบเบิกทางไปสู่ขบวนการแห่ง "ดอกไม้ร้อยดอก" (campagne des " Cent Fleurs ") ที่อู๋มีกนสนธิ์จากพรรค ที่ Lu Ting - Yi หัวหน้าฝ่ายโซเวียตชวนเชื่อกพรรคคอมมิวนิสต์จีนแก่เอาไว้ มีเป้า หมายส่งเสริมการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง คัดค้านลัทธิแบ่งพวกพ้อง (Sectarisme)

ลัทธิเจ้าขุนมูลนาย และอัตถิภาวนิยม แต่หลังจากที่ปัญญาชน นักการเมือง นักเขียน ศิลปิน ฯลฯ พากันวิพากษ์วิจารณ์เข้าจริงๆ ก็ได้รับการปัดไต่โดยอัตถิภาวนิยมให้เป็น "ฝ่ายขวา"¹¹ "คอกไม้" ที่หาญกล้าเหล่านั้นจึงต้องหมกมุ่นลงโดยปริยาย

ขบวนการคอกไม้ภายในเวียดนาม

แนวใหม่ "ซ้ายจืด" ที่เปี่ยมพลังเพื่มนำการปฏิรูปการเกษตรได้แต่ตัวเข้าครอบงำวงการวัฒนธรรมในเวียดนามเหนือ บทพินิจของเจียงจินเรื่อง "มารักชีวมและวัฒนธรรมเวียดนาม" ในตอนต้นบทความคงจะได้เปิดเผยไปบ้างแล้วถึงบรรยากาศที่ตึงเครียดเคร่งคัมภีร์ในพรรคแรงงานฯ เมื่อกระแสก้าวหน้าในวงการคอมมิวนิสต์สากลพากันวิจารณ์ลัทธิ-สตาลิน พวกคอมมิวนิสต์เวียดนามที่พึ่งเสียหายจากการปฏิรูปการเกษตรแบบรุนแรง ก็เริ่มหันมาส่งเสริมการวิพากษ์วิจารณ์ นายพลโว เหงียน เกียม เป็นตัวแทนท่า "อัครวิพากษ์" วิจารณ์ข้อผิดพลาดต่างๆของพรรค เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 1956 หลังจากนั้นคอกไม้หลากหลายในวงวรรณกรรมและศิลปะต่างก็พากันวิจารณ์นโยบายการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของฝ่ายผู้นำนาจโพรก ในวงการหนังสือก็ไล่แก่ Tram Hoa (คอกไม้ ร้อยคอก) , Nhan Van (มนุษยธรรม) , Giai - Pham (วรรณศิลป์) , Dat - Moi (Terre Nouvelle) และ Van Nghe (ศิลปะและวรรณคดี)¹²

Van Nghe ซึ่ง เป็นนิตยสารของสมาคมนักเขียนและศิลปินแห่งเวียดนาม ได้โจมตีเชิงกำขบของพรรคในวงวรรณศิลป์ไว้ดังนี้ "... (หลายๆคน) เชื่อว่า พรรคก็จะหนีไม่พ้นจากสภาพคืบเงิน หรือการถูกก้ำจุกอยู่ใน "แบบพิมพ์" คราบเท่าที่ถูกสอศแทรกจากฝ่ายนำในพรรค บรรยากาศที่อิสระเท่านั้นก็จะต้องส่งเสริมเพิ่มพูนวรรณกรรมให้เคยใจองงาม (.....) เราได้เห็นแง่มุมวรรณกรรมประเภท "โหล" ตั้งแต่การปฏิบัติเดือนสิงหาคม 1945 เป็นต้นมา ไม่ว่าเราหรือใครๆ ก็คงไม่พอใจงานที่ว่านี้นัก"

วารสาร Nhan Van (มนุษยธรรม) ฉบับที่ 4 เดือนพฤศจิกายน 1956 ได้กล่าวหาจนถึงกบฏในหมู่บ้านคาซอดิดที่ Nghe An และแสดงความเห็นต่อไปว่า "เหตุ-ใดจึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับความคิด วัฒนธรรม แม้กระทั่งชีวิตและเลือกเนื้อ"

บรรยากาศในสถานอภัยไถ่แตกต่างจากที่วอร์ซอ บูคาเปสต์ หรือมอสโกในยุคคอกไม้เช่นเท่าไรนัก ปัญญาชนและศิลปินหลากหลายสำนักต่างเคลื่อนไหวออกเฉียงปัญหาคำว่าที่เป็นรุก

บอกในสังคม Phan Khoi บรรณาธิการวารสาร Nhan Van ที่เคยอุทิศชีวิตเข้าร่วม
ในขบวนการกู้ชาติ ไม่รู้หรอกที่จะกล่าวหาฝ่ายนำในพรรค Nguyen Manh - Tuong
ซึ่งเป็นนักกฎหมายและสมาชิกรัฐสภาที่ไว้ใจเพราะหวั่นอิทธิพลต่างๆในการปฏิรูปการ เกษตร
อย่างเปิดเผย นักเขียนและกวีอาทิเช่น Nguyen Huy Tuong, Nguyen Huu Dong,
Thuy An , Tran Dan และ Phung Cuan ทางสอศแทรกข้อวิพากษ์
วิจารณ์ในงานศิลปะที่ตนถนัด พวกทรอสกิสต์ เช่น Tran Duc Thao และ Trong Tuu
ก็โคจรรอบขบวนการทรอสกิสต์ขึ้นใหม่หาวิทยาลัย โจมตีการเมืองแนวสตาลิน

และแล้ว เหตุการณ์อย่างที่เกิดขึ้นในโปแลนด์ ฮังการี หรือแผ่นดินจีน ก็โผล่เข้ามา
ขึ้นอีกครั้ง กลไกแบบสตาลินที่คุมพรรคและรัฐบาลอยู่ไม่ไถ่ปล่อยให้หอคอยไขว่คว้าเหล่านี้
ขึ้นห่าหายนานนัก หนังสือพิมพ์ทางการเมืองได้ทำการณรงค์โค่นล้มการวิพากษ์วิจารณ์ หลังจาก
นั้น วารสารอิสระก็ถูกคุกคาม Nhan Van ต้องปิดโรงพิมพ์ในเดือนธันวาคม 1956
วารสาร Giai Pham และ Dat Moi ฉบับที่มีข้อเขียนโจมตีรัฐบาลจีนเพื่อกันการเผยแพร่
แพร่ออกไปในวงกว้าง ไม่นานนักวารสารอื่นๆที่ถูกหาว่าเป็น "เพื่อนพ้องของกลุ่มก่อการ"
Nhan - Van - Giai Pham ก็ต้องปิดตัวไปตามๆกัน บุคคลวงการต่างๆที่กล่าวหา
กระแสวิพากษ์วิจารณ์ไว้ว่ากรรมา Phan - Khoi และ Nguyen Huy Tuong ทาย
อย่างลึกซึ้ง Thuy An และ Nguyen Huu Dan ต้องโทษจำคุก Tran Dan
และ Phung Quan ถูกส่งไปใช้แรงงานในค่ายกักกัน Tran Duc Thao ถูก
ปลดจากตำแหน่งในมหาวิทยาลัย และถูกจำกัดให้แปลงานของคณะกรรมการวิทยาศาสตร์
แห่งรัฐ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ฝ่ายอำนาจได้เตรียมแผนล่วงหน้าที่จะ "ชักฟอก" บุคคลที่ไม่
พึงปรารถนาไว้ก่อนแล้ว มีการแปลเอกสารรัสเซียและจีน (กระแสน้ำยัค) ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการควบคุมปัญญาชนและศิลปิน เช่น หลักในการปฏิรูปปัญญาชน 4 ข้อ ได้แก่

- 1) เปลี่ยนปรัชญาชีวิตแบบเก่าเพื่อรับแบบปรัชญาการปฏิวัติ
- 2) โอบอุ้มโลกทัศน์ของชนชั้นกรรมาชีพ
- 3) ศึกษาความคิดของมารกซ์ เลนิน และเหมา
- 4) ท้าตัวให้ตั้งกล้าจากการใช้แรงงาน

การ "กวาดล้าง" ยังคงดำเนินอยู่ตลอดยุคที่มีการ "เก็บรวมหมู่" (collectivisation)

แม้ว่าเจืองซินจะถูกปลดออกจากตำแหน่งเลขาธิการพรรค แต่ก็ยังคงงานด้าน "การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม และวรรณกรรมประชาชนเพื่อชาติและสังคม" ขบวนการนี้เริ่มเป็นทางการเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1957 ควันหลงของขบวนการกอกไม๋บ้านยังหลงเหลืออยู่เมื่อ To-Huu รัฐมนตรีช่วยว่าการวัฒนธรรมประกาศให้สิทธิแก่ความคิด ความเชื่อต่างๆ แนว แต่เมื่อ Van (วรรณคดี) ซึ่งเป็นวารสารรายสัปดาห์ขององค์การวรรณกรรมและศิลปะ กลับแสดงความคิดแนวต่างๆ ที่ผิดไปจากแนวของทางการก็ถูกปิดโรงพิมพ์ ในช่วงปี 1956 - 1958 นักเขียนและศิลปินนับพันถูกส่งเข้าค่ายอบรมเพื่อที่จะให้มี "มาตรฐาน" อย่างที่รัฐต้องการ

แม้ว่าสตาลินจะถูกโจมตีครั้งใหญ่ในปี 1956 แต่อิทธิพลของเขาก็คงครอบงำกลไกรัฐในโลกที่ยังไปไม่ถึงความเป็นคอมมิวนิสต์ หรือสังคมนิยม อย่างที่โฆษณาถึง การปฏิวัติที่แท้จริงเท่านั้นที่จะปลดปล่อยประชาชนจากกลไกที่ค้ำแคบ เมื่อวันนั้นมาถึงกอกไม๋ร้อนกอกก็คงจะไค้ไ้และกินอุกมมาหล่อเลี้ยงให้อยู่ยาวนานเท่านั้น.....

เจืองรตและบรรณานุกรม

1. จากการประชุมใหญ่ครั้งที่ 5 ของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม (วันที่ 27 มีนาคม 2525) เจืองซินได้รับเลือกให้อยู่ในคณะกรรมการการเมือง ชื่อว่า Le Monde วันที่ 1-2 เมษายน 2525 ประกอบ
2. กู Truong Chinh, Ecrite, Hanoi p. 133, 134 , 235, 298, 304.
3. กู Mao Tse Toung, Ecrite Choisie, Maspéro, Vol. III p. 12-36.
4. กู Arnold Houser "Propaganda, ideology and art" dans Aspects of history and class consciousness จัดพิมพ์โดย Istvan Mészáros, London, 1971.
5. Thanh Nien เป็นสมาคมร่วมของนักปฏิวัติที่โฮจิมินห์ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1925 สมาชิกของสมาคมหลายคนได้รับอิทธิพลจากนักปฏิวัติจีน โดยเฉพาะมาเซซุง
6. กู A.B. Woodside, Community and Revolution in Vietnam, Harvard University Press p. 170, 218-224.

7. คู่มือประกอบ Nguyen Van Vinh, Les Réformes Agraires au Vietnam; Bernard Fall, Le Vietminh (p. 272-275); สรรพนิพนธ์ของเจียงจินว่ากั๋วกับญูนาชวานาที่ Le Chau op. cit. Le Vietnam socialiste: une économie de transition, Maspéro, 1966 (p. 114), Liao Lu-Yen "Rural class status and land reform"; People's China (supplément) Octobre 1950 et Tibor MENDE, La Chine et son ombre.
8. ยุทธศาสตร์ "ชนชั้นต่อต้านชนชั้น" เป็นนโยบายแนวสตาลินที่ยังให้ "เกิด" โศกนาฏกรรมในประวัติศาสตร์สังคมนิยม" ยุทธศาสตร์นี้เป็นผลจากการประชุมครั้งที่ 6 ของคอมินเทิร์น (Komintern) ซึ่งแบ่งจุดมุ่งหมายที่จะกำจัดบุคคลบางคนที่ทั้งในและนอกพรรคบอลเชวิค มุ่งปกป้องสหภาพโซเวียตรัสเซียจากจักรวรรดินิยม มุ่งกำจัดฝ่ายสังคมนิยมประชาธิปไตย และสร้างรัฐให้เป็นรัฐตำรวจ
9. ดู Le Chau (op. cit.) et Nguyen Xuan Lai "La Première Résistance", Etudes Vietnamiennes Vol. 44
10. ดู Bernard FALL, Le Vietminh p. 101-102; Hoang Van Chi, From colonisation to communism.
11. ดู François FEJTO, "Chine-URSS de l'alliance au conflit 1950-1972"; Tibor MENDE, La Chine et son ombre p. 69-77; Richard Curt KRAUS, Class conflict in Chinese Socialism p. 58-81.
12. รายละเอียดประกอบใน Bernard FALL, Le Viet Minh (op.cit.); Bernard FALL, Vietnam Witness, Hoang Van Chi (op.cit.); CHAFFARD, Indochine, dix ans d'indépendance; "Treatment of intellectuals", China News Analysis Vol. 652, 1967; Nhu Phong "Intellectuals witness and Artists", The China Quarterly Vol. 9, 1962

แอกดต์ กับ ประเทศไทย

ประสิทธิ์ เอกบุตร

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกที่ 88 ของแอกดต์เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525
ด้วยการภาคยานุวัติ (Accession) (1) จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เพราะเหตุใดประเทศไทยจึงเข้า
เป็นภาคีของแอกดต์ ? แอกดต์คืออะไร ? การเข้าเป็นภาคีในครั้งนี้จะเป็นผลดีกับประเทศไทยหรือไม่ ?
และประเทศไทยมีการะหน้าที่อย่างไรบ้างในฐานะที่เป็นประเทศสมาชิก ?

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญที่ควรศึกษาและให้ความสนใจ จุดมุ่งหมายของบทความนี้
ต้องการชี้ให้เห็นกว้างๆ ถึงบทบาทของแอกดต์ที่มีอยู่ต่อระบบการค้าระหว่างประเทศ และความพยายามใน
การแก้ไขกฎเกณฑ์ต่างๆ ของแอกดต์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นประเทศที่
ยากจนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการวิเคราะห์ปัญหาจึงเน้นหนักไปทางด้านกฎหมายระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจ
มากกว่าอย่างอื่น

1. แอกดต์ คืออะไร ?

แอกดต์เป็นตัวย่อภาษาอังกฤษ G.A.T.T. คำเต็มคือ "General Agreement
on Tariffs and Trade" แปลเป็นไทยว่า "ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิธีกีดกันการค้า
และการค้า" เรานิยมเรียกย่อว่า "แอกดต์" เพราะสั้นและเข้าใจได้ตรงกันมากกว่าที่จะเรียกเป็น-
อย่างอื่น

ข้อตกลงฉบับนี้ได้มีการลงนามโดยประเทศภาคี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2490 และมี
ผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 (2)

ลักษณะสำคัญของแอกดต์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศมีอยู่ 2 ประการคือ

1. เป็นข้อตกลงแบบย่อหลายฝ่าย (Accord multilatéral en forme
simplifiée) ซึ่งหมายถึงว่า แอกดต์มีฐานะเป็นสนธิสัญญาหลายฝ่ายอย่างหนึ่ง สนธิสัญญาที่มีลักษณะ
เป็นข้อตกลงแบบย่อนี้เกิดขึ้นจากทางปฏิบัติของรัฐต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางปฏิบัติของสหรัฐอเมริกา
ข้อตกลงแบบย่อนี้แตกต่างไปจากสนธิสัญญาแบบเต็มตรงที่ว่า ข้อตกลงแบบย่อไม่ต้องมีขั้นตอนของการให้
สัตยาบันมาเป็นเงื่อนไขสมบูรณ์ของสนธิสัญญา ฉะนั้นการที่รัฐหนึ่งว่าการกระทรวงการค้าต่างประเทศ หรือ
ผู้แทนทางการทูตเจรจาและลงนามก็ก่อให้เกิดผลสมบูรณ์ผูกพันรัฐนั้นได้เช่นเดียวกับกับสนธิสัญญาทุกประการ

อย่างไรก็ดีลักษณะของข้อตกลงแบบย่อนี้ไม่เหมือนกับข้อตกลงแบบสุภาพบุรุษ (Gentlemen's agreement) ซึ่งเป็นเพียงการแสดงเจตจำนงทางการเมืองหรือเป็นเพียงมารยาททางการเมือง ไม่มีผลผูกพันเป็นกฎหมาย จึงไม่มีผลผูกพันต่อรัฐ แต่ข้อตกลงแบบย่อนี้มีผลผูกพันเป็นกฎหมายอย่างเดียวกันกับสนธิสัญญาทุกประการ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของข้อตกลงแบบย่อนี้ก็ยังคงมีข้อแตกต่างอยู่ 2 ประการที่ต่างไปจากสนธิสัญญาแบบเต็มคือ ประการแรก ข้อตกลงแบบย่อนี้มีข้อจำกัดทางกฎหมายกล่าวคือ ข้อตกลงแบบย่อนี้จะมีผลผูกพันรัฐใดต่อเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายภายในของรัฐนั้น ประการที่สอง ข้อตกลงแบบย่อนี้มีข้อจำกัดทางการเมืองอีกด้วยกล่าวคือ ในกรณีที่รัฐสภาไม่ให้การรับรอง (Approbation) ข้อตกลงแบบย่อนี้เมื่อมีรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าต้องได้ รับการรับรองก่อน รัฐมนตรีผู้ที่เจรจาและลงนามในข้อตกลงนั้นต้องรับผิดชอบทางการเมืองโดยลำพัง (3) ฉะนั้นมีข้อหาว่าข้อตกลงที่มีผลผูกพันเป็นเช่นเดียวกันกับสนธิสัญญาทั่วไปหรือไม่ จึงตอบได้ว่า แยกเป็นข้อตกลงแบบย่อนี้ที่มีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกันกับสนธิสัญญาทุกประการ

2. เป็นองค์การระหว่างประเทศ (Organisation internationale) แยกต่กลายมาเป็นองค์การระหว่างประเทศซึ่งมีบทบาทอย่างมากต่อระบบการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน จนถึงกับมีผู้กล่าวว่า แยกตกเป็นองค์การการค้าระหว่างประเทศ (Organisation Internationale du Commerce) (4) ซึ่งทั้งห้าที่จริงองค์การการค้าระหว่างประเทศยังมีได้เกิดขึ้นเลียบนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (5) แต่ความสำคัญของแยกตกที่มีต่อระบบการค้าระหว่างประเทศทำให้แยกตกกลายมาเป็นองค์การการค้าระหว่างประเทศขึ้นมาจริงๆ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศภาคีของแยกตกส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญต่อการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมาก ปริมาณมูลค่าการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน 90 เปอร์เซ็นต์อยู่ภายใต้การควบคุมของแยกตก (6)

2. วิวัฒนาการของแยกตก

แรกเริ่มทีเดียวก่อนที่จะเกิดแยกตกหรือข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้านั้น ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและสงครามโลกครั้งที่สองอยู่ในสภาพที่ตกต่ำมาก สหรัฐอเมริกาเองซึ่งเป็นผู้ริเริ่มใช้ลัทธิป้องกันผลประโยชน์ทางการค้า (Protectionisme) โดยตั้งกำแพงภาษีเพื่อมิให้สินค้าจากประเทศอื่นเข้ามาตีตลาดหรือขายได้ดีในตลาดอเมริกา ได้หันกลับมาใช้นโยบายการค้าเสรีอีก เนื่องจากประเทศอื่นๆ

ต่างก็ตั้งกำแพงภาษีกันหมด จึงเป็นผลทำให้สินค้าอเมริกันไม่สามารถส่งออกขายยังตลาดต่างประเทศ ได้ดีเท่าที่ควร การทวนกลับมาใช้นโยบายเปิดตลาดลดกำแพงภาษีลงเช่นนี้จะทำเพียงสหรัฐอเมริกา ประเทศเดียวย่อมไม่เป็นผลและไม่เป็นประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกา ดังนั้นในปีพ.ศ. 2489 สหรัฐอเมริกาจึงได้เสนอให้สมาคมทวีปเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติจัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยการค้าและการจ้างงานขึ้น (7)

จากผลการประชุมครั้งนี้ คณะกรรมาธิการของที่ประชุมได้เสนอร่างกฎบัตรฮาวานา (Charte de la Havanne) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสร้างงานเพื่อลดอัตราการว่างงานลงและมุ่งพัฒนาระบบการค้าระหว่างประเทศโดยได้เสนอให้มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศขึ้นเพื่อเป็นองค์กรกลางในการควบคุมและการร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ แต่ความพยายามดังกล่าวต้องล้มเหลวเนื่องจากพวกที่นิยมลัทธิป้องกันผลประโยชน์ทางการค้าในสหรัฐอเมริกาสมัยนั้นได้วิพากษ์วิจารณ์ข้อที่หลักการต่างๆในกฎบัตรฮาวานาอย่างรุนแรงถึง 3 ประการคือ

1. กฎบัตรฮาวานามีบทยกเว้นให้แก่ประเทศกำลังพัฒนามากเกินไป เช่น เมื่อประเทศกำลังพัฒนาตกอยู่ในสภาพขาดดุลการค้าจะเงินยืมมีสิทธิจำกัดปริมาณสินค้านำเข้าได้
2. กฎบัตรฮาวานากำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การที่ทำหน้าที่ควบคุมการค้าด้านสินค้าเกษตร ซึ่งจะบีบลดกระทบต่อการผลิตของเกษตรกรอเมริกันเนื่องจากการส่งสินค้าเกษตรออกจำหน่ายยังต่างประเทศนั้นต้องผ่านการควบคุมและต้องเป็นไปตามระเบียบขององค์การเท่านั้น
3. กฎบัตรฮาวานามีลักษณะเป็นการค้าโดยรัฐ (Planification) มากเกินไปซึ่งไม่ตรงกับหลักการการค้าเสรีของพ่อค้าอเมริกัน (8)

โดยเหตุนี้สภาองเกรส (Le Congrès) ของสหรัฐอเมริกาจึงไม่ยอมให้สัตยาบันแก่กฎบัตรฮาวานาอันเป็นผลให้ประเทศอื่นๆเกิดความลังเลใจและพลอยไม่ให้สัตยาบันแก่กฎบัตรดังกล่าวด้วย จึงทำให้กฎบัตรไม่มีผลบังคับใช้และองค์การการค้าระหว่างประเทศก็ต้องเป็นอันระงับไปไม่อาจจัดตั้งขึ้นได้เพราะเหตุนี้

อย่างไรก็ดีในขณะที่มีการเสนอให้จัดทำกฎบัตรฮาวานาในปีพ.ศ. 2490 นั้น สหรัฐอเมริกาก็ได้เสนอให้มีการเจรจาการค้าหลายฝ่ายเพื่อชี้ให้เห็นถึงวิธีการที่จะเจรจาลดกำแพงภาษีตามอย่างที่ได้คาดหมายไว้ในกฎบัตรฮาวานาโดยไม่ต้องการให้มีการประชุมจัดทำกฎบัตรฮาวานาเสร็จก่อน และจากการเจรจาหลายฝ่ายครั้งนี้ ที่ประชุมได้หาข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิธีกติกาสถาบันและการค้าขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อตกลงชั่วคราวสำหรับการค้าระหว่างประเทศในระหว่างที่คอยกฎบัตรฮาวานามีผลบังคับใช้ แต่

เนื่องจากภูมิทวีธาว่าน่าทึ่งเล็กน้อยเพราะสภาของเกรสสทรีว์ ไม่ยอมให้ลัทธิยานจึงเป็นผลให้ข้อ
ตกลงทั่วไปว่าด้วยพิทักษ์การและการค้าเท่านั้นที่มีผลใช้บังคับจนกระทั่งปัจจุบัน

2.1 วิชาเมืองหลักแรก - การค้าเสรีกับความเป็นธรรมในการค้าระหว่างประเทศ

วัตถุประสงค์ใหญ่ของแรกคือ ส่งเสริมให้มีการค้าเสรีด้วยการลดอุปสรรคต่างๆทาง
การค้าทั้งที่เป็นอุปสรรคทางภาษีและศุลกากรและไม่มีภาษีศุลกากร เพื่อให้มีการซื้อขายสินค้ากันอย่าง
กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามแนวความคิดปรัชญาเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมยุคใหม่ (Neo-libéral)
หลังสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งเป็นผลมาจากลัทธิเศรษฐกิจของ Adam Smith, David Ricardo
และ Stuart Mill (9)

หลักการใหญ่ 3 ประการซึ่งเป็นหัวใจของแรกในการส่งเสริมระบบการค้าเสรีก็คือ

1.หลักเสมอภาค (l'égalité) 2.หลักทางตอบแทน (la réciprocité) 3.หลัก
ไม่เลือกปฏิบัติ (la non-discrimination) หลักการทั้งสามนี้เป็นหลักสากลของ
กฎหมายระหว่างประเทศ ในมาตรา 1 ของแรกซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการปฏิบัติแก่ชาติที่ไ้รับ
การอนุเคราะห์ (Traitement général de la nation la plus favorisée)
ก็ไ้บัญญัติรับรองหลักไม่เลือกปฏิบัติในการค้าระหว่างประเทศกับประเทศภาคีของแรก (10)

ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเสมอภาคในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น มาตรา 2 อนุ 1 แห่ง
ภูมิทวีธาประชาชาติไ้บัญญัติรับรองหลักเสมอภาคและหลักการเคารพอำนาจอธิปไตยซึ่งกันและกัน
ไว้ เรียกรวมกันว่าหลักความเสมอภาคทางอำนาจอธิปไตย (l'égalité souveraine) ทั้งนั้น
โดยทั่วไปแล้ว รัฐทุกรัฐท่างมีอำนาจอธิปไตยและเสมอภาคกัน ไม่มีอำนาจใดจะอยู่เหนืออำนาจอธิปไตย
ของรัฐใดไม่ว่ารัฐนั้นจะเป็นรัฐใหญ่หรือรัฐเล็ก ท่างก็มีฐานะเท่าเทียมกัน ฉะนั้นหลักความเสมอภาคทาง
อำนาจอธิปไตยจึงเป็นหลักสากลของกฎหมายระหว่างประเทศ (11)

ในกรอบของแรก หลักความเสมอภาคนี้เป็นผลมาจากหลักไม่เลือกปฏิบัติและหลักทางตอบแทน
ซึ่งจะไ้กล่าวต่อไป ดังนั้นในทางปฏิบัติหลักเสมอภาคจึงแฝงตัวอยู่ในบทบัญญัติมาตรา 1 ของแรก
และอยู่ในทางปฏิบัติของตัวองค์กรแรกเอง (12)

สำหรับหลักทางตอบแทนก็เป็นอีกหลักหนึ่งที่ใช้สืบต่อกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน หลักทางตอบแทน
นี้มีที่มาจากหลักกฎหมายอื่นที่ว่า " ตาต่อตา ฟันต่อฟัน " (13) หลัก"ตาต่อตา ฟันต่อฟัน"นี้เป็นหลักของ
การแก้แค้น เพื่อระงับการแก้แค้น กฎหมายไ้กำหนดมาตรการต่างๆเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยโดยมี
รัฐบาลเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษากฎหมายเพื่อมิไ้เกิดการชำระความกันด้วยตนเอง

อันจะนำมาซึ่งความไม่สงบต่อสังคมส่วนรวม ตรงกันข้ามในทางกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจาก รัฐอธิปไตยทุกรัฐต่างมีฐานะเท่าเทียมกันตามกฎหมายระหว่างประเทศ และอำนาจอธิปไตยของรัฐเป็น อำนาจสูงสุด ฉะนั้นจึงไม่มีองค์กรใดยกเหนือรัฐใดโดยที่รัฐนั้นมิได้ยินยอม

ในอรรถาธิบายของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิทักษ์การค้าและการค้าที่ไคมีญูติรองรับหลัก ท่างทอนแน้นี้ว่า " ภาคิของข้อตกลงนี้เปรรณทาที่จะทาที่ให้วัตถุประสงค์ของข้อตกลงเป็นผลด้วยการลค พิกคักรการค้าและการอุปสรทอื่น ๆ ในทางการค้า โดยยืนอยู่บนพื้นฐานของหลักท่างทอนแน้น หลักผล ประโยชน์ร่วมกัน และหลักการชคิการเลือกปฏิบัติทางการค้าให้หมคไป..." ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึง เจตนารมณ์ของแคททว่า ยักหลัก 3 ประการคังกล่วมาท่างกันเป็นใหญ่ในการคิความและมึงคับใช้ชย ทกลงว่าคัวยพิทักษ์การค้าและการค้า

หลัก 3 ประการคังกล่วนี้เป็นหลักที่เอื้ออานวยทอระบบการค้าแบบเสรีนิยมโดยยคิการ แข่งขันทางเศรษฐกิจแบบเสรีเป็นหลักโดยไมค่านึงถึงว่าคู่แข่งทางการค้าจะมีกำลังทางเศรษฐกิจและ ทางคานอื่นๆคัคเทียบพอที่จะสู้กันคัหรือไม คังนั้นหลักทั้ง 3 ที่กล่วมาท่างกันจึงเป็นคณแ่งประเทศ พัฒนาแล้วซึ่งมีกำลังทางเศรษฐกิจ ทางการทหาร ทางการเมืองเหนือกว่าประเทศกำลังพัฒนาอย่าง มากมาย

สำหรับประเทศกำลังพัฒนา หลักการทั้ง 3 เป็นเพียงภาพลวงตา ระบบการค้าระหว่าง ประเทศในปัจจุบันมีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนายู่หลายประการ เนื่องจากรายคัของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผลผลิตทางคานเกษตรและโดยที่ประเทศกำลัง พัฒนาไมสามารถผลิตสินค้าอุตสาหกรรมขึ้นใช้เองคั จึงทอ่งพึ่งสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศพัฒนาแล้ว และทอ่งเสียเปรียบดุลการค้าระหว่างประเทศเป็นอย่างมากที่เคียว การค้าของประเทศกำลังพัฒนาจึง ทกอยู่ในสภาพที่ทอ่ง " ขายถูก แคซื้อแพง " (14)

2.2 ความพยายามในการแก้ไขกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็นธรรม

โดยที่หลักเสมอภาค หลักท่างทอนแน้น และหลักไมเลือกปฏิบัติ เป็นหลักการสำคัญของแคทท ที่ เป็นอุปสรรคต่อการค้าของประเทศกำลังพัฒนา หลักการคังกล่วจึงถูกโจมตีจากประเทศกำลังพัฒนาว่า ไมเป็นธรรม ในเรื่องนี้ศาสตราจารย์ BERTHOUD คักล่วไว้อย่างถูกต้องว่า " (การใช้) หลัก ความเสมอภาคระหว่างผู้ที่ไม่เท่าเทียมกันเป็นสิ่งที่ไมเป็นธรรมแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่า (การใช้) หลักท่าง ทอนแน้นระหว่างผู้ที่ไม่เท่าเทียมกันยอมนำมาซึ่งความไม่ยุติธรรม และ (การใช้) หลักไมเลือกปฏิบัติ ระหว่างผู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน ในทางข้อเท็จจริงคัคือการเลือกปฏิบัติที่ใหเปรียบแก่ผู้ที่แข็งแรงกว่า " (15)

โดยเหตุนี้บรรดาประเทศกำลังพัฒนาจึงไม่พอใจต่อระเบียบการค้าระหว่างประเทศในโซงัน และได้เรียกร้องให้มีการจัดระเบียบเศรษฐกิจระหว่างประเทศเสียใหม่ (16)

ในส่วนของแอกต์ ประเทศกำลังพัฒนาได้พยายามเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎระเบียบของแอกต์หลายครั้งเช่น ได้เพิ่มบทบัญญัติส่วนที่ 4 ว่าด้วยการค้าและการพัฒนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า โดยประเทศภาคีของแอกต์ได้ยอมรับการเพิ่มบทบัญญัติส่วนที่ 4 นี้ เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2507 (17) หลักการสำคัญของบทบัญญัติส่วนที่ 4 นี้ได้แก่ การเพิ่มการส่งสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนาและการอำนวยความสะดวกในการนำสินค้าเกษตรเข้าสู่ตลาดของประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งการประกันราคาสินค้าเกษตรให้อยู่ในระดับที่เป็นธรรมและรายได้ที่สมมูลภาพ (มาตรา 36 บรรค 4 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากร—)

ประเทศพัฒนาแล้วจะลดกำแพงภาษีลงและขจัดอุปสรรคต่างๆทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งค่าธรรมเนียมศุลกากรและลดการจำกัดปริมาณสินค้าต่างๆที่เป็นสินค้าพื้นฐานหรือสินค้าที่แปรรูปมาจากสินค้าพื้นฐานลง (มาตรา 37 บรรค 1) นอกจากนี้ประเทศพัฒนาแล้วจะไม่คาดหวังเอาจากประเทศกำลังพัฒนาให้ต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันในอันที่จะต้องลดกำแพงภาษีและอุปสรรคอื่นๆทางการค้าลงเพื่อเป็นประโยชน์แก่ประเทศพัฒนาแล้ว (มาตรา 36 บรรค 8) ซึ่งเป็นการยืนยันถึงหลักการไม่ค้างคอบแทน (Non-réciprocité) อันนับเป็นหลักการใหม่ของแอกต์ที่มีผลทำให้ข้อตกลงว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรและการค้ามีลักษณะยืดหยุ่นมากขึ้น

ในการเจรจาการค้าหลายฝ่ายครั้งล่าสุดคือ ครั้งที่ 7 ที่นานมาซึ่งเรียกกันว่า " การประชุมรอบโตเกียว " (Tokyo Round) นั้น (18) ประเทศกำลังพัฒนาได้เรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎระเบียบของแอกต์อีก แต่ความพยายามในครั้งนี้อยู่บนฐานลัทธิที่ว่าควรกล่าวคือ ปัญหาพื้นฐานสำคัญซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนายังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น ปัญหาการกีดกันสินค้าที่มาจากประเทศกำลังพัฒนาโดยใช้มาตรการปกป้องตลาดของประเทศกำลังพัฒนา (Mesures de sauvegarde) ปัญหาการจำกัดจำนวนสินค้า (restrictions quantitatives) และปัญหาลิขสิทธิ์ เกษตร ปัญหาเหล่านี้ที่ประชุมมีแต่เพียงคำชี้ขาดว่าเห็นสมควรเลื่อนการพิจารณาออกไป เนื่องจากไม่สามารถตกลงกันได้ในเรื่องหลักการสำคัญๆเช่น ไม่สามารถกำหนดได้ว่าอะไรคือความเสียหายร้ายแรง (préjudice grave) ต่อตลาดภายในของรัฐในอันที่รัฐนั้นจะใช้มาตรการปกป้องตลาดของตนเอง ตามมาตรา 19 ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า ฉะนั้นการพิจารณาว่าอะไรคือความเสียหายร้ายแรงที่กระทบกระเทือนต่อตลาดภายในของรัฐ จึงเป็นการพิจารณาเอาข้าง

เกี่ยวโดยหลักเกณฑ์แน่นอน (19)

ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับการแก้ไขไปข้างอันเป็นผลมาจากการประชุมรอบโคเกี่ยวนี้ ก็ยังคงมีข้อจำกัดอยู่อีกหลายประการ เช่น ปัญหาการให้สิทธิพิเศษทางการค้า (*préférences commerciales*) การประชุมครั้งนี้เป็นแค่เพียงยอมรับว่าการให้สิทธิพิเศษทางการค้าเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมายของแอกท์เท่านั้น แต่ไม่มีผลผูกพันไปถึงว่าประเทศพัฒนาแล้วมีพันธพันในอันที่จะต้องให้สิทธิพิเศษทางการค้าแก่ประเทศกำลังพัฒนา การให้สิทธิพิเศษดังกล่าวนี้จึงเป็นดุลยพินิจของประเทศพัฒนาแล้ว ไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมายว่าจะต้องให้แก่อะไรก็ตาม นอกจากนี้การยอมรับให้มีการปฏิบัติเป็นพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนา เฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาที่ยากจนที่สุด ก็ยังคงมีข้อจำกัดในทำนองเดียวกัน (20)

ดังนั้น ความพยายามเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎเกณฑ์ของแอกท์ในการประชุมรอบโคเกี่ยวนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงเพียงรูปแบบ แต่ในส่วนของเนื้อหาแล้วการประชุมครั้งนี้ไม่ได้มีผลเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าที่ประเทศกำลังพัฒนาคาดหวังไว้จากตอนที่เริ่มประชุมเมื่อต้นปี พ.ศ. 2516 แก้อย่างไร (21)

3. ข้อโต้แย้งเสียเปรียบทางกฎหมายเนื่องจากกรณีที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของแอกท์

ตามที่ไคกล่าวมาแล้วว่า กฎเกณฑ์ของแอกท์ส่วนใหญ่และหลักการพื้นฐานสำคัญของแอกท์เป็นหลักการที่มุ่งผลประโยชน์ให้แก่ประเทศที่มีกำลังทางเศรษฐกิจเหนือกว่า ดังนั้นความเสียเปรียบทางการค้าของประเทศกำลังพัฒนาอันเป็นผลมาจากข้อกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเหตุนี้จึงเป็นที่น่าสงสัยว่า เพราะเหตุใดประเทศไทยประเทศกำลังพัฒนาจึงเข้าเป็นภาคีของแอกท์? คำตอบในทางกฎหมายคงจะไม่มี นอกจากคำกอบทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นเรื่องของกรณีที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องพึ่งสินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศพัฒนาแล้วเพื่อนำมาใช้และพัฒนาประเทศ การขอให้ประเทศพัฒนาแล้วลดกำแพงภาษี หรือให้สิทธิพิเศษอย่างอื่นในทางที่เป็นคุณแก่ประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนการขอความช่วยเหลืออื่นๆ จากประเทศพัฒนาแล้วจึงต้องมีข้อแลกเปลี่ยน การเข้าเป็นภาคีขององค์การระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนาเป็นไปเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจยิ่งกว่าเหตุผลอื่น สำหรับประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน

เหตุผลที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของแอกท์มีอยู่ 8 ประการ (22) พอสรุปได้ดังนี้

(1) ประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยได้แก่ ญี่ปุ่น ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป สหรัฐอเมริกา และประเทศกลุ่มอาเซียน ต่างก็เป็นสมาชิกของแอกท์ทั้งสิ้น (23) ประเทศไทยมีมูลค่าการค้าทั้งกับสินค้านำเข้า

เข้าและสินค้าออกกับประเทศเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ 70 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด การเข้าเป็นสมาชิกของประเทศไทยจะทำให้เกิดแนวปฏิบัติทางการค้าระหว่างประเทศในแนวทางเดียวกันซึ่งจะทำให้การค้าดำเนินไปโดยสะดวกมากขึ้น

(2) การที่ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในกลุ่มอาเซียนที่มีได้เป็นสมาชิกชั่วคราวของแอกค์จะมีผลทำให้การค้านโยบายหรือการกำหนดค่าที่ร่วมกันในทางเศรษฐกิจและการค้าของอาเซียนทำได้ยากซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อหลักการของอาเซียนที่จะดำเนินการเจรจาเป็นกลุ่ม (bloc)

(3) การเข้าเป็นสมาชิกของแอกค์จะทำให้ฐานะการเจรจาการค้าหลายฝ่ายของประเทศไทยดีขึ้น เพราะการที่ประเทศไทยยอมรับที่จะกระทำตามระเบียบการปฏิบัติทางการค้าซึ่งประเทศอื่น ๆ ได้ยึดถือปฏิบัติอยู่แล้วย่อมมีผลทำให้ประเทศคู่เจรจาพิจารณาการให้ข้อลดหย่อนแก่ประเทศไทยด้วยความเห็นอกเห็นใจยิ่งขึ้น

(4) การเข้าเป็นสมาชิกจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติของชาติที่ได้รับ ความอนุเคราะห์ยิ่ง กล่าวคือ สิทธิพิเศษและข้อยกเว้นต่างๆทางการค้าที่ประเทศสมาชิกให้แก่ประเทศอื่นๆ จะต้องให้แก่ประเทศไทยด้วยโดยอัตโนมัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 1 ของข้อตกลงทั่วไป ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้การปฏิบัติท่านองนี้อยู่แล้ว การเข้าเป็นภาคีจึงไม่มีผลทำให้ประเทศไทยต้องเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติแต่อย่างใด ตลอดทั้งสิทธิต่างๆที่ประเทศไทยให้แก่ประเทศในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นสมาชิกของเอสแอลปตามข้อตกลงที่กรุงเทพฯ (Bangkok Agreement) พ.ศ. 2519 ก็ไม่กระทบต่อประเทศไทยในกลุ่มอาเซียนนั้น ก็ไม่ต้องขยายให้แก่ประเทศสมาชิกอื่นๆของแอกค์แต่อย่างใด

(5) ในกรณีที่มาตรการทางการค้าของประเทศสมาชิกอื่นๆก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อการค้าของไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม และไม่ว่ามาตรการนั้นจะผิดกฎข้อบังคับของแอกค์หรือไม่ ประเทศไทยก็มีสิทธิที่จะประท้วงและนำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของแอกค์ได้ตามมาตรา 23 และมาตราอื่นที่เกี่ยวข้อง การนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมของแอกค์จะโดยลมากกว่าการที่ประเทศไทยจะประท้วงหรือเจรจาดูรองกับประเทศที่ดำเนินมาตรการนั้นโดยตรงในแบบทวิภาคี (bilateral negotiations)

(6) การเข้าเป็นสมาชิกของแอกค์จะทำให้ประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศได้แน่นอนยิ่งขึ้นเพราะจะอยู่ในฐานะที่ทราบแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงทางค่านโยบายการค้าของประเทศอื่นๆ

(7) การเข้าเป็นสมาชิกของแอกค์มีผลเท่ากับประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาทางการค้ากับประเทศต่างๆกว่า 100 ประเทศในคราวเดียวกัน เป็นการประหยัดเวลาและแรงงานอย่างมากมาย

(8) การเข้าเป็นสมาชิกของแอกก์จะทำให้ประเทศไทยได้รับข้อสนเทศทางการค้าที่สำคัญเลขาธิการแอกก์ได้จัดพิมพ์ขึ้น ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยได้รับรู้ข้อมูลทางการค้าระหว่างประเทศที่ทันต่อเหตุการณ์

3.1 ความผูกพันตามข้อตกลง

โดยที่ประเทศไทยได้ทำการภาคยานุวัติเข้าเป็นภาคีของแอกก์ ผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศจึงทำให้ประเทศไทยต้องผูกพันตามข้อตกลงทั่วไปฉบับนี้ เสมือนหนึ่งเป็นภาคีมาตั้งแต่แรก (24) " ในฐานะที่เป็นภาคีของข้อตกลง ประเทศไทยสามารถเข้าร่วมในงานต่างๆของแอกก์ได้อย่างเต็มที่ และสามารถรับเอาประโยชน์จากการให้ข้อมูลย้อนทางภาษีที่เกิดจากการเจรจาตกลงกันของประเทศภาคีสมาชิกแอกก์นับตั้งแต่ข้อตกลงทั่วไปมีผลใช้บังคับเมื่อปี พ.ศ. 2491 ข้อลดย้อนเหล่านี้จะต้องทำให้ไปในแนวเดียวกันซึ่งหมายความว่าประเทศภาคีของแอกก์ไม่ว่าจะกำหนดอัตราภาษีให้ชักเยูงกับข้อลดย้อนที่ต้องผูกพันตามข้อตกลงนี้ได้ ประเทศไทยยอมรับที่จะมีพฤติกรรมการให้สอดคล้องกับข้อลดย้อนนี้ ในลักษณะที่เข้ากันกับความจำเป็นในการพัฒนา ความจำเป็นในทางการเงิน และในทางการค้าของประเทศไทย ค่าธรรมเนียมต่างๆทางศุลกากรที่เป็นปัญหาจะถูกกำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายพิธีสารเข้าเป็นภาคีสมาชิก (25)

3.2 ประเมินผลทั่วไป

โดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรายได้มาจากการเก็บภาษีสินค้าเข้าและสินค้าออก เกือบ 40 เปอร์เซ็นต์ของรายได้รัฐทั้งหมด ดังนั้นการที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของแอกก์จึงไม่สามารถเพิ่มอัตราภาษีสินค้าเข้าได้โดยพลการ จึงเป็นที่น่าสงสัยว่าประเทศไทยจะสามารถเปลี่ยนโครงสร้างการหารายได้จากกระบวนการเก็บภาษีจากสินค้าขาเข้าซึ่งเป็นกระบวนการเก็บภาษีทางอ้อมมาเป็นกระบวนการเก็บภาษีทางตรงได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพหรือไม่ ? นอกจากนั้นการเข้าเป็นภาคีของแอกก์ยังก่อให้เกิดพันธะข้อผูกพันอื่นๆอีก เช่น ต้องแจ้งการเพิ่มหรือลดอัตราภาษีให้แอกก์ทราบ และต้องชี้แจงเหตุผลประกอบในกรณีที่มีประเทศอื่นหักหัว (มาตรา 7 ของแอกก์) ดังนั้นการกำหนดอัตราภาษีจึงมิใช่จะทำได้โดยอิสระ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อบังคับของแอกก์

อนึ่งการเข้าเป็นภาคีของแอกก์ทำให้ประเทศไทยต้องชำระค่าธรรมเนียมเป็นรายปีไปทุกปี เพื่ออุดหนุนค่าใช้จ่ายในการทำงานของสำนักเลขาธิการแอกก์ ซึ่งเป็นที่คาดไว้ว่าประมาณปีละไม่เกิน 3 หมื่นเหรียญสหรัฐ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายในการทำงานของสำนักงานเลขาธิการของแอกก์

จะมากขึ้นไปอีกด้วย (26)

นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา 1 ของแอกท์ ยังคงเป็นมาตราหลักอยู่ ฉะนั้นหลักเสมอภาคหลักทางคอมแพน และหลักไม่เลือกปฏิบัติยังคงเป็นหลักพื้นฐานของแอกท์ในการดำเนินการทางการค้า การใช้และการตีความกฎเกณฑ์ของแอกท์จึงต้องเป็นไปตามหลักดังกล่าว ยกเว้นจะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การค้าในกรอบของแอกท์จึงเป็นการค้าเสรีที่ขึ้นอยู่กับกำลังและความสามารถทางเศรษฐกิจในการแข่งขัน จึงเป็นที่น่าสงสัยอีกประการหนึ่งว่าประเทศไทยเราพร้อมที่จะรับการลดกำแพงภาษีเพื่อให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาขายในประเทศไทยได้ ในราคาถูกลงกว่าที่เคยเป็นมา ซึ่งจะมีผลทำให้อัตราการซื้อสินค้าต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น และประเทศไทยจะต้องชดเชยการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นไปอีกหรือไม่?

ในด้านของการส่งสินค้าไทยออกขายยังตลาดต่างประเทศก็เช่นกัน ประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ก็มีความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรออกสู่ตลาดแข่งขันกับสินค้าเกษตรจากประเทศไทยได้ เช่น ข้าวสารจากสหรัฐอเมริกาเป็นต้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปยังคงมีการให้สิทธิพิเศษระหว่างกันในกลุ่ม ซึ่งได้รับการยกเว้นตามกฎของแอกท์ (มาตรา 24) โดยไม่ต้องการการให้สิทธิพิเศษนี้แก่ประเทศภาคีอื่นๆของแอกท์ตามหลักทั่วไปในมาตรา 1 ประกอบกับในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปมีระบบภาษีเพิ่มมูลค่า (Taxe à la valeur Ajoutée) ซึ่งเป็นระบบภาษีทางอ้อมเกี่ยวกับสินค้าที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคจากการใช้ระบบ T.V.A. ทำให้ราคาสินค้าที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคจากประเทศอื่นอยู่ในราคาที่ใกล้เคียงกับสินค้าอุปโภคบริโภคภายในของประเทศกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ทำให้การแข่งขันทางด้านราคาเป็นไปได้โดยยาก รวมทั้งการใช้มาตรการปกป้องตลาด (Mesure de sauvegarde) ของประเทศพัฒนาแล้วก็ยังคงสามารถทำได้ตามมาตรา 19 ของแอกท์ทั่วโลกมาแล้ว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่เราควรช่วยกันศึกษาหาวิธีแก้ไขข้อเสียเปรียบต่างๆ เหล่านี้

4. สรุป

แม้ว่าการเข้าเป็นภาคีแอกท์ของประเทศไทยจะมีผลถึง 8 ประการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่ผลประโยชน์ก็มีน้อยเกินไป ในฐานะภาคีของข้อตกลงทั่วไป ประเทศไทยมีพันธะตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ฉะนั้นแม้ว่าหลักการใหญ่ของแอกท์จะเอื้ออำนวยประโยชน์ทางการค้าต่อประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าก็ตาม ก็เป็นเรื่องที่ประเทศกำลังพัฒนาควรที่จะรวมตัวกันต่อสู้ผลประโยชน์มากขึ้น แนวโน้มใหม่ของกฎหมายระหว่างประเทศ เริ่มปรากฏขึ้นจากการรวมตัวของประเทศกำลังพัฒนาเอง ระเบียบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศจึงควรที่จะมาจากการกำหนดของประเทศส่วนข้างมากในโลกยิ่งกว่าจะมาจากการกำหนดของประเทศใหญ่ๆเพียงไม่กี่ประเทศ อย่างไรก็ตามสิ่งที่กำลังต่อสู้

ของประเทศกำลังพัฒนาจะมีมากแค่ไหนไม่ใช่ปัญหากฎหมาย แต่เป็นปัญหาการเมือง.

เชิงอรรถ

1. GATT Activités en 1982, Genève, avril 1983 หน้า 90

การภาคยานุวัติ (Accession หรือ Adhésion) คือการที่รัฐซึ่งมิได้เป็นภาคีของสนธิสัญญา
ได้แสดงเจตนาเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้นนับตั้งแต่วันที่ประกาศเจตจำนง (déclaration)
เข้าผูกพันเป็นภาคีของสนธิสัญญาดังกล่าวตามแบบและเงื่อนไขที่สนธิสัญญานั้นกำหนด (Charles ROU-
SSEAU, Droit Inter. Pub., t.1, éd. Sirey, 1970 หน้า 113) การภาคยานุวัติ
จึงเป็นวิธีการที่รัฐซึ่งมิได้เป็นคู่สัญญาของสนธิสัญญานั้นนับแต่ก่อน ใช้เพื่อเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานั้นโดย
ที่ไม่ต้องผ่านขั้นตอนกรรมคาของการจัดทำสนธิสัญญาซึ่งโดยปกติจะต้องเริ่มจากการเจรจา ลงนาม และ
ให้สัตยาบัน การภาคยานุวัติจึงมีผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการที่รัฐเป็นคู่สัญญา
นับมาแต่แรก ความผูกพัน สิทธิ หน้าที่ต่าง ๆ อันสืบเนื่องมาแต่สนธิสัญญานั้นนับตั้งแต่วันที่ตนยอมมีผลผูกพันต่อรัฐที่
เข้าภาคยานุวัติด้วย เสมือนหนึ่งเป็นคู่สัญญาของสนธิสัญญานั้นมาแต่แรก (ROUSSEAU, เล่มเดียวกัน
หน้า 115)

2. Thiébaud FLORY, "L'évolution du système juridique du
GATT", Journal du droit international (Clunet), 1977, p.787

3. ROUSSEAU อ้างแล้ว หน้า 70 - 73

4. Thiébaud FLORY, le GATT Droit Inter. et commerce mondial,
L.G.D.J., 1968 หน้า 243 และ Daniel JOUANNEAU, le GATT, P.U.F. "Que
sais-je?", n°1858, 1980, p.26

5. D. JOUANNEAU เล่มเดียวกัน หน้า 5 และ Th. FLORY อ้างแล้ว หน้า

4 - 5

6. Dominique CARREAU, "Les négociations commerciales mul-
tilatérales au sein du GATT: le "Tokyo Round"(1973-1979), Cahiers
européen, n°2-3, 1980, p.145

เชิงอรรถ (กอ)

7. D. JOUANNEAU อ้างแล้ว หน้า 15

8. D. JOUANNEAU เล่มเดียวกัน หน้า 22

9. D. CARREAU, Patrick JUILLARD, Th. FLORY, Droit Inter. économique, L.G.D.J., 1980 หน้า 258

10. สำหรับตัวหนังสือของข้อตกลงว่าด้วยพิธีการทางศุลกากรและการค้าภาษารุ่งเรือง

โปรตุเกส Instruments de Base et Documents Divers Volume IV, texte de l'Accord Général, Genève, mars 1969 n° de vente: GATT/1969-1

11. R. BERMEJO, Vers un nouvel ordre économique inter.: étude centrée sur les aspects juridiques, travaux de la Faculté de Droit de l'Université de Fribourg SUISSE, édités par Peter Gauch, éd. Universitaires Fribourg SUISSE, 1982, p.197

12. P. BERTHOUD, "Les aspects commerciaux du nouvel ordre économique inter.", Colloque, la Haye, 23-25 octobre 1980, intitulé "Le nouvel ordre économique international: aspects commerciaux, technologiques et culturels, Université des Nations Unies, Martinus Nijhoff Publishers 1981, p.22

13. M. VIRALLY, "Le principe de réciprocité dans le droit inter.", Recueil des Cours, t.III, vol.122, 1967, p.5

14. P. BERTHOUD อ้างแล้ว หน้า 24 - 25

15. P. BERTHOUD เล่มเดียวกัน หน้า 24

16. มติสหประชาชาติที่ 3201 (SVI) ลงวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2517 ว่าด้วยปฏิญญา
จัดตั้งระเบียบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศ และมติสหประชาชาติที่ 3202 (SVI) ลงวันเดียวกันว่า
ด้วยโครงการดำเนินการจัดตั้งระเบียบเศรษฐกิจใหม่ระหว่างประเทศ รวมทั้งมติสหประชาชาติที่
3281 (XXIX) ลงวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2517 ว่าด้วยกฎบัตรแห่งสิทธิและหน้าที่ทางเศรษฐกิจ
ของรัฐต่างเป็นตัวอย่างแสดงความไม่พึงพอใจของประเทศกำลังพัฒนาที่ถูกเอาเปรียบจากระเบียบ
เศรษฐกิจเดิมซึ่งเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ประเทศพัฒนาแล้วมากกว่า โปรตุเกสมติสหประชาชาติเหล่านี้
นี้ได้จาก Brigitte Stern, Recueil de textes et documents, vol. 1. Un nouvel
ordre économique inter.? ECONOMICA, 1983, p.3 et suivants

18. แกตกัมมีการประชุมการค้าหลายฝ่ายมาทั้งหมด 7 ครั้ง การประชุมรอบโตเกียวเป็นการ
ประชุมทางการค้าหลายฝ่ายที่ยาวนานที่สุดนับแต่มีการประชุมมา เริ่มประชุมอย่างเป็นทางการระดับรัฐมนตรี

โดยออกคำแถลง (procès-verbal) เมื่อวันที่ 11-12 เมษายน พ.ศ.2522

๑๗๓๗ "Les négociations comm.." หน้า 173 -

175 «Décision de 26 nov. 1979 (L/4898) "Sauvegardes"» Instruments
de Base et Documents Divers, n°26, Genève, mars 1980, หน้า 222-223

20. Rapport O. LONG, "Les négociations commerciales multilatérales du Tokyo Round", t.1, avril 1979, p.183 ; Georges et Anne LEBLOZ, "Le système généralisé des préférences en faveur des P.V.D.", Revue algérienne des sciences juridiques économiques et politiques, vol.XIII, n°4, déc. 1976, p.835 et suivants

21. ๙ Déclaration de Tokyo ในภาคผนวก B ของ Rapport

อ้างอิง หน้า 219-223

22. ภาควิชา 3 ของรายงานสรุปเรื่อง " ข้อตกลงการค้าเสรีและการค้า : แคนาดา " กองนโยบายการพาณิชย์ (นพ./ ปช.) ลงวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ.2523 หน้า 1-6

23. ในปัจจุบันประเทศไทยในกลุ่มอาเซียนทุกประเทศได้เข้าเป็นภาคีของเขตการค้าเสรีแล้ว

โปรดดู GATT Activités en 1982 ว่างแล้ว หน้า 90

24. โปรกคเจงอรรที่ 1 ของบทความนี้ และ Ch. ROUSSEAU, Droit inter.

ublic ขางแล้ว หน้า 115

25. GATT Activités en 1982

อ้างแล้ว หน้า 90

26. ภาคผนวก 3 ของรายงานสรุปกองนโยบายการพาณิชย์ อ้างแล้ว หน้า 6

\$ \$

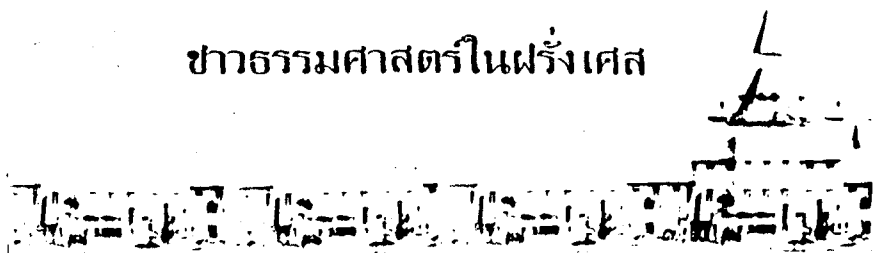
รำลึกถึง วันที่พ่อ เริ่มก่อตั้ง

ลูกโตมยัง ทำให้ อาลัยหา

เมื่อถึงวัน พ่อจากไป อาลัยลา

น้อม " พลัง และ ศรัทธา " มาแทนคุณ

ชาธรรมศาสตร์ในฝรั่งเศส

ความหิว :

ปัญหาทางกายภาพและสังคม

นงนุช เจียรนิลกุลชัย

"แม่จ๋า.....หนูหิวข้าว" คุณแม่ทุกคนในโลกนี้คงไม่สามารถนั่งดูกายอยู่ได้ เมื่อได้ยินประโยคสั้นๆนี้หล่นออกมาจากปากลูกน้อย คุณแม่บางคนอาจจะยดยสันเข้าครัว กระเตรียมสเปาเกตุก็เนื้อส้มของโปรกของลูก เพื่อที่จะให้หนูน้อยกระโดดโลดเต้นกับความถี่ใจ บางคนอาจจะอุ้มกับข้าวเก่าที่เหลืออยู่จากมือก่อนเพื่อให้ลูกได้กับความหิว หรือแม่ว่าบางคนก็อาจจะเพียงเข้าครัวทรวรูกอาหารที่มีอยู่ แล้วคกเพียงข้าวเปล่าๆเหาะะน้ำปลาเล็กน้อยให้ลูกน้อยได้พอประทังความหิว หรือแม้อีกส่วนหนึ่งก็อาจจะได้แค่ร้องมองลูกน้อยร้องไห้ด้วยความสงสาร เนื่องจากไม่มีอะไรเหลืออีกอยู่กันหมดเลย แม่แต่ข้าวสวยสักเม็ด

ความหิวก็คือ ความต้องการอาหารของร่างกาย ความต้องการ "กิน" อันเป็นสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ทุกยุคทุกนาม อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรงสมบูรณ์ ความหิวต่างจาก "ความอยาก" ในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของร่างกายเพื่อการมีชีวิตอยู่ มิใช่ความต้องการขบเคี้ยว เพื่อความ "อร่อย" ความสุขเพลิดเพลินในการกินอันเกิดจากจินตนาการของสมอง

ถ้าจะพูดถึงปรากฏการณ์ของความหิวก็เห็นจะต้องกล่าวถึงความต้องการโภชนาหารระดับพื้นฐานของร่างกายมนุษย์ก่อน จึงจะเข้าใจถึงผลกระทบกระเทือนต่อร่างกาย ถ้าความหิวนี้มิได้รับการสนองตอบด้วยการกิน

1. ความต้องการโภชนาหารระดับพื้นฐานของร่างกาย

ความต้องการอาหารของร่างกายอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจำนวนแคลอรี (1) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเภทของสารอาหาร

จำนวนแคลอรีที่ร่างกายได้รับนั้น จะถูกนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์ของร่างกายต่างกันไป จำนวนแคลอรีขั้นต่ำที่จำเป็นต่อการทำงานของอวัยวะต่างๆเพื่อการมีชีวิตอยู่สำหรับผู้ใหญ่เท่ากับ 1200 - 1300 แคลอรีต่อวัน ตัวเลขนี้ไม่นับพลังงานที่จำเป็นต่อการเคลื่อนไหว เต้น หรือวิ่ง แต่คำนวณจากความต้องการของคนท้องว่าง ในท่านอน ในบรรยากาศที่มีอุณหภูมิสูงราว 18 องศาเซลเซียส ซึ่งร่างกายไม่ต้องใช้พลังงานในการต่อสู้กับความร้อนหนาวภายนอก นอกจากนี้แล้วร่างกายจะต้องการประมาณ 200 - 600 แคลอรี

ในการย่อยอาหารต่างๆ 600 แคลอรีในการออกแรงกล้ามเนื้อ 20 แคลอรีในการนั่งเขียนหนังสือ และ 200 แคลอรีเพื่อการเดิน เป็นต้น โดยเฉลี่ย คนเราต้องการประมาณ 2400 แคลอรีต่อวัน สำหรับผู้ที่ไม่ใช้แรงงานเป็นพิเศษ

สารอาหารที่สามารถให้แคลอรีแก่ร่างกายได้แก่

1. คาร์โบไฮเดรต ให้ 4 แคลอรี / กรัม
2. โปรตีน ให้ 4 แคลอรี / กรัม
3. ไขมัน ให้ 9 แคลอรี / กรัม

โดยที่ทั้ง 3 ประเภทสามารถให้พลังงานในรูปเดียวกันแก่ร่างกาย สามารถทดแทนกันได้ ไขมันเป็นสารอาหารที่ให้พลังงานมากที่สุด ส่วนคาร์โบไฮเดรตนั้นเป็นสารอาหารที่สามารถให้น้ำตาลแก่ร่างกายซึ่งร่างกายจะนำไปใช้ได้ทันที เป็น 2 / 3 ของพลังงานเพื่อการเคลื่อนไหวทั้งหมด

สัดส่วนอาหารทั้ง 3 ประเภทที่จำเป็นต่อร่างกายนั้นต่างกัน อัตราส่วนที่คิดกันจะเป็นเป็นคร่าวๆดังนี้ 55% จากอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต 30% จากไขมัน และ 15% จากโปรตีน ถ้าคำนวณจากค่าต่างๆที่นำมาข้างต้นนี้ก็จะได้เป็น คาร์โบไฮเดรต 330 กรัม โปรตีน 90 กรัม และ ไขมัน 80 กรัม ต่อวัน

นอกจากนี้อาหารที่เรารับประทานทุกวันนั้น จะต้องให้สารอาหารต่างๆครบทุกประเภทเพื่อการเสริมสร้างเนื้อเยื่อใหม่ และการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ:

1) โปรตีน เป็นอาหารหลักที่ใช้เพื่อการเสริมสร้างเซลล์ใหม่ๆ โดยเฉพาะ Antibody ซึ่งจำเป็นต่อภูมิคุ้มกันโรคของร่างกาย โปรตีนสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ โปรตีนที่ร่างกายสามารถสังเคราะห์ขึ้นจากวัตถุดิบอื่นในร่างกาย และโปรตีนที่ร่างกายไม่สามารถสังเคราะห์ได้เอง ในส่วนนี้ร่างกายจำต้องได้รับจากอาหารที่รับประทานเข้าไป จะหาได้จากอาหารประเภทเนื้อสัตว์ทุกชนิด เครื่องในสัตว์ กุ้ง ปู ปลา หอย เมล็ดพืช ถั่ว ธัญพืชต่างๆ และพืชอื่นๆ การจะกินประมาณ 100 กรัม / วัน

2) คาร์โบไฮเดรต เป็นอาหารหลักที่นำแคลอรีมาให้อย่างรวดเร็ว การจะบริโภคประมาณวันละ 300 - 400 กรัม หรือ 200 กรัม เป็นอย่างต่ำ จะมีในอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล น้ำผึ้ง ผลไม้ตากแห้ง

3) ไขมัน เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการดูดซึมของวิตามินบางชนิดโดยเฉพาะอาหาร

และลำไส้ ควรจะได้รับวันละ 40 กรัม จากไขมันสัตว์และพืชทุกชนิด คัมปลา ถั่วชนิดต่างๆ

4) เกลือแร่ เป็นอาหารที่จำเป็นที่สุดในการรักษาสสมดุลยภาคทางเคมีฟิสิกส์ของน้ำและเนื้อเยื่อในร่างกาย จำนวนที่ควรได้รับคือ 25 กรัม / วัน สักส่วนข้างกันแล้ว แก่นึกของเกลือแร่ ที่สำคัญๆ มีดังนี้

โซเดียม 4 กรัม / วัน จำเป็นต่อสมดุลทั่วไปของน้ำและเลือดในร่างกาย แต่ถ้ามียปริมาณมากไป อาจทำให้เป็นโรคความดันโลหิตสูงได้

แคลเซียม 0.8 กรัม / วัน จำเป็นต่อการสร้างกระดูกและฟัน การแข็งตัวของเลือดและการทำงานของกล้ามเนื้อและเส้นประสาท

โปตัสเซียม 1.2 กรัม / วัน เพื่อการเผาผลาญพลังงานของกล้ามเนื้อและหัวใจ

เหล็ก 18 มิลลิกรัม เพื่อการสังเคราะห์ฮีโมโกลบินในเม็ดเลือดแดง
ฟลูออไรด์ 1 มิลลิกรัม จำเป็นสำหรับเด็กในวัยเคียวโต เพื่อป้องกันฟันผุ
ไอโอดีน 0.3 กรัม จำเป็นสำหรับการสร้างฮอร์โมนของต่อมไทรอยด์
และ โคบอลต์ จำนวนเล็กน้อย เพื่อการสังเคราะห์วิตามิน บี 12 ในร่างกาย

5) วิตามิน เป็นสารอาหารที่จำเป็นอย่างยิ่งยวด ถึงแม้ว่าร่างกายจะต้องการวิตามินเพียงจำนวนน้อยนิดในวันหนึ่งๆ แต่สารอาหารประเภทนี้เป็นตัวการในการเร่งปฏิกิริยาเคมีในการเผาผลาญอาหารและสารอื่นๆ ในร่างกายทั้งหมด

6) น้ำ ในวันหนึ่งๆ ร่างกายควรจะได้รับน้ำอย่างน้อย 3 ลิตร ครึ่งหนึ่งมาจากน้ำในอาหารอีก ครึ่งหนึ่งที่รับประทาน และอีกครึ่งหนึ่งมาจากน้ำดื่ม ระบบย่อยอาหารจะทำงานได้ก็ต่อเมื่อมีเซลล์โลสซึ่งได้จากน้ำ ผลไม้ อยู่ในอาหารที่รับประทานด้วย

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้คร่าวๆว่า ร่างกายจะสมดุลยภาคได้ก็ต่อเมื่อได้รับจำนวนแคลอรีเพียง สักส่วนของโปรตีนจากสัตว์ระดับหนึ่ง ไขมัน ฟอสฟอรัส แคลเซียม วิตามิน บี 1 วิตามิน ซี และเซลล์โลส

สัดส่วนต่างๆที่กล่าวมานี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้บ้างทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัย เพศ อาชีพและภูมิอากาศ เด็กย่อมต้องการอาหารมากกว่าผู้ชราเพื่อใช้ในการเติบโต ผู้หญิงโดยปกติต้องการพลังงานน้อยกว่าผู้ชาย แต่ผู้หญิงในระหว่างตั้งครรภ์ต้องการเพิ่มจาก

สัปดาห์ปกติ (2400 แคลอรี) ขึ้นอีก 450 แคลอรี และเพิ่มขึ้น 1000 แคลอรี ระหว่างให้
นมลูก กรมการแพทยที่ไต้หวันรายงานว่าบริโภคถึง 5000 แคลอรีต่อวัน เป็นต้น

2. ผลทางพยาธิวิทยาของความหิว

เมื่อความหิวไม่ได้รับการสนองตอบด้วยการกิน สภาพการขาดสารอาหารที่จำเป็น
ก็ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของร่างกาย ในประวัติดมนุษย์ชาติที่ผ่านมา มนุษย์ไม่ประสบ
กับความหิวและต้องต่อสู้กับมันมาเสมอ ไม่ว่าจะเป็นยามสงคราม หรือยามสงบในประเทศค่อย
พัฒนา นับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ประเทศต่างๆในยุโรปเริ่มตระหนักถึงความ
สำคัญระดับโลกของปัญหาการขาดอาหาร จึงได้มีการศึกษาค้นคว้า ทำการทดลองทางคลินิก
เกี่ยวกับภาวะการขาดอาหารในระดับต่างๆของคน

1) ภาวะอหิวาต์ขาดแคลน - สารอาหารที่ให้แก่ร่างกายไม่พอเพียง (Dearth)

เพื่อความกระจ่างในการอธิบาย จะขอยกตัวอย่างภาวะอหิวาต์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มชน
ที่เคยได้รับอาหารในจำนวนปกติและถูกต้อง แล้วเกิดการขาดแคลนโปรตีน เนื้อสัตว์ ไขมัน
ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากปริมาณในแคลอรีน้อยลง หรือเป็นภัยรุมเร้าที่รุนแรงมาจนประชาชนอด
ไม่ไหวก็ตาม

ในช่วงแรก ผู้ที่ไม่ได้รับจำนวนอาหารตามที่ควรจะได้รับจะอ่อนเพลีย รู้สึก
"หิว" น้ำหนักลดลงทีละเล็กละน้อย อันเป็นสัญญาณของการเสียสมดุลภาพของร่างกาย
ที่ขาดอาหาร ขอมลงทุกทีและน้ำหนักอาจจะลดลงได้ถึง 6 - 14 กิโลกรัม

เพื่อผ่อนคลายนัยความรู้สึกหิวก็จะกินผักผลไม้ที่มีน้ำมากเพื่อให้อิ่มท้อง จำนวน
น้ำที่ร่างกายได้รับแทนที่จะเป็น 3 ลิตรตามปกติ ก็จะเพิ่มเป็น 4 - 6 ลิตรต่อวัน ทำให้
บัสสาวะบ่อยโดยเฉพาะในช่วงกลางคืน บัสสาวะจะใส

สำหรับเด็กวัยรุ่น จะสังเกตเห็นการเติบโตของร่างกายช้าลงทั้งขนาดรูปร่างและ
น้ำหนัก ลักษณะนี้ยังอาจแก้ไขได้ ถ้าเด็กได้รับอาหารตามที่ควรในเวลาต่อมา

นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ขาดอาหารขาดความกระตือรือร้น ซึม และพยายามเคลื่อนไหว
ทำงานน้อยที่สุด ความอดทนต่อการทำงานใช้แรงงานมีน้อยลง ลักษณะที่เราเรียกว่า
"ซีเรียสทำงาน" จะหายไปถ้าผู้นั้นได้รับอาหารทดแทนตามจำนวนที่ร่างกายต้องการ และเคย
ไ้มีตัวอย่างมาหลายต่อหลายครั้งแล้ว

ถ้าภาวะการขาดแคลนจำนวนแคลอรีและโปรตีนขนาดน้อยนี้ยังดำรงต่อไป ร่าง-

กายของคนก็จะเริ่มปรับตัวให้เข้ากับสภาวะอืดกักกล่าวคือ ผู้ขาดอาหารจะไม่ยอมลงอีก การเผาผลาญพลังงานชั้นมูลฐานของร่างกายจะลดน้อยลง ความรู้สึกหิวยังคงอยู่แม้ว่าจะรู้สึกรุนแรงน้อยกว่าเดิม ยังคงเห็นอย่างง่าย อารมณ์เสีย ฉุนเฉียว และโกรธง่าย

สำหรับผู้หญิง ประจำเดือนจะมาไม่ปกติ หรือขาดหายไปเลย

โอกาสที่จะเกิดเชื้อวัณโรคก็มีมากยิ่งขึ้น และโรคจะพัฒนาอย่างรุนแรงและรวดเร็ว เนื่องจากภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง

จำนวนแคลอรีที่ร่างกายได้รับเพิ่ม 2400 แคลอรี ลดลงเหลือราว 1800 แคลอรี หรือราว 25% ของจำนวนแคลอรีที่ร่างกายต้องการ สภาพนี้เป็นสภาพที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในประเทศด้อยพัฒนา ประชาชนในสภาพนี้จะยอมแลกด้วยความอืดกักเด็กเคืองอยู่อย่างนั้นไปตลอดชีวิต

โรคพยาธิพาราสิตต่างๆ ที่อาจแทรกแซงเข้ามาในช่วงนี้ สามารถทำให้สภาวะการขาดอาหารของร่างกายรุนแรงยิ่งขึ้นไปอีก เนื่องจากพยาธิเหล่านี้จะอาศัยคุกอาหารจากผู้ป่วย ทำให้ผู้ป่วยท้องเสีย ท้องร่วง อันเป็นการทำให้สูญเสียน้ำและเกลือแร่ของร่างกายเพิ่มมากขึ้น ระบบทางเดินอาหารไม่เป็นปกติทำให้การดูดซึมอาหารเลวลงอีก

โรคติดเชื้อแบคทีเรียต่างๆ ก็เกิดขึ้นไปพร้อมกับผู้ขาดอาหารที่ภูมิคุ้มกันโรคน้อยกว่าปกติ โรคเหล่านี้สามารถพัฒนาอย่างรุนแรง รวดเร็ว และนำไปสู่ความตายได้

ดังนั้น จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจว่า ในสภาวะอืดกักอาหารเด็กเคืองนี้ อัตราการตายของประชากรจึงมีมากกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วไป

2) ทุพภิกขภัย หรือสภาวะการขาดอาหารอย่างรุนแรง (Famine)

เกิดขึ้นทั่วไปในโลก ในยามสงคราม หรือแม้ในยามสงบเช่น ในอาฟริกา อเมริกากลาง เอเชีย จำนวนแคลอรีที่ร่างกายได้รับต่อวันลดลงเหลือเพียงราว 1000 - 1200 แคลอรี หรือเท่ากับครึ่งหนึ่งของจำนวนแคลอรีที่ควรจะได้รับ (2400 แคลอรี)

อาการต่างๆ ที่กล่าวมาเบื้องต้นในข้อ 1 ปรากฏชัดขึ้น ความหิวโหยยังคงอยู่อย่างมิได้รับการตอบสนอง ร่างกายนำยอมลงทุกที และไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการขาดแคลนอาหารต่อไปได้อีก ลักษณะของการขาดอาหารจึงปรากฏขึ้น นั่นคือการบวมหน้า (Oedema)

ก่อนที่การบวมหน้าจะปรากฏขึ้น อาการของโรคขาดอาหารจะแสดงออกมาอย่าง

ชัดเจนก่อน กล่าวคือ ร่างกายจะบวมมาก น้ำหนักตัวลดลงฉาบฉวย อันเป็นผลเนื่องมาจากการใช้ไขมันที่สะสมไว้ ปริมาณกล้ามเนื้อลดลง เหนื่อยอ่อน ผู้ขาดอาหารจะรู้สึก "หิว" ตลอดเวลา อุณหภูมิร่างกายลดลงในระดั้ม 35 - 36 องศาเซลเซียส เนื่องจากการทำงานของเนื้อเยื่อต่างๆลดลง บัสสาวะบ่อย ชีพจรเต้นช้าลงเหลือ 50 - 60 ครั้งก่อนาที (ปกติ 75 - 85 ครั้งก่อนาที) หัวใจเต้นเบา ความดันโลหิตต่ำ ท้องเสีย บางครั้งอุจจาระเป็นน้ำและลำไส้ใหญ่บีบตัวอย่างรุนแรง

โดยทั่วไป การบวมน้ำจะเกิดขึ้นบริเวณข้อเท้าก่อนเป็นอันคัมแรก ในตอนเย็นของวันที่ร่างกายต้องทนเหน็ดเหนื่อยมาตลอดวัน หรือต้องอยู่ในท่ายืนเป็นเวลานาน การนอนหลับพักผ่อนตอนกลางคืนอาจทำให้หายได้ ต่อจากนั้น การแทรกตัวของน้ำในร่างกายเข้าไปภายใต้เนื้อเยื่อจะเพิ่มมากขึ้นทุกที และคงอยู่แม้กระทั่งหลังการนอนหลับตอนกลางคืนตามไปถึงช่วงเท้า ขา ค้นหลังของคันทา และเนื้อเยื่อของถุงอัณฑะ โดยปกติคันทาจะไม่บวมจากนั้น ก็จะต่อไปยังส่วนบนของร่างกาย ใบหน้า เนื้อเยื่ออวัยวะต่างๆ เยื่อหุ้มปอด เยื่อหุ้มช่องท้องจะเก็บน้ำไว้ภายใต้ จนสุดท้ายอาหารบวมทั้งตัว (Anasarca)

จึงปรากฏขึ้น

การพัฒนาของอาการเหล่านี้อาจใช้เวลาหลายสัปดาห์ แต่อาการบวมอาจเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว เพียงช่วงจากเย็นวันหนึ่งข้ามไปเช้าวันรุ่งขึ้น ร่างกายจะบวมทั่วกัน อย่างกระตันทันภายใน 2 หรือ 3 วัน หรือภายในไม่กี่ชั่วโมง บางครั้งอาการบวมอาจเกิดขึ้นภายหลังภาวะการติดเชื้อ การบาดเจ็บอย่างรุนแรง ความผิดปกติของระบบทางเดินอาหารซึ่งทำให้สภาพขาดอาหารทรุดหนักลงทันที แต่นั่นเป็นเพียงสาเหตุที่พบไม่บ่อยนัก

เนื้อเยื่อที่บวมน้ำนี้จะมีสีขาวใสหรือบางครั้งมีสีม่วงอ่อนๆ อ่อนนุ่ม ถ้าใช้นิ้วกดลงไปก็จะเป็นรอยบุ๋มลงไป Oedema มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งคือ จะหายไปถ้าผู้ป่วยอยู่ในท่านอนเป็นเวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ หลังจากบัสสาวะมากและบ่อยอยู่เป็นเวลานาน

อาการบวมนี้เกิดขึ้นโดยมากกับผู้ที่ขาดอาหารประเภทโปรตีนโดยเฉพาะ โปรตีนที่ร่างกายไม่สามารถสังเคราะห์ขึ้นเองได้จากวัตถุดิบอื่นๆ

ถ้าในช่วงที่ควมบวมนี้ ผู้ป่วยได้รับอาหารที่จำเป็นและถูกต้อง อาการต่างๆเหล่านี้ก็อาจจะหายไป แต่ถ้าไม่ได้รับอาหารที่จำเป็น อาการบวมก็จะพัฒนาอย่างเข้าสู่ขั้นสุดท้าย

ที่อันตรายของโรคขาดอาหาร และปลายทางสุดท้าย นั่นก็คือ ความตาย

ในผู้ป่วยที่ขาดอาหาร เป็นเวลานานเช่นนี้ ภูมิคุ้มกันโรคของร่างกายไม่เหลือ
อยู่แล้ว ฉะนั้น วัณโรคซึ่งเป็นโรคติดต่อกันได้ง่ายมากจึงเข้าแทรกแซงได้ และพัฒนา
อย่างรวดเร็ว แม้กระทั่งโรคติดเชื้ออื่นๆซึ่งปกติไม่เป็นอันตรายมากก็เข้าแทรกแซงทำ
อันตรายแก่ร่างกายอย่างร้ายแรงเช่นเดียวกัน นับเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้ผู้ป่วยตายไปไ้โดยง่าย

เมื่อมาถึงขั้นปลายของโรคขาดอาหารนี้แล้ว โอกาสที่จะรักษาให้หายไม่มีอีก
ผู้ป่วยจะไม่รู้สึก "หิว" อีกต่อไป ถ้าผู้ป่วยรอดพ้นจากการตายด้วยโรคติดเชื้อ ชั้นตอนสุดท้าย
ของโรคขาดอาหารก็คือ เข้าขั้นโคม่า ระดับน้ำตาลในเส้นเลือดลดลงอย่างเฉียบพลัน (อาจ
ถึง 1/2 หรือ 1/10 ของอัตราปกติ) จังหวะการหายใจอ่อนเบาและหยุดบ้างเป็นช่วงนาน
ไม่มีอาการชักแต่กล้ามเนื้อเกร็งแข็ง แขนเหยียดตรงท้องและกางออก ศีรษะหงายไปข้างหลัง
ขาเกร็งเกร็ง สีส้มเทาซีดเหมือนคนตาย การที่ระดับน้ำตาลในเส้นเลือดลดลงอย่างรวดเร็ว
นี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากการไม่ทำงานของต่อมต่างๆในร่างกาย โดยเฉพาะต่อม Hypophyse
กลไกการทำงานในส่วนนี้ยังไม่ทราบแน่ชัด

การชันสูตรศพของบุคคลที่ตายด้วยโรคขาดอาหาร แสดงให้เห็นว่า อวัยวะต่างๆในร่างกาย
ได้ถูกทำลายลงมาก เนื้อเยื่อไขมันไม่เหลืออยู่เลย กล้ามเนื้อเหี่ยวแห้งจนเหลือเป็น
เพียงแผ่นบางๆ มันจะเพาะอาหารและลำไส้บาง โดยทั่วไปอวัยวะทุกชิ้นในช่องท้องมีขนาด
ลดลง น้ำหนักของตับคงเหลือเพียง 750 กรัม (ปกติราว 1.5 กิโลกรัม) คงมีแต่ต่อมหมวก
ไตเท่านั้นที่คงขนาดเดิมไว้ แต่ไขมันที่ห่อหุ้มอยู่ตามปกติก็หายไปหมด มันสมองถูกทำลายเป็น
บางส่วน ต่อม Hypophyse เหี่ยวและลดขนาดลงมาก

3) การรักษาผู้ป่วยด้วยโรคขาดอาหารอย่างรุนแรง

จะคงไม่ลืมว่า ระบบทางเดินอาหารของผู้ป่วยด้วยโรคขาดอาหารนั้น ไม่สามารถ
ทำงานได้ตามปกติ เพราะฉะนั้นจึงไม่ต้องสงสัยสามใจร้อนกับการให้อาหารแก่ผู้ป่วย เพราะ
อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงตายได้ การให้อาหารจำพวกโปรตีน ควรจะค่อยๆเพิ่มขึ้นทีละเล็กละ
น้อย ราว 5 กรัม ทุกๆ 2 หรือ 4 หรือ 8 วัน

อาหารที่ให้โดยมากเป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น เวย์ ซึ่งเป็นอาหารที่เหมาะสม
ที่สุด โดยเฉพาะเวย์ที่ปราศจากมันครีม ในช่วงวันแรกๆ เนื่องจากเป็นอาหารที่ย่อยง่ายหรือ
แบ่งตัวเหลือซึ่งให้คุณค่าทางอาหารสูงได้เช่นกัน

ผู้ป่วยจะค่อยๆปรับตัวกับการทำงานของระบบย่อยอาหาร ถ้าให้อาหารมากเกินไป ในครั้งเดียวร่างกายจะโต้ตอบด้วยอาการท้องเสียซึ่งจะยิ่งทำให้ร่างกายขาดอาหารมากยิ่งขึ้น ถ้าผู้ป่วยมีอาการหนักมากอาจใช้วิธีการให้อาหารทางหลอดผ่านทางจมูก หรือให้อาหารผสมโปรตีน วิตามินและน้ำตาลผ่านทางเส้นเลือดได้

นอกจากนี้การให้ยาจำพวกยาปฏิชีวนะ สารสกัดจากคอมพิวเตอร์ หรือยาบำรุงหัวใจในเวลาเดียวกัน ก็ทำให้ผู้ป่วยมีอาการที่ไ้รวดเร็วขึ้น

โดยทั่วไปแล้วโรคขาดอาหาร เป็นโรคที่รักษาให้หายได้ ถ้าผู้ป่วยยังไม่เข้าขั้นโคม่าซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย แต่เมื่อหายแล้วก็จะยังคงมีทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่แบบบาง เหนื่อยง่ายผิดปกติอยู่เป็นเวลานานหลายปี หรือจนตลอดชีวิต

4) ความหิว - เกิก - และโรคควาชิโอร์กอร์ (Kwashiorkor) ²

ภาวะการขาดอาหารจะสำเแดงออกในรูปที่รุนแรงและหนักมากเป็นพิเศษในส่วนที่เกี่ยวกับเกิกเล็ก ซึ่งความต้องการทางโภชนาการมีมากกว่าผู้ใหญ่ เพราะนอกจากจะต้องการสารอาหารเพื่อนำไปใช้ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกายแล้ว ยังต้องนำไปใช้ในการเจริญเติบโตด้วย

องค์ประกอบอันแรกที่มีผลค่อน้ำหนักของเกิกแรกเกิดคือ ภาวะโภชนาการของแม่ ในระหว่างมีครรภ์ ในอเมริกาและในยุโรปหญิงมีครรภ์ได้รับอาหารพอเพียง น้ำหนักเฉลี่ยของเกิกแรกเกิดประมาณ 3300 กรัม ในภาคใต้ที่มีการขาดอาหารอยู่บ้าง น้ำหนักของเกิกจะเฉลี่ยประมาณ 3000 กรัม ในอินเดียและศรีลังกา 2700 กรัม เป็นต้น ถ้าเราศึกษา น้ำหนักเกิกแรกเกิดในชนชาติหนึ่งจะสังเกตได้ว่า องค์ประกอบทางคันสังคัมและเศรษฐกิจมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มาก เช่น เกิกที่เกิดจากแม่ที่ยากจนจะมีน้ำหนักน้อยกว่าเกิกที่เกิดจากแม่ในระดับชนชั้นกลาง สิ่งนี้ไม่ได้เป็นเพียงผลของความแตกต่างทางโภชนาการเท่านั้น แต่ระยะเวลาการตั้งครรภ์ก็มีส่วนสำคัญด้วย หญิงกรรมกรที่ต้องทำงานใช้แรงงานตรากตรำมักจะคลอดก่อนกำหนด ทำให้เกิกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยและยอมบาง

อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ยังอยู่ในครรภ์มารดานั้น ทารกจะอาศัยสารอาหารทุกอย่างที่จำเป็นต่อการพัฒนาจากตัวแม่ และโดยทั่วไปจะเกิดมาพร้อมกับน้ำหนักแรกเกิดที่ค่อนข้างปกติ นอกจากว่าแม่จะอยู่ในสภาพขาดอาหารอย่างรุนแรงเท่านั้น ในระยะ 3 เดือนแรกนมแม่จะเป็นอาหารที่สำคัญสำหรับทารกเพราะสามารถนำสารที่จำเป็นมาให้ทารกได้อย่างเพียงพอ

พอ หลังจาก 6 เดือนเป็นต้นไปเด็กเริ่มอ้วนและกินอาหารจากภายนอก และนั่นคือช่วงเวลาที่สำคัญที่ภาวะโภชนาการของเด็กเล็กจะแตกต่างกันไปแล้วแต่อาหารที่ได้รับ

ลักษณะโรคขาดอาหารในเด็กสามารถจำแนกได้เป็น 2 จำพวกคือ โรคควาชิโคะ (Kwashiorkor) และโรคซูบผอม (Nutritional Marasmus) โรคควาชิโคะเกิดขึ้นกับเด็กที่ขาดโปรตีน แต่จำนวนแคลอรีทั้งหมดที่ได้รับยังคงเพียงพอ ส่วนโรคซูบผอมนั้นเกิดกับเด็กที่ขาดทั้งจำนวนแคลอรีและปริมาณโปรตีน

— โรคควาชิโคะ — ลักษณะเด่นที่สำคัญของโรคนี้คือ อาการบวม น้ำ หน้าเด็กจะบวม กลม ท่อนล่างของแขน ขา และเนื้อเยื่อจะบวม น้ำ ร่างกายส่วนบนซูบผอม ขี้นองปรากฏเด่นชัด ในขณะที่ช่วงหน้าท้องและช่วงขาจะบวมใหญ่เต็มไปด้วยน้ำ

การเจริญเติบโตของร่างกายจะลดลงและช้าลง เมื่อเทียบกับเด็กที่ได้รับอาหารตามปกติ

เด็กจะมีอารมณ์ฉุนเฉียว เชื่องซึม มีท่าทีที่เป็นศัตรูกับผู้ที่เข้าใกล้ การพัฒนาของสมองจะไม่เป็นไปตามปกติ มีผลทำให้เด็กมีสติปัญญา ไหวพริบลดลง อารมณ์เหวี่ยงไหว ไม่เป็นปกติ เส้นผมของเด็กขาดอาหาร จะมีสีออกแดง เส้นเล็กเปราะและขาดง่าย ในภาพที่นำ—สมเพชของเด็ก....

บนผิวหนังจะปรากฏเป็นตุ่มๆ สีดำน้ำตาลขึ้นเป็นหมู่ประปราย เมื่อตุ่มเมือกสีเหล่านี้หลุดออกไป ก็จะทิ้งร่องรอยของผิวหนังชั้นล่างปรากฏเป็นสีแดงชมพูอยู่ทั่วไป คับจะโตใหญ่ มีขนาดผิดปกติ

— โรคซูบผอม: ให้อาหารของเด็กที่มีแค่นี้ห่มกระตุก ในอินเดียได้เคยพบเด็กอายุ 2 ปี นหนักเพียง 4 กิโลกรัมเท่านั้น! โรคนี้ต่างจากโรคควาชิโคะตรงที่ไม่มีการบวม น้ำ ไม่มีความผิดปกติทางเม็กลีปผ ผิวหนังหรือเส้นผม คับไม่โตใหญ่ แต่อารมณ์เด็กจะฉุนเฉียว เกรี้ยวกราด มากกว่าเด็กที่เป็นโรคควาชิโคะ

นอกจากนี้อาการอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วในผู้ใหญ่ที่ขาดอาหารก็ปรากฏ เช่นเดียวกับกับเด็กขาดอาหาร มันจะมีขนาดเล็ก นนั้จะเพาะอาหารและลำไส้บาง คับอ่อนผิดปกติ ผิวหนังแห้งและระบบย่อยอาหารไม่ปกติ

ในปัจจุบันนี้ โรคควาชิโคะได้กลายมาเป็นความห่วงใยวิถกอันกับหนึ่งของนัก—โภชนาการได้มีการค้นคว้าสังเคราะห์โปรตีนที่จำเป็นในการเติบโต โดยเฉพาะ Lysine

หรือค้นหาส่วนผสมที่เหมาะสมจากอาหารพื้นเมืองที่หาได้ในประเทศนั้นๆ เช่น ประเทศ
มอโรคโค ใช้ปลาปนผสมกับแป้งข้าวฟ่างและถั่วลิสง ในอินเดียใช้แป้งถั่วเหลืองผสมกับงา
ถั่วลิสงและยีสต์ ในอิสราเอลใช้ปลาปนผสมในขนมปังประจำวัน เป็นต้น

งานค้นคว้าทางด้านการเพาะจุลินทรีย์ในภาคอุตสาหกรรมว่าพวกยีสต์และแบค-
ทีเรีย ก็สามารถให้โปรตีนคุณภาพดีถึง 70% พร้อมทั้งปริมาณวิตามิน บี ที่เหมาะสม
นอกจากนี้ก็ยังมีการค้นคว้าเกี่ยวกับสาหร่ายที่จะสกัด สารอาหารใช้เป็นประโยชน์ได้ด้วย

อย่างไรก็ตามเด็กขาดอาหารเหล่านี้ แม้ว่าจะได้รับการรักษาให้อาหารตาม
ปกติแล้วก็จะเจริญเติบโตได้ช้ามาก สถิติดูๆ ความเฉลียวฉลาดจะถูกทำลายไปบ้างไม่
มากนักเลย

3. ผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจและสังคมของ "ความหิว"

R. DEBRE นักต่อสู้เพื่อโลกที่สามชาวฝรั่งเศสคนหนึ่ง เคยกล่าวไว้ว่า
โรคความหิวจะเป็นโรคที่ทำลายมนุษยชาติเป็นอันดับหนึ่งในปัจจุบันนี้ และเร็วๆ นี้เอง
หนังสือพิมพ์ Le Monde Diplomatique ประจำเดือนพฤษภาคม 1983 ปี ก็ได้ลง
ข่าวในหน้า 1 กล่าวถึงปัญหาความหิวและโรคขาดอาหารรวมทั้งผลกระทบต่างๆ ที่ตามมาว่า
เป็น "ข่าวอัศจรรย์กับโลก" ในปี 1979 เพียงปีเดียวมีชาวโลกทั้งหญิงชายและเด็กราว
50 ล้านคน ตายด้วยโรคขาดอาหาร (เป็นจำนวนมากกว่าสงครามครั้งใดๆ ในโลก)

สภาพขาดอาหารนี้ยังคงมีอยู่ และนับวันก็มีแต่จะเลวลง ถ้าไม่มีการแก้ไขอย่างทันด่วนที่

แม้ว่าโรคขาดอาหารจะทำให้อัตราการตายสูงขึ้น แต่โรคขาดอาหารก็เปรียบ
เสมือนสงครามยุคใหม่ที่มีมุง "ทำลาย" มากกว่าที่จะมุง "ฆ่า" คน ผู้ที่ขาดอาหารก็
เหมือนกับถูกเจ็บจากสงครามที่ไม่สามารถทำการผลิตหรือร่วมเป็นแรงงานให้กับประเทศ
ของตนได้อย่างเต็มที่ ประสิทธิภาพในการทำงานลดน้อยลง เนื่องจากร่างกายอ่อนแอจาก
การไม่ได้รับอาหารที่มีคุณค่าและจำนวนพอเพียง ส่งผลไปถึงพลังการผลิตในสังคมและกระ-
ทบกระเทือนต่อระดับเศรษฐกิจของประเทศด้วย นอกจากนี้ รัฐบาลยังต้องเสียเงินอีกเป็น
จำนวนมหาศาลในหลายๆ เพื่อการรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยจากการขาดอาหาร ทั้งทางตรง
สำหรับผู้ป่วยที่เป็นโรคขาดอาหารและทางอ้อมสำหรับผู้ป่วยอื่นที่ถึงแล้วแล้วแต่มีสุขภาพไม่ดี
เป็นทุนเดิมจากการรับประทานอาหารไม่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ

ประสบการณ์ต่างๆ หลายแห่งในโลกได้ให้บทเรียนที่ควรไว้ เช่น ตั้งแต่ปี 1925

เป็นต้นมา ในประเทศเยอรมนี ได้มีการแจกอาหารเข้ากันประกอบด้วย เมสค ซมกิง ไซมัน เนยแข็ง และผลไม้ แก่เด็ก ๆ ในโรงเรียนและสถานที่เลี้ยงเด็กทุกแห่ง ผลของการตรวจสอบสุขภาพเด็กเหล่านี้ พบว่า เด็กมีสุขภาพที่แข็งแรงขึ้นมาก ทำให้รัฐบาลของประเทศนั้นสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายรักษาพยาบาลและค่ายาไปได้เป็นจำนวนมากกว่ารายจ่ายในการซื้ออาหารเข้าเลี้ยงเด็กเหล่านี้เสียอีก แม้ว่าจะเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ปัญหาในประเทศที่ย้อนพัฒนา ก็คือปัญหาเดียวกัน นั่นคือ การทำให้ประชาชนในประเทศที่ด้อยพัฒนา กินผลิตภัณฑ์จากผลิตภัณฑ์เกษตร จะสามารถทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของประเทศนั้นสูงขึ้นอย่างคาดไม่ถึง

4. ความหวังกับประเทศไทย

หนังสือพิมพ์ Le Monde Diplomatique ฉบับเกี่ยวกับโคลัมเบียถึงสถานการณ์การบริโภคอาหารระดับโลกไว้ว่า จากปี 1970 ถึง ปี 1979 การบริโภคอาหารทั้งหมดในประเทศด้อยพัฒนาได้เพิ่มขึ้นรวมทั้งสิ้น 29% แต่ด้วยจำนวนประชากรที่สูงขึ้น ทำให้ตัวเลขนี้ลดลงเหลือเพียง 5% ต่อคน ความเจริญในการผลิตในประเทศต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน 1 / 4 ของประชากรในประเทศกำลังพัฒนาในระบบเศรษฐกิจแบบการตลาด ยังไม่ได้รับอาหารอย่างเพียงพอ และ 12 ประเทศอยู่ในภาวะ "การขาดอาหารโดยทั่วไป" กล่าวคือ อินเดีย (201 ล้านคน) อินโดนีเซีย (33 ล้าน) บังกลาเทศ (27 ล้าน) ไนจีเรีย (14 ล้าน) บราซิล, เติร์กเมนิสถาน, ปากีสถาน, (12 ล้าน) ฟิลิปปินส์ (10 ล้าน) อัฟกานิสถาน (6 ล้าน) พม่า, โคลัมเบีย และ ไทย (5 ล้าน)

เป็นที่น่าฉงนและน่าวิตกในเวลาเดียวกันว่า ประเทศไทยซึ่งเคยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ "ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว" ก็มาติดอันดับ "ประเทศที่ขาดอาหารโดยทั่วไป" ในโลกด้วย ตามสถิติล่าสุดขององค์การอาหารและการเกษตร (FAO) ของสหประชาชาตินี้ ทั่วทั้งในช่วงปี 1956 - 1957 ประเทศไทยมีอัตราการบริโภคอาหาร (119 - 132)³ สูงกว่าพม่า (74 - 72) ซึ่งเป็นประเทศสังคมนิยมเป็นอันมาก และไม่เคยรู้จักโรคขาดอาหารเลย จนช่วงหลังปี 1950 - 1960 มาถึง

สาเหตุของการขยายตัวของภาวะการขาดอาหาร

1) การเพิ่มของจำนวนประชากร ในปี 1971 ประเทศไทยมีประชากร 37 ล้านคน ในเวลา 10 ปี เพิ่มขึ้นเป็น 49 ล้านคน ในปี 1981 ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย

ประกันไว้ไม่จำเป็นสาเหตุสำคัญเนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรโดยรวมแล้วมากพอที่จะเลี้ยงประชากรไทยทั้งหมดได้พอเพียง ถ้าหากมีการวางแผนและกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้ทั่วถึงกันและกัน

2) การพัฒนาเปลี่ยนจากการเกษตรเพื่อการยังชีพไปเป็นเกษตรกรรมที่มีกำไรเพื่อการส่งออกนอกประเทศ แต่เดิมชาวนาในประเทศไทยทำการปลูกข้าวเพื่อไว้เลี้ยงครอบครัวของตนเป็นหลัก ที่เหลือก็ส่งเป็นส่วยให้แก่พระมหากษัตริย์ ตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา เมื่อประเทศไทยเปิดประตูการค้าออกสู่ประเทศตะวันตกด้วยการทำสัญญาค้าขายฉบับแรกกับตัวแทนของพระนางวิกตอเรียแห่งอังกฤษ คือ เซอร์จอห์น บาวริง ในปี 1885 ประเทศอังกฤษได้บังคับซื้อข้าวจากไทยในราคาต่ำเพื่อนำไปใช้เลี้ยงแรงงานคนงานในประเทศอาณานิคมของตน จากนั้นมาประเทศไทยก็ส่งข้าวออกขายต่างประเทศเรื่อยมา จนในช่วงปี 1948 - 1952 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งข้าวออกอันดับหนึ่งของโลก (28% ของตลาดโลก)

ตั้งแต่ปี 1950 เป็นต้นมา ได้มีการพัฒนาเทคนิคใหม่ในการปลูกข้าวด้วยการใช้แทรกเตอร์ มอเตอร์สูบน้ำ ปุ๋ย และพันธุ์พืชที่คัดเลือกแล้ว โดยประเทศไทยได้รับเป็นความช่วยเหลือจากรัฐบาลอเมริกัน มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูป (Agro-business) ในขณะเดียวกันนายทุนต่างชาติและนายทุนชั้นกลางก็เริ่มเข้ามามีบทบาทในการควบคุมการผลิตโภชนาหารรวมถึงอุตสาหกรรมอาหารที่ละเอียดละน้อย ชาวนาไทยมีหนี้สินขายไร่นา หรือหันหน้าเข้าสู่เมือง เป็นกรรมกรขายแรงงาน ที่เหลืออยู่ ก็กลายเป็นผู้ขายแรงงานในภาคเกษตรกรรม ปลูกพืชทุกชนิดที่นายทุนเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมอาหารหรือนายทุนในเมืองซึ่งมากกว่าคนที่ดินในชนบทจะกำหนดให้ปลูก เช่น ชาวนาไทยหันไปปลูกมันสำปะหลังในช่วง 10 ปีหลังนี้ เพื่อการส่งออกเป็นอาหารสัตว์ให้แก่ประเทศยุโรปตะวันตก ผลกำไรตกอยู่กับเจ้าขบวนการพ่อค้าส่งออก ชาวนาไทยผู้อยู่เคยเป็นกระดูกสันหลังของชาติผู้ซึ่งเคยปลูกข้าวเลี้ยงคนไทยด้วยกันเองมาเป็นเวลานานต้องถูกบังคับให้กลายเป็นผู้ขายแรงงาน ปลูกมันสำปะหลังที่จะนำไปใช้เลี้ยงวัว-หมู-เป็ด-ไก่ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

3) สภาพการขาดอาหารจะเลวลงอีกในอนาคต เมื่อที่ดินที่เคยใช้ในการเพาะปลูกเหล่านั้นจึงลง ไม่มีปุ๋ย กลายเป็นทะเลทรายไร้ค่า บ่าถูกทำลาย เจือปนใช้ในการเพาะปลูกถูกทำลาย ประเทศจะไม่สามารถปลูกอะไรก็ตามเพื่อเลี้ยงประชากรของคนได้

จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาคเกษตรกรรมดังกล่าวนี้ ก็ไม่น่าสงสัยเลยว่าทำไมประเทศไทยจึงเข้ามาติดอันดับ 8 ของประเทศที่ขาดอาหารในโลกได้ ปัญหาของประเทศไทยก็คล้ายกับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนาโดยทั่วไปที่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศอุตสาหกรรมที่มีอำนาจทั้งทางเมือง การเงิน และเทคโนโลยีในทุกด้าน ที่เข้ามาและวางแผนการผลิต การค้าในประเทศอื่นๆ เพื่อผลประโยชน์ของบริษัทตน เป็นหน้าที่ของเราชาวไทยที่จะต้องปกป้อง รักษาผลประโยชน์ของชาติตนเอง

แม้ว่าในปัจจุบันบางองค์กร บางประเทศในยุโรปจะตื่นตัวให้บริการชาวสารก่ประชาชนของตนเกี่ยวกับภาวะการขาดอาหารในโลก แม้ว่า UNICEF จะทำการเรียกร้องเงินบริจาคชาวยุโรปเพื่อนำไปช่วยเหลือประเทศในโลกที่ 3 หรือแม้ว่าจะมีการค้นคว้าผลิตโปรตีนสังเคราะห์ด้วยวิทยาการใหม่ล้ำเลิศเพียงใดก็ตาม นั้นไม่ใช่วิธีการแก้ไขปัญหาคาดอาหารที่แท้จริง เพราะมันเป็นเพียงงานบรรเทาทุกข์ภัยเฉพาะหน้า หรือการแก้ปัญหที่ปลายเหตุ

ปัญหาการขาดอาหารในประเทศไทย จะต้องได้รับการแก้ไขด้วยคนไทยด้วยกันเอง ด้วยการกระจายอำนาจการซื้ออาหารมาเลี้ยงชีพให้ทั่วถึงแก่คนไทยทุกคน รัฐบาลจะต้องกำหนดนโยบายที่ชักเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมในอนาคต บรรษัทต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ มิได้มีเจตนาที่ค่อประเทศของเราเสมอไป แต่แฝงไว้ด้วยการเอารัดเอาเปรียบ ไม่ยุติธรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องดูแลเอาใจใส่ รักษาผลประโยชน์ของชาติบ้านเมือง อย่าให้ลูกหลานไทยในอนาคตต้องกลายเป็นเด็กปัญญาอ่อน ขุนยอม ไร้ไทยไร้แรง ดังที่พบเห็นกันทั่วไปในประเทศอื่นๆ ที่แห้งแล้งหรือยากจนเลย

- 1 - 1 คาลอรี เท่ากับ พลังงานความร้อนที่ทำให้น้ำ 1 กก. ที่ 14 - 15°C มีอุณหภูมิสูง เป็น 1°C
- 2 - Kwashiorkor เป็นภาษาแอฟริกันแปลกันหลายความหมาย บ้างก็ว่า "เด็กย่ำรีว" "เด็กกุ๊ก" บ้างก็ว่า "เหนื่อยเสียเปล่า" หรือ "บรรพบุรุษ" เป็นต้น
- 3 - (ตัวเลขตัวแรกคืออัตรา การผลิตโภชนาการต่อหัว ตัวเลขที่ 2 คืออัตราการผลิต วัตถุพืชต่อหัว)

แปลและเรียบเรียงจาก

- 1) Michel CEPEDE et Hugues GOUNELLE, La Faim, Que sais-je?
Presses Universitaires de France, 1977.
- 2) J. Berthelot et F. de Ravignan, Les sillons de la faim, L'Harmattan,
1980.
- 3) Le Monde Diplomatique, mai 1983
- 4) สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับ 26 มีนาคม 2526

ข้อสังเกตเบื้องต้นเกี่ยวกับ

แนวความคิดมาร์กซ์กับกฎหมาย

สนั่นท วังคำโรทัย

ในปัจจุบัน เราอาจแบ่งการศึกษากฎหมายออกเป็นสองแนวใหญ่ๆ แนวหนึ่งของการศึกษาคงจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติกฎหมายทั้งสารบัญญัติ และวิธีสบัญญัติ รวมทั้งวิเคราะห์เหตุผลในคำพิพากษาเป็นหลักอง เหมือนกับที่บางท่านเข้าใจว่าวิชากฎหมายเป็นวิชาชีพเพื่อที่จะเป็นนักกฎหมาย ส่วนอีกแนวหนึ่งเป็นการศึกษาถึงบรรดาทฤษฎีกฎหมายสำคัญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแนวความคิดสำนักปทัสฐานนิยม แนวความคิดสำนักกฎหมายสังคมนิยม หรือสำนักกฎหมายธรรมชาติคลาสสิก หรือสมัยใหม่ ฯลฯ ในบางกรณีก็อาจศึกษาหลักกฎหมายที่ใช้บังคับควบคุมกันไปกับทฤษฎีกฎหมาย อย่างไรก็ตาม นักกฎหมายมักจะให้ความสนใจกับสิทธิ-มาร์กซ์น้อยมาก อาจเป็นเพราะว่า แม้มาร์กซ์จะให้ความสนใจกับปัญหากฎหมาย แต่ก็กล่าวถึงเรื่องกฎหมายไว้อย่างกระจัดกระจายในงานเขียนจำนวนมหาศาลของเขา โดยมีไคส์ เป็นทฤษฎีกฎหมายหรือนิติปรัชญา เป็นกรณีเฉพาะ จึงไม่น่าแปลกที่จะศึกษางานทางด้านนี้ของมาร์กซ์อย่างเป็นระบบ หรืออาจเป็นเพราะว่านักกฎหมายส่วนใหญ่เห็นว่าสิทธิมาร์กซ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง จึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือกฎหมาย ด้วยเหตุของการจัดหลักสูตรวิชาการศึกษา, อิทธิพลจากเนื้อหาวิชาที่ได้รับ การถ่ายทอดกันมา, ค่านิยม ฯลฯ และเหตุประการหลังนี้เองที่ทำให้ "ผู้อื่น" มองนักกฎหมายว่าเป็นหัวหมองหัวความ หรือเป็นมุมมองโลกทั้งหมดจากโลกของกฎหมายเพียงด้านเดียว ซึ่งแนวความคิดมาร์กซ์ในการมีทัศนะมองโลกทั่วไป และมองโลกกฎหมายโดยเฉพาะ อาจจะแตกต่างไปจากทัศนะของ "นักกฎหมาย" อันความแตกต่างนี้อาจจะทำให้ข้อคิดบางอย่างแก่เรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักกฎหมาย แล้วข้อคิดบางอย่างนั้นย่อมเนื่องถึงการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อข้อสรุปที่ดีที่สุด ข้อสรุปที่ดีที่สุดในแต่ละช่วงย่อมมีประโยชน์ในทางวิชาการกฎหมายเปิดกว้างไปอีกมุมหนึ่ง

ส่วนที่หนึ่ง

กฎหมาย : สถาบันหนึ่งในวิถีการผลิต

ทุกคนรวมทั้งนักกฎหมายต่างเห็นพ้องกันว่า กฎหมายเป็นผลิตผลของสังคมเหมือนกับสหภาพโซเดียมหนึ่งโคกล่าวไว้ "Ubi societas, ibi jus" - ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย แต่กล่าวเช่นนี้เป็นเพียงการมองโลกด้วยความคิดที่ว่า กฎหมายเป็นเสมือนปรากฏการณ์ของการผลิตทางสังคมที่หยุดนิ่ง มาร์กซ์เลยนำเอาข้อเท็จจริงที่ผลิตโดยสังคมมาสอดคล้องไว้ใน

ทฤษฎีว่าด้วย "การผลิตแห่งชีวิตสังคม" (la production de la vie sociale)
เพื่อที่จะวิเคราะห์อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ว่ากฎหมายอะไร สร้างขึ้นในสังคมใด หรือ ทำไม
กฎหมายหนึ่งๆ จึงสอดคล้องกับสังคมนั้นๆ โดยอธิบายอย่างรวบๆ ภายใต้คำศัพท์ที่มีรากซ์
เรียกว่า "วิธีการผลิต" (mode de production) ก่อนอื่นเพื่อป้องกันความเข้าใจผิด
จึงใคร่ขอทำความเข้าใจเสียแต่เริ่มแรกว่า คำว่าวิธีการผลิต มิได้มีความหมายเฉพาะทาง
เศรษฐกิจอย่างที่เรามักจะยอมรับกันเพียงด้านเดียว หากเป็นแนวความคิดที่หมายถึงลักษณะ—
การซึ่งสังคมจัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตชีวิตสังคม (1)

1. วิธีการผลิตแห่งชีวิตสังคม

ผู้เขียนขออนุญาตอ้างข้อเขียนบางตอนของมาร์กซ์อันจะเป็นคุณแก่การทำความเข้าใจ
เข้าใจว่า วิธีการผลิตตามความหมายของมาร์กซ์คืออะไร : "การค้นคว้าของข้าพเจ้านำมา
สู่ผลลัพธ์ที่ว่าบรรดาความสำคัญทางกฎหมายและรูปแบบของรัฐ มีอาจจะเข้าใจได้โดยตัวของ
มันเอง หรือโดยวิธีวิวัฒนาการที่อ้างเอาจากจิตใญ่มนุษย์ แต่ตรงกันข้าม ความสัมพันธ์ทาง
กฎหมายและรูปแบบของรัฐกลับมีรากเง้าอยู่ในเงื่อนไขของการดำรงอยู่ของสสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่
เฮเกลรับทอดความคิดมาจากชาวอังกฤษและชาวฝรั่งเศส แล้วเรียกชื่อตามความหมายรวมๆ
ว่า "สังคมพลเมือง" และกายภาพของสังคมพลเมืองนี้ ก็จำกัดค้นหาในเศรษฐกิจการเมือง
... (...) ผลลัพธ์โดยทั่วไปที่ข้าพเจ้าบรรลุ และที่ใช่เป็นสื่อสำหรับการศึกษาของข้าพเจ้าอาจจัด
เป็นสูตรได้ดังนี้ : ในการผลิตทางสังคมแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์ มนุษย์ได้เข้ามาอยู่ใน
ความสัมพันธ์ที่กำหนดแล้วแน่นอน, (เป็นความสัมพันธ์) ที่จำเป็น, ที่เป็นอิสระจากเจตนารมณ์
ของเขา (นั่นคือ) ความสัมพันธ์ทางการผลิตที่สอดคล้องกับขั้นตอนการพัฒนาที่ถูกกำหนดโดย
พลังการผลิตทางสสาร บรรดาความสัมพันธ์ทางการผลิตทั้งหมดนี้ประกอบด้วยการสร้างทาง
เศรษฐกิจของสังคม, พื้นฐานรูปธรรม ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงสร้างส่วนบนทางกฎหมายและ
ทางการเมือง และเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบแห่งจิตสำนึกให้สอดคล้องกันไป วิธีการผลิตแห่ง
ชีวิตทางสสารเป็นเงื่อนไขของการะบวนการชีวิตสังคม การเมืองและความคิดโดยทั่วไป (...)
เมื่อถึงการพัฒนาบางขั้นตอน พลังการผลิตทางสสารของสังคมจะไปขัดแย้งกับความสัมพันธ์ทาง
การผลิตที่ดำรงอยู่หรือหากใช้ภาษากฎหมายโดยเฉพาะก็คือ พลังการผลิตพัฒนาสูงจนจนถึงขั้น
ขัดแย้งกับความสัมพันธ์เกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ จากรูปแบบการพัฒนาพลังการผลิตที่เป็นอยู่ ความ
สัมพันธ์นี้ค่อยกลายกลายเป็นอุปสรรค แล้วยุคแห่งการปฏิวัติสังคมก็จะเริ่มต้น การเปลี่ยน—

แปลงฐานทาง เศรษฐกิจจะสิ้นสะเทือนโครงสร้างส่วนบนจำนวนมหาศาลทั้งหมดไม่ช้าก็เร็ว เมื่อเราพิจารณาถึงความสิ้นสะเทือน (หรือการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง) ดังกล่าวก็สมควรที่จะแยกแยะอยู่เสมอระหว่าง การเปลี่ยนแปลงทางสสาร ซึ่งเราอาจสังเกตได้ด้วยวิธีการที่เข้มงวดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ของเงื่อนไขการผลิตทางเศรษฐกิจ กับบรรการรูปแบบทางกฎหมายทางการเมือง ทางศาสนา ทางศิลปะ และทางปรัชญา กล่าวสั้นๆคือ บรรการรูปแบบทาง-อุดมคติ..."(2)

ข้อความข้างบนนี้ยืนยันว่า เราไม่อาจอธิบายความสัมพันธ์ทางกฎหมายหรือระบบกฎหมายได้ด้วยตัวของตนเอง หรือด้วยความรู้ความนึกคิดของเราแต่เพียงอย่างเดียว หนทางที่จะอธิบายกฎหมายได้อย่างแท้จริงอยู่ที่การค้นหาเหตุผลเกี่ยวกับการดำรงอยู่และพัฒนาการกฎหมายในวิถีการผลิต ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจถึงองค์การทางสังคมโดยส่วนรวม และเข้าใจกฎหมายซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบนั้นในเวลาเดียวกัน การศึกษากฎหมายในแนวนี้อาจช่วยให้เราหลีกเลี่ยงจาก ลัทธิพื้นฐานนิยม normativisme (กฎหมายก็คือกฎหมาย) และ อุดมคติแบบเพอฝัน idéalisme (กฎหมายคือตัวแทนของความบริสุทธิ์จริยธรรม)

เหตุที่มาร์กซ์ใช้คำว่า "ในการผลิตทางสังคมแห่งการดำรงอยู่ของมนุษย์" เพราะเห็น
ว่าชีวิตสังคม หรือปรากฏการณ์ทั้งหมดที่มันเป็นสถาบันนั้นเป็นผลมาจากการผลิต และมี
มนุษย์จะผลิตแต่เพียงวัตถุเท่านั้น หากมนุษย์ยัง เป็นผู้ผลิตสิ่งที่ไม่ใช่เป็นวัตถุด้วยนั้นคือความนึก
คิด ผลิตภัณฑ์ทางวัตถุและทางความคิดนี้แหละที่มาร์กซ์เรียกรวมกันว่า การผลิตทางสังคมแห่ง
การดำรงอยู่ ถ้อยคำนี้มีความหมายมากทีเดียวในแง่ที่ว่า ชีวิตสังคมไม่ใช่ชีวิตที่เกิดขึ้นหรือเป็นอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นผลงานที่สร้างขึ้นมาจากน้ำมือมนุษย์ และการผลิตทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการผลิตทางวัตถุหรือทางความคิดก็จำเป็นต้องมีองค์การบางชนิด มีขอบเขตบางอย่าง เช่น การปลูกข้าว การสร้างรถยนต์ หรือการศึกษาหาความรู้ เราต้องมีแบบแผนกฎเกณฑ์บางอย่าง ไม่ใช่ว่าใครก็จะทำอะไรก็ได้ การปลูกข้าวต้องคำนึงถึงภูมิอากาศ พื้นที่ที่จะปลูก เครื่องไม้เครื่องมือที่จะจำเป็น การสร้างรถยนต์ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เทคโนโลยีบางอย่าง การศึกษาหาความรู้ควรจะเป็นไปในสถาบันการศึกษาต่างๆเป็นต้น กล่าวคือ มนุษย์จำต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจนให้แก่ละแวกที่ตำแหน่งของตนเองภายในกระบวนการผลิตนั้นๆ มาร์กซ์ยังเน้นไว้ในนิพนธ์เรื่องทุนอีกว่า "ในการผลิตนั้น มนุษย์ไม่เพียงแต่กระทำต่อธรรมชาติเท่านั้น หากยังกระทำต่อตัวมนุษย์ด้วยกันเองอีกด้วย เขาจะผลิตได้ก็เฉพาะด้วยการทำงานรวมหมู่

ในลักษณะที่ถูกกำหนดแน่นอน และด้วยการแลกเปลี่ยนกิจกรรมระหว่างกัน เพื่อที่จะผลิต มนุษย์ต่างมีการติดต่อและเข้าร่วมในความสัมพันธ์ที่แน่นอนนั้นๆ การกระทำของมนุษย์คือธรรมเนียมและการผลิตจะดำเนินไปก็ท่ามกลางข้อจำกัดในการติดต่อ และในความสัมพันธ์ที่ถูก กำหนดแล้วนั้น"

ฉะนั้น การผลิตชีวิตสังคมมิได้เกิดขึ้นอย่างบังเอิญ แต่เป็นจริงขึ้นมาภายใน ลักษณะแห่งโครงสร้างซึ่ง "บรรดาความสัมพันธ์ทางการผลิตทั้งหมดนี้ประกอบด้วย โครงสร้างทางเศรษฐกิจ พื้นฐานรูปธรรม ซึ่งเป็นที่ตั้งของโครงสร้างส่วนบนทางกฎหมายและการเมือง และเป็นสิ่งที่รูปแบบแห่งจิตสำนึกที่ถูกกำหนดค่าเป็นสอคล้องไปด้วย" ข้อความส่วนนี้มีก่อกำเนิดปัญหาการศึกษาความเสมอ กันฉบับภาษาฝรั่งเศสเขียนไว้ว่า "L'ensemble des rapports de production constitue la structure économique" คำว่าconstituer มีความหมายไปได้หลายอย่าง อาจหมายถึง ประกอบเป็น ประกอบ กั้วย (composer, être composé de) หรืออาจหมายถึง เป็น อยู่ คือ (être) อย่างหนึ่ง หรืออาจหมายถึง จัดตั้งหรือสร้าง (organiser, créer) อีกอย่างหนึ่ง เราควรทำความเข้าใจให้ชัดเจนในจุดนี้ บางท่านตีความไปว่าบรรดาความสัมพันธ์ทางการผลิตคือ สร้างโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (เพียงอย่างเดียว) แล้วต่อมาโครงสร้างทางเศรษฐกิจสร้างโครงสร้างทางส่วนบน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสร้างรูปแบบแห่งจิตสำนึก การตีความเช่นนี้เป็นความเข้าใจคลาดเคลื่อน เพราะสิ่งที่ข้อความกล่าวไว้ชัดคือ บรรดาความสัมพันธ์ทางการผลิตทั้งหมด หมายรวมถึงโครงสร้างทั้งหมดทุกส่วนของชีวิตสังคม และภายในโครงสร้างรวมนี้เองเราก็แยกแยะลักษณะความแตกต่างออกเป็น พื้นฐานทางสสารหรือพื้นฐานรูปธรรม (โครงสร้างส่วนล่าง) กับสิ่งที่ เป็นกฎหมาย การเมือง อุดมคติ (โครงสร้างส่วนบน) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ส่วนทั้งหมดนี้แหละคือความเป็นจริงในสังคม เหมือนกับที่ มาร์กซเขียนต่อมาในภายหลังว่า "ความเป็นจริงทางสังคม กำหนดจิตสำนึก" แล้วความเป็นจริงทางสังคมมิได้มีแค่แคบอยู่ในขอบเขตเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเพียงหนึ่งในส่วนทั้งหมดเท่านั้น⁽³⁾ มาร์กซชี้ให้เห็นว่าสังคมเป็นองค์เอกภาพเป็นหนึ่งเดียว แต่ไม่ใช่ว่าหนึ่งเดียวนี้อีกเศรษฐกิจ เพราะมาร์กซยังชี้ให้เราเห็นภาพขององค์การภายใน ให้เหตุผลว่าองค์การทำงานอย่างไร ทั้งยังเสนอความคิด เกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ส่งผลกระทบต่อกัน ซึ่งแตกต่างจากอิทธินิยม เศรษฐกิจ (économisme) อย่างเปรียบเทียบไม่ได้ และองค์เอกภาพหรือสิ่งที่ เป็นหนึ่งเดียว

ในวิธีการผลิตจึงมีถึง 3 ระดับ หรือ 3 สถาบันด้วยประการเช่นนี้ แต่วิธีการแยกแยะต่างๆ เป็นเสมือนภาพพจน์หรือสมมติฐานที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้ามีใช้บ่อยอย่างคัมภีร์

ในทางกลับกัน การอธิบายโดยวิธีเปรียบเทียบมีประโยชน์น้อยไม่น้อยเลยที่เดียว การแยกแยะในตัวของมันเองแสดงถึงความเป็นเอกเทศ (autonomie) ของสถาบันต่างๆ แต่ละสถาบันมีความเป็นเอกเทศบางอย่างในแง่ที่ว่าแต่ละสถาบันมีส่วนร่วมในการทำงานของส่วนทั้งหมด ด้วยเหตุผล กลไก และองค์กรที่เป็นส่วนเฉพาะของสถาบันนั้นๆ สถาบันที่แตกต่างกันในสังคมจะมีพฤติกรรมหรือกระทำหน้าที่ในการทำงานไม่เหมือนกัน ความเป็นเอกเทศของสถาบันต่างๆ จะใกล้เคียงกับปรากฏการณ์ก็คือ สถาบันทางการเมืองจะไม่แสดงถึงปัญหาเรื่องการผลิตทางเศรษฐกิจให้เราเห็นด้วยวิธีการเกี่ยวกับสถาบันทางอุคมคติ ทั้งนี้ความแตกต่างนี้สืบเนื่องมาจากการตั้งสังคมออกมาเป็นส่วนๆ โดยยึดถือการใช้การปฏิบัติกันอยู่ของสถาบันต่างๆ ปัญหาจะยุ่งยากซับซ้อนขึ้นไปอีก ถ้าเรายอมรับว่าในวิธีการผลิตหนึ่งๆ นั้น บรรดาสถาบันแม้จะอยู่ในระดับหรือชื่อเรียกเดียวกัน อาจไม่ทำงานด้วยวิธีการอย่างเดียวกันกล่าวคือ มีความเป็นเอกเทศไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ตัวสถาบันการเมืองเองในทุกๆ สังคมจะอยู่ในระดับต่างกัน การเมืองในสังคมศักดินา ไม่อาจเทียบได้กับการเมืองในสังคมทุนนิยมไม่ว่าจะเป็นวิธีการดำรงอยู่ หรือการกระทำหน้าที่ขององค์กร : ในสังคมทั้งสอง ความเป็นเอกเทศของสถาบันการเมืองจากสถาบันทางเศรษฐกิจ หรือเป็นเอกเทศจากส่วนทั้งหมดของโครงสร้างสังคม จะแตกต่างกัน เป็นต้น การแบ่งระหว่างโครงสร้างฐานกับโครงสร้างส่วนบน จึงมีใช้เป็นการศึกษาสิ่งที่ปรากฏภายนอกออกจากความเป็นจริง หรือศึกษาสิ่งที่สะท้อนความจริงออกจากความจริง ในลักษณะนอกสภาวะธรรมอย่างที่มีมาร์กซ์กล่าวไว้ จุดประสงค์ประการหนึ่งของมาร์กซ์อยู่ที่พยายามหาคำตอบว่า เอกภาพของวิธีการผลิตเป็นไปอย่างไร โดยใช้ความแตกต่างระหว่างสถาบันข้างต้นเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการวิเคราะห์ และเป็นเหตุผลที่ว่าเหตุใดการแยกให้เห็นความเป็นเอกเทศของสถาบันจึงมีใช้เป็นข้อยกเว้น หรือขัดแย้งกับความคิดเรื่องความเป็นเอกภาพที่เป็นหนึ่งเดียวของวิธีการผลิต ตรงกันข้ามเป็นสิ่งจำเป็นที่เดียว หาไม่แล้วอาจจะทำให้เรามองสังคมทำงานเหมือนกับกลไกอัตโนมัติไปทั้งๆ

เมื่อพิจารณาในแง่ไปแล้ว การศึกษาระดับทางกฎหมาย ทางการเมือง หรือทางอุคมคติที่มีความหมายที่ม้าย่อมมีใช้เป็นการสรุปเปล่า อย่างไรก็ตามก็ บรรดาสถาบันต่างๆ ไม่ได้

เป็นอิสระจากกันอย่างสิ้นเชิง แต่มีความเป็นหนึ่งเดียวที่ซับซ้อนและครอบคลุม

3. ความสัมพันธ์ลักษณะโครงสร้างที่เป็นเหตุเป็นผลต่อกัน (une causalité structurale)

หากเรากล่าวแต่เพียงว่า เศรษฐกิจ - โครงสร้างฐาน มีผลต่อการเมืองและกฎหมาย หรืออุกมคคิ - โครงสร้างส่วนบน แล้วการเมืองและกฎหมายส่งผลสะท้อนในค้ำกลับต่อเศรษฐกิจ ดูเหมือนจะเป็นการตั้งสูตรสำเร็จที่เกินความกว้างเกินไป เราควรค้นคว้าลงไปอีกว่า วิธีการผลิตดำเนินไปอย่างไร ? ภัยคุกคามอะไร ? และแต่ละสถาบันมีทำงานอย่างไร ? มีนัยพยายามให้คำตอบที่คลาดเคลื่อนสับสนอยู่ 2 แนวทางใหญ่ๆ แนวทางหนึ่งให้คำตอบโดยพยายามเน้นหนักที่ระบอบโครงสร้างฐาน ซึ่งเราเรียกว่าลัทธินิยมเศรษฐกิจ

(l'«économisme») ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง พยายามหาทางออก พยายามหา คำอธิบายที่โครงสร้างบนโดยไมคำนึงถึงสถาบันระบอบฐานซึ่งเป็นแนวคิดจิตนิยม (Volontarisme) (4)

ลัทธินิยมเศรษฐกิจนี้จะแพร่หลายไม่น้อย ไม่ว่าจะเป็นผู้ขึ้นชอชมกับแนวความคิดของมาร์กซ์หรือไม่ จากการที่ติดอยู่กับตัวหนังสือหรือพูดให้ถูกก็ดูเหมือนเป็นการตีความเอาข้างเดียวเสียมากกว่า ผู้มีความคิดแนวนี้เลยชอบอ้างว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจเป็น "พื้นฐานที่แท้จริง" ของสังคม แล้วมักจะเหมารวมว่า "พื้นฐาน" นั้นก็คือ "มูลเหตุ" ให้เกิดองค์ประกอบทุกส่วนของสังคม วิธีการผลิตแห่งชีวิตทางสสารเป็นเงื่อนไขของกระบวนการเมืองและการเมือง และกฎหมาย แล้วจากการเป็นทรานส์นัมาซึ่งความที่ว่า ระบอบที่แท้จริงเพียงอย่างเดียวในโครงสร้างสังคมคือ ระบอบทางสสารซึ่งเป็นสิ่งเดียวกับระบอบทางเศรษฐกิจ ฉะนั้น โครงสร้างเดียวที่อาจนำมาอธิบายสังคมทั้งหมดก็คือ วิธีการผลิตแห่งชีวิตทางสสาร ส่วนที่เหลือทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นชีวิตสังคม การเมือง อุกมคคิ ปรากฏเป็นเพียงผลสะท้อนของ "ฐานที่แท้จริง" เท่านั้น โครงสร้างส่วนบนเป็นภาพสะท้อนที่ลงตาเพื่อจะปกป้องความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ การตีความเช่นนี้นำมาสู่ผลลัพธ์ 2 ประการ ประการแรก เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า ผู้มีความคิดแนวนี้สามารถนำเอาพื้นฐานทางเศรษฐกิจมาอธิบายเหตุผลการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอะไรใดก็ตามโดยตรงทุกชั้นตอน เป็นไปในทางที่ที่ว่าย่อมไม่มีควันไฟในส่วนบน หากไม่มีไฟที่ฐานล่าง ประการต่อมาหนักยิ่งกว่าข้อแรก คือเกี่ยวกับการศึกษาอย่างวิพากษ์วิจารณ์ โดยให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจทุกๆ ฝัในเวลาเดียวกันก็แกล้งหรือปฏิเสธสิ่งที่ดำรงอยู่จริงของสถาบันอื่นๆ หากการเมือง กฎหมายหรือปรัชญาเป็นเพียงร่มเงาใต้เศรษฐกิจ แล้วเราเข้ามานั่งศึกษารัฐศาสตร์

นิติศาสตร์ ศิลปะ ฯลฯ ไม่ทำไหม เมื่อเรหาคำตอบทุกอย่างได้จากเศรษฐกิจ และหากความเป็นจริงมีอยู่อย่างเดียวกันคือเศรษฐกิจ ก็ย่อมจะมีที่ว่างเหลือไว้สำหรับวิชาการเพียงสาขาเดียว คือ เศรษฐศาสตร์ แล้วในที่สุดมาร์กซิสม์ก็กลายเป็นลัทธิเศรษฐกิจไปหรือไม่ ? ค่ายทัศนะเช่นนี้แล่าพอที่จะถือเป็นคำตอบได้บางส่วนว่า เหตุใดแม้แต่ผู้ที่เรียกตัวเองว่ามาร์กซิสม์จึงไม่ค่อยมีงานค้นคว้าวิจัยที่น่าสนใจในสิ่งที่เกี่ยวกับโครงสร้างส่วนบน หรือ ทำให้คนจำนวนไม่น้อยหลงผิดคิดว่ามาร์กซิสม์เป็นเพียงลัทธิเศรษฐกิจ ความจริงแล้วทัศนะเช่นนี้มาจากทฤษฎีที่ตีความแนวความคิดของมาร์กอย่างหยาบง่ายเกินไป เพราะแม้แต่เองเกิลส์เองก็โต้กล่าวไว้ชัดเจนในจดหมายที่เขาเขียนถึง J. Bloch ลงวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1890 ว่า "ตามแนวคิดเกี่ยวกับสสารธรรมชาติของมาร์กที่ประกอบกันเป็นทฤษฎีที่กำหนดในประวัติศาสตร์ในช่วงสุดท้าย ได้แก่ การผลิตและการสืบทอดการผลิตแห่งชีวิตที่เป็นจริง (ทางเศรษฐกิจ-ผู้เขียน) ทั้งมาร์กทั้งข้าพเจ้าไม่เคยยืนยันมากไปกว่านี้เลย หากต่อมาภายหลังใครจะหาอุปสรรคกับข้อเสนอนี้ เพื่อให้เขาพูดได้ว่า องค์ประกอบทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดเพียงอย่างเดียว (เท่ากับว่า) เขาก็เปลี่ยนข้อเสนอนั้นให้เป็นคำพูดที่ว่างเปล่า, เพ้อฝัน, ไร้สาระ " (5)

ส่วนอีกแนวทางหนึ่งนั้น กลับให้คุณค่าของโครงสร้างส่วนบนเกินความเป็นจริง อย่างนักกฎหมายชาวรัสเซียที่มีชื่อเสียงผู้หนึ่งในยุคศตวรรษที่ 20 วิชีนสกี Vychinski ได้วิจารณ์กฎหมายยุโรปตะวันตกว่า เป็นศาสตร์ของเจ้าสมบัติที่ครอบครองทรัพย์สินแห่งกฎหมายล้วน ๆ เหมือนกันว่ากฎหมายอยู่ใต้ค้ำยันของมันเป็นเองและเพื่อค้ำยันของมันเอง โดดเดี่ยวจากสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและการเมืองซึ่งนักกฎหมายส่วนใหญ่มักจะถือว่าเป็นเรื่อง "นอกประเด็น" หรือ "นอกเหนือกฎหมาย" *méta-juridique* ไปความคิดลักษณะนี้ส่วนลึกแล้วได้รับอิทธิพลมาจากแนวปรัชญาของคานต์ Kant ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอย่าง *Sein* และสิ่งที่ควรจะเป็น *Sollen* และจากกฎหมายสำนักปทัสฐานนิยม *normativisme* ของเกอเธน Kelsen แห่งกรุงเวียนนา ไม่ว่าจะกล่าวอ้างออกมาโดยชัดแจ้งหรือไม่ นอกจากวิชีนสกี ได้วิพากษ์ผลงานของด็อกเตอร์ Duguit ศาสตราจารย์กฎหมายชาวฝรั่งเศส แห่งมหาวิทยาลัยบอร์โดที่ว่ากฎหมายเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงออกถึงความสมานฉันท์ทางสังคม *Solidarité sociale* สังคมจำเป็นต้องมีกฎหมายไว้ เพื่อความสงบเรียบร้อยของสมาชิกในสังคม นั้นเท่ากับว่าสังคมกับกฎหมายแยกจากกันไม่ได้ โดยวิชีนสกียืนยันว่า ทฤษฎีสมานฉันท์ทางสังคมนั้นขัดแย้งกับความเป็นจริงในประวัติศาสตร์มนุษยชาติ กล่าวคือในสังคมแบบ

ปฐมสหการ มนุษย์ครอบครองปัจจัยการผลิตร่วมกันยังไม่มีความหมาย ความหมายในปัจจุบันแก้ไข
มีระเบียบทางสังคมเป็นบรรทัดฐานการประพฤติปฏิบัติ เมื่อมีการยึดถือกรรมสิทธิ์เอกชนเพราะ
พลังการผลิตทุน จนนึกมีชนชั้นแล้วสังคมจึงค่อยเปลี่ยนมาเป็นรูปแบบของรัฐ และ กฎเกณฑ์
ความประพฤติทางสังคมถูกแทนที่ด้วยกฎหมายในภายหลัง กฎหมายจึงไม่ใช่การแสดงออกถึงความ
สมานพวามใจ ๆ เลยตรงข้ามกลับเป็นสัญลักษณ์แห่งการครอบงำ, แห่งการกดขี่และขัดแย้งทาง
เศรษฐกิจสังคม วิจิตรลักเห็นว่าขอบกรอบโดยทั่วๆ ไปของปรัชญากฎหมายตะวันตกนั้น อยู่เบื้อง
ไม่เห็นว่าการกฎหมายเป็นเครื่องแสดงออกถึงเจตนารมณ์และผลประโยชน์ของชนชั้นนำ

วิจิตรลัก ได้ให้คำนิยามกฎหมายว่าได้แก่ " บรรดากฎเกณฑ์แห่งความประพฤติปฏิบัติ
ที่แสดงถึงเจตนารมณ์แห่งชนชั้นนำ และที่ก่อตั้งเป็นกฎเกณฑ์ทางกฎหมาย ในขณะเดียวกันก็คือ
บรรดาจารีตประเพณี และ กฎระเบียบแห่งชีวิตรวมหมู่ที่ยืนยันรับรองโดยองค์กรที่มีอำนาจแห่ง
รัฐ สิ่งทั้งหมดได้รับการประกันโดยกำลังบังคับแห่งรัฐ เพื่อที่จะดำรงรักษาไว้, เพื่อที่จะประกัน
และเพื่อที่จะพัฒนาซึ่งความสัมพันธ์ และการจัดระเบียบทางสังคมที่จำเป็น และเอื้อประโยชน์ต่อ
ชนชั้นนำ" (6) จากคำนิยามนี้เราจะเห็นว่า วิจิตรลักมองกฎหมายแตกต่างไปจากนักกฎหมาย
ตะวันตกส่วนใหญ่ อย่างน้อยที่สุดในแง่ที่ว่าฝ่ายหลังมักจะเห็นว่า กฎหมายเป็นเสมือนสิ่งประกัน
ความสงบเรียบร้อยของสังคม และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของ "ส่วนรวม" ในความเป็น
จริงทัศนะของวิจิตรลัก ที่มองกฎหมายในฐานะเป็นสิ่งแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ และผลประโยชน์
ของชนชั้นนำย่อมนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในรัฐทุนนิยม และในรัฐสังคมนิยม สภาพและวิถี
ชีวิตขององค์กรทางการเมืองและทางกฎหมายของสังคมทั้งสองคงรับใช้ผลประโยชน์ของชน
ชั้นนำ กล่าวคือ ถ้ารัฐทุนนิยมเป็นเผด็จการแห่งชนชั้นเจ้าสมบัติ (la bourgeoisie)
รัฐที่เกิดจากการอภิวัฒน์สังคมนิยมก็เป็นเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (le prolétariat)
เหมือนกันที่มาร์กกล่าวไว้ในบทวิพากษ์แผนงานแห่งโกธา (La Critique du programme
de Gotha) และที่เลนินได้นำหลักการมาพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบทวิพากษ์ รัฐกับการอภิวัฒน์
(L'Etat et la Révolution) (7)(8) แต่ทัศนะบางส่วนของวิจิตรลักเองก็ไม่ต่างไปจาก
"จิตนิยม" (Idéalisme) ของเฮเกลผู้จินตนาการและประวัติศาสตร์ด้วยการใช้ "บุคคล"
ที่เป็นนามธรรม (Sujet) ที่เฮเกลเรียกว่า "ญาณ" หรือปัญญา (Esprit/Raison)
ซึ่งมีผลทำให้เห็นว่า เราอาจจะเข้าใจความสัมพันธ์ทางกฎหมายได้จากพัฒนาการทั่วไปในจิตใจ
มนุษย์ และจะแตกต่างกับบางครั้งที่สำนักกฎหมายชาวรัสเซียผู้นับถือเอาเจตนารมณ์ของชนชั้นนำ

(โดยเฉพาะอย่างยิ่งของสตาลิน) มาอธิบายแทนทฤษฎีแห่งปัญญาของเฮเกลเท่านั้น แล้วเจตนารมณ์ก็กลายเป็น "บุคคล" ใหม่ ผู้เป็นตัวหม่มประวัติศาสตร์ต่อไป (9)

ถ้าอย่างนั้นความสัมพันธ์ลักษณะโครงสร้างที่เป็นผลต่อกัน มีความหมายว่าอะไร? เมื่อเราพิจารณาสิ่งควมาเป็นเสมือนวิถีการผลิตหรือเป็นองค์เอกภาพที่ซับซ้อนของบรรดาสถาบันที่มีความเป็นเอกเทศ เราจะเข้าใจการทำงานและพัฒนาการสิ่งเหล่านี้ได้โดยวิธีการพิจารณา กำหนดคุณลักษณะของสถาบันต่างๆทุกสถาบันในทุกๆระดับ และส่วนทั้งหมดในการพิจารณาที่กำหนดคุณลักษณะนี้อาจจะอธิบายได้ด้วยการแบ่งเป็นโครงสร้างหรือแบ่งเป็นระดับ ทว่ามิใช่ระดับเศรษฐกิจหรือการเมือง กฎหมาย เพียงอันใดอันหนึ่งจะเป็นตัวอิทธิพลหรือเป็นตัวอธิบายพฤติกรรมต่างๆในสังคม แต่หากเราหยุดอยู่เพียงแค่นี้ก็จะเป็นนักนิยมโครงสร้างล้วนๆ ซึ่งมาร์กและเฮเกลเองหาเป็นเช่นนั้นไม่ เจ้าสำนักวิเคราะห้แบ่งแยกกลไกการทำงานของสังคมในลักษณะที่เป็นโครงสร้าง โดยระบุไว้ชัดเจนว่าในช่วงสุดท้ายแล้วระดับทางเศรษฐกิจจะเป็นตัวอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ความสัมพันธ์ที่ส่งผลและผลต่อกันในช่วงสุดท้ายนี้จะให้คุณค่าต่อการพัฒนาบางอย่าง ไม่ใช่เป็นการถอยหลังเข้าคลอง ไปหาความคิดที่ว่าเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานเกี่ยวกับที่สร้างสิ่งอื่นในสังคม บทบาทของสุดท้ายของพื้นฐานเศรษฐกิจมิได้เป็นผลมาจากแนวความคิดนอกสภาวะธรรมเกี่ยวกับเรื่องจิตอยู่ในวัตถุหรือวัตถุกำหนดจิตซึ่งแตกต่างไปจากความคิดเรื่องสสารธรรม (le matérialisme) ของมาร์กซ์

บางท่านอาจตั้งคำถามว่า แล้วสสารธรรมตามทัศนะของมาร์กนั้นเป็นอย่างไร? เพื่อที่จะเข้าใจบทบาททางเศรษฐกิจ หรือ กล่าวอีกในหนึ่งคือ การที่มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับธรรมชาติ ผู้เขียนขอเสนอดังนี้ โครงสร้างส่วนบน(ระบบการเมือง, กฎหมาย, ศาสนา, ศิลปะ ฯลฯ) อาจปรากฏเหมือนกับผลการสร้างสรรคของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การบังคับใดๆเป็นพิเศษ ตัวอย่างเช่น เราสามารถเลือกระบบการเมืองที่เราพอใจที่สุด เราอาจจะร่างทฤษฎีหรือความเชื่อในพระเจ้าไว้อย่างเลิศเลอ หรือเราอาจนึกขอมงานของแวนโก๊ะมากกว่าภาพเขียนไทยลดา ซึ่งดูเหมือนกับว่าเสรีภาพของเราขยายออกไปอย่างไม่มีอุปสรรคใดๆขวางกั้น แต่จะก้าวไปจนถึงขอบเขตหนึ่งเท่านั้น นั่นคือการที่เราต้องเผชิญหน้ากับธรรมชาติ ในการเอาชนะธรรมชาติเราไม่อาจจะปฏิบัติภารกิจใดๆได้ตามที่ต้องการด้วยเสรีภาพอย่างเต็มที่ที่เราสร้างหลักปรัชญาหรือศิลปะ ความเป็นสสารที่เป็นอยู่ในธรรมชาติจะกำหนดกับการกระทำของเรา ในช่วงสุดท้ายเราจะเผชิญกับอุปสรรคนี้เสมอ นี่เป็นข้อสังเกตที่มาร์กซ์คำนึงถึงโดยใช่คำว่า

สสารนิยม (matérialisme) กล่าวคือนอกเหนือไปจากตัวเราแล้ว ยังมีความเป็นจริง
 ปรากฏอยู่ให้เห็นโดยไม่ต้องการการคิดคำนึงถึงหรือการกระทำจากเรา ข้อสังเกตนี้หมายถึง
 ประจักษ์เท่านั้นถึงความจำเป็นที่จะรับรู้ว่าความคิดจิตใจอยู่ทรงทนเมื่อเผชิญกับสสาร ไม่ใช่
 เป็นการยืนยันว่าสสารมีความสำคัญเหนือกว่าจิตใจ มาร์กซเองก็ไม่ได้มีความคิดอย่างนักนิยม
 วัตถุ ถ้าจะพูดให้ชัด ความคิดเรื่องสสารนิยมไม่ใช่เป็นความคิดที่เรียกชานกันนัก ๆ ว่า
 วัตถุนิยม หรืออย่างที่เราไทยปฏิบัติ หมมยงก็บอกกล่าวไว้ " สสารนิยมที่แท้จริงมากมาย
 มิได้ไกลในวัตถุสิ่งของ คือมีความเป็นอยู่อย่าง ไม่พุ่มเฟียก แทนที่จะหลงไปตามความชั่ววอน
 ทางโลกสมัยใหม่ ศัพท์จีนที่แปลกันว่า ไม่เสพสุข นี้ ก็แสดงว่าอิทธิพลทางจิตมีอยู่มากที่ช่วยให้
 คัดกิเลสในทางวัตถุ ดังนั้นสสารนิยมที่แท้จริงจึงไม่ปฏิเสธผลสะท้อนของจิตที่เกิดจากสสาร
 และมีใต้อิทธิพลของจิตเป็นสวณะหรือนิยามวัตถุหรือวัตถุนิยมตามที่เข้าใจผิดกันอยู่มาก ปรัชญา
 สสารนิยมที่แท้ก็มีใช้วัตถุนิยมของฝรั่งเศสแห่งศตวรรษที่ 18 แต่เป็นเรื่องของสสารตาม
 หลักวิทยาศาสตร์ คือธรรมชาติประกอบด้วยสสาร สสารนิยมที่แท้จริงเรียกว่าปรัชญาตามหลัก
 วิทยาศาสตร์ " (10) ปรัชญาตามหลักวิทยาศาสตร์ก็คือสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
 ส่วนวัตถุกับจิตนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่หยุกหย่อนในแง่ว่าสิ่งหนึ่งจะไม่ได้อยู่โดยปราศจากอีกสิ่ง
 หนึ่งจิตสำนึกจะเป็นจิตสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างเสมอ ทุกอีกอย่างหนึ่งก็คือเราจะมีสติสัมป
 ติญาณความเป็นจริงได้ก็โดยสติสัมปติญาณ มิใช่ว่าจิตใจของเราเป็นตัวสร้างหรือกำหนด
 ทุกสิ่ง การที่เราสัมผัสความมีอยู่จริงก็มีใช่เป็นการทำงานของสมองอย่างเดียวไกลทีเดียวจาก
 สิ่งนั้น ๆ (ตามสมมติฐานของปรัชญาอนุสภาวะนิยม) หวังไม่ใช่ว่าความมีอยู่จริงจะเป็นตัว
 สร้างความคิดให้กับเราโดยเราไม่มีจิตใจ ปัญญาของเรามีใช่เป็นผลิตภัณฑ์ " รับรู้ " โดย
 ไม่มีการ " สร้างสรรค์ " (ตามสมมติฐานแห่งวัตถุนิยม) (11)

บางท่านอาจนึกค่านวามาร์กซไม่ใช่พูดหรือว่าสสารหรือสภาพธรรมชาติเป็นเหตุ
 ก่อให้เกิดองค์การทางสังคมและทางปัญญาทุกอย่าง ? เราอาจกล่าวได้ว่าทั้งการตั้งสูตรสำเร็จ
 เช่นนี้เป็นความเข้าใจผิดพลาด มาร์กซหมายความว่า ในช่วงสุดท้ายแล้วการกำหนด
 ลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมอาจอธิบายได้ด้วยการผลิตทางสสาร ซึ่งในทางความเป็นจริงโครง
 สร้างทางการเมือง กฎหมายไม่ใช่ถูกเลือกอย่างบังเอิญ สังคมมิได้มีระบอบการเมืองและระบบ
 กฎหมายขึ้นมอลอย ๆ โครงสร้างส่วนบนนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดไม่มากก็น้อยกับปัญหาการ
 ทำงานอยู่และการพัฒนาที่สังคมเผชิญกับสภาพธรรมชาติ ทั้งวิธีคิดและมโนคติก็เอื้อให้เห็น

ถึงความสัมพันธ์ เรื่อนี้มานานแล้วและไม่มีใครสามารถปฏิเสธสิ่งที่เป็นอยู่ได้ ยังเหลือปัญหา เรื่องเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งเมื่อถึงจุดนี้เราก็จะเห็นว่าความหมายของการกำหนดลักษณะในช่วงสุดท้ายจะเป็นคำคมที่น่าสนใจทีเดียว

เมื่อมนุษย์มาร่วมกันและจัดระเบียบองค์การในการสร้างปัจจัยต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่จากสภาพธรรมชาติ เราก็อาจพูดได้ว่าองค์การนี้ถูกกำหนดโดยตรงด้วยปัญหาทางสสาร เช่นการผลิข้าวก็แล้วแต่ว่าพื้นที่นั้นจะร่ำรวยทรัพยากรหรือแห้งแล้ง เป็นชายฝั่งทะเลหรืออยู่ลึกเข้าไป เป็นพื้นที่ราบหรือเป็นเนินเขา องค์การทางเศรษฐกิจตามความหมายอย่างแคบก็ถอยถอยแปรไปให้เหมาะสมที่สุดตามสภาพ แม้แต่ความรุดหน้าทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นผลงานของมนุษย์โดยเฉพาะก็ยัง ไม่อาจปลดปล่อยสังคมให้หลุดพ้นจากสิ่งที่เป็นอยู่ตามสภาพธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นเมื่อเราพูดว่ามนุษย์จัดระเบียบองค์การทางเศรษฐกิจก็ควรจะหมายความว่าในเวลาเดียวกันว่ามนุษย์จัดระเบียบองค์การทางการเมือง กฎหมาย สังคม ฯลฯ องค์การทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นแบบระบบการใช้แรงงานทาส หรือองค์การที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ทำกินอย่างระบบศักดินา หรือระบบการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมอย่างทุนนิยมสมัยใหม่ ต่างย่อมพิพัตกับรูปแบบสังคมบางชนิด ระบบการเมือง และคุณค่าทางวัฒนธรรมบางอย่าง ในทางกลับกัน สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ความเปลี่ยนแปลงในการเผชิญหน้ากับธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาดังกล่าว ก็จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมือง ทัศนคติ วิธีการดำเนินชีวิต สังคมให้สอดคล้องกันไป เราจะไม่จัดระเบียบการปกครองประเทศด้วยวิธีการเมืองอย่างเดียวกันเมื่อองค์การทางเศรษฐกิจถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข ทั้งนี้ พอจะสรุปได้ว่าบรรดาการผลิแห่งชีวิตสังคมจะเกี่ยวข้องผูกพันกับการผลิตทางสสาร เพราะว่า ทั่วยุติศาสตร์บางอย่าง เราจะพบส่วนทั้งหมดของการผลิตแห่งชีวิตสังคมในสภาพธรรมชาติ บรรดากระดัมอื่น ๆ ของชีวิตสังคมจะไม่ถูกกำหนดโดยตรง เว้นแต่ในช่วงสุดท้ายจึงจะเป็นเช่นนั้น

เราควรระวังอยู่อย่างหนึ่งคือสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการผลิต แต่บรรดาแนวความคิดหรือทฤษฎีจะมีค่าที่จะนำไปให้เราถอยกลับไปที่ปรากฏการณ์อันเป็นรูปธรรม และรูปธรรมนี้มีความหมายในตัวของมันเองว่ามีได้จำกัดอยู่เฉพาะภาพพจน์ที่เป็นนามธรรม ดังเราจะสังเกตเห็นได้ว่า มาร์กซ์ใช้คำอยู่ 2 ความหมาย คือ "วิธีการผลิต" กับ "การสร้างส่วนประกอบหรือปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม" คำแรกใช้เรียกการสร้างที่เป็นนามธรรม ส่วนคำหลังใช้เรียกสังคมที่เป็นรูปธรรมจริง ๆ ในแต่ละ

ยุค เซนสังคมฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1871 หรืออังกฤษในปี ค.ศ. 1840 การแยกให้เห็นความแตกต่างนี้มีความสำคัญมาก เพราะเราอาจวิเคราะห์ว่าสังคมที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละช่วงประวัติศาสตร์นี้ประกอบด้วยการผลิตหลายอย่าง วิธีการผลิตบางอย่างอาจกำลังสูญหายไป บางอย่างก็กำลังพัฒนาเต็มที่ วิธีการผลิตที่ต่างกันจะไม่อยู่อย่างเส้นขนานหรือควบคู่กันโดยไม่ขัดแย้งกัน เอกภาพในการสร้างส่วนประกอบของสังคมจะสำเร็จเป็นจริงขึ้นได้ก็โดยที่วิธีการผลิตรูปแบบหนึ่งครอบงำวิธีการผลิตรูปแบบอื่น ๆ การครอบงำนี้ส่งผลให้วิธีการผลิตที่น้อยกว่าหรือที่ล้าหลังกว่าถูกเปลี่ยนแปลงไป และความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดก็คือการอยู่ภายใต้วิธีการและข้อกำหนดของวิธีการผลิตที่เด่นหรือก้าวหน้า (12) และถ้าในสังคมหนึ่งมีวิธีการผลิตรวมอยู่หลายรูปแบบ และแต่ละแบบมีความเคลื่อนไหวด้วยวิธีการเฉพาะอย่าง ทั้งยังถูกกำหนดครอบงำจากวิธีการผลิตที่เหนือกว่าแล้ว การที่จะกำหนดลักษณะระหว่างสถาบันที่แตกต่างกันยิ่งซับซ้อนขึ้นอีกเท่าตัว คือ ด้านหนึ่งโดยผลของบรรดาวิธีการผลิตที่แตกต่างกัน อีกด้านหนึ่งจากการครอบงำของวิธีการผลิตรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเหนือรูปแบบอื่น ๆ และใน "ช่วงสุดท้าย" ด้วยเหตุพื้นฐานทางเศรษฐกิจของวิธีการผลิตที่ครอบงำอยู่ ฉะนั้นคำอธิบายอย่างหยาบง่ายของนักนิยมเศรษฐกิจข้างต้นไม้อาจจะทำให้คำทอบจนเป็นที่พึงใจหากเราพยายามเข้าไปให้ถึงกันถึงแห่งปัญหาของสิ่งต่าง ๆ

ทฤษฎีประวัติศาสตร์ของมาร์กซ์ในการศึกษาสังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคมย่อมปรากฏหมายในตำแหน่งที่เป็นอยู่ คือเป็นสถาบันที่อยู่ภายในสิ่งที่เป็น เอกภาพ ซับซ้อน มีลักษณะครอบงำ ทั้งเปิดทางให้เราสามารถศึกษาถึงการทำงานและความมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะของสถาบันกฎหมาย แต่ในการศึกษากฎหมายตามทัศนะนี้ เราจะพบความยากลำบากและอุปสรรคหลายประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ในส่วนที่สอง

ส่วนที่สอง

ลักษณะพิเศษของสถาบันกฎหมาย

เราจะเห็นได้ว่าในคำร่ำสอนกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายมักจะให้คำจำกัดความกฎหมายไปในทางเดียวกันว่า เป็นระบบแห่งกฎเกณฑ์ข้อบังคับ (le système de règles) ไม่ว่ากฎหมายในแต่ละสังคม ในแต่ละยุคจะมีระบบอย่างไร ซึ่งเท่ากับเป็นการแนะนำให้เริ่มรู้จักกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงประวัติศาสตร์ เหมือนกับว่ากฎหมายมีรูปแบบและเนื้อหาไม่แตกต่างกันเลยในแต่ละยุค (เช่น ความหมายของกฎหมายในสังคมศักดินาจะเหมือนกับกฎหมายในสังคมทุนนิยม) แต่ทัศนะคติเกี่ยวกับสถาบันกฎหมายตามความหมายที่กล่าวมาข้างแล้วในส่วนแรกค้างถึงความแตกต่างนี้ กล่าวคือ กฎหมายเป็นส่วนหนึ่งขององค์เอกภาพและเราจะมองกฎหมายให้อย่างถูกต้องก็ต่อเมื่อกฎหมายมีคุณค่าสัมพันธ์กับองค์เอกภาพนี้ โดยเราอาจจะแยกกฎหมายออกมาอยู่อีกโลกหนึ่งต่างหากออกไป ซึ่งย่อมมีความหมายในคำว่า กฎหมายในฐานะเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ย่อมมีการทำงานต่างกันไปตามวิถีการปฏิบัตินั้นๆ อย่างไรก็ตามก็ขึ้นอยู่กับเราเองที่จะเลือกกฎหมายที่เราสนใจ โดยเฉพาะคือ แนะนำกฎหมายในสังคมที่ถูกครอบงำด้วยวิถีการปฏิบัติแบบทุนนิยมอย่างที่เราได้กล่าวแล้วว่าการพิจารณากฎหมายด้วยทัศนะนี้ย่อมเผชิญอุปสรรคหลายประการ อุปสรรคแรกสุดก็คือคำจำกัดความกฎหมาย

1. คำจำกัดความกฎหมายที่มีความหมายสับสน

โดยทั่วไป คำร่ำสอนกฎหมายมักจะตั้งสมมติฐานให้นักศึกษาหาคำถามแรกนี้ อะไรเป็นลักษณะเฉพาะของกฎหมาย เมื่อเปรียบเทียบกับกฎเกณฑ์อื่นๆ ในสังคม? หรือกฎหมาย แตกต่างไปจากข้อบังคับทางศีลธรรมหรือทางศาสนาอย่างไรบ้าง? ก่อนอื่นผู้เขียนขออนุญาตตั้งข้อสังเกตว่า การตั้งคำถามลักษณะนี้เป็นการเสนอปัญหาให้รู้จักกฎหมายโดยไม่จำกัดคำนึงถึงวิवरคการ (หรือประวัติศาสตร์) ⁽¹³⁾ คำตอบที่ตามมาเลยอยู่ในสมมติฐานลอยๆ วนเวียนอยู่แต่ใน "ขอบเขต" ของตัวกฎหมายเอง

นักกฎหมายบางท่าน ให้คำจำกัดความกฎหมาย ด้วยวิธีการดังนี้ เบื้องแรกจะให้เรา "พื้นฐาน" ของกฎหมายเสียก่อน (เท่ากับความต้องการเพื่อความปลอดภัย หรือเพื่อความยุติธรรม) แล้วจำกัดลักษณะกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายว่า "เป็นกฎแห่งความประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม กฎหมายเป็นกฎเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติตามโดยการบังคับ" เราจะหยุดอยู่ที่นี้

ก่อน เพราะวิธีการให้เหตุผลอย่างนี้ แตกต่างจากวิชาอื่นๆ ในสาขาสังคมศาสตร์ (หรือวิทยาศาสตร์สังคม) คือ ในวิชากฎหมาย (นิติศาสตร์) นักกฎหมาย (นักนิติศาสตร์) จะเป็นผู้เสนอเค้าโครงสองอย่างนี้

1) สิ่งที่จะเป็น สิ่งที่จะต้องเป็น (de qui devrait) ได้แก่ ความปลอดภัยหรือความมีระเบียบมีเสถียรภาพ ความยุติธรรม

2) สิ่งที่เป็นอยู่ (ce qui est) ได้แก่ ข้อบัญญัติหรือพันธกรณี การบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายและจากการจำกัดความแบบกลับหัวกลับหางว่า กฎหมายคือศาสตร์ที่ว่าด้วยคำสั่งหรือว่าด้วยกฎข้อบังคับ (science normative) ทำให้เราพอล่าวได้ว่า กฎหมายเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ที่ว่าแตกต่างจากวิชาอื่นเพราะการศึกษากฎหมายเป็นการศึกษาถึงปรากฏการณ์ที่เป็นคำสั่งหรือกฎข้อบังคับ ว่าควรกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างนั้น จำต้องทำ หรือจำต้องละเว้นการกระทำอย่างนี้ "ตามกฎหมาย" ซึ่งที่จริงก็คือ "สิ่งที่ควรจะ...", "สิ่งที่จำต้องจะ..." แต่สำหรับนักกฎหมายแล้ว "กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายเป็นกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติปฏิบัติของสังคมที่ให้อำนาจโดยการบังคับ ซึ่งจำต้องมีไว้เพื่อจูงใจในการกระทำให้เกิดเสถียรภาพในความยุติธรรม" ¹⁴

ยิ่งไปกว่านั้น นักกฎหมายส่วนใหญ่ จะให้คำจำกัดความกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายใกล้เคียงกับกฎเกณฑ์ทางศาสนาหรือศีลธรรม ใกล้เคียงกันแต่ไม่เหมือนกันด้วยเหตุผลเกี่ยวกับ "ขอบเขต" , สภาพบังคับและพื้นฐานที่แตกต่างกันระหว่างกฎหมายกับศาสนา แต่จากความ เป็นจริงที่ว่ามนุษย์อาศัยอยู่ในสังคมก็ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์อื่นๆ นอกเหนือจากกฎหมายด้วย เช่นกัน ดังนั้น ถ้าเราต้องการจะเปรียบเทียบกฎข้อบังคับตามกฎหมายกับข้อยังบังคับอื่นๆ ที่เกี่ยวกับความประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม เช่น กฎเกณฑ์ทางสังคมวิทยาหรือกฎเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ ก็ดูเหมือนในคำรสอนกฎหมายทั่วไปเพื่อความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับเศรษฐกิจไม่อะไรจะร่วมกันได้เลย จะมีพูดถึงบ้างก็เป็นไปอย่างกว้างๆ ลักษณะนี้ "นักกฎหมายจะไม่สร้างกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายขึ้นมาลอยๆ ในความคิดที่เป็นนามธรรม แต่สร้างขึ้นมาจากข้อเท็จจริงที่เป็นรูปธรรมเพื่อสังคมที่เป็นอยู่ ดังนั้นจึงจำเป็นเช่นกันที่ควรจะ "ทำเสียง" วิชาเศรษฐศาสตร์, ประวัติศาสตร์และสังคมวิทยาเอาไว้ด้วย" ⁽¹⁵⁾ ในที่สุดแล้วไม่มีการอธิบายอะไรให้ชัดเจนไปกว่านี้ ส่วนเรื่องกฎหมายกับเรื่องศีลธรรมนั้น "ถ้าศีลธรรมเป็นเงื่อนไขของกฎหมายลายลักษณ์อักษร อย่างน้อยที่สุด ในบางกรณีพันธูฎติกฎหมายก็จะกลับไปมี

อิทธิพลต่อศีลธรรม" (16) ซึ่ง เป็นการให้เหตุผลเป็นวงกลมอย่างงูกินหาง

2. การกำหนดลักษณะพิเศษของสถาบันกฎหมาย : ลัทธิหลงบูชาปทัสฐาน/บุคคลทาง

กฎหมาย

จุดร่วมของการ เริ่มที่ที่สมเหตุสมผลตามตรรกวิทยามากที่สุด ในการศึกษา กฎหมายอย่างที่ปฏิบัติกันอยู่ก็คือ การยึดถือว่ากฎหมายเป็นปทัสฐาน หรือระเบียบกฎเกณฑ์ ที่มี ผลผูกพันและบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ เป็นผลจากการ ที่มนุษย์ได้จัดตั้งระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกัน เราจะเห็นได้ว่าจากแนวความคิดนี้เมื่อหา สาคัญอยู่ 2 คำ ได้แก่ ปทัสฐาน หรือระเบียบกฎเกณฑ์ กับ บุคคล ทั้งปทัสฐานกับบุคคลใน กฎหมายนี้สำหรับ "นักกฎหมาย" แล้ว เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นม่อเกิดของลัทธิหลงบูชา กฎหมายซึ่งเราจะวิจารณ์ถึงพื้นฐานสิ่งเหล่านี้ตามลำดับ

ระบบกฎหมายมีลักษณะการจักระเปี่ยมที่มีศักดิ์สิทธิ์อันเป็นลำดับขั้น, ขึ้นสมกลมกลืน โดยวิธีให้การให้เหตุผลพิเศษเฉพาะตัวคอบรรคากฎเกณฑ์ ที่เรียกกันว่า ปทัสฐาน (norme) การจักระบบกฎหมายเช่นนี้แสดงออกซึ่งลักษณะพื้นฐานคือ ทุกสิ่งสิ่งที่จะต้องจะ ต้องทำ, สิ่งที่จะต้องจะเป็น ไม่ใช่สิ่งที่เป็นอยู่ จึงไม่น่าแปลกใจที่ "นักกฎหมาย" มักยุ่ง เกี่ยวอยู่กับเนื้อหา, ความหมายของ "สิ่งที่จะต้อง" นี้เอง ส่วนใหญ่มักจะค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับเรื่องพันธะกรณี (l'obligation) หรือเรื่องกฎที่ใช้บังคับเด็ดขาด (l'impératif) แล้วเลยเส้นไหลไปในเรื่องของการบังคับ (la sanction) จนเสนอว่าการบังคับเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างแท้จริงของกฎหมาย ตัวอย่างเช่น บางท่าน กล่าวว่า "โดยเหตุนี้ สิ่งเดียวที่เป็นกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายก็คือ สิ่งที่ยังบังคับใช้โดยองค์กรของ เจ้าหน้าที่บ้านเมือง (pouvoirs publics) การบังคับมีหลายรูปแบบ การตัดสิน ลงโทษให้ใช้เป็นตัวแทนอย่างหนึ่ง ลงโทษจำคุกหรือถึงขั้นประหารชีวิตอย่างหนึ่ง หรือยก เลิกการกระทำที่พิจารณาแล้วว่าขัดกับกฎหมาย (เช่น โมนีเยกรรม - ผู้เขียน) หรือการ กระทำที่ไร้ผลโคทางกฎหมาย (เช่น โมนีเยกรรม - ผู้เขียน) อีกอย่างหนึ่งเราควร พิจารณาแยกแยะการบังคับออกเป็นสองประเภท ประเภทที่มีจุดมุ่งหมายให้คนได้คำเสียหาย หรือตกเหวมือถ่วงลงน้ำมิให้ความเสียหายเกิดขึ้น กับประเภทที่มีการลงโทษ ปรับ จำคุก เป็นต้น" (17)

หรือบางท่านเห็นว่า "กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายเป็นเสมือนกฎเกณฑ์แห่งความ- ประพฤติของมนุษย์ ที่สังคมต้องการรักษาไว้ และมีการบังคับจากสังคมในกรณีจำเป็น

ส่วนกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติปฏิบัติอื่นๆ เมื่อนำมา เปรียบเทียบกับข้อบังคับแห่งกฎหมายแล้ว เราก็จะยอมรับรู้ แต่ด้วยวิธีที่แตกต่างกัน ในขณะที่เราจะเมิทธิข้อบังคับแห่งกฎหมาย เราก็จะรับโทษหรือถูกลงโทษบางอย่าง กล่าวคือเป็นการบังคับโดยวิธีการใช้กำลัง จากฝ่าย บ้านเมือง....รูปแบบที่ผู้เชิดมั่งคั่งตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายนี้เป็นคุณสมบัติที่มีลักษณะพิเศษโดย เฉพาะ" (18)

เราจะเห็นว่าคำอธิบายข้างต้นคลาดเคลื่อนอยู่สองประการ ประการแรกอยู่ที่ พยายามเอาความหมายของคำว่า "การบังคับ" (sanction) มาจากกฎหมาย ในความเป็นจริงนั้น กฎระเบียบหรือพิธีฐานซึ่งหากมีการละเมิดแล้ว บ่มถูกลงโทษบังคับ ยังคงมีอยู่ โดยไม่จำกัดเป็นระบบกฎหมาย นั่นคือ ข้อบังคับทางศาสนาหรือทางศีลธรรม แต่ นักกฎหมายจะโต้แย้งกันว่า กฎหมายกับข้อบังคับทางศีลธรรมแตกต่างกัน เนื่องจากกฎหมาย มีการบังคับอย่างเป็นทางการ เป็นการบังคับที่ก่อตั้งและดำเนินการโดยรัฐในนามของส่วนรวม บุคคลอื่นใดไม่มีอำนาจที่จะตัดสินความยุติธรรมด้วยตัวเอง รัฐจึงเป็นผู้ผูกขาดการใช้กำลังบังคับนี้ กฎหมายเลขาธิการพจนานุกรมเกี่ยวกับ "ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์" หรือ "ผู้รักษาความยุติธรรม" คล้ายกับว่ามนุษย์ไม่ฉลาดพอที่จะรักษาระเบียบในสังคม จะต้องใช้กำลังบังคับเพื่อเคารพกฎ-ระเบียบ พอถึงจุดนี้เราจะเห็นว่า การบังคับ (la sanction) เท่ากับการใช้กำลัง (la force) ความหมายของคำว่า การบังคับจึงคลาดเคลื่อนไป เพราะความหมาย ของคำว่า การบังคับ ก่อนอื่นหมายถึงการพิจารณาคำนึงถึงรูปแบบ - prise en compte formell ในแง่ที่ว่ากฎหมายมีสภาพบังคับเสมอ แต่ไม่ได้หมายความว่า การ บังคับจะต้องเป็นการบังคับที่บีบเค้นหรือใช้กำลังเสมอไป "การบังคับไม่ใช่สิ่งเดียวกัน "การกดขี่" หรือ "การบีบเค้น" (la répression) ซึ่งเรื่องนี้นักกฎหมายระหว่าง ประเทศยอมรับกันมานานแล้วว่า ระบบกฎหมายไม่จำเป็นที่จะต้องมีการบังคับโดยการ ใช้กำลัง จากองค์กรรวมศูนย์อำนาจ เราก็ยังถือว่ากฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมาย หรือแม้แต่นักกฎหมายภายใน อย่างนักกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ยอมรับว่า โดยหลักแล้วตัว รัฐธรรมนูญเอง เป็นกฎหมายที่ไม่มีบทบัญญัติลงโทษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเราพิจารณา ระบบกฎหมายในฝรั่งเศสก่อนสาธารณรัฐที่ 5 จะเห็นได้ชัดว่า ในทางทฤษฎี รัฐธรรมนูญ จะเป็นกฎหมายที่มีกำลังสูงสุด กฎหมายหรือคำสั่งอื่นๆ ที่มีศักดิ์ต่ำลงมาจะขัดหรือแย้งกับ รัฐธรรมนูญมิได้ แต่ในทางปฏิบัติไม่มีการควบคุมกฎหมาย มิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญอย่างมี ประสิทธิภาพให้เกิดจริงจึงขึ้นมา สิ่งทั้งหมดนี้ไม่ได้หมายความว่าสภาพบังคับจะไม่มีอยู่

สภาพบังคับนั้นมี เพียงแต่ไม่ปรากฏออกมาในรูปการขู่เข็ญ หรือการใช้กำลังบังคับ ฉะนั้น ความคิดที่ว่า การบังคับขู่เข็ญเป็นคุณลักษณะพิเศษของกฎหมายที่ย่อมเป็นการนิเทศลากอย่างแน่นอน ความคิดพลักนี้จะเพิ่มขึ้นหากเราพิจารณาในแง่ของวิธีการให้เหตุให้ผล กล่าวคือ สมาชิกในสังคมจะเคารพกฎหมายอย่างไร หรือเมื่อมีการละเมิดแล้ว กฎหมายจะได้รับการบังคับให้ปฏิบัติตามบทบัญญัติเพียงใด เป็นเรื่อง "ผล" ของกฎหมาย ซึ่งเราไม่อาจให้คำจำกัดความปรากฏการณ์จากผลที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การนัดหยุดงาน (la grève) ในกฎหมายแรงงาน เราไม่อาจให้คำจำกัดความว่าการนัดหยุดงานคือ การกระทำเพื่อให้ได้ รับเงินเดือนเพิ่มขึ้น เพราะการกระทำอื่นก็อาจได้รับผลเพิ่มเงินเดือนเหมือนกันโดยไม่ต้องนัดหยุดงาน ในการฝึกฝนกับการนัดหยุดงานอาจเป็นไปได้ในกรณีอื่นอีก ที่ไม่ใช่เป็นการเรียกร้องเพิ่มเงินเดือนเป็นต้น

ฉะนั้นแล้ว กฎหมายในฐานะเป็นปทัสฐานก็ควรมีความหมายเป็นอย่างอื่นไป ความหมายอื่นที่ "นักกฎหมาย" ใค้ันยังแสดงถึงข้อนิเทศลากความเป็นประการที่สอง กล่าวคือนักกฎหมายมักเห็นว่า กฎเกณฑ์ข้อบังคับหรือปทัสฐานคือพันธกรณี (l'obligation) หรือข้อบังคับแก่ข้า (l'impératif) มีค่าเหนือกว่าและต้องใจบังคับก่อนกฎเกณฑ์อื่นๆในสังคม แต่ถ้าว่าย้อนกลับไปปรากฏศัพท์แล้วคำว่า "ปทัสฐาน" หรือ norme นี้มาจากคำว่า " norma " ในภาษากรีกและละติน ซึ่งแรกสุดความหมายของคำนี้หมายถึง "มาตรการ" (mesure) ภาษาตะวันตกร่วมสมัยเช่นภาษาอังกฤษ หรือภาษาฝรั่งเศสยังใช้คุณศัพท์ normal (ละติน - normalis) ตรงกับความหมายดั้งเดิมอยู่ แปลว่าที่สอดคล้องกับ มาตรการ ที่เป็นปกติ ที่เป็นมาตรฐาน เราจะถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างในสังคมเป็นปกติธรรมดาเป็นมาตรฐาน ก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับมาตรการที่ถือกันว่าเป็นประโยชน์ (l'utilité) ความเป็นประโยชน์ย่อมมีความหมายในคำที่แสดงถึงคุณค่าหรือมูลค่าของสิ่งนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งปทัสฐานทางกฎหมายย่อมเป็นเครื่องมือแห่งมาตรการ หรือเครื่องมือที่ใช้วัดก่อนที่จะมีผลเป็นข้อผูกพัน เปรียบเทียบอย่างง่ายที่สุดคือ มาตรการทางกฎหมายทำหน้าที่เหมือนกับมาตรการซึ่งน้ำหนักที่มีหน่วยวัดเป็นกิโลกรัม เกือบทุกประเทศทั่วโลกอาจยอมรับหน่วยชั่งน้ำหนัก กิโลกรัม แล้วบัญญัติกฎหมายให้ทุกคนปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีจากสภาพทางประวัติศาสตร์ ช่วงหนึ่งๆ หน่วยวัดกิโลกรัมก็มีผลผูกพันทางสังคมในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าในแต่ละประเทศจะรับรองออกมาในรูปของกฎหมายหรือไม่

โดยปกติแล้ว มูลค่าในการแลกเปลี่ยนสินค้าจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสินค้าอย่างหนึ่ง ใ้ถูกนำไปเปรียบเทียบกับสินค้าอีกอย่างหนึ่ง และเมื่อระบบการแลกเปลี่ยนพัฒนาไปจากการแลกเปลี่ยนสินค้าสิ่งของมา เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าด้วยเงินตรา เงินจึงเริ่มเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในระบบการแลกเปลี่ยนของสังคมมนุษย์ไป มูลค่าของสินค้าจึงปรากฏตัวออกมาในรูปของเงินตราซึ่งได้กลายเป็นสินค้านิติพิเศษ มูลค่าในการแลกเปลี่ยนสินค้าจึงกลายร่างเป็นราคาของสินค้าในที่สุด เลยกเหมือนกับว่าเงินตราเป็นตัวสร้างมูลค่า หรือมีมูลค่าในตัวของมันเอง ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว เงินตรากลายเป็นตัวกลางเปรียบเทียบมูลค่าช่วงการแลกเปลี่ยนเท่านั้น แต่ภายใต้การแลกเปลี่ยนลักษณะนี้ทำให้คุณค่าของมนุษย์ถูกปิดบังเพราะทฤษฎีของเศรษฐศาสตร์โบราณ เชื่อว่ามูลค่าของสินค้าถูกกำหนดโดยค่าจ้าง ค่าจ้างจะถูกกำหนดไปตามมูลค่าของผลผลิตโดยไม่คำนึงถึงแรงงานที่ใช้ในการผลิต ในขณะที่มาร์กซ์เห็นว่า การผลิตอะไรก็ได้แล้วแต่ ถ้าผลิตเพื่อบริโภคส่วนตัว สิ่งนั้นเป็นเพียงผลผลิตไม่ใช่สินค้า ส่วนมูลค่าของสินค้าก็คือมูลค่าในการแลกเปลี่ยน แต่มูลค่าในการแลกเปลี่ยนของสินค้าใดๆ เป็นเพียงปัจจัยทางสังคมหรือเป็นส่วนประกอบในสังคม ส่วนประกอบของสังคมที่สำคัญในสินค้าตามความคิดของมาร์กซ์ คือแรงงานสังคม มูลค่าในการแลกเปลี่ยน ก็คือมูลค่าแห่งแรงงานสังคมอันจำเป็น ฉะนั้นสินค้าที่ใส่แรงงานมนุษย์ลงไปเท่านั้น จึงมีมูลค่าในการแลกเปลี่ยน⁽¹⁹⁾ มาร์กซ์ได้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนถึงบทบาทของกฎหมายทุนนิยมที่มีลักษณะเป็นปทัสฐาน (ตามความหมายที่นักกฎหมายใช้กันอยู่ - สิ่งที่เราจะเป็น) ว่าเสมือนเครื่องมือแห่งมาตรการ โดยการ เปรียบเทียบระบบกฎหมายกับสินค้าและกระบวนการแลกเปลี่ยน มาร์กซ์กล่าวว่า "กฎหมายโดยสภาพของตัวมันเองนั้นสามารถจะสร้างขึ้นมาได้ ก็แต่การใช้มาตรการที่มีหน่วยวัดเดียวกันเท่านั้น" เช่นเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนสินค้าในระบบทุนนิยม ซึ่งจะเป็นไปได้อย่างไรโดยการเปรียบเทียบมูลค่าเฉลี่ย "ปริมาณที่เท่ากันของแรงงานภายใต้รูปแบบหนึ่งแลกเปลี่ยนกับ ปริมาณ ที่เท่ากันของแรงงานภายใต้รูปแบบอื่น" กฎหมายที่เสมอภาคจึงเป็นกฎหมายในระบบทุนนิยมเสมอ"⁽²⁰⁾ และเขียนต่อมาในภายหลังว่า "กฎหมายของสังคมทุนนิยมจะเป็นได้ก็แต่กฎหมายที่เสมอภาค และกลับกันกฎหมายที่เสมอภาคจะเป็นได้ก็แต่กฎหมายเจ้าสมบัติ"⁽²¹⁾ หมายความว่ากฎหมายในระบบทุนนิยมที่จริงอยู่บนพื้นฐานของความผิดเรื่องการแลกเปลี่ยน โคนการเปรียบเทียบมูลค่า ซึ่งจะเป็นไปได้อย่างไรก็จากการใช้มาตรการวัดเดียวกัน และการแลกเปลี่ยนนี้ไม่ใช่ว่าจะปรากฏในเงื่อนไขใดก็ได้ หากเป็นไปในช่วง

ประวัติศาสตร์ที่แน่นอนแห่งวิวัฒนาการของสังคม

ส่วนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ "บุคคล" ตามกฎหมายนั้น ในมัญจาคหยา เมื่อเราพูดว่า กฎหมายก่อตั้งบุคคล เท่ากับกฎหมายยอมรับให้บุคคลมีบทบาทบางอย่างในสังคม การแบ่งสรรบทบาทให้กับบุคคลในสังคมมิได้เกิดขึ้นลอยๆ (บทบาทนักธุรกิจหรือข้าราชการ; บทบาทปิตามารคาหรือบุตร ฯลฯ) หากเป็นการก่อตั้งความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบโดยนัยเช่น สิทธิของปิตามารคาที่ต้องกำหนดควบคู่กับบุตร, สิทธิของเจ้านี่ ก็ต้องกำหนดให้สัมพันธ์กับสิทธิของลูกหนี้, สิทธิของข้าราชการ เปรียบเทียบกับสิทธิของพนักงานลูกจ้าง พร้อมทั้งหน้าที่ ฯลฯ) เพราะระบบแห่งความสัมพันธ์ในทางกฎหมาย เป็นไปในลักษณะที่เป็นคำสั่ง, ระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นศักดิ์ตามลำดับชั้น บรรดาปทัสฐานทางกฎหมายทั้งหมดก็ก่อตั้งมาจากรากแห่งความสัมพันธ์ทางสังคม ที่ไข่มุขกับกับมนุษย์ทุกคน มนุษย์ทุกคนในสังคมทุนนิยมจึงเป็นบุคคลตามกฎหมายคือเป็นผู้ถูกกระทำ (ผู้ที่กฎหมายไข่มุขกับเท่ากับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย) และเป็นผู้กระทำ (เช่นสามารถกำหนดสิทธิในรายละเอียดบางอย่างเรื่องการทำสัญญา) ซึ่งแตกต่างไปจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสมัยโบราณ อย่างพวกทาสในระบบทาส หรือทาสติดที่ดินในระบบศักดินา ที่เป็นเพียงวัตถุในความครอบครองของนายทาสหรือเจ้าที่ดิน โดยที่ทาสไม่มีสิทธิใดๆในทางกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างทาสกับนายทาส, ทาสติดที่ดินกับเจ้าที่ดินเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะส่วนตัว เพราะการผลิตส่วนใหญ่เป็นไปในรูปผลิตเองใช้เอง หรือผลผลิตตกแก่นายทาสและเจ้าที่ดิน การผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนหรือเพื่อขายเอากำไรยังมีอยู่น้อยมากจะมีอยู่บ้างก็ในพวกเสรีชนหรือชาวบุรี ต่อมาในสังคมก่อนทุนนิยม สังคมได้พัฒนาการพาณิชย์ไปไกลจากการผลิตเพื่อใช้เพื่อกิน กลายเป็นการผลิตเพื่อค้าขาย หรือแปลงจากผลผลิตมาเป็นการค้า เมื่อชาวบุรีสะสมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ จนในที่สุดได้ก่อสู่แก่นสัณระบบศักดินาเก่าลงไป เราจะเห็นได้ชัดกรณีการอภิวัฒน์ในฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1789 ซึ่งได้มีคำประกาศว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและมีสิทธิของพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 ออกมารับรองว่า "มนุษย์ทุกคนเกิดมาและอยู่อย่างเสรี ทั้งคำร่างไว้ซึ่งเสรีและเท่าเทียมกันในสิทธิ จุทหมายทางสังคมนี้พึงตั้งอยู่เฉพาะบนพื้นฐานแห่งอรรถประโยชน์ร่วมกัน" (มาตรา 1)⁽²²⁾ และ "เสรีภาพหมายถึงความถึงความสามารถที่จะกระทำการใดๆที่มีไว้ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น ดังนั้นการใช้สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนมีขอบเขตอยู่ในสิ่งที่ระบอบรับรอง ท่อสมาชิกรับของสังคม ถึงการไข่มุขซึ่งสิทธิอย่างเดียวกันนี้" (มาตรา 4)⁽²³⁾ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมาย

ในสังคมเก่า นับเป็นความก้าวหน้าทางกฎหมายระดับหนึ่งทีเดียว ที่ยอมรับองสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคตามกฎหมายให้กับมนุษย์ทุกคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความสัมพันธ์ทาง การผลิตระบบทุนนิยม (มาตรา 17 แห่งคำประกาศ "กรรมสิทธิ์เป็นสิทธิที่จะละเมิดมิได้และ ที่คัดค้านสิทธิ.....") แก่ด้วยอิทธิพลของแนวความคิดสำนักกฎหมายธรรมชาติเรื่องมนุษยธรรม ในอุคมคติ "บุคคล" ตามกฎหมายหรือที่กฎหมายใช้บังคับนั้นในอีกด้านหนึ่งแสดงออกมาในรูป นามธรรม ในแง่ที่ว่า มนุษย์ทุกคนเข้ามาอยู่ในโลกของกฎหมาย พร้อมด้วยคุณสมบัติพิเศษ ได้แก่ เหตุผลและคุณธรรมของบุคคล และคุณสมบัติพิเศษสุดเฉพาะตัวมนุษย์อีกอย่างหนึ่งคือ เจตนารมณ์ ซึ่งจะมีความหมายสัมพันธ์กับเสรีภาพในการแสดงออก คุณสมบัติเหล่านี้เป็นสิทธิ สูงสุดที่ไม่อาจเพิกถอนได้ ฉะนั้นในความคิดลักษณะนามธรรม เรื่องบุคคลตามกฎหมายหรือ บุคคลที่กฎหมายใช้บังคับ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของเจตนารมณ์, เสรีภาพ, เสมอภาค แบบ อัครทวิสัย

เมื่อ "บุคคล" ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์โดยหลักการที่จะ กระทำหรือไม่กระทำนิติกรรมใดๆ และกฎหมายก็รับรองให้ทุกคนมีความเสมอภาค กฎข้อ- บังคับหรือ "บทฐาน" ทางกฎหมายเองมิได้ให้ความสำคัญของการของสมาชิกในสังคมเพื่อความ ยุติธรรม ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกของกฎหมายย่อมล้วนแต่เป็นสิ่งที่กำลังมาในตัวของมันเองตาม หลักตรรกวิทยา ครั้นนี้แหละที่เป็นเมื่อเกิดลัทธิหลงผิดจากกฎหมาย เราจะเห็นได้ว่านักกฎหมาย หรือนักศึกษากฎหมายพยายามปรับข้อเท็จจริงต่างๆเข้าหาข้อกฎหมาย บทบัญญัติกฎหมายคู่ เปรียบจะเป็นศูนย์กลางของโลก เช่น ข้อเท็จจริงอย่างไรควรจะใช้มาตราใด หรือ คำพิพาก ษาศาลฎีกาไม่ว่าจะให้เหตุผลเช่นนี้ ควรจะใช้มาตราอีกมาตราหนึ่งจะถูกต้องกว่า เป็นต้น ในการถกเถียงของ "นักกฎหมาย" บางครั้งก็ใช้การมกลายไม้น้อยทีเดียว จนทำให้บางท่าน อาจจะคิดว่าเป็นเรื่องเทคนิคทางกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว ผู้เขียนเองมีความเห็นด้วย ระดับหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเทคนิคทางกฎหมายแล้ว วิธีการผลิตทาง กฎหมายลักษณะนี้ ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดทฤษฎีต่างๆ หรือเป็นเรื่องของอุคมคติที่ยัง รากลึกฝังอยู่ไม่น้อย คำถามที่น่าจะตั้งตามมาไม่น้อยคือ กฎหมายมีไว้เพื่อความยุติธรรมของ สังคม และทุกคนมีเสรีภาพและมีความเสมอภาคกันตามกฎหมาย แต่ในกฎหมาย หรือว่าใน สภาพที่เป็นจริงจะเป็นอย่างไร

3. วิพากษ์เสรีภาพและความเสมอภาคทางด้านรูปแบบตามกฎหมาย

หากเราวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์เอกชน เฉพาะทางค่านรูปแบบ อาจจะทำให้เราหลงทางหรือยึดถือกฎหมายเป็นสรณะแค่เพียงอย่างเดียว เพราะจะนำมาซึ่งข้อสรุปทางกฎหมายที่มักจะขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริงทาง เศรษฐกิจและสังคม ยกตัวอย่างเช่น เรามองปัญหาโดยยืนอยู่บนพื้นฐานแห่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ หรือประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ของสังคมทุนนิยมสมัยใหม่ ซึ่งจะระบุอยู่เสมอว่า พลเมืองทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและกฎหมายรับรอง เรื่องกรรมสิทธิ์ให้กับบุคคลทุกคนโดยไม่มีข้อยกเว้น อาจจะทำให้เราคิดไปทั่วว่าไม่มีความแตกต่างอย่างแท้จริงระหว่าง ผู้ครอบครองทุน กับผู้เป็นเจ้าของแรงงาน หรือผู้ใช้แรงงาน อย่างการทำสัญญาจ้างแรงงานหรือจ้างทำของ ตามรูปแบบทางกฎหมายแล้ว ผู้ว่าจ้างฝ่ายหนึ่งกับผู้รับจ้างอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งมีสิทธิเสมอภาคที่จะเป็นคู่สัญญา คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีเสรีภาพที่จะทำสัญญาหรือไม่ก็ได้ กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องทำ ตรงกันข้ามบทบัญญัติกฎหมายเองกลับประกันและเคารพเจตนารมณ์ของคู่สัญญากล่าวคือ สัญญาใดที่ทำขึ้นด้วยการข่มขู่หรือด้วยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงหรือสำคัญผิดในข้อกฎหมาย สัญญานั้นโดยหลักแล้วจะเป็นโมฆะเพราะอาจบอกล้างให้สิ้นผลภายหลัง หรืออาจตกเป็นโมฆะไร้ผลมาแต่เริ่มแรกแล้วแต่กรณี กล่าวอีกนัยหนึ่งผู้ใช้แรงงานและนายทุนต่างก็แลกเปลี่ยนสินค้าที่เท่าเทียมกันในตลาดแห่งการแลกเปลี่ยนคือ ฝ่ายแรกเป็นผู้ครอบครองแรงงาน - สินค้าในระบบทุนนิยมกล่าวหนึ่ง ส่วนฝ่ายหลังเป็นผู้ครอบครองเงินตรา ค่าจ้าง - สินค้า ชนิดพิเศษอีกอย่างหนึ่ง แต่ในความเป็นจริงนั้นนายทุนอยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นคู่สัญญาเสมอ คือ นายทุนจ่ายสินค้าซึ่งเป็นเงินตราไป เพื่อแลกเปลี่ยนให้เ้ามาซึ่งสินค้าอย่างอื่น ได้แก่ แรงงาน และสินค้าแรงงานชนิดหลังนี้แหละจะมีความมากกว่าราคาแลกเปลี่ยนเสมอ เหตุที่นายทุนซื้อสินค้าแรงงานมาเพราะเขาสามารถที่จะถือเอาประโยชน์จากแรงงานเ้ามากกว่าราคาที่จ่ายเป็นค่าเงินไป ในฐานะที่ตนเองเป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตอื่น (วัตถุดิบ, เครื่องจักร, ที่ดิน) ที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่มี นายทุนสามารถคักตวงผลประโยชน์ มูลค่าส่วนเกินจากแรงงานเ้าเพียงฝ่ายเดียว มูลค่าส่วนเกินเกิดขึ้นได้อย่างไร ในสังคมทุนนิยม การกำหนดค่าจ้างแรงงานโดยทั่วไปมักกำหนดจากความมีฝีมือ และความกำลังแรงงาน โดยพิจารณา สภาพการครองชีพที่สามารถดำรงอยู่ได้ไปวันหนึ่งๆ แทนที่จะกำหนดไปตามมูลค่าของผลิตผลที่กำลังแรงงานนั้นผลิตขึ้นใหม่ได้ สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเอารัดเอาเปรียบทางแรงงาน กล่าวคือ ค่าจ้างมักจะไม่ได้สัดส่วนกับแรงงานที่ใช้ไปในการผลิตสินค้า แต่จะได้น้อยกว่าแรง

งานอันจำเป็นแห่งสังคมที่ใช้ในการทำงานเสมอ ส่วนที่ขาดหายไปเป็นมูลค่าส่วนเกินที่ตกอยู่กับนายทุน เราอาจสรุปสั้นๆ ได้ดังนี้ เวลาทำงานส่วนเกิน ก่อให้เกิดแรงงานส่วนเกิน และแรงงานก่อให้เกิดผลผลิตส่วนเกิน ผลผลิตส่วนเกินนี้คือมูลค่าส่วนเกินหรือกำไร⁽²⁴⁾ ส่วนผู้ใช้แรงงาน จำต้องขายแรงงานตนเองตามราคาสลาค (หมายถึงค่าความมูลค่าที่แท้จริง โดยคำนึงถึงมูลค่าส่วนเกิน ที่แรงงานสามารถผลิตได้) เพื่อตนเองและครอบครัวอยู่รอด เพราะเขาไม่ได้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตอื่นเหมือนนายทุน เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น? "ในทุกๆ ยุคการแบ่งปันสิ่งอุปโภคบริโภคเป็นเพียงผลของลักษณะที่เงื่อนไขแห่งการผลิตจักรให้ แต่การจักรสร้างนี้เป็นลักษณะของวิธีการผลิตนั่นเอง ตัวอย่างวิธีการผลิตแบบทุนนิยม เงื่อนไขเศรษฐกิจแห่งการผลิต (หมายถึง บรรดาเครื่องมือในการผลิต - ที่ดิน, คีต, เครื่องมือเครื่องใช้ ฯลฯ) จะถูกจักรสร้างให้กับผู้ที่ไม่ใช่แรงงาน ภายใต้รูปแบบการครอบครองทุนและกรรมสิทธิ์เงินทุน ในขณะที่มวลชนครอบครองแค่เพียงเงื่อนไขการผลิตประจำตัว คือแรงงาน ถ้าปัจจัยหรือองค์ประกอบการผลิต ถูกจักรสร้างตนเองไปแล้ว การแบ่งปันสิ่งอุปโภคบริโภคในปัจจุบัณก็คงตามมาในลักษณะเดียวกัน เงื่อนไขเศรษฐกิจแห่งการผลิต ควรที่จะเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนของผู้ใช้แรงงานเอง การแบ่งปันสิ่งอุปโภคบริโภค ที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน ก็จะเป็นผลตามมาเช่นกัน"⁽²⁵⁾ มาร์กซจึงมาเขียนเน้นไว้ในนิพนธ์เรื่องทุนอีกว่า "ความเสมอภาค" ทางรูปแบบที่เราเห็นจากการแลกเปลี่ยนในสลาค ระหว่างผู้ใช้แรงงานและนายทุนนั้น เป็นเพียงปรากฏการณ์ภายนอก แต่มีความไม่เสมอภาคภายในคล้ายคลึงกับความไม่เสมอภาคระหว่างทาสกับนายทาสในสมัยโบราณ เว้นแต่ว่าทาสสมัยใหม่มี "เสรีภาพ" ที่จะออกหากหากเขาปฏิเสธที่จะยอมรับเงื่อนไขทางทาสี⁽²⁶⁾ ฉะนั้น เขาจึงมีความเห็นว่าถ้ามนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมายจริงๆ แล้ว ไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่กฎหมายจะดำรงอยู่ต่อไป กฎหมายโดยทั่วไปหรือกฎหมายเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในกรณีเฉพาะพึงพิจารณาได้ว่า ไม่เสมอภาคในความเป็นจริง⁽²⁷⁾

เราพอจะสรุปเบื้องต้นได้ว่า ปทัสฐานในขอบเขตกฎหมายมีบทบาทเช่นเดียวกับสินค้าในขอบเขตทางเศรษฐกิจ อย่างที่มีมาร์กซหมายเหตุไว้ "มนุษย์แต่ละคนประกอบอาชีพสำหรับความเป็นจริง ในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างอาชีพของเขากับความเป็นจริงนั้น พวกเขาเชื่อว่า อาชีพของเขามีค่าในสายตาของสังคม ในชีวิตประจำวันมนุษย์หลงวาทภาพอาชีพของเขาเกิดสภาพที่เป็นจริง ในหลักกฎหมาย (1๓ jurisprudence) , ในทาง

การเมือง ฯลฯ ความสัมพันธ์ก็กลายเป็นความคิดในจิตสำนึก... ตัวอย่างเช่น ผู้พิพากษาใช้ประมวลกฎหมายอาญา และนี่เป็นเหตุผลที่ว่าทำไมผู้พิพากษาเห็นว่าการร่างกฎหมายเป็นเสมือนจักรกลที่หมุนอยู่อย่างแท้จริง จงเคารพแต่ละคนสำหรับสินค้าของเขา (Respect chacun pour sa marchandise)" (28) แต่การหลงบูชาสินค้าตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์คลาสสิก ทำให้เราลืมไปว่า การผลิตและการหมุนเวียนของสินค้าซ่อนเร้นไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล ในโลกเศรษฐกิจนั้นทุกอย่าง เป็นไปภายใต้สัญลักษณ์ของวัตถุและความร่ำรวย ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผู้จัดสร้างองค์กรการผลิตและการหมุนเวียนของสินค้าไม่ค่อยจะปรากฏให้เห็น ส่วนความหมายของปรัชญาทางกฎหมายกลับตรงกันข้าม การหลงบูชาปรัชญาและบุคคลที่กฎหมายไข้มักกับ ซึ่งเรียกรวมกันภายใต้คำว่า "กฎหมาย" มักจะทำให้เราลืมไปว่า การหมุนเวียน, การแลกเปลี่ยนและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในความเป็นจริง เป็นความสัมพันธ์เรื่องสิ่งของ เรื่องวัตถุที่มาจากกาการผลิตและการหมุนเวียนแบบทุนนิยม ดังนั้นในโลกกฎหมายดูเหมือนกับว่าทุกสิ่งทุกอย่าง เกิดขึ้นและดำเนินไประหว่างบุคคลแค่เพียงอย่างเดียว ผู้สั่งกับผู้ที่เชื่อฟัง, ผู้ครอบครอง, ผู้แลกเปลี่ยน, ผู้ให้และผู้รับ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นเรื่องของการตัดสินใจหรือเป็นเรื่องของความยินยอม, เจตนาจริง (หรือเรียกรวมในคำเรียกว่า เป็นเรื่องของเหตุผลหรือปัญญา Raison / Esprit ตามความหมายของเฮเกิล)

ความสัมพันธ์ที่ไว้วางกันระหว่างรูปแบบมูลค่า และรูปแบบทางกฎหมายของระบบกฎหมายในสังคมทุนนิยมที่แสดงแทนเอกภาพทางสังคม มีลักษณะที่เป็นทั้ง มโนภาพและความเป็นจริง กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและทางสังคมในระบบทุนนิยมดำรงอยู่อย่างแท้จริงแล้วแก่นึกขององค์กรที่ทุนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เช่นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายที่มีอยู่เพื่อรับรองหรือประกันความสัมพันธ์นี้ ในแง่แล้วความสัมพันธ์ทางกฎหมายมิใช่ในภาพล้วนๆ แต่เป็นสถาบันหรือองค์กรในฐานะเครื่องมือแห่งรัฐ ซึ่งอาจประกอบด้วย ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์, ฝ่ายปกครอง, กระบวนการยุติธรรม แต่ในเวลาเดียวกันความสัมพันธ์ที่เป็นจริงนี้ ถูกบดบังจากสิ่งที่นิยมนำทางกฎหมาย มโนภาพนั้นได้แก่ปรัชญาทางกฎหมายและบุคคลที่กฎหมายไข้มักกับ จากการ เปรียบเทียบกับภาพจริงของสินค้า ปรัชญาทำให้เราเชื่อว่าตัวมันเอง เป็นบ่อเกิดหรือเป็นที่มาแห่งมูลค่า จึงควรมีค่ามากกว่าก่อนการเปรียบเทียบของสังคม ตรงนี้แหละเป็นความคิดเหมือนกับเทพนิยายคือ เราเผลอยอมรับ

ว่า ปทัสฐานทางกฎหมายมีคุณค่าหรือมีคุณสมบัตินี้ในตัวของมันเอง ทั้งๆที่ความเป็นจริง มูลค่าหรือคุณสมบัตินี้ไม่ใช่เป็นเรื่องของปทัสฐานทางกฎหมายแต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งปทัสฐานเป็นเพียงสิ่งที่แสดงความสัมพันธ์นี้ออกมาเท่านั้น สินค้าไม่ได้ "สร้าง" มูลค่าแต่กลายเป็นสิ่งที่มูลค่าขึ้นมาในช่วงของการแลกเปลี่ยนกันก็ ตัวปทัสฐานทางกฎหมายเองก็มีได้สร้างพันธะกรณ้อย่างแท้จริง หากกลายเป็นพันธะข้อผูกพันในช่วงการแลกเปลี่ยนทางสังคมกัน
นั้น

อย่างไรก็ดี เราจะเห็นได้ว่า ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 18 ที่มีวิธีการนิตินิยมอื่น ศาสนาหรือศีลธรรม เป็นตัวหลักที่มีมูลค่ากิจกรรมทางสังคม ส่วนกฎหมายซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งท่ามกลางระบบที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ทั้งหมดของสังคม มีบทบาทในอันคุ้มครองลงมา นับแต่ศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา มาตราการแห่งความสัมพันธ์ทางสังคมดูเหมือนจะแสดงออกมาด้วยระบบกฎหมาย ส่วนศีลธรรมหรือศาสนาถดถอยไปอยู่ในจิตสำนึกของ เอกชนเป็นรายตัว เสียมากกว่า การหลงบูชากฎหมายยิ่งทวีขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมทุนนิยม กฎหมายจะเป็นตัวครอบงำหลักที่ท่าหน้าที่เคย "พุทธ" , เคย "จิต" มูลค่าของกิจกรรมทางสังคม อย่างที่เรา มักจะได้ยินกล่าวกันว่าตอนนี้เลยอยู่เสมอว่า "กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้" หรือ "ต้องออก-กฎหมายมา เพื่อแก้ปัญหานี้"

เชิงอรรถ

1. มาร์กซใช้คำว่า "วิธีการผลิต" ในความหมายอย่างแคบ โดยหมายความเฉพาะถึงวิธีการผลิตทางเศรษฐกิจด้วยกัน. เราควรจะหมายเหตุไว้ว่าคำที่ใช้ตามนัยยังไม่สมบูรณ์ เพราะผลงานหลายส่วนของมาร์กซมักจะใช้คำนี้ในความหมาย "วิธีการผลิตแห่งชีวิตสังคม" โดยนัยอย่างกว้าง.
2. K.MARX : Contribution à la critique de l'économie politique, 1859, Paris . Giard, 1928, p.4 et s.
3. E.BALIBAR : Sur les concepts fondamentaux du matérialisme historique , lire Le Capital, 1970, p.79 et s.
4. โปรดดูรายละเอียดใน U.CERRONI : "Marxisme le Droit : considérations historico critiques", Archives de philosophies du droit, 1967, p.143;
K.MARX : Contribution à la critique de la philosophie du droit de Hegel (1834)
5. MARX-ENGELS : Sur la religion, textes choisis et annotés, Ed. sociales, Paris, 1968, p.268-269 : " D'après la conception matérialiste de l'histoire, la facteur déterminant dans l'histoire est, en dernière instance, la production et la reproduction de la vie réelle. Ni Marx ni moi n'avons jamais affirmé davantage. Si ensuit quelqu'un torture cette proposition pour lui faire dire que le facteur économique est le seul déterminant, il la transforme en phrase vide, abstraite, absurde
6. K.STOYANOVITCH : La philosophie du droit en U.R.S.S. (1917-1953) L.G.D.J., Paris, 1965, p.182 : " Le droit est un ensemble de règles de conduite qui exprime de la volonté de classe dominante et qui constitue un ordre juridique, en même temps qu'il est un ensemble de coutumes et de règle de vie en commun confirmées par l'autorité étatique, l'une et l'autre ensemble étant garanti par la force coercitive de l'Etat, en vue de sauvegarder, d'assurer et de développer

des rapports et arrangements sociaux nécessaires et profitable à la classe dominant".

7. อย่างไรก็ตามที่ ศาลินโคปรากาส เมื่อปี ค.ศ.1936 ว่า " ชัยชนะสมบูรณ์ของระบบสังคมนิยมในคาบสมุทรบอลข่านเป็นข้อเท็จจริงที่เห็นได้ในปัจจุบัน หมายถึงว่า การชุกรีระหว่างมนุษยชาติกันหมดกลืนไปแล้ว เมื่อกรรมสิทธิ์แบบสังคมนิยมอันกลายเป็นรากฐานที่แน่นอนของสังคมโซเวียตถูกก่อตั้งขึ้นมา ฉะนั้นไม่มีชนชั้นนายทุน (la classe capitaliste) ที่จะชุกรีชนชั้นผู้ใช้แรงงานอีกต่อไป ชนชั้นผู้ใช้แรงงาน (la classe des travailleurs) ของเราจะมีชื่อเรียกว่าชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (le prolétariat) อยู่อีกหรือ? ไม่ใช่อย่างแน่นอนที่สุด...ชนชั้นผู้ไร้สมบัติในสหภาพโซเวียตถูกเปลี่ยนเป็นชนชั้นใหม่คือชนชั้นผู้ใช้แรงงานแห่งสหภาพโซเวียต" วิเคราะห์ต้องการเอาใจดูน่า เลยเปลี่ยนคำจำกัดความกฎหมายเสียใหม่ โดยใช้คำว่า "เจตนารมณ์ของมวลชนทั้งมวลทั่วสหภาพโซเวียต" แทนคำว่า "เจตนารมณ์แห่งชนชั้น" ทั้งที่ไม่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในสังคมรัสเซีย

โปรดดู K.STOYANOVITCH : La philosophie du droit en U.R.S.S. (1917-1953), ibid. pp.183-184.

8. ท่านปรีดี พนมยงค์ถอดความคำว่า Révolution ในภาษาอังกฤษ หรือ Revolution ในภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยว่า "อภิวิน" เพื่อแสดงถึง " การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า" คำ "อภิวิน" ประกอบด้วยคำ "อภิ" นำหน้าคำศัพท์ที่มีความหมายว่า บึง, วิเศษ, เหนือ. กับคำว่า "วิน" ซึ่งแปลว่า ความเจริญ, ความงอกงาม. รวมความหมายทั้งสองคำแล้วได้ความว่า ความงอกงามอย่างบึง หรืออย่างวิเศษ เช่นการอภิวินอุตสาหกรรม, การอภิวิน 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ส่วนคำว่า "ปฏิวัติ" ในภาษาไทยมักจะใช้ทุกกันยัง เกิดขึ้นไม่นานและไม่เหมาะที่จะใช้คำว่า ปฏิวัติ เพื่อหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้า เพราะคำ "ปฏิ" เป็นอุปสรรคที่แปลว่า หวน, กลับ, โต้ นำหน้าศัพท์ "วัติ" หมายถึง "การหมุนกลับ" หรือการถอยหลังเข้าคลอง โปรดดูรายละเอียด ปรีดี พนมยงค์: การถ่ายทอดศัพท์ทางประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยาม (พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2510 ; ปรีดี พนมยงค์: ความเป็นมาของศัพท์ไทย "ปฏิวัติ", "รัฐประหาร", "วิวัฒน์", "อภิวิน" (ลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกชาวธรรมศาสตร์ในสัปดาห์ข่าวประจำปี พ.ศ.2518 ต่อมา "สถาบันสยามเพื่อวิทยาศาสตร์สังคม และวัฒนธรรม" ได้ขออนุญาตพิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ.2519)

9. โปรดดูรายละเอียดใน U.CERRONI : "Marxisme le droit : considérations historico-critiques", Archives de philosophie du droit, 1967, p.143; K.MARX : Contribution à la critique de la philosophie du droit de Hegel (1834)

10. ท่านปรีดี พนมยงค์ ให้ความสำคัญว่าวัตถุนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 อย่างลุ่มลึก (LAMEITRIE) เป็นข้อบกพร่องแห่งความเข้าใจในความรู้ปรัชญาฝ่ายสสารอื่นๆที่นิยมวัตถุนิยมเช่นกัน ลามetrie สรุปว่าระหว่างที่มนุษย์มีชีวิต ก็ต้องทำให้เกิดความเชื่อบานแกว่ง และหาความสุขเกษมสำราญ เพื่อไม่ปะปนกับปรัชญาวัตถุนิยมดังกล่าว ท่านปรีดีจึงเรียกปรัชญาฝ่ายสสารที่ถือหลักวิทยาศาสตร์ว่า "สสารธรรม" โปรดดูรายละเอียดใน "ปรีดี พนมยงค์: ความเป็นอนิจจังของสังคม" พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2500 และพิมพ์เพิ่มเติมอีกไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ครั้งสุดท้ายบทความนี้ลงพิมพ์ในจุลสารธรรมศาสตร์ (ฉบับท่านปรีดี พนมยงค์), โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2526.

11. โปรดดูรายละเอียด K.MARX : Introduction générale à la critique de l'économie politique (1857)

12. สำหรับข้อเขียนเกี่ยวกับสภาพสังคมไทยที่น่าสนใจบางเล่ม โปรดดู รายละเอียดในวารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง ปีที่ ๑, เล่มที่ ๒ มีนาคม-เมษายน ๒๕๔๔ ;

ปรีดี พนมยงค์: ความเป็นอนิจจังของสังคม, อ้างแล้ว ปรีดี พนมยงค์: หลักฐานที่ถกเถียงปัจจุบัน สามารถค้นคว้าและประสพด้วยตัว เองถึงการที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ในหนังสืออนุสรณ์นายปาล พนมยงค์, อนุสรณ์การพิมพ์ 2525.

13. คำว่า "วิวัฒนาการ"เอามาจากคำสันสกฤต "VIVARTA " ในความหมายว่า การเปลี่ยนแปลงจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่ง ดังนั้นจึงเห็นว่าเหมาะสมที่จะถ่ายทอดคำว่า HISTORY ในทางวิทยาศาสตร์สังคม (Sciences sociales) ว่า "วิวัฒนาการ" เพราะในทางวิทยาศาสตร์สังคมนั้นคำว่า HISTORY มีความหมายถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในอดีต, ปัจจุบัน, และอนาคต ไม่ใช่เพียง "ประวัติศาสตร์" ที่เข้ามาในอดีตเท่านั้น, โปรดดู ปรีดี พนมยงค์: ข้อสังเกตนโยบายการ เกี่ยวกับการบัญชีนิติแพ้นใหม่, อนุสรณ์นายปาล พนมยงค์, อ้างแล้ว, หน้า 248 .

14. voir MAZEAUD, Leçons de droit civil, Monchrestien, Paris,

1972, 5e éd., p.28:

"La règle de droit est une règle de conduite sociale qui, sanctionnée par la contrainte, doit avoir pour but de faire régner l'ordre en donnant la sécurité dans la justice." souligné par nous.

15. Ibid, p.40, ".....les observations de la science économique leur sont donc aussi nécessaires que celles de l'histoire et de la sociologie".

16. Ibid, p.39 "Si les mœurs conditionnent les lois, au moins dans certaines mesures, les lois à leur tour, influent sur les mœurs".

17. B. STARK: Droit civil, introduction, librairie technique, Paris, 1972, p.79.

18. A. WEILL: Droit civil, Dalloz, Paris, 1973, p.5.

19. โปรดดูรายละเอียดใน สมชาย แม่นเฒ๊ะ : แรงงาน ค่าจ้าง และเงินทุน (แปล) , กรุงเทพฯ , สำนักพิมพ์ป๋อจอน 2518 ; ประสาธ ลีลาเชียร : ค่าจ้าง ราคาและกำไร (แปล) กรุงเทพฯ , สำนักพิมพ์ป๋อจอน 2519

20. K. MARX: Critique du programme de Gotha, trad. franç., Paris, 1950, pp.23.

21. ในยุคพระเวทก่อนพุทธกาลได้แบ่งบุคคลออกเป็น 4 วรณะ ได้แก่ พราหมณ์ นักบวชผู้เป็นใหญ่หัวหน้าสังคม กษัตริย์-นักรบผู้ถืออาวุธป้องกันสังคม แพศย์-ผู้ทำการเลี้ยงสัตว์และทำการค้า มีสมบัติบ้านเรือน สุทฺร-ผู้ไม่มีสมบัติ ต้องรับใช้วรรณะอื่น ๆ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขการแบ่งวรรณะที่ใช้อยู่ในแคว้นมคธเมื่อครั้งพุทธกาล ได้เข้ามาสู่สังคมไทยหลายศตวรรษแล้ว คือวรรณะกษัตริย์ซึ่งเป็นเจ้าที่ดินสูงสุดของสังคม, พราหมณ์ตกลงไปเป็นครูของกษัตริย์ ส่วนผู้มีสมบัตินั้นจำแนกออกเป็น 3 อันดับคือ อันดับหนึ่งคือเศรษฐี คือคนมั่งมีที่ดินและสมบัติมากในสังคม อันดับ 2 โภเกศหรือคหบดี คือผู้ครองเรือนซึ่งมีที่ดินและสมบัติขนาดกลาง อันดับ 3 โภเกกรรมุณี คือพ่อค้าเมล็ดพืชในชนบท และให้ชวานากูเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ถือเป็นวรรณะ

ที่เกือบตกเป็นคนชั้นต่ำ

ความจริงคนไทยเข้าใจความหมายของวรรณะกรรมที่ใดก็พอสมควรทีเดียวจึงเรียกวรรณะนี้คู่ไปกับ "ข้าที่กิน" หรือ "ไพร่" ว่า "ไพร่กรรม" อาจเปรียบกับชนชั้นแบบยุโรปได้เท่ากับ "นายทุนน้อย" เท่านั้นเอง ฉะนั้นกรรมที่จริงเป็นวรรณะที่ต่ำกว่าชนชั้น BOURGEOIS ซึ่งเป็นนายทุนขนาดใหญ่ โคมโพหาร และ BOURGEOIS นั้นได้แก่นายทุนสมัยใหม่ซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคม ถ้าจะเทียบกับอื่นๆ เรื่องวรรณะแล้ว BOURGEOIS น่าจะได้อะไร "เศรษฐี" แต่พวกนี้สะสมสมบัติไว้มากจึงได้ทำการทอสูเจ้าศักดินาจนเจ้าศักดินาหมดอำนาจไป แล้วตนเองขึ้นครองสังคมแทน ซึ่งเท่ากับเป็น "เจ้า" ชนิดหนึ่ง คือเจ้าของปัจจัยการผลิตของสังคม ทำหน้าที่ จึงเรียก BOURGEOIS ว่า "เจ้าสมบัติ" โปรตุเกยาละเอียก, ปรีดี พนมยงค์ : วรรณะหรือนักบริหารหรือชนชั้น ใน ความเป็นอนิจจังของสังคม, อ้างแล้ว .

22. "Les hommes naissent et demeurent libres et demeurent libres et égaux en droits. Les destinations sociales ne peuvent être fondées que sur l'utilité commune" Article premier de Déclaration des droits de l'homme et du citoyen du 26 août 1789.

23. L'art. 4: "La liberté consiste à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui: ainsi, l'exercice des droits naturels de chaque homme n'a de bornes que celles qui assurent aux autres membres de la société la jouissance de ces mêmes droits".

24. การขูดรีด จะมองในแง่ปริมาณแรงงานเท่านั้น มิได้มองในเชิงคุณภาพ ไม่ว่าแรงงานจะมีคุณภาพ(มีฝีมือ) หรือไม่มีคุณภาพ(ไร้ฝีมือ)ก็ถูกขูดรีดทั้งนั้น แรงงานยิ่งมีคุณภาพ ค่าจ้างก็ยิ่งสูง แต่เมื่อเปรียบเทียบคุณภาพแห่งแรงงานแล้ว เขาถูกขูดรีดมากกว่าแรงงานที่ไม่มีคุณภาพเสียอีก โปรตุเกยาละเอียก กุหลาบ สายประดิษฐ์, ปรัชญาของลัทธิมาร์กซิสต์, กรุงเทพฯ, เจริญวิทยการพิมพ์, 2517 ; สุภา ศิริมานนท์, แคปิตลิสต์, พระนคร, สำนักพิมพ์เคลสิกไทย, 2517; สมชาย แฉกแฉก : แรงงาน ค่าจ้าง และเงินทุน (แปล),

อั้งแล้ว : ประสาท สัทาเขียน : คำจ้าง ราคา และกำไร (แปล),อั้งแล้ว

25. K.MARX : Critique du programme de Gothe,op.cit,p.26

" A toute époque, la répartition des objets de consommation n'est que la conséquence de la manière dont sont distribuées les conditions de production; Mais cette distribution est un caractère du mode de production lui-même.Le mode de production capitaliste, par exemple, consiste en ce que les conditions matérielles de production (c'est-à-dire les instruments de production-terre, bâtiments, outillage, ect.) sont distribuées aux non-travailleurs sous forme de propriété capitaliste et de propriété foncière, tandis que la masse ne possède que les conditions personnelles de production la force de travail. Si les éléments de production sont distribués de la sorte, la répartition actuelle des objets de consommation s'ensuit d'elle-même. Que les conditions matérielles de la production soient la propriété collective des travailleurs eux-mêmes, une répartition des objets de consommation différente de celle d'aujourd'hui s'ensuivra pareillement"

26. K.MARX, Le Capital , liv. 1er, t.j., trad. Jules ROY, Paris 1938, PP.51 et s., cité par S.STOYANOVITCH : la pensée marxiste et le droit, p.u.f., Paris, 1974, p.119

27. K.MARX : Critique du programme de Gotha, op.cit, pp.23 et s.

28. K.MARX : L'idéologie allemande, Ed.sociale, 1975, p 136.

กฎหมายในทัศนะของมาร์ก

ในความเห็นของมาร์ก กฎหมายเป็นโครงสร้างส่วนบนโครงสร้างหนึ่งในสังคม โครงสร้างดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางวัตถุในการดำรงอยู่ของมนุษย์ การที่เราจะเข้าใจ โครงสร้างส่วนบนของสังคมแต่ละอัน จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องทำการศึกษาระบบวิทยาศาสตร์ ในเรื่องความสัมพันธ์ทางวัตถุในการดำรงอยู่ของมนุษย์ กล่าวคือต้องทำการวิเคราะห์แง่เศรษฐกิจ การเมืองนั่นเอง

การศึกษากฎหมายไม่ว่าในแง่ปรัชญาหรือการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ ในที่สุดจะหนีไม่พ้นที่จะต้องศึกษาในแง่เศรษฐกิจ การเมือง โดยที่กฎหมายเป็นโครงสร้างส่วนบน ตัวกฎหมายเองจึงพัฒนา ตามการวิวัฒน์ของโครงสร้างเศรษฐกิจในสังคม การผลิตทุกรูปแบบเป็นตัวก่อให้เกิดนิคมสัมพันธ์เฉพาะแบบไป นิคมสัมพันธ์นี้เป็นผลสะท้อนมาจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น กฎหมายยังผูกเกี่ยวกับโรงงานถือผลที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากการที่ประเทศมีอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ทำนองเดียวกันกับที่ไผ่ผ้อ เครื่องจักรอัตโนมัติและระบบโทรเลขเป็นผลมาจากอุตสาหกรรมเดียวกันนั้น

กฎหมายยังเป็นผลสะท้อนของระบบที่หลังการผลิตมาจากความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้น ระบบนี้พัฒนาโดยผลของการต่อสู้ทางชนชั้นอันเป็นกลไกสำคัญของสังคม กฎหมายจะแปรรูปไปตามระบบที่ว่านี้ กล่าวคือ เมื่อโครงสร้างของสังคมเปลี่ยนกฎหมายก็จะแปรรูปไปตามการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ อนึ่งในสังคมทุนนิยม ชนชั้นกฎหมายจะแสดงเจตนารมณ์ออกมาในรูปของกฎหมาย เจตนานี้ก็คือ สภาพการดำรงอยู่ทางวัตถุของชนชั้นดังกล่าวนี้เอง

(เรียบเรียงจากหนังสือ HISTOIRE DE LA PHILOSOPHIE DU DROIT

XIXe ET XXe SIECLES

ซึ่งแปลจากภาษาอิตาลีมาเป็นภาษา

ฝรั่งเศส โดย GUIDO FASSO

สำนักพิมพ์ L.G.D.J. , 1974,

หน้า 100-101)

กฎหมายกับวิถีการผลิต

ไพโรจน์ กัมพูสิริ

ในวันที่ 4 สิงหาคม ปี 1789 ขณะที่ชนชั้นกลุ่มฟิโกลัมเลิกอภิสิทธิ์ต่างๆ ตลอดจนโคลงมคติ
ในคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง อีกไม่กี่วันต่อมาพวกเขาก็ได้ทำลายโครงสร้างทางสังคมการเมือง
ของประเทศฝรั่งเศสตอนปลายศตวรรษที่ 18 ลง รวมทั้งได้ก่อให้เกิดหน้าที่และสถานะใหม่ในทาง
กฎหมายด้วย

ถึงศตวรรษต่อมา ภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ชนชั้นนี้ของฝรั่งเศสได้เข้าไป
ในประเทศอัลจีเรียและถูกต่อต้าน การต่อต้านนี้มีผลมาจากโครงสร้างทางการเมืองและกฎหมาย
อันมีลักษณะเฉพาะในโลกที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในค่านิยมพื้นฐาน พวกเขาได้ใช้กำลังอาวุธ
และกำลังทางกฎหมายทำลายโลกเก่าอันนี้ ได้ทำการแทนที่ KHAMES (1) โดยถูกจ้างเกษตร-
กรรม จัดการปฏิรูปที่ดินแบบฝรั่งเศส แปรกฎหมายอัลจีเรียให้มีลักษณะเดียวกันกับฝรั่งเศสเพื่อสามารถ
เปลี่ยนแปลงลักษณะที่ดินซึ่งแต่เดิมเป็นที่ที่จำแนกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครอบครัวให้กลายเป็น
ทรัพย์สินที่ซื้อขายกันได้ กล่าวคือทำให้ที่ดินกลายเป็นสินค้านั่นเอง

เสรีภาพ ความเสมอภาค สิทธิในการแลกเปลี่ยนและการแสดงเจตนาเทคนิคทาง
กฎหมายเหล่านี้เกิดจากลัทธิทุนนิยม ซึ่งถูกล้อลึงว่าเป็นผู้ปลดปล่อยหรือเป็นเครื่องมือทำให้ทันสมัย
แต่ว่ามันเป็นเช่นนั้นจริงหรือ หรือว่าในแต่ละสังคมย่อมจะมีวิธีการผลิตเฉพาะแบบของมัน ผลที่ตาม
มาก็คือสังคมนั้นน่าจะมีรูปแบบทางกฎหมายเฉพาะของตนเองเช่นเดียวกับวิถีการผลิต

ข้อสังเกตุข้างต้นไม่ได้เป็นข้ออ้างทาง เศรษฐกิจที่ท้าทายอย่างความตื่น เพราะ
ว่ากฎหมายไม่ได้เป็นเงาของ เศรษฐกิจที่สามารถอธิบายทุกสิ่งทุกอย่างได้ ราวกับปรัชญาจึง
เป็นที่จะต้องพิจารณาว่ากฎหมายนั้นตั้งอยู่ที่ไหนและมีบทบาทแน่นอนอย่างไรในสังคมแต่ละ
สังคม เพื่อตอบปัญหานี้เราอาจตั้งสมมุติฐานว่าสังคมทุนนิยมทำให้การพัฒนาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม
ที่สุด และหากมองในแง่กฎหมายจะมีลักษณะทั่วไป ในสังคมก่อนทุนนิยมกฎหมายมีรูปแบบเบื้องต้น
ในลักษณะปิดจึงสามารถทำให้การพัฒนาที่ว่านี้เป็นจริงได้เพียงบางส่วน เมื่อเป็นเช่นนั้นหากเราละทิ้ง
ความเป็นสากลนิยมที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ยุโรปตะวันตก เราจะเข้าใจถึงลักษณะของกฎหมายของชนชั้น
กลุ่มฟิ และในทางตรงกันข้าม เราก็จะเข้าใจถึงลักษณะของกฎหมายในสังคมที่ไม่ใช่ทุนนิยม

กฎหมายกฎหมายพื้นฐานระบบการสื่อสารที่จัดเป็นแบบแผนในรูปของบรรทัดฐานเพื่อประกันการผลิตความสัมพันธ์ในสังคมเพื่อความสมบูรณ์ในตัวของมัน กฎหมายนี้ได้แสดงออกถึงศักยภาพทั้งหลายทางกฎหมาย

หากเราจะถือว่ากฎหมายเป็นภาษาหนึ่งในสังคม เราจะต้องสังวรณไว้ด้วยว่าภาษานั้นไม่ใช่แบบแผนอย่างเดียว แต่เป็นตัวให้กำเนิดความคิดด้วย เพื่อโต้แย้ง "ทฤษฎี" ที่ว่ากฎหมายเป็นโครงสร้างส่วนบนและเป็น "ผลสะท้อน" จากรากฐานทางเศรษฐกิจ เราจะต้องเข้าใจกฎหมายในฐานะที่เป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของประชาสังคม อย่างไรก็ตามความเข้าใจดังกล่าวอาจทำให้เราไม่เข้าใจวิธีอธิบายกฎหมายอีกรูปหนึ่ง คือในรูปของ "วิถีดำเนินการ" แต่การอธิบายกฎหมายในแง่นี้เสี่ยงต่อการทำให้เกิดปรากฏการณ์โครงสร้างนิยมนี้อีกหึ่งเป็นการละเลยแก่นสำคัญของมาร์ก นั่นคือบทบาทสำคัญของการต่อสู้ทางชนชั้นในฐานะกลไกของประวัติศาสตร์และสังคม

เราจะไม่สามารถเข้าใจหลักสำคัญของกฎหมายกฎหมายที่ใดหากเราไม่ศึกษาถึงสภาพความสัมพันธ์ในสังคมที่มีความผูกพันกันอยู่ในสังคมทุนนิยม

ในขณะที่มาร์กวิพากษ์สังคมทุนนิยม เขาได้กล่าวเปรียบเทียบว่า สังคมเช่นว่าเป็นเสมือนหนึ่ง กลังสะท้อนกลับค้ำฟ้า สิ้นค้าเป็นศูนย์กลางที่เห็นโคจรของลัทธิทุนนิยม อนึ่งเป็นการดีสำหรับสินค้าที่นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกทั้งหลายไม่สามารถทนพบความลับของคุณค่าของมัน นับได้ว่าเป็นคุณของผู้เขียน Le Capital ที่ได้แสดงให้เห็นว่าความหลงบูชาในสินค้าทำให้นักเศรษฐศาสตร์มองไม่เห็นข้ออธิบายถึงความสัมพันธ์ที่เป็นจริงซึ่งตัวสินค้าได้แสดงออก ในทางเศรษฐกิจไม่เคยปรากฏอย่างแน่ชัดถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งก่อให้เกิดการจัดระเบียบในการผลิตและการหมุนเวียนความมั่งคั่ง

การนำข้ออธิบายดังกล่าวไปสัมพันธ์กับกฎหมายเป็นสิ่งที่น่าสนใจอย่างยิ่ง การกระทำเช่นนี้จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่งवाद จะขอเริ่มโดยการเกริ่นข้อความสั้นๆ จาก "ข้อสังเกตเกี่ยวกับอุดมการณ์ของเยอรมัน" ของมาร์ก ดังนี้ ... "มนุษย์แต่ละคนเชื่อว่าอาชีพของเขามีค่าในสายตาของสังคม ในชีวิตประจำวัน มนุษย์หลงวาทภาพอาชีพของเขาเกินกว่าลักษณะความเป็นจริง ตัวอย่างเช่นผู้พิพากษาซึ่งใช้กฎหมายปรับคดี พวกเขาจะคิดว่าการออกกฎหมายเป็น - วัตรกลที่สำคัญอย่างแท้จริงของประเทศ แต่ละคนก็นับถือสินค้าของตนเอง"

ความหลงบูชาในสินค้าที่ว่ามานี้เปรียบได้กับความหลงบรรทัดฐานทางกฎหมายของพวกเขา กฎหมาย การเปรียบเทียบนี้มีก้นำมาซึ่งคำถามต่างๆ มากมายคำถามหนึ่งของพวกเขาคือกฎหมาย กล่าวคือ การที่เราต้องเชื่อหวั่นบรรทัดฐานทางกฎหมายมีบ่อเกิดมาจากไหน ? เป็นไปได้อย่างไรที่บรรทัดฐานดังกล่าว

มีอำนาจบังคับ ?

"ในโลกของกฎหมาย ทุกสิ่งทุกอย่างดูเหมือนจะเป็น เรื่องระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง ระหว่างผู้ออกคำสั่งผู้ต้องเชื่อฟังคำสั่งนั้น เป็นเรื่องของผู้ครอบครอง ผู้ทำการแลกเปลี่ยน ผู้ให้ ฯลฯ ทุกสิ่งเป็นเรื่องของการตัดสินใจ ของเจตนา หรือหากจะพูดสั้นๆ ก็เป็นเรื่องของเหตุผล จะไม่เอ่ยปรากฏภาพของความสัมพันธ์อันลึกซึ้งที่ทางผู้ออกกฎหมายไม่ต้องการ จะไม่มีการแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่มนุษย์ผูกพันอยู่อย่างแท้จริง ตลอดจนจะไม่มีการเผยสภาพบีบบังคับของกฎหมายที่เรามองไม่เห็น " (3)

กฎหมายคือระบบหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดการสื่อสารระหว่างมนุษย์ในฐานะผู้ผลิตโดยตรงและในฐานะเจ้าของปัจจัยการผลิต กฎหมายเป็นผู้ประกันให้สินค้าเปลี่ยนมือและที่สำคัญก็คือกฎหมายเป็นตัวประกันให้มีแรงงาน แต่ในฐานะที่กฎหมายทำหน้าที่ดังกล่าว กฎหมายไต่เบียดทำให้การผลิตในตัว (4)

สังคมทุนนิยมเป็นสังคมของการแลกเปลี่ยนทุกอย่างทุกอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแลกเปลี่ยนแรงงานอันทำให้ทุนมีค่า เหตุนี้การที่มนุษย์จะสามารถซื้อสินค้า (หรือแรงงาน) จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนระหว่างปัจเจกชนที่เท่าเทียมและอิสระด้วยกันทั้งสองฝ่าย ในการแลกเปลี่ยนนี้เอง ก่อให้เกิดอุปสรรคถึงสภาพของการเป็นผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมายโดยการที่ต้องยอมรับในฐานะเจ้าของกรรมสิทธิ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง การแผ่ขยายของการแลกเปลี่ยนทำให้ผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมายขยายออกไปในทุกชั้นชนจนกลายเป็นรูปแบบใหม่ของความสัมพันธ์ในสังคม จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ในสมัยโบราณ ชนแต่ละชั้นต้องอยู่ใต้บังคับของกฎที่ไซ้ในหมู่ตนจนเป็นเหตุให้ไม่มีมาตรการร่วมระหว่างชนชั้นปกครองกับไพร่

โดยที่แค่นี้คือไปสังคมจะมีคำจำกัดความว่าเป็นรวมของ "ผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมาย" จึงทำให้เกิดมาตรการร่วมระหว่างผู้อยู่ใต้บังคับกฎหมายเหล่านั้น มาตรการร่วมนั้นหมายถึงบรรทัดฐานทางกฎหมาย หากจะพิจารณาในแง่ที่มาของคำแล้ว บรรทัดฐานหมายถึง มาตรการก่อนที่มันจะมีความหมายว่า คำสั่ง (5) ถ้าจะพูดกันแล้วผลกระทบต่องานอื่นเนื่องมาจากการสลายตัวของโครงสร้างทัศนคติอันถูกทดแทนโดยสังคมที่มีเอกภาพ ซึ่งมีฐานะทางกฎหมายรองรับอยู่ บรรทัดฐานทั่วไปกลายเป็นจุดรวมจุดเดียวของผู้คนในสังคมที่ผูกทุกอย่างทุกอย่างทำลายความสัมพันธ์ในสังคม การกำหนดให้ทุกคนปฏิบัติตามบรรทัดฐานโดยเท่าเทียมกัน และการให้ทุกคน(หรือผู้แทนราษฎร)มีส่วนร่วมในบรรทัดฐานให้เป็นกฎหมายสังคมทุนนิยมได้ปลุกให้มันกลายเป็นของศักดิ์สิทธิ์ อัน เป็นกับดักสำหรับนักกฎหมาย เหตุนี้กฎหมายกลุ่มที่จึงมีบทบาทเป็นพิเศษในการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมทุนนิยม กฎหมายอยู่ในฐานะเดียวกับภาษาสากล กลายเป็นสิ่ง "เทียบเท่าทุกอย่าง" ที่บอกกลุ่มด้านการณ์และความสัมพันธ์ในสังคมทั่วไป

อนึ่งเราควรจะพิจารณาคำจำกัดความก่อนข้างนามธรรมของกฎหมายทุนนิยม โดยอาศัยลักษณะพิเศษทางด้านประวัติศาสตร์ของมันเอง ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทุนนิยม กฎหมายทุนนิยมอาจมีหลายรูปแบบแตกต่างกันไป เราอาจเริ่มค้นจากระบบกฎหมายฝรั่งเศสซึ่งเป็นระบบที่ใช้เหตุผลและเป็นนามธรรมมากที่สุดเท่าที่ทุนจะผลิตออกมาได้ แต่ก็ยังมีระบบกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ ซึ่งมียุทธศาสตร์ที่เป็นนามธรรมตลอดจนมีลักษณะทั่วไปน้อยกว่า ระบบกฎหมายอื่นหลังนี้มีความไม่เท่าเทียมอยู่ในกฎหมายมากกว่า(6) ความแตกต่างนี้สามารถเข้าใจได้หากเราดูถึงสถานะพิเศษของการต่อสู้ทางชนชั้นในประเทศอังกฤษ โดยความจริงแล้วการรวมตัวกันระหว่างชนชั้นศักดินาและกฎหมายที่เป็นตัวการทำให้อังกฤษเปลี่ยนเป็นทุนนิยม ชนชั้นกฎหมายประสบความสำเร็จในการเข้าครอบงำโดยอ้างการปฏิบัติที่ความเป็นจริงแล้วไม่สำเร็จ(7) ชนชั้นนี้จึงรักษารูปแบบการปกครองโดยชนชั้นสูงเท่าที่รูปแบบนี้จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการสถาปนาความสัมพันธ์ทุนนิยม และนี่เองคือที่มาของหลักจารีตปฏิบัติของพวกชนชั้นสูง (อย่างน้อยจวบจนกระทั่งต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งคงต่อมาจนถึงปัจจุบันในรูปของสมาชิกรัฐสภา) โดยสรุปแล้ว อภิปรัชญาของพวกนี้มาจากการคงไว้ซึ่งกฎหมายที่ล้าสมัยประกอบกับระบอบนิยมในประเพณีของอังกฤษที่อธิบายไม่ได้ อนึ่งกฎหมายอังกฤษไม่จำเป็นต้องสร้างระบบทุนนิยมเพื่อต่อต้านพวกศักดินาเหมือนอย่างกฎหมายฝรั่งเศสซึ่งถูกบังคับให้รวมตัวอย่างรวดเร็วกับพวกกฎหมายพื้นเมืองและเหล่าประชาชน เพราะเหตุนี้ฝรั่งเศสจึงมีทั้งกฎหมายในรูปนามธรรม กฎหมายที่ให้ความเสมอภาค ตลอดจนทั้งกฎหมายที่ยังมีซากของระบบศักดินาอยู่

ตรงกันข้ามกับประเทศอังกฤษซึ่งครอบคลุมแล้วคำว่า "จะลิม" การคัดค้านของพระเจ้าชาร์ลที่ 1 และเรียกร้องให้สถาปนาราชวงศ์ใหม่ขึ้นเพื่อยุบการรวมตัวระหว่างศักดินากับกฎหมาย ฝรั่งเศสซึ่งประกอบด้วยกลุ่มพลังที่จะทำการปฏิวัติจำเป็นต้องหาฐานกำลังจากพวกกฎหมายน้อย ซึ่งความจริงแล้วก็คือประชาชนนั่นเอง ประเทศหลังนี้ไม่สามารถแก้ปัญหาของฝ่ายบริหารได้สำเร็จ ระบบทุนระบบใดถูกนำมาทดลองเพื่อการนี้แต่ก็ไม่สามารถทำให้เกิดความสมดุลระหว่างอำนาจต่างๆได้

ระบบการบริหารก่อนข้างเผด็จการได้เข้ามาแก้ไขความไม่มีประสิทธิภาพของโครงสร้างข้างต้น ระบบนี้แทรกอยู่ทั่วไปและให้ภาพพจน์ของความเป็นกลางที่เป็นอมตะ กลไกดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญแต่ก่อตัวอย่างช้าๆ ในช่วงของการปกครองโดยระบบสมบูรณาญาสิทธิราช และพวกกฎหมายก็ได้ใช้ระบบนี้ทดลองรูปแบบการเข้าครอบงำในสังคม กลไกนี้ถูกทำให้สมบูรณ์นับตั้งแต่การปฏิวัติเป็นอันขาดแต่แทนที่มันจะสกัดกั้นการพัฒนาของทุนในฐานะความสัมพันธ์ทางสังคม กลไกดังว่านี้ก็กลับแปรสภาพเป็นหนึ่งในวิธีการที่จะพัฒนาทุน

อย่างไรก็ตามเราจำเป็นต้องพิจารณาข้อสังเกตเกี่ยวกับลักษณะของกฎหมายทุนนิยม

โดยให้ความสำคัญแก่ระยะของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนมาสู่ระบบทุนนิยมผูกขาดและการควบคุมอย่างกว้างขวางของรัฐก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างเด่นชัดระหว่างบรรษัทฐานและการปฏิบัติกฎหมายปกครองอันเป็นลักษณะเฉพาะมานานของประเทศฝรั่งเศสมีที่มาจากประเพณีสัมบูรณาญาสิทธิราชและอิทธิพลของพวกนิยมไปเลี่ยนต้องพัฒนาอย่างปฏิเสธไม่ได้ ในประเทศอังกฤษ รูปแบบการเข้าไปจัดการของรัฐ (การโอนเป็นของรัฐ การออกกฎข้อบังคับต่างๆ) แพร่เข้าไปในประเทศซึ่งเคยดำรงอยู่มาเป็นเวลานานในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของระบบเสรีนิยม สรุปลักษณะพิเศษทางประวัติศาสตร์ระบบทุนนิยมแบบใหม่พยายามที่จะรวมตัวกันแม้ว่าจะประสบอุปสรรคทางกฏหมายก็ตาม (ตัวอย่างเช่นกฎหมายของศาลาหลวงยุโรป เป็นต้น)

การวิเคราะห์ระบบกฎหมายข้างต้นทำให้เราเข้าใจว่าเหตุใดจึงไม่เคยมีกฎหมายเพื่อกฎหมายเลย แต่จะมีกฎหมายในฐานะที่เป็นตัวแสดงออกของความสัมพันธ์ในสังคม ซึ่งความสัมพันธ์นี้จะถูกกำหนดโดยจังหวะและรูปแบบของการสะสมกลไกของการขยายตัวของทุน

ในสังคมที่ไม่ใช่ทุนนิยม

"กฎหมาย" ไม่เคยมีสาระ รูปแบบและกลไกต่างแตกต่างกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับระบบสังคมที่กฎหมายนั้นพัฒนาตัวเองขึ้นมา เช่นเดียวกับกฎหมายไม่เคยมีวิธีการของตนเอง กฎหมายจะทำหน้าที่ในฐานะระบบสื่อสารที่อิสระอย่างเต็มที่ก็แค่ในสังคมทุนนิยมเท่านั้น

ในสังคมก่อนทุนนิยม สังคมเจ้าทาสหรือสังคมศักดินา กฎหมายไม่มีอิสระเช่นนี้ ระบบเผ่าหรือกลุ่มชนเล็กๆตลอดจนระบบการแบ่งชนชั้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในลักษณะเจ้านายและข้าทาสสืบปงกับให้มนุษย์ในสังคมมีความสัมพันธ์ที่ผูกการผลึกกำหนดอย่างเคร่งครัด การพูดหรือการยืนยันเกี่ยวกับ "กฎหมาย" จะเป็นไปในรูปที่ยังสลักเรื่องของการศาสนาและความลึกลับเท่านั้นนิยายของผู้ปกครองไปไม่พ้นบรรดาผู้ที่ติดต่อกับพระเจ้า พวกหมอู และพระ คือ "ผู้ประกาศกฎหมาย" รุ่นแรก ปรากฏการณ์นี้ทำให้ความนึกของเราเกี่ยวกับกฎข้อบังคับทั่วไปยังห่างไกลจากกฎหมายยุคแรก ซึ่งมีลักษณะของความบังเอิญที่เน้นสิทธิเอกชน และประกอบด้วยสาระ (8) โดยความเป็นจริงแล้วการผลิตมูลค่าใช้สอย (la valeur d'usage) และการควบคุมมีผลกระทบต่อสถานภาพทางสังคมของสมาชิกและทำให้เกิดอุดมการณ์ร่วมหรืออุดมการณ์กลุ่มซึ่งมักแสดงออกโดยทางปรากฏการณ์ที่บรรยายถึงการรวมตัวกล่าวในนิยายและองค์กรต่างๆ อีกนัยหนึ่งในสังคมแบบนี้กฎหมายเป็นเพียงสิ่งที่อยู่ใต้ระบบ

สื่อสารอันประจวบคัตถนิยายและวิธีการทำให้มันมีสาระหรือระบบครบถ้วนนั่นเอง

ปัญหาต่างๆที่กล่าวมานี้กลายเป็นปัญหาปัจจุบันเนื่องจากคำราที่เกี่ยวของกับเรื่องนี้มีไม่มาก(จำเป็นต้องหาวิธีอื่นที่ดีกว่าโดยการวิเคราะห์ทางการเมืองในเรื่องของอาณานิคมและการปกครอง ผู้เขียนโต้กล่าวถึงวิธีที่พวกปกครองอาณานิคมทำลายโครงสร้างทางกฎหมายและการเมืองของประเทศอาณานิคมเพื่อพัฒนาระบบทุนนิยมและนำความคิดตลอดจนระบบกฎหมายกลุ่มที่พวกเขาเห็นว่า "ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ" เข้าไปใช้ในอาณานิคมดังกล่าวอย่างไร พวกนี้ปลุกปลอบชาวอัฟริกาโดยการเปลี่ยนให้พวกเขากลายเป็นคนงานค่าจ้าง ปฏิรูปที่ดินที่ชาวบ้านอาศัยเพาะปลูกมาแต่บรรพบุรุษให้กลายเป็นสินค้า ทำลายชนชั้นเก่าเพื่อสร้างชนชั้นใหม่ ปรากฏการณ์เหล่านี้มีผลสะท้อนในช่วงการปลดปล่อยอาณานิคม การกลับสู่ความเป็นอิสระของประเทศอาณานิคมหากไม่เข้าไปโดยการจัดการของมหาอำนาจจักรวรรดินี้ ก็จะมีผลอีกแบบกล่าวคือ ผู้คนจะเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับความมีลักษณะสากลและความมีเหตุผลของกฎหมายกลุ่มนี้

การปฏิวัติในเดือนตุลาคม ปี 1917 ตลอดจนประสบการณ์สังคมนิยมในบรรดาประเทศที่เคยเป็นอาณานิคม และประเทศกึ่งศักดินาทำให้คำถามเกี่ยวกับกฎหมายโคปิเยซึ้นมาอีก การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์อันยิ่งใหญ่หลวงในสังคมทำให้ปัญหาความเกี่ยวของระหว่างกฎหมายและสังคมรวมทั้งปัญหาของรูปแบบทางกฎหมายในประเทศที่ไม่ใช่ทุนนิยมได้รับการพูดถึงมาก โคปิเยมีการตั้งสมมุติฐานแปลกๆเกี่ยวกับการสลายไปของกฎหมายในช่วงการเปลี่ยนเข้าสู่ระบบสังคมนิยม แนนอนประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์อาจมีความขัดแย้งกันได้ ดังเช่นรัสเซียซึ่งอ้างว่าโคปิเยล้มเลิกกฎหมายของรัฐเพื่อใช้กฎหมายของประชาชนในปี 60 ความจริงแล้วการโอนอำนาจพิจารณาบางอย่างไปให้แก่องค์กรประชาชน (สหภาพแรงงาน กลุ่มเยาวชน ฯลฯ) หากโคปิเยเปลี่ยนลักษณะของกฎหมายและลักษณะของโซเวียตไม่บางที่ความพยายามของจีนในเรื่องเดียวกันนี้ดูจะน่าสนใจมากกว่า เช่น การระงับข้อพิพาททั้งหมดที่ "กฎหมาย" ทำให้โคปิเยขององค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (คณะกรรมการ ปฏิวัติในโรงงาน โรงเรียน เขต เป็นต้น) การให้การศึกษาคำอธิบายทางกฎหมายมากกว่าการปราบปราม การยกเลิกผู้พิพากษาอาชีพและระบบกฎหมายที่ยุ่งยาก การปฏิรูปดังกล่าวมีผลเนื่องมาจากการที่จีนต้องประสบกับความไม่คล่องตัวของระบบราชการอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อย่างไรก็ตามจีนก็หาโคปิเยเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดในเรื่องนี้ จีนเป็นเพียงตัวอย่างของความคิดอันหนึ่งที่ถูกละเลยมานาน กฎหมายไม่เป็นอมตะ และมีกาลสิ้นสุดเหมือนสลาบันทางสังคมทุกสถาบัน

ปัจจุบันเราอยู่ในยุคแห่งประวัติศาสตร์ซึ่ง ความคิดข้างต้นเริ่มจะเป็นความจริง นักกฎหมายจึงสมควรที่จะต้องละทิ้งการหลงบูชากฎหมายเสียโดยเร็ว

- (1) ศึกษาเข้าที่คิดซึ่งเจ้าของที่ตกลงจะแบ่งผลผลิตให้ผู้เช่าหนึ่งในห้า (KHASMA) ในภาษา
อาหรับแปลว่า ห้า)
- (2) L. ALTHUSSER : "Les Appareils idéologiques d'Etat", notes pour
une recherche, La Pensée, 1970
และดู M. et R. Weyl, la Part du droit, Editions Sociales, Paris, 1969
- (3) M. Mialle, Une introduction critique au droit, Maspero, Paris, 1976
และดู B. Edelman, le Droit saisi par la photographie, Maspero,
1973, และ A-J. Arnaud, Essai d'analyse structurale du Code civil
français, L.G.D.J., Paris, 1973
- (4) E. B. Pasukanis, Théorie générale du droit et le marxisme, réédition
E.D.I., Paris, 1971
- (5) P. Amselek, Méthode phénoménologique et théorie du droit, L.G.D.J.,
Paris, 1964
- (6) รายละเอียดจะหาได้จากงานเขียนของ Michel Mialle ซึ่งจะพิมพ์โดยสำนักพิมพ์
Maspero และ P.U.F. เมือง Grenoble ในเรื่อง L'Etat du Droit,
Critique du Droit constitutionnel
- (7) N. Poulantzas, Pouvoir politique et classes sociales, Tome 2,
Maspero, "Petite collection"
- (8) L. Garnet, Anthropologie de la Grèce antique, Maspero, 1968,
pp. 59, 175 ; J. Carbonnier, Droit civil, introduction générale
au droit, P.U.F., Paris, 1974
- (9) E. Terray, le Marxisme devant les sociétés primitives, Maspero,
1972 : Cahiers du C.E.R.M.

ไอ้..ประชาธิปไตยใครเริ่มก่อ
ไอ้..ใครหนอกู้สยามยามคับขัน
เอกราชศาลไทยใครป้องกัน
ท่านผู้นั้นคือ“ปรีดีฯ”ผู้มีคุณ

นักเรียนไทยในฝรั่งเศส

การศึกษาวិเคราะห์นิทานพื้นเมืองลาวพวน

เรื่องท้าวคำพราจากบ้านท่าตลาด

ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

สฤตวดี หนนัภักดี

นิทานพื้นบ้านจ๊กว้า เป็นวรรณคดีชนิดหนึ่งที่เกิดจากสังคมของผู้ที่มีเสรีนาธุรกิจค้า เช่น ชาวนา ชาวนาไร ที่ใช้เวลาที่ว่างจากการงานมาจับกลุ่มเล่าเรื่องทางสนุกสนาน เป็น เรื่องบันเทิงใจ โดยไม่ต้องลงทุนลงทุนเลย เรื่องที่เล่าก็มักจะมาจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เล่า หรือ เรื่องที่ใคร่กันใคร่ฟังสืบทอดกันมาแต่ดึกดำบรรพ์ และ เรื่องที่ประดิษฐ์เล่ากันขึ้นใหม่ หรือที่แทรกตามคอ เติม เรื่องที่มีอยู่เดิมแล้วให้วิจิตรพิสดารขึ้น เพื่อทำให้ผู้ฟังสนุกสนาน และลืมความทุกข์ที่มีอยู่ ในชีวิตประจำวัน การถ่ายทอดนิทานเป็นทำนองมุขปาฐะ คือ เล่าสืบทอดกันจากปากต่อปาก แล้วจึง มีผู้คิดรวบรวมจารึกเป็นลายลักษณ์อักษรภายหลัง ลักษณะของการสืบทอดเช่นนี้ทำให้นิทานบาง เรื่อง แยกวางขวางไปในโลก เมื่อตกไปยังท้องที่ใดก็มักปรับ เนื้อเรื่องให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น จะเห็นได้ว่าโครง เรื่องของนิทานจะมีความใกล้เคียงกันแต่เนื้อหาต่างกันออกไปตามยุคสมัย ขบขรกรรมนิยมวัฒนธรรม ของแต่ละท้องถิ่น การศึกษานิทานพื้นบ้านจึง เป็นการศึกษาสภาพชีวิต เสรีนาธุรกิจ การ เมือง และ วัฒนธรรมของสังคมนั้น เนื่องจากสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้โดยตรงหรือในทางอ้อมก็เห็นว่ามีนิทาน จำนวนไม่น้อยที่ปรากฏในรูปของสัญลักษณ์

การศึกษาวิเคราะห์นิทานเรื่องท้าวคำพรา (1) นี้ผู้เขียนแบ่งออกเป็นสองขั้นตอน ในขั้นแรก คือ การศึกษาโครงสร้างของนิทาน การแยกแยะเรื่อง (thème) และลัทธิ (motif) ผู้เขียนอาศัยหลักการของนักชาติพันธุ์วิทยาคนสำคัญ คือ วลาดีมีร์ พรอพ (Vladimir Propp) และ เลวี สไตรส (Claude Lévi-Strauss) เป็นพื้นฐานของการศึกษาวิเคราะห์ แต่มีให้หมาย ความว่าจะใช้หลักการของทั้งสองท่านมาวิเคราะห์ศึกษาอย่าง เกรงคราใด ในขั้นตอนที่สอง คือ การศึกษาตีความหรือวิภาษนัย ผู้เขียนใช้ความรู้ทางสังคมวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา เป็นหลักการสำคัญในการวิเคราะห์

ความเป็นมาของชาวลาวพวนโดยสังเขป

ชาวลาวพวนเดิมมีถิ่นฐานอยู่ในอาณาจักรพวน หรือ เมืองพวน อันมีเมืองหลวงชื่อ เชียงขวาง ตั้งอยู่บนที่ราบสูงที่ล้อมรอบด้วยภูเขาอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาว เมื่อประมาณ 2000 ปีมาแล้ว เคยมีความเจริญรุ่งเรืองสูงทางพุทธศาสนา (2) ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมืองพวนได้รับความมอมชอมมาจากสงคราม ตกเป็นประเทศราชหลายครั้ง (3) แต่ละครั้งประชาชนจะถูกกวาดต้อนไปเป็นกำลังแรงงานของประเทศที่ชนะสงคราม

ชาวลาวพวนที่กักต้อนอยู่ที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีหรืออพยพเข้ามาในประเทศไทย เมื่อประมาณพ.ศ. 2369 ครั้งเจ้าอนุวงศ์ครองเมืองเวียงจันทน์ถึงแก่ประเทศราชของไทยในขณะนั้นแข็งเมือง กองทัพไทยที่ส่งไปปราบปรามได้ชัยชนะ กลับมาพร้อมทั้งกวาดต้อนผู้คนมาด้วย และจับให้กักต้อนอยู่ที่ตามเมืองต่างๆ เช่น สุพรรณบุรี สระบุรี เพชรบุรี เป็นต้น ถึงแม้ว่าชาวลาวพวนนับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด พร้อมไปกับความเชื่อถือโบราณเกี่ยวกับผีสงฆ์ เทวดา เช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป สิ่งที่น่ายกย่อง คือ ชาวลาวพวนมีความพยายามสร้างขนบธรรมเนียมประเพณีของตนไว้ ในหมู่ชาวลาวพวน เขาจะพูดภาษาพวนอยู่ และยึดถือปฏิบัติจารีตประเพณีที่บรรพบุรุษเคยทำไว้มา ชานาน เช่นประเพณีทำบุญถวายผ้าเพื่ออุทิศส่วนกุศล (หัวหน้าเทวดา เทียมใจกับพระอินทร์) (4) ประกอบพิธีมาลัยศรีสุขวัญ เนื่องในพิธีกรรมต่างๆ

นิทานเรื่องท้าวคำพรา (คำพรา) ผู้เขียนได้บันทึกเก็บมาจากหมู่บ้านพวน เรื่องมีดังนี้ ท้าวคำพรา (ผู้เลาออกเสียง คำ แทนที่จะเป็นกำ)

ในกาลครั้งหนึ่ง ยังมีหมู่บ้านอยู่หมู่บ้านหนึ่ง หมู่บ้านนี้เขาเป็นคนทำมาหากินอยู่เป็นประจำ บังเอิญมีท้าวคำพราคนนั้นและแกช้าน (ชื่อเกียจ-ยูเขียน) นานแก่กันไป ชาวจาวแก่กับเกียจ ปากขบหา แม่แก่จิกิน เขาแก่กับกิน ช้านเอามือจับใส่ปาก ความช้านของแก เพื่อยากกินหมากหิน (พุทรา-ยูเขียน) ก็ไปแขวนคอพินต้น ลอหินมากหินตกลงใส่ปาก ถึงจิกิน เพราะช้านลูกไปเก็บ

อยู่มาวันหนึ่ง ชาวบ้านเขาไปลงหนอง (ตกปลา-ยูเขียน) แม่คำ-ท้าวเกียจ มีงหนึ่งไปหาปูนาปากกับเขาแคะ มีงนี้ตั้งแค้นจนเขยอ (ใหญ่-ยูเขียน) มีงเคยเขยออีกหลาย (ทำอะไรเสีย) ที่นี้ท้าวก็อยู่ไม่พอหนึ่งคิดโคกคึกก็ไปคักไม้มาล่า สานส้ม ส้มแก่นั้นใหญ่ หนองนั้นส้มเขียวเต็มหมกหนอง ถ้าแคะส้มไปแล้ว คนอื่นลงบ่ได้ บังเอิญแคะก็ไปลงหนอง หนองนั้นป่าชุมป่าชุม (ปลาชุม) แคะไปถึง

ไปกับชาวบ้านเขาเอาสุมนั้นสุมไปในหนอง สุ่มที่เคียวเค็มหนองเลย ที่นี้ชาวบ้านก็ลงบ่ได้ ที่นี้ชาวบ้านก็บอกว่า

- ท้าวกำมิงแบ่งปลาเขา ถ้าเฮ้อ(ไห) พวกกลุ่ม ถ้าพวก กูไต่ป่า พวกกูจิบแบ่งให้

มีงคนละโหว(ตัว)

ชาวบ้านเขาว่าอย่างนั้น ที่นี้ก็เบิกร่ม พอชาวบ้านเขาสุ่ม เขาไต่ป่าเพิ่มช่อง เขาก็กลับบ้าน เมฆ(กลีบ) บ้านมันหมกเลย ท้าวเขาก็กับแบ่งให้มัน โกงมัน เห็นว่ามันชื้อกัน ที่นี้มันก็กับกูจิบเคเลย เอาสุมออกหนอง แล้วก็ไปแบ่งของในหอยมหนองแล้วก็เอามือไปคุ้ยกิน มันของในหอยนั้นแหละ ชาวบ้านเขาโกงปาทมก คุ้ยไปคุ้ยมาบัง เอ็ดไคปาทลมาโหวหนึ่ง พอแกลไคปาทลมาโหว แกลก็เอาบ้าน จะเอามาแคง ปากแกลก็รม (พุกคุย) กับปาทลควา

- ปาทลค มือนี่แหละมีงอิมกแหละ กูจิบแคงมีงละ

มีง เอ็ดไคปาทลคมันมันเป็นโพธิสัตว์ ปาทลคนี้แกลไคปากไค (พุกไค) ปาทลคบอกควา

- ท้าวอย่าไปฆาชอยเดอะ นีกวาเสียงชอยไคคไปชอยจีสมนาบุญคุณเจ้า

ที่นี้ท้าวชื้อกันเพิ่นก็ว่า

- โอ้ยมีง เป็นป่า มีงจีมาคอบแทนบุญคุณช้อยหยังเลอ กูคองแคงมีงแหละ

ที่นี้ท้าวปาทลคก็อ้อนวอนบอกควา

- วันหน้าช้อยแคงก็แล้วกัน มือน้อย่าฟ่าว(เวียร้อน) แคงให้ช้อยอยู่อย่างนี้จักคืนหนึ่ง

พอคืนเขาปาทลคก็แคงอวอีกแล้ว ท้าวไปเห็นปาทลคก็บอกควา

- เอ ปาทลคนี้ใหญ่ขึ้นกว่าเก่าเขอะนี้หว่า มือนักินหมกละ คังอิมสลงกนแม่ลูกนี้

จะฆาปาทลคไคไค ที่นี้ปาทลคก็อ้อนวอนบอกควา

- ท้าวอย่ากรวย

ท้าวก็ว่าอย่ากรวย เกิดมาเป็นคนแล้วอย่ากรวย

- ถ้าอย่ากรวยก็คองชุกบอให้ใหญ่เอาชอยไปป้อนปล แล้วชอยจีฟาไปหาเงินหาทอง

ที่นี้ท้าวชื้อกันชุกบอแล้ว เอาปาทลคไปป้อน ปาทลคไคไคมันใหญ่ยาวทั้ง 4-5 วา ในหอยยาวยังงั้นนะ ที่นี้ปาทลคก็มากอนวอนท้าวว่า ถ้าจะคองชุกบอเหอะทะลกับแม่หน้า ท้าวชื้อกันก็ชุกทองรองออกจากบ่อ ไปสู่แม่หน้า พอสู่แม่หน้าไคแล้วที่นี้ปาทลคก็มาปรักนาท้าวว่า จะฟาไปเอาเงินเอาทอง บอให้ท้าวมันงหลังไป ปาทลคนี้จะฟาไปเอาเงิน แล้วก็สั่งท้าวบอควา

- ถ้าไป ถ้ามีเหตุยังเกิดขึ้นคองพยานามอกทบบ่เฮ้อฮ้องโวย มีขันติ ความขันติ

จะไคล่ลากไคร้วยในภายหน้า

ท้าวกำพร้าแก่ก็เอารับปาก แล้วก็กับปาลกหนึ่ง เฝิงหลังปาลกไป พอไปฮอก(ถึง)ทางทะเล

ยังมีเอดูมีคนโทรในอุยคนหนึ่ง ปาลกก็ส่งท้าวขึ้นอย เฝิง (บน) คนโทรนั้น คนโทรนั้นก็แสนมีทุกอย่าง
เลยมีทั้งมคทะหอย มีทั้งงู เหา สาระพัดพิษที่อยู่ในอัน ถักท้าว ถือกสา บสอง ฉ่าฮองไม้ไค่ ปาลก
ไปรบกับพะยานาค จะแพพะยานาคมา เพราะปาลกจะคาลงไปพื้นมหาสมุทรจะไปเอาทรัพย์สินพะยาน
มาเอา(ให้)ท้าวที่มคทะหอยจะถัก งู เหาจะถัก แก็กบอกว่า เสด็จเจ็บทนเอาอยู่ไคล่ลาวประมาณ
ชั่วโมงปาลกก็ขึ้นมา พื้นปาลกขึ้นก็มาเอาท้าวขึ้นหลัง ถักกลับมาบน กลับบนมาก็อ่อนเพลีย ปาลก
ก็เอาในบ่อ ท้าวก็ขึ้นเอือน นอน

คืนเช้าขึ้นมาปาลกก็ไปฮอก(เอา)เจ็บ(ร)ออกมาเป็นเงิน เป็นทอง บจักก็ร้อยเล่มเกวียน
เลยที่ปาลกกิน เงินกินทองมาเอาท้าวนี้ คืนมาเมื่อเช้า ชาวบ้านเขาเลื่อมใสมาถาม

- เฮ ท้าวซีกาน เอาเงินเอาทองมากองไว้กะเลอเพอะเรอะ ไปเอามาไค้อย่างเลอ
พื้นท้าวซีกานแกถือข้อ แก็กเว้าไปตามความจริง บอ

- ก็เพราะปาลกถูก ปาลกถูกพาไปรบกับพะยานาค
ที่บั้น เงินที่ไค่มาถักแบ่งกับชาวบ้านไป พื้นชาวบ้านเพื่อนมันบั้นมี โลภอุยคนหนึ่งบอก

- เพื่อนอุยกับปาลกลักพัก เจอะนะว่าจัน

มันก็เสออยากรวย มันก็เสอปาลกไป

พื้นปาลกก็ว่า

- ถ้าไปถึงคนไมคนนั้นนะ ถ้าซาคว่าลงไป ถ้าแกอยู่เฝิง(บน)คนไมนะ ถ้ามีทั้งมคทะ

มีทั้ง(อะไร)มารบกวน ก็ต้องออกทนเอาอย่าไปฮอง

ท้าวนั้นก็กับปาก ฮัมปากพอปาลกคาลงกับมหาสมุทร พื้นถักมคทะหอย ทนงู เหาไม้ไหว ไอ้นยานาคพา
ล่อง ไหวย ไหวย ขึ้นมาเลย

ไหวยขึ้นมา ปาลกก็แพพะยานาค เจิกพะยานาคแทงเอาใส่ไหล ปาลกก็ขึ้นมาท้าวท้าวขึ้นมาส่งบ้าน

ท้าวเพื่อนมันมาส่งบ้านพอคืนเช้าปาลกก็ตาย ตายท้าวนั้นก็เลยบไค่ทั้ง บไค่เงินไค่ทอง ปาลก

ไอ้เพื่อนก็ตาย ไอ้เพื่อนนี้(ท้าวกำพร้า)เห็นว่ปาลกไม่มีบุตรก็เลยนำไปเผา

การศึกษาโครงสร้างของนิทานเรื่องท้าวท้าว

นิทานเรื่องท้าวท้าวจัดเป็นแบบเรื่อง (Type) ไคโนแบบที่ T.480 ตามหลักการจัดแบบเรื่อง
นิทานของ ลาร์น (Aarne) (5) อันเป็นแบบที่มีแพร่หลายไปทั่วโลก ตัวอย่างของนิทานแบบ T.480
ที่ปรากฏอยู่ในเรื่อง พันทองสองสาว (Les deux filles) ตัวอย่างของการลำดับเหตุการณ์
มีดังนี้

1. มีเด็กสาวสองคน คนหนึ่งเป็นคนดี อีกคนเป็นคนเลว ทั้งสองไก่ออกเดินทางออก
จากหมู่บ้าน โดยคนแรกเดินทางไปก่อน
2. เด็กสาว (คนแรก) ถูกใช้ในป่าคึกน้ำในแม่น้ำ
3. ขณะที่คึกน้ำไก่อ้วของตกลงไปในแม่น้ำ จึงคิดตามของนั้นไป (ของ เป็นจาน หรือ
ภาชนะ)
4. ไปพบคนแก่ (หญิง หรือ ชาย) ซึ่งเก็กนี้ให้ความช่วยเหลือ หรือแสดงความโอบ
อ้อมอารีแก่คนแก่ (ให้อาหาร ฯลฯ)
5. เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจ หรือความเกื้ออารีของหญิงสาว คนแก่ช่วยเหลือเด็กสาว
ในการเดินทางไปหาของที่หายไปในแม่น้ำ
6. เด็กสาว เดินทางไปถึงโลกบาดาล (ในบางเรื่องไปยังฝั่งตรงกันข้ามของแม่น้ำ)
7. เด็กสาวต้องผ่านการทดสอบที่ล้นประสพความสำเร็จ เพราะความอดทน หรือ
ความรู้จักเคารพเชื่อฟัง
8. เด็กสาวได้รับรางวัลตอบแทนในความประพฤติดี
9. เมื่อกลับมาบ้าน น้องสาว เกิดความอิจฉา จึงออกเดินทางตามอย่างพี่แต่ประสบ
แต่ไม่สามารถผ่านการทดสอบได้จึงถูกลงโทษ

นิทานแบบ T.480 มีตัวละครสองตัว โดยแต่ละตัว เป็นตัวเอกของนิทานสอง เรื่องที่มีแนว เรื่องซ้ำกัน
ตัวละครหลักกันออกเดินทาง เพื่อไปแสวงหาทรัพย์สิน (ของวิเศษ อาหาร ... ฯลฯ) ในระหว่างทาง
จะต้องผ่านการทดสอบ ประพฤติดี (ส่วนมากจะเป็นคนแรก) จะได้รับรางวัลจากผลการกระทำที่
เมื่อกลับมาที่พัก ตัวละครอีกตัว เห็นเกิดความอิจฉาอยากได้บ้างจึงทำเป็นรอยตามคนแรก แต่ไม่สามารถ
ผ่านการทดสอบ หรือทำความผิดพลาดขณะกำลังอยู่ในระหว่างทดสอบ ผลก็คือถูกลงโทษ หรือไม่ได้

รับรางวัลทรัพย์สิน จะเห็นได้ว่าสิ่งที่ปรากฏชัดในนิทานแบบ T. 480 คือความประหลาดของตัวละคร สองตัวที่ตรงกันข้าม ตัวหนึ่ง เป็นตัวแทนของความมืด อีกตัวหนึ่ง เป็นตัวแทนของความสว่าง แต่ถ้ามอง ในถ้อยคำจะเห็นว่าลักษณะทั้งสองแบบของตัวละครก็คือ อุปนิสัยทั่วไปของปुरुชน ซึ่งอาจจะรวมกันอยู่ในคนๆ เดียวได้

โครงสร้างของนิทานเรื่องท้าวคำพรา มีลักษณะคล้ายกับแบบ T. 480 เราสามารถแบ่งแยกการเรียงลำดับเหตุการณ์ได้ดังนี้

1. สถานการณ์ก่อนเปิดเรื่อง (Situation initiale)

เวลา ผู้เล่าเปิดเรื่องตามแบบฉบับการเล่านิทานสากล คือ ใช้สำนวน "ในกาลครั้งหนึ่ง..." ไม่บ่งเวลาให้ชัดเจนว่า เรื่องที่จะเล่าต่อไปนี้เกิดขึ้นเมื่อไร

สถานที่ ผู้เล่ามิได้เจาะจงหรือบอกชื่อสถานที่เกิดเรื่อง เพียงแค่บอกว่า เป็น "หมู่บ้านหนึ่ง..." (น่าจะหมายถึงหมู่บ้านชาวพวน)

ตัวละคร ตัวละครที่ปรากฏ คือ ท้าวคำพรา ผู้เล่าไม่บอกชื่อเฉพาะของตัวละคร จากชื่อที่ใช้เรียกท้าวในหรรษาถึง สถานภาพทางสังคมของตัวละคร คือ เป็นท้าว นอกจากนั้นผู้เล่าบรรยายลักษณะนิสัยของตัวละครว่า เกียจคร้าน ลักษณะทั้งสองอย่างเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ท้าวท้าวคำพราอยู่ในสภาวะที่ไม่สมบูรณ์ ชาวทรัพย์สิน ยากจน (le moque) (6)

- สถานการณ์ก่อนเปิดเรื่อง: สัญญา

ท้าวคำพราออกไปลงหนอง ถูกชาวบ้านโกง ปลา และจับปลาหนักไต่ในหนองน้ำ จึงเกิดสัญญาแลกเปลี่ยนระหว่างชีวิตของปลาหนักกับการพาไปเอาเงินเอาทอง

- สถานการณ์ก่อนเปิดเรื่อง : การ เริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลง : การ เปลี่ยนแปลงสภาพของปลาหนัก (la métamorphose)

ปลาหนักเปลี่ยนสภาพเป็นปลาที่มีรูปร่างใหญ่ขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลง : การออกเดินทาง เพื่อแสวงหา

ปลาหนักพาท้าวคำพราออกไปกลางทะเล เพื่อไปเอาสมบัติของพญานาค

3. เหตุการณ์ก่อนเปิดเรื่องของการเปลี่ยนแปลง : การทดสอบความมีขันติ

ท้าวคำพราผ่านการทดสอบความมีขันติ ประสพผลสำเร็จ

4. การ เริ่มต้นของ เหตุการณ์หลัก : การ เดินทางกลับ

5. เหตุการณ์หลัก : ความยากจนหมดไป

ท้าวคำพรากลายเป็นคนร่ำรวย และแบ่งปันทรัพย์สินให้ชาวบ้าน

นิทานเรื่องที่สองมีโครงสร้างแบบเดียวกับเรื่องแรก คือ

1. สัตูญา (ชอรอง บังคับ)

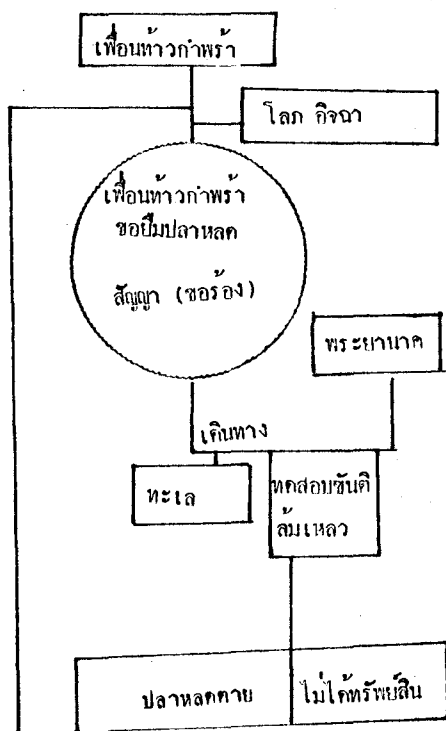
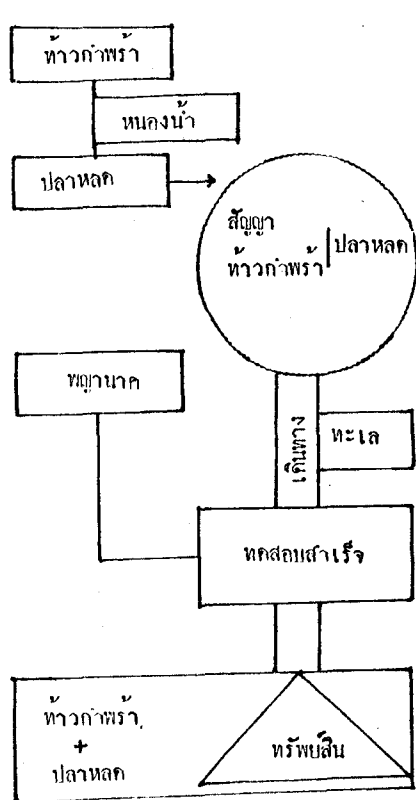
เพื่อนท้าวคำพราขอยืมปลาหลก เพื่อให้ปลาหลกพาไปเอาทรัพย์สิน

2. การออกเดินทางไปแสวงหาทรัพย์สิน

3. การทดสอบความมีขันติ ลมเหลว

4. การคืนทางกลับ

5. เพื่อนท้าวคำพราไม่ไ้ทรัพย์สิน ปลาหลกตาย

จากโครงสร้างดังกล่าวจะเห็นว่า นิทานเรื่องนี้ประกอบด้วยโครงสร้างของนิทานสองเรื่องขนานกัน แต่เหตุการณ์คลี่คลายต่างกัน เรื่องแรกเริ่มคนควยความไม่สมบูรณ์ ซาก (le manque) ซึ่งมีสาเหตุมาจากความยากจน และจบลงด้วยการที่พระเอกไคทรัพยสินเงินทองความยากจนหมดไป เรื่องจบลงที่เรื่องที่สองจึงเริ่มต้น และจบลงด้วยเหตุการณ์ที่ตรงข้ามกับเรื่องแรก

การศึกษาข้อความ หรือ วิจัยนัยสาร

เรื่องท้าวคำพรา เป็นนิทานที่สั่งสอนศีลธรรมจรรยา มารยาทในคนประพฤติปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมโดยอาศัยแบบอย่างจากลักษณะของตัวละคร และผลที่ได้รับ คือท้าวคำพราเป็นตัวแทนของแบบอย่างที่ดี มีความซื่อสัตย์ อดทน ยอมได้รับผลตอบแทนที่ดี ไคทรัพยสิน ส่วนเพื่อนท้าวคำพราที่โลภ ซากความมีสันติ แสดงถึงผู้ประพฤติชั่วค่านิยมของสังคม ทำให้ไคทรัพยสิน ยังทำผลเสียหายให้แก่สังคมคือ เมื่อปลาทาย ชาวบ้านที่เคยได้รับส่วนแบ่งปันจากท้าวคำพรา ก็จะไม่ไคอีกต่อไป ที่กล่าวข้างต้นเป็นศีลธรรมพื้นฐานที่ผู้ฟังได้จากนิทาน แต่ถ้าวางจุดความหมายที่ลึกลงไปจะสังเกตเห็นได้ว่าตัวละครแทบทุกตัว บทบาทที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่เรื่องดำเนินไปนั้นสะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางศาสนาที่มีความหมายสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของชาวพวนและสังคมของเขา สิ่งเหล่านี้ถ่ายทอดมายังผู้ฟังในภาษาสัญลักษณ์ ผู้ฟังสามารถตีความหมายไปความพื้นฐานการศึกษาของตน

— ในตอนเริ่มต้นนิทาน เป็นการ เน้นให้เห็นลักษณะเกี่ยวกับ (จนเกินจริง) ของตัวเอก ซึ่ง เป็นสาเหตุให้เกิดความไม่สมบูรณ์ หรือ ความยากจน (le manque) ลักษณะของท้าวคำพราน่าจะมีความหมายถึงผู้ที่มีความรู้สึกผูกพัน กับแม่มาก ยังไม่มีความเป็นผู้ใหญ่ ยังต้องการความคุ้มครองจากมารดา คนพุดรา (หม่ม) ที่ท้าวคำพราไปนอนในลูกหล่นเขาปาก มีความหมายถึง การให้อาหารอันเป็นสัญลักษณ์ของแม่ (7) ยิ่งไปกว่านั้น คนพุดราตามความเชื่อถือโบราณเขาให้ขนานพุดรากับผีชนิดหนึ่งชื่อว่าผีโพง (8) เน้นให้เห็นสัญลักษณ์ของการคุ้มครองของแม่อีกเช่นกัน อีกตอนหนึ่งคือตอนที่ท้าวคำพราสานส้มเพื่อไปลงหนอง ส้ม เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ และเป็นเครื่องหมายของเพศหญิง หรือ แม่ ลักษณะที่ผูกพันกับแม่มากในตอนนี้แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างท้าวคำพราและสังคม(ชาวบ้าน) ชาวบ้านโกงปลาไปหมด เพราะ เห็นว่าเป็นคนซื่อๆ หมายถึงการขาดความเคารพในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

- ท้าวคำพราจัมปลาหลักไคในหนองน้ำที่ไปจับปลา การเข้าไปในบริเวณหนองน้ำนั้น เปรียบเสมือนการเข้าไปสู่โลกหนึ่งที่มีจิตใจมนุษย์ โดยปกติ หนองน้ำ แม่น้ำ เป็นสถานที่สาธารณะ ที่ชาวบ้านไปเพื่อจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ คือไปตกน้ำ จับสัตว์น้ำ อีกนัยหนึ่ง หนองน้ำเป็นขอบเขตของธรรมชาติ ตามความเชื่อโบราณ สถานที่ธรรมชาติ เป็นที่สิงสถิตของผีสงเทวดา กว๊านใหญ่นี้ คนจึงไปเพื่อประกอบพิธีกรรม หรือ เซนสังเวช เช่นพิธีล่องเรือไฟ เหมือนกับล่องกระทงซึ่งเชื่อว่าเป็นการสักการบูชาพระพุทธรูปที่มณฑล (9) ในหนองน้ำอันเป็นขอบเขตของธรรมชาตินี้เองที่ ท้าวคำพราจัมปลาหลักไคจึง เป็นส่วนหนึ่งที่อธิบายคุณสมบัติพิเศษของปลาหลัก (10) ปลาหลักในนิทานเรื่องนี้มีบทบาทเป็นผู้ช่วยที่มีอภินิหาร (auxiliaire magique) เป็นปลาที่ใจจากภาษา มนุษย์ไคและอยู่เลาเนนกว๊านว่าเป็นโพธิสัตว์ ซึ่งแสดงว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถพิเศษและมีคุณธรรม (11) ในนิทานหรือตำนาน ปลาหลักมีบทบาท เกี่ยวข้องกับการนำความอุดมสมบูรณ์มาให้แก่มนุษย์ ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะปลาเป็นสัตว์น้ำ และน้ำคือแหล่งกำเนิดของชีวิต ในตำนานเรื่องแมงไฟสพ (เทวีแห่งข้าว) ที่พบในลาว ไทย และเขมร ปลาเป็นผู้ที่สามารถติดตามให้แมงไฟสพกลับมายังโลกมนุษย์ และทำให้ มนุษย์มีข้าวกินจนทุกวันนี้ (12) นอกจากนี้ยังมีพิธีชงเผ่นที่ชื่อว่า พิธีสวดภาดาปลาออก (ปลาช่อน) (13) ในยามที่ฝนไม่ตกของตามฤดูกาล พิธีนี้มีต้นเหตุมาจากนิทานชาดกชื่อว่ามัจฉาชาดก เมื่อพระพุทธเจ้า เสด็จชาติเป็นพระยาปลาออกเกิดฝนแล้ง ปลาทั้งหลายกำลังจะตาย พระยาปลาออกจึงตั้งความสัจใจฝน ตกช่วยปลาและสัตว์อื่นในหนองน้ำตาย จากพิธีนี้แสดงให้เห็นว่าปลาเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์และ เทวดา เป็นผู้นำความอุดมสมบูรณ์มาให้แก่มนุษย์ ในนิทานเรื่องนี้ปลาหลักเป็นผู้นำท้าวคำพราไปยังอีกโลกหนึ่ง

- พานาค เป็นตัวละครสำคัญอีกตัว พานาคที่เป็นผู้ให้ (donateur) เป็นเจ้าของทรัพย์สินเงินทองที่ท้าวคำพราแสวงหา

นาคะ หรือ นาค แปลว่าเจ้าแห่งงู เป็นกึ่งสัตว์กึ่งเทพ มีอภินิหารมาก สามารถแปลงเป็นคนได้ คติเรื่องนาค เป็นคติที่พบบ่อยในอินเดีย สันนิษฐานว่ามาจากศาสนาพราหมณ์หรือพุทธวิของพวก ทมิฬที่นับถือบูชา (14) คติเรื่องนาคเข้ามาในประเทศไทยแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่พร้อมกับ ศาสนาพราหมณ์และพุทธ ในความเชื่อเกี่ยวกับนาค ถือว่าเป็นเจ้าแห่งน้ำ ทำให้เกิดฝนตก ในคติเกี่ยวกับพุทธศาสนา นาคแปลงตัวมาบวชเพราะเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อยู่มาวันหนึ่งขณะที่กำลังจำวัดหลับไป ร่างก็กลายเป็นพญานาค พระอุปัชฌาย์มาพบจึงให้สีกโดยถือว่าเป็นสัตว์เคี้ยวจางห้ามการอุปสมบท พญานาคนั้นมีความอาลัยมาก เมื่อต้องสีกก็ขอฝากนามไว้ว่าถ้าหากจะมีผู้ใดมาบวชก็ขอให้เรียกผู้ นั้น ว่า "นาค" (15)

— แก่น เรื่องการ เดินทางไปแสวงหาทรัพย์สินจากพญานาคและการทดสอบ"ขันติ"

ที่ปรากฏในนิทานมีความสำคัญมาก การเดินทางของท้าวคำพราและปลาหกลไปสู่กลางทะเล เป็นการ เดินทาง เข้าไปในภพอื่น (เป็นการออกจากโลกมนุษย์) สถานที่อันเป็นจุดหมายของการเดินทางที่ผู้เล่าบรรยายนั้นเป็นภาพของดินแดนลึกลับ ศักดิ์สิทธิ์ คนไทร (Ficus Indica-Bengalensis) ที่ขึ้นอยู่กลางทะเลน่าจะหมายถึงต้นไม้ที่อยู่แกนกลางระบบจักรวาลในคติของพราหมณ์ ในคัมภีร์อุปนิษัทของลัทธิพราหมณ์ กล่าวถึงต้นไม้ในภูมิจักรวาลว่าเป็นต้นไม้ที่มีรากลอยอยู่ในอากาศ มีใบปกคลุมพื้นดินซึ่งเป็น ลักษณะของคนไทร คนไทรนี้เปรียบได้กับผู้ปฏิบัติอันใดแก่พราหมณ์หรือผู้ที่ใดชื่อว่าไม่ตาย (le non-mort) ผู้คำจุนโลกทั้งหมดไว้ (16) คติเกี่ยวกับภูมิจักรวาลเมื่อเข้ามาในพุทธศาสนาก็มีการ เปลี่ยนแปลงภูมิจักรวาลในพุทธศาสนาเป็น เขาพระสุเมรุอันมีมหาสมุทรล้อมรอบ (17) จุดศูนย์กลางของจักรวาลนั้นถือว่าเป็นดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์บริสุทธิ์ คตินี้มีอิทธิพลในสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับศาสนาเช่นในการสร้างวัด ก็จำลองระบบจักรวาล (18) มาเช่นเดียวกันอันมีโบสถ์เป็นภูมิจักรวาล ดังนั้นการเดินทางของท้าวคำพรา กับปลาหกลเป็นการ สะท้อนให้เห็นพิธีกรรมสำคัญทางศาสนาพุทธที่เกี่ยวกับชีวิตคือพิธีอุปสมบทในพุทธศาสนา ลักษณะการเดินทางไปโน้ทะเลหมายถึงการทำพิธีตัดผมลาวัณย์ อันเปรียบได้กับมหาสมุทรที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุ หรือโบสถ์อันเป็นสถานที่กระทำพิธีอุปสมบทซึ่งจะกระทำในขอบเขตสังฆมณฑลที่มีขอบเขตแน่นอนเรียกว่าสีมา (19)

การขึ้นโยมนคนไทรของท้าวคำพราคือการ เข้าไปในพระอุโบสถ อันเป็นการศักดิ์จากโลกไปชั่วครู่ไว้ในขณะที่ทดสอบความมีขันติ

— การทดสอบที่ปรากฏในนิทานแบ่งออกได้เป็นสองระดับ คือ

1. บนคนไทร ซึ่งมีท้าวคำพราต้องอดทนคงทนท่ามกลางนรก

2. โคมมหาสมุทร ปลาหกลลงไปยังกับพญานาค

จุดที่สำคัญที่สุดคือที่ท้าวคำพรา เพราะการกระทำของท้าวคำพราจะมีผลไปยังการ สวรรค์ระหว่างปลาหกลควายในที่นั้นจะคิดใจว่าท้าวคำพราลงไปยังกับพญานาคควายโดยการ สมมุติ การลงไปในมหาสมุทรหมายถึงการ เข้าไปสู่อาณาจักรแห่งความตาย หรือที่ความใดว่าเป็นการตายสมมุติ เพื่อเกิดใหม่

การทดสอบ ความมีขันติ หรือ ความอดทน (20) เป็นธรรมะข้อสำคัญที่ผู้เข้าอุปสมบทจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังบาลีสำคัญ สุขัตถ์ กล่าวไว้ในพระเพื่การบวชตอนหนึ่งว่า การบวชเป็นการควบคุมจิตใจสงบ เว้นการหรือทางที่กระทำให้อใจฟุ้งซ่านออกไปนอกทาง (21) ท้าวคำพราประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีคือ อดทน ควบคุมสติสัมปชัญญะ ไม่ตื่นกลัวตกใจ ร้องไห้อววย ซึ่งตรงกันข้าม

กับเพื่อนท้าวกำพร้าที่ซำคั่นคิ

การต่อสู้กับพญานาคน่าจะหมายถึงการต่อสู้ การควบคุมจิตใจให้ชนะสภาวะของสัตว์
มาเป็นมนุษย์แล้ว มนุษย์ธรรม เช่นเกี่ยวกับการ เรียกชื่อผู้เตรียมบวชว่า "นาค" และผู้บวชแล้ว
เป็นพระซึ่งหมายถึงผู้ประเสริฐ คือผู้ที่หลุดพ้นจากภาวะของนาค สัตว์ มาเป็นมนุษย์ มีวัชรธรรม
ทรัพย์สินเงินทองของพญานาคในที่นี้เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญ ความร่ำรวย สวรรค์
จากการที่ปลาหล่นมาทรัพย์สินมาในท้าวกำพร้าโดยการเอาเงื้อมมือออกมา ซึ่งมีความหมายถึงการฉวย
ทองคำวัชรธรรม ความร่ำรวยสูง (22)

การ เดินทางไปแสวงหาทรัพย์สินและการทดสอบ "ความมีขันติ" ที่ปรากฏในนิทานแสดง
ให้เห็นขั้นตอนของพิธีอุปสมบทและในขณะเดียวกันก็แสดงถึงความ เปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิต
ผู้ผ่านการอุปสมบทหมายถึงผู้ที่ผ่านพ้นวัยเด็กไปแล้ว และเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ มีความ
รับผิดชอบ เป็นที่ยอมรับของสังคม การบวช เป็นประเพณีบังคับรับรองความเป็นอยู่ของชายหนุ่ม
คนนั้นว่าดีแล้ว เขาจึง เรียกว่าคนสุกแล้ว ถ้ายังไม่โตพอ เรียกว่าคนดิบ (23) จากความหมายของ
คนดิบ เปลี่ยน เป็นคนสุก เทียบได้กับการ ประเพณีการอยู่ไฟหลังคลอดบุตร ของผู้หญิง ซึ่งมีความหมาย
ถึงการที่ผู้นั้น เป็นผู้ใหญ่เต็มตัวมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความคิดนี้โยงไปถึงความหมายของนาค
(ผู้เตรียมบวช) ซึ่งอยู่ในภาวะธรรมชาตินี้ สัตว์ ไปสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์ (24) ดังที่กล่าวข้างต้น

การศึกษาวีเคราะหนิทานเรื่องท้าวกำพร้าแสดงให้เห็นว่ากรอมหรือโครงสร้างของ
นิทานมีลักษณะ เป็นสากล ถ่ายทอดสืบต่อไปในทุกท้องที่ ตัวอย่างของโครงสร้างนิทานเรื่องท้าวกำพร้า
ไปพ้องกับนิทานแบบ 480 เรื่องสองสาว (Les deux filles) ซึ่งมีแพร่หลายไปทั่วโลก แต่สิ่ง
ที่สะท้อนให้เห็นจากนิทานเรื่องท้าวกำพร้าก็คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพชีวิตของชาวพวนที่
นับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด เห็นความสำคัญของการอุปสมบทว่าปละถานที่จะก่อกำเนิดฐานะทางสังคม
ของคนที่ชั่วจะชั่ว เอกสองแก้ว ท้าวกำพร้า และเพื่อนท้าวกำพร้าเป็นตัวอย่าง นอกจากนั้นยังสะท้อน
ให้เห็นอิทธิพลของศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาพราหมณ์ที่ปรากฏร่องรอยเกี่ยวกับ ขงภุมิภักรवाद ความเชื่อ
เกี่ยวกับผีสาว เทวดา ฯลฯ จะเห็นได้ว่าการศึกษาเรื่องนี้เป็นการศึกษาที่จะทำให้เขาได้รู้การทำความเข้าใจ
เข้าใจสังคมและท้องถิ่นทั้งในอดีตและปัจจุบันได้

เชิงอรรถ

- (1) วิทยากรชื่อ นายสัน ศรีบัวบาน อายุ 54 ปี (ขณะที่แล้ว) อยู่บ้านท่าคลอง หมู่ที่ 2 ตำบลวัดโบสถ์ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบอาชีพทำนา และเป็นหมอพร มีความสามารถมากในการเฝ้านิทาน การบันทึกนิทานเรื่องนี้ทำขึ้นเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2522 โดยใช้เครื่องบันทึกเทป
- หมายเหตุ ผู้เขียนจดบันทึกตามการออกเสียงและคำพูดของวิทยากร
- (2) Erik Seidenfaden, "The Thai Peoples", The Siam Society, Bangkok, 1967, p.92
- (3) กุประชุมพงศาวดาร เล่ม 44 กุสุสภา 2512 "ตำนานนครจำปาศักดิ์ ตำนานเมืองพวน
- (4) เสรีयरโกเศศ "ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน และการศึกษาเรื่องประเพณีไทย", กลังวิทยา, 2515, หน้า 196-197 และหน้า 243
- (5) A. Aarne, The Types of the Folktale; a Classification on and Bibliography, translated and enlarged by S. Thompson, Helsinki, 1961
- (6) ในการศึกษาโครงสร้างนิทานของพรอพ (Propp) การขาด หรือไม่สมบูรณ์ (le manque) มีความสำคัญมาก เพราะเป็นสาเหตุสำคัญผลักดันให้ตัวเอกออกเดินทางไปผจญภัยหรือแสวงหาบุคคล วัตถุ ฯลฯ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ต่างๆ การขาดนั้นปรากฏในรูปแบบต่างๆ กันไป เช่น 1) ขาดคู่หมั้น คู่รัก (เป็นโสด) 2) ขาดปัจจัยที่สำคัญในการครองชีพ
- Propp, Morphologie du Conte, Seuil, Paris, 1970
- (7) Geneviève Calame-Griaule, "Le Thème de l'Arbre dans les Contes Africains", I. L'arbre au trésor, Bibliothèque de la S.E.L.A.F., Paris, 1969
- (8) ส. พลายน้อย, อมมุขนิยาย, กรุงเทพฯ, บ้างุ้งสาส์น, 2520, หน้า 422
- (9) วิลลพรรณ ปิตร์วิชัย, สัตถ์สิบสอง พิธีทองเฮือไฟ, โรงพิมพ์มหาชน, กรุงเทพฯ, 2516, หน้า 102-103
- (10) ปลาหนก (Mastacembelus Circumcinctus Mastacembelidae) เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง

- (11) พระโพธิสัตว์คือผู้ที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เป็นตัวละครเอกในเรื่องราวของพระพุทธเจ้าที่เวียนว่ายตายเกิดในชาติต่างๆ เป็นคนบ้าง สัตว์บ้าง ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายต่างๆ แต่ผลของการกระทำที่ดีที่ติดต่อกันมาจึงในที่สุดได้เป็นพระพุทธเจ้า
- (12) Charles Archaimbault, *Légende de Nang K'osop*, (selon le manuscrit du Vat Sisakrt (Vientiane), pp.236-241
Structures Religieuses Lao, Ed.Vishagna, Vientiane, 1973
- (13) วิมลพรณ ปิตลวิสิษฐ์, อ้างแล้ว, หน้า 112 - 113
- (14) ส.พลายน้อย, *ลพบุรีสมัย*, สำนักพิมพ์คำขวัญ กรุงเทพฯ, 2510, หน้า 164
- (15) ส.พลายน้อย, *อมฤตวิทยา, ปรัชญาการพิมพ์*, กรุงเทพฯ, 2520, หน้า 394
- (16) Mircea Eliade, *Traité d'histoire des religions*, Ed.Petite Bibliothèque, Payot, Paris, 1979, p.236
- (17) สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, "กำเนิดมาแต่น้ำ" ใน *ลักษณะไทย*, โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525, หน้า 158
- (18) กุ สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา, "น้ำ" ใน *ลักษณะไทย* หน้า 142-295
- (19) ลำควน สุขพันธุ์, *ประเพณีการบวช*, กรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ, 2520, หน้า 8
- (20) ชินติ หมายถึงความอดทน แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ
1. อิตติชินติ ความอดทนต่อการลำบากในการงาน
 2. อธิอาสชินติ ความอดทนต่อความเจ็บป่วย
 3. ศีติกราชินติ ความอดทนต่อคำหยาบเลวร้าย
- (21) ลำควน สุขพันธุ์, "ประเพณีการบวช", อ้างแล้ว, หน้า 12
- (22) Claude Lévi-Strauss, *Le Cru et le Cuit*, Ed.Plon, Paris, p.144
- (23) ลำควน สุขพันธุ์, "ประเพณีการบวช", กรมศิลปากร, กรุงเทพฯ, 2510, หน้า 17
- (24) Georges Candaminas, *Notes sur le Bouddhisme Populaire en Milieu Rural Lao*, Archives de Sociologie des religions, N° 26 juillet-décembre, 1968, Paris, p.116

คำขอบคุณ

กลุ่มคุณานุสรณ์ปรีดี ๔๓ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือ
ในการจัดทำหนังสือรวมบทความทางวิชาการครั้งนี้

๑. บัณฑิตเขียนหรือแปลบทความ
๒. บัณฑิต กรรพการวิจาการทุน
๓. บุรุษเหลือหรือให้ความสะดวกในการพิมพ์โดยเฉพาะ

กนกศักดิ์	แก้วเทพ
กาญจนา	แก้วเทพ
จิรัชภา	รัตนาวินิจฉัย แพทย์คุณ
บองศรี	โรจนวงศ์
พนม	เอี่ยมประยูร
พรนภา	วิชัยกุล
ไพฑูริการณ	วัชรพล
ระพีพร	รักษงศ์
รจนา	รัตนปาน
วิธินิ	สุนทร-วิจารณ์
สโบทิพย์	ปานรัตน์
สัญญา	วรัญญา

ผู้บริจาค

รายชื่อผู้บริจาคเงินเพื่อการจัดพิมพ์หนังสือ

กนกศักดิ์ แก้วเทพ

กาญจนา แก้วเทพ

กาญจนาวรรณ

กัญญา ใจมั่น

กัณหา - ปรัชญา ศรีชัยารักษ์

เกริกพงศ์ พุกประยูร ร.ศ.เอ.

กุลนิจิ ชัยนาม

กมเนชย์ สิริวงศ์เศวต

คณะนักเรียนไทยพุทธฯ'๘๓

จิระภา รัตนาวินิจฉัยแพทยคุณ

เจกชนันท์ สีหอำไพ

ชาวนัย พิจิตรแสงเสรี

ชุม สุขเสริม

ดวงกมล เน

นฤทัย พันธุ์ทองดี

นาฏนรา ลาภา

นิพนธ์ ศรีทองอินทร์

บุญเกิด กิ่งนคร

บัจจอร์ - J.X. Antonini

ประเสริฐ ลิ้มประเสริฐ

ปัทมา

ปณิธาน อุดมรัตน์

ผ่อง ออมกลิ่น

พมว เอยมประยูร

Pichit SAEGBARI

เพชรราภรณ์ วัชรพล

ไพรัช วิวิธชัยมงคล
 พรหมภา วิชัยกุล
 พรทิพย์ MAN IN
 ภาสกร ชูณหอุไร
 ภูทอง สุวรรณวงษ์ ชื่นทรงศรี
 โภกีน พลกุล
 ภัทร เกื้อสุวรรณ
 มะลิ เพชรโยธิน
 มัทธนา วรรณานนท์
 มนต์เทพ เรืองจรัส
 ยศวที ลำกุล
 รพีพร รักยงค์
 รุ่งพงษ์ ชัยนาม
 รัตนาศิริสวัสดิ์
 รังสิกร อุปพงศ์
 รังสิมา หิรัญยาน
 ร้าน "มโนราห์" และ "พัทยา"
 วราภรณ์ มะนะกร
 วารุณี กันศิริมงคล
 วิจารณ์ ไชยเพิ่ม น.อ.
 วิจิตร กาญจนบุรณ์
 วิชัย สังข์ประไพ
 วิริยะ มงคลวีรพันธุ์
 วิสูตร ชูชนนธ์
 วีรวัฒน์ นิรันดร์ น.ศ.
 ไวกฤษณ์ จเรสมบัติเจริญ
 วรณีย์ เลียง

วรรณัท จเรสมบัติเจริญ
 สีนราช รัสติพรพรหมกุล
 สุจินต์ โยพาร
 สุชาคา KOCHSIRIPONG
 สุชาติ วิชัยกสิษฐ์
 สุณิสสา ชุณหัชชาวล
 สุนันท์ วงศ์โรทัย
 สุนัย บุญยศิริพันธ์
 สุพจน์ อ่อนบุญมี
 สุภาภรณ์ อาภาวัชรรุทน์
 สุรรัตน์ ทรงทองคำ
 สงขลา วิชัยชิตตะ
 สมจิตต์ แลซแซร์
 เอนก เพิ่มวงศ์เสนีย์
 อภิวัฒน์ ทังการวคุณ
 อรุณ จินคาประสาร พ.อ.
 อรวรรณ คงภูทอง
 อุคม-บุญส่ง รอคทอง
 อุคมศักดิ์ ชัชกุล
 อุทุมพร ปาณินท์
 อัครินทร์ ลิ้มประเสริฐ
 อังสนา ทิพานนท์
 อัญชลี บุญเพ็ชรรัตน์
 อัษฎา ชัยนาม

รายชื่อผู้บริจาคเงินเพื่อการจัดพิมพ์หนังสือ (เพิ่มเติม)

MALIKUL

SARASAS C.

SARASAS Reiva

วัฒนา โกศยานนท์

ไพโรจน์ แก้วสุริ

สัญญา วรปัญญา

อภิชาติ กอสุวรรณ

ผู้มีจิตศรัทธาเมือง ลือองุ่น

วรวิทย์ เจริญเลิศ

บรรดาผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

วิฑรา วิศิษฐ์กิจการ

นงนุช เจียรนิลกฤษย์

ขอขอบคุณ

ร้านมโนราห์ และ พัทยา

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

ขอขอบคุณ

ครอบครัวเพ็ชรโยธิน

เพ็ชฌยศ เพ็ชรโยธิน

PHERMYS PETCHYOTIN (CHARLIE)

ที่ทำงาน

174, RUE DE RIVOLI, PARIS

TEL. 280 31 29 หรือ 286 88 44

TELEX 213264 F

ที่อยู่

250, AV. PIERRE BROSOLETTTE

94170 LE PERREUX

TEL. 872 68 82

ขอขอบคุณ

ครอบครัววิศตภากรณ์

(ปารีต)

ขอขอบคุณ

บั้งอร - J.X. ANTONINI

ขอขอบคุณ

ผ่อดีศ-บรูโน บาร์รอน-เรอเนลท์

ขอขอบคุณ

ทีมนักฟุตบอลไทยในปารีส

(ฝึกซ้อมทุกบ่ายวันอาทิตย์ ณ สนามกีฬาหลัง "หอลาว")

ขอขอบคุณ

สมาคมนักเรียนไทย
ในประเทศฝรั่งเศส

(ส.น.ท.ฝ.)

ขอขอบคุณ

คณะนักเรียนไทยในตุลส'83

ขอขอบคุณ

ไพโรจน์ ตลขนิษกะ

ขอขอบคุณ

กลุ่มนักเรียนไทยในสตราสบูร์ก'๒๖

กลุ่มคุณานุสรณ์ปรีดี '83

วัตถุประสงค์

นับตั้งแต่ก่อการณ์กรรมของ ๖๖๖๖ ปรีดี พนมยงค์ ผู้ซึ่งทำคุณประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ เราผู้รักสันติ และ ประชาธิปไตย ได้มีเจตนารมณ์ส่อคล่องต่องกันว่า ควรจะจัดทำ และ เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ เพื่อเป็นคุณานุสรณ์ในวาระครบ 100 วันในการจากไปของรัฐบาลอานันท์ ดังนั้น เราจึงได้จัดทำ "กลุ่มคุณานุสรณ์ปรีดี '83" ขึ้น

กิจกรรม

จัดทำเอกสารทางวิชาการนี้ มีลักษณะเป็นการรวบรวมบทความ บทแปล ในสาขาวิชาต่างๆ

รายนาม

ชนาเนา	วิศิษฐ์การ	ฤทัย	หงส์ศิริ
กาวิก	กฤษณา	วิมล	วรัญญู
แรงค์ชัย	มัทธินันท์	สมศักดิ์	ลัคนวิจิตร
ประสิทธิ์	เอกบุตร	สุชาติ	วิชัยกิม
ประเสริฐ	ลัคนประเสริฐ	สุนันท์	วงศ์โรทัย
รุจิรา	บุญ-ทอง	เสาวนีย์	ลิมมานนท์
รณรงค์	LAURANT	อุทุมพร	ภาณุพันธ์
ปก		สุชาติ	วิชัยกิม